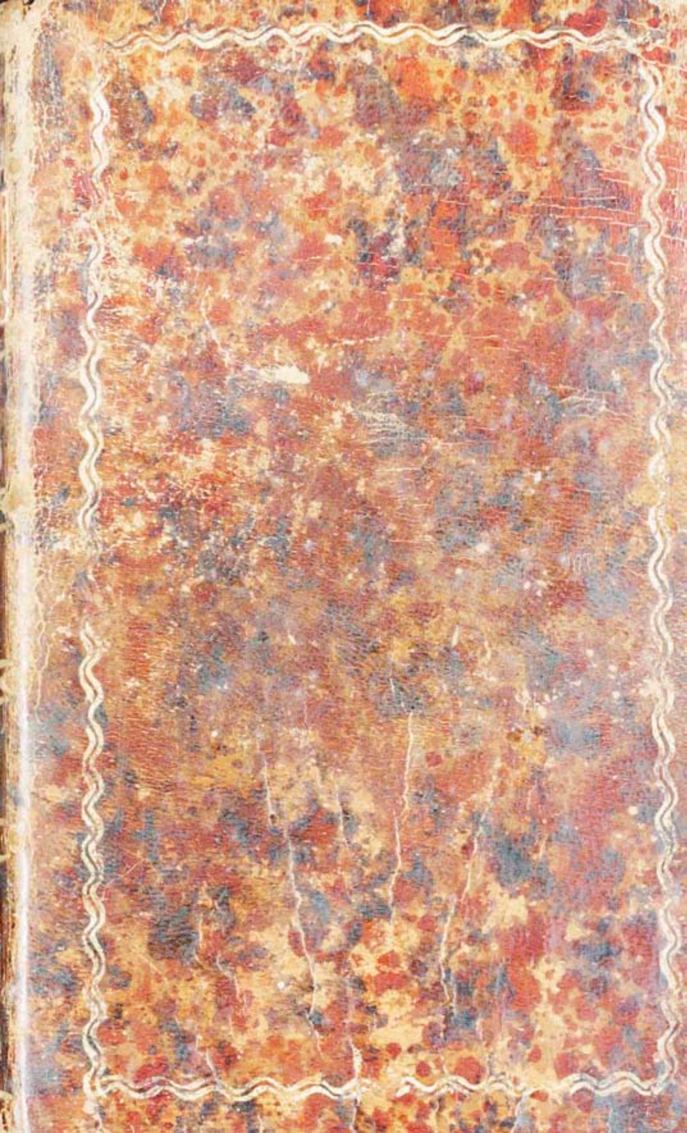

ՍՐԲՈՅ ՀՕՐՆ ՄԵՐՈՅ
ԳՐԻԳՈՐԻ ՆԱՐԵԿԱՑԻՈՅ
ԳԻՐՔ ԱՂՕԹԻՑ

որ կոչի

ՆԱՐԵԿ:

Տպագրեալ ըստ ընտրելագոյն օրինակին տպելոյ 'ի կոստանդնուպօլիս յամի Տն 1774.
'ի մարտի 10:

'Ի հայրապետութեան տն Ղուկասու
Հայոց կաթուղիկոսի:

Յամի Տն. 1789. 'ի Հոկտեմբերի 1.
Եւ 'ի թուականութեան հայոց. ՌՄԼԸ:

'Ի ՎԵՆԵՏԻԿ:
'Ի Վանս սրբոյն Ղազարու:
յանուն անուանի պօւլթօլի:
Հրամանաւ մեծաւորաց:

7774

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ
ԳՐԻԳՈՐ Գ. ՊՕՂԱՐԵԱՆԻ
ԱՅՆԹԱՊ - ՀԱԼԷՊ - ՊԷՅՐՈՒԹ
ԴԱՍ 17. ԹԻՒ 86

ԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

յոգնաթախանձ բանից օգտակարաց, ապաշաւանաց, հոգեշահ խրատուց ։

Անձին ստգտանաց, զղջականաց կանոնաց կենաց, կամաւորուք՟ յանձնառութե՟ց, աներկուութից յայտնութե՟ց, մեղանաց խոստովանութե՟ց, ցուցմունք գաղտնեաց, տարածմունք ծածկեցելոց, յանդիմանութիւնք թագուցելոց ։

Սպեղանիք զօրաւորք՝ վիրաց անբժշկականաց ․ դեղք ազդողականք՝ ցաւոց անտեսականաց ․ հնարաւորունք բազմամանեայ երկանց վտանգից ։

՚Ի դիմաց կարեաց՝ ամենից բնութե՟ց, ուխթք արտասուաց, պատճառք աղօթից ։

՚Ի խնդրոյ հայցմանց՝ հարց միանձանց և բազմաց անապատականաց՝ ասացեալ մատեան ողբերգութե՟ն ։

ԳՐԻԳՈՐԻ

Նարեկայ վանից վանականի

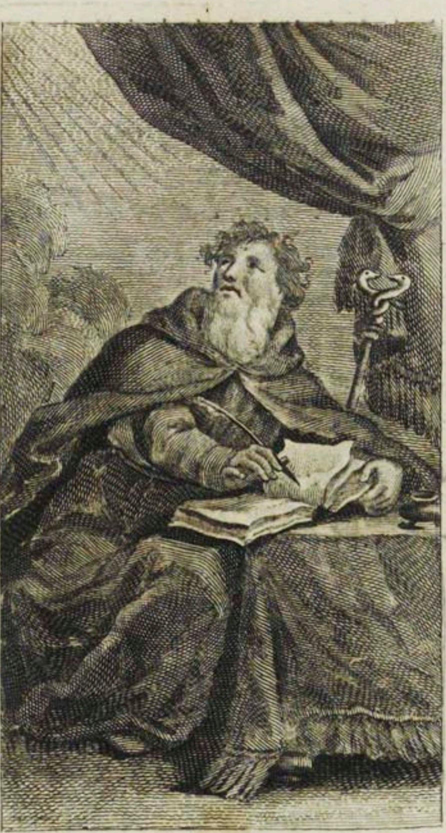

Սբ՟ գրիգոր Նարեկացի ։~

'Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

ԲԱՆ. Ա։

ԶԱՅՆ ՀԱՌԱՉԱնաց՝ հեծութեան սրտի՝ ողբոց աղաղակի՝ քեզ վերընծայեմ տեսօղդ գաղտնեաց. և մատուցեալ եդեալ 'ի հուր թախծութե՟ անձին տոչորման՝ զպտուղ ըղձից ձենձերոյ սասանեալ մտացս՝ բուրվառաւ կամացս առաքել առ քեզ: Այլ հոտոտեսցե՛ս հայեսցե՛ս գը՛թած, քան 'ի պատարագն բոլորապտուղ մատուցեալ ծխոյն բարդութեան: Ընկա՛լ զսակաւամասնեայ բանիցս յօդուած՝ քեզ 'ի հաճութ՟ի, և մի 'ի բարկութ՟ի. ելցէ՛ 'ի խորոց աստի զգայութեանց խորհրդակիր սենեկիս՝ վաղվաղակի ժամանել առ քեզ՝ կամաւորական նուէր բանական զոհիս, ողջակիզեալ զօրութ՟բ ճարպոյ՝ որ լի է պարարտութիւն:

թիւն ։ Եւ ՚ի գնելս իմ ընդ քեզ դաստ՝ խառնեալ աղերսիւ՟ հզօր, մի՛ իբրև ըզհամբարձումն ձեռաց ամբարշտեալն յակոբու, ըստ բողոքելոյն եսայեայ, և զանիրաւութ՟ին բաբելոնի, տաղտկալի քեզ երևեսցի, զոր առաւ եօթանասներորդի երկրորդի սաղմոսին ազդէ. այլ իբր ըզբուրեալ խունկն հաճոյական ՚ի խորանին սեղանոյ, զոր դաւիթն կանգնեալ նորոգեաց տապանակին հանգստեան ՚ի գերութենէն դարձելոյ, որ ՚ի վերստին գիւտ կորուսեալս հոգւոյ առաւել՝ ընդունելի կամաց քոյ լիցի ։

Է՟. Բայց քանզի ձայնդ ահաւոր դատաստանիդ հատուցման՝ ուժգինս հնչեցեալ ՚ի ձորն վրէժխնդրութե՟՝ կրկնէս ինձ երկնէ մարտից յարուցմունս. այժմէն գուշակեալ շարժմունս յուզմանց ներհականաց, որ յիմում անձին ցուցանի, խռովութ՟իս ամբոխից. հարեալք ը՟ միմեանս զէն առ սուսեր՝ խորհրդոյն հոյլք, չարեացն՝ ընդ բարիան, և գերեալ զիս ՚ի մահ, ը՟ հին դիպուածոյն՝ որ նախ քան զշնորհին ժամանել առ իս. զոր ընտրեալն առաքելականացն դասուց պօղոս՝ առօրինակեալ զմովսէս, զք՟նի փրկութ՟ին յաղթօղ ցուցանէ ։ Վասն զի թէ մերձ է օր տ՟ն, ո՟պ գիր ասէ, ՚ի հովիտն անձուկ ապարխալին յովսափաթու և հեղեղատին կեդրոնի, փոքր հանդիսարանացն իրաւանց ժամադրութ՟ց, որ կենցաղականաւ այսր յաւիտենիւ՟ զհանդերձելոյն ինձ կերպարանեն, ահա՛ և՛ս յաւէտ մերձեցաւ ՚ի վ՟ր իմ արքայութ՟ին ա՟յ՝ մարմին եղելոյ, մեծա՟ն գտեալ զիս առիթ վնասուց՝ բազմաց տոկոսեաց՝ զանազան մասանց յանդիմանողաց ճշմարտապատմից, քան ըղձելին նորին վերակացումն անդ ուրեմն երբեմն 'ի հարուածս եդովմայեցւոց և փղշտացւոց, և այլոց բարբարոս ազգաց : Քանզի այն ընտրութիւն ամօք չափեցաւ, իսկ պատուհաս խմուս պարտուց՝ առանց աւարտման ունի զսահման : Ահ՛ դուք՝ և որոգայթ անճողոպրելի, ընդ մարգարէին և առաքելին, տագնապաւ մեծաւ առ դուրս լինել հասեալ՝ զամօթն մշտնջենաւոր աստէն գծագրել : Զոր միայն քո է հրաշագործել պտուղս դեղոց՝ 'ի հնարս կենաց՝ ամենալաւարան տարակուսանաց հոգւոց վտանգից, քաւի՛չ ամենայնի՝ գովեալ 'ի փառս անճառս անսահմանելի բարձրութեան, յաւիտեանս յաւիտենից :

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին
հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ :

ԲԱՆ · Բ :

ա՟ . Եւ արդ՝ քանզի առ բարձրեալն ա՟ծ յօդաւորական շրթամբք կարդաս, որ գործովք միայն դրուի, և ոչ ստեղծաբանութեամբ կաշառի, որ յեգիպտոս միշտ ունիս զորդիդ զդարձն, զինչ օրինակ առ այս քեզ նմանագոյն և յարմարական աստանօր եդից՝ անձն իմ պարտաւոր : Պատժակիցս կործանեցելոյն սոդոմայ · ըմբեթանձեալ դատախազս Նինուէի · անարի բարբարոսս քան զոխկլինն հալածային · վատթարագոյնս քան զքանան · յամառեցեալս քան զամաղէկ · անբժշկականս քաղաք դրօշելոց · Նշմար մնացեալ ապստամբութեան հինն իսրայէլի · յիշատակարան պահեալ՝ ուխտազանցութեանն յուդայ : Կշտամբեալս դեր քան զծուր · տարամերժեալս քան զծայդան · խոլթաբարոյս քան զգալիլէա · աններելիս քան զանհաւանն կափառնայում · պարսաւեցեալս իբր զքորազին · բամբասեցեալս ը̃ բեթսայիդայ · անպարկեշտ ծաղկեցե̃լ ալեօք եփրեմի · Աղու աղաւնիս միշտ յիմարութե̃՝ այլ ոչ հանդարտութե̃ · 'ի կորեանց առիւծուց՝ անձնական օձս եղեռնայլին · կերպս ձուոց քարբից՝ լցեալ ժանտութե̃ · պատկերս վերջին հարուածոցն երուսաղեմի , ըստ բանին տէրունի՝ և տեսանողացն ձայնի : Տաղաւարս մերժեալ՝ հասեալ 'ի կործանումն · խորտակեալ գրացս վստահարան , և կրկին ծրդեալ շինուածս խոստուն · թողեալ ժառանգութիւնս յարմարական · մոռացեալ օրէնս ա̃ծակերտ , ըստ բանից նախագրեցելոցն՝ մովսէսի՝ դաւթայ և երեմիայի : Յարկս բանական՝ ունողս բորոտութե̃ , հարուածեալ իրաւու քերմանն՝ օրինիւ կազդուրեալ , օծեալ կաւուիւ՝ ողոքական հեզութեամբն · անճարակ փտեալ յետ հնարից , քակտեալ վերստին ձեռամբ շինողին · արտաքս ընկեցեալ իրաւացի հատուցմամբ հրամանաւ հզօրին՝ 'ի տեղի անսուրբ · հերքեալ տարագրեալ խորոցաւ մեծաւ՝

ամենայնիւ առանց խնայելոյ : Ծածկեալ դրամն յերկրի չարեօք , ըստ աւանդակարոյս ժխտողին՝ որ յաւետարանին ցուցանի :

Է . Այլ դու ա՟ծ՝ ա՟ծդ հոգւոց և ամենայն մարմնոց , ը՟ս դաւանելոյ ա՟ծաշնորհին , երկայնամիտ և բազումողորմ , ըստ մեծին յովհաննու ձայնին , շնորհեա կատարել 'ի քոյդ հաճութ՟ն օրհնեալդ կամաց՝ զսկզբնաւորեալ մատեան մաղթանաց՝ այսր ողբերգութեան : Եւ ընդ լալով սերմանել բանիս՝ 'ի նախընթաց չուս աստիճանաց՝ օթեւանացս պատրաստութ՟ն , 'ի կատարածն ժամանելոյ հատուցման հնձոցն , դարձայց բերկրեցեալ լրութ՟բ քաւութ՟ն՝ պտղոյն երանութ՟ն որայիցն բարութ՟ն : Մի՛ տացես ինձ արգանդ սրտի անորդի՝ իբր իսրայէլի , և ստինս աչաց ցամաքեալս՝ ով ամենագութ : Լո՛ւր բանական մաղթողիս՝ հզօր և ողորմած , նախ քան երկնի՝ և երկին՝ երկրի , և նա՝ ցորենոյ և գինւոյ և ձիթոյ , և նոքա՝ իսրայէլի : Եւ երկնաւորացն աղերս որ առ քեզ՝ հոգւոյս ազդեսցէ , քան թէ տարերաց ապականացուաց : Դու ստեղծիչ՝ և ես կաւ , բայց տարակուսելոյս 'ի մուտս մաղթանաց այսր հեծութ՟ն՝ կամ քաղցրութ՟ն՝ զօրանալ աստէն . զի մի 'ի բանալ վերնայինն երկնի՝ անընտիր գտեալ կրթութ՟ն վայելման լուսոյ , իբր զնիւթ մոմոյ՝ սպառեցայց ջնջեալ 'ի միջոյ : Ոգի՛ զրկելոյս , ըստ մաղթանաց գուշման աստղին , և ոյժ թալկացելոյս , և կեանք մաշելոյս՝ մտացս խղճի , այլ ոչ տաժանմամբ կրից՝ աշխատութ՟բ զքեզ խնդրելոյ , առ զաւանդ մաղթանացս , և տուր զողորմութի քո շնորհացդ · ընկալ զփոքրս՝ 'ի տկարէս , և շնորհեա զմեծդ՝ առ 'ի հզօրէդ · զօրացո՛ զբանս զղջման , առաքեալ 'ի մեզ հոգի 'ի բարձանց՝ ծածկութնց պատգամօքս՝ 'ի սմա եդելոցս : Պարգևեա բարերար՝ զառակն եսայեայ , լուսաւորեալ առ ճշմարտութին , մատուցանելով մահու արժանոյս , ընդ սղնձոյս գոյի անարգս ձայնի՝ զոսկի քո շնորհի · ընդ անզարդութե երկաթոյս՝ սևութեան գունոյս՝ պղինձ պճնելի , ցոյցք առաքինութեան , հրաշէկ լիբանանու : Ընդէ՞ր կարծրացուցանես զսիրտ եղկելւոյս՝ չերկընչել 'ի քէն , անճա՛ռ և ահաւոր : Մի՛ եղեց անպտուղ 'ի փոքր վաստակոյս՝ իբր ապաջան սերմանող անբերրի երկրի : Մի՛ լիցի ինձ երկնել , և ոչ ծնանել · ողբալ , և ոչ արտասուել · խորհել , և ոչ հառաչել · տմկել , և ոչ անձրևել · ընթանալ , և ոչ հասանել · ինձ ձայնել , և քեզ ոչ լսել · պաղատիլ , և անտես մնալ · կողկողել , և ոչ ողորմել · աղաչել , և ոչ ինչ օգտել · զոհել , և ոչ ճենճերել · զքեզ տեսանել , և դատարկ ելանել : Լո՛ւր ինձ նախ քան զկարդալս իմ առ քեզ միայնդ հզօր · մի՛ զանվճար տանջանացն տոյժս՝ ը̅ թուով աւուրց մեղօք կեցելոյս չարագործիս ինձ՝ հատուցանես : Կեցո՛ զիս գըթած · լո՛ւր ինձ ողորմած · մարդասիրեա՛ ներող · խնայեա՛ երկայնամիտ · պաշտպանեա՛ ապաւէն · բարերարեա՛ հզօր · ազատեա՛ ամենակալ · կենագործեա՛ նորոգօղ · վերականգնեա՛ ահաւոր · լուսաւորեա՛ երկնային ·

նայլին • բժշկեա՛ հնարաւոր • քաւեա՛ անքննին • պարգեւատրեա՛ առատ • շնորհազարդեա՛ աննախանձ • հաշտեա՛ աննախատակիր • ընկա՛լ անոխակալ • սրբեա՛ 'ի պարտուց մ՛րհնեալ : Եթէ յառեցից զաչս իմ՝ նայեցեալ 'ի հայեցուածս երկուց վտանգից յաւուր Թշուառութեան, զքոյդ տեսից փըրկութի՟ յոյս և խնամակալ • եթէ նկատեալ դիտեցից 'ի վեր յամենագրաւ ուղին սոսկալի , հրեշտակ քո խաղաղութե՟՝ քաղցրութե՟ ինձ պատահեսցէ : Ցոյց ինձ Տ՟ր 'ի յելիցն աւուր շնչոյս արձակման՝ մաքրութե՟ ոգի , լուսով ամբարձեալ 'ի յերկնաւորացն երջանկաց՝ պարգեւօք սիրոյ քոյ եկեալ հասեալ : 'Ի յարդարոցն կատարելոց՝ կարեաց ինձ կցորդ ժամանեցուսցես • զանակնկալն բարի՝ չարիս 'ի յուսահատութեանն աւուր շնորհեսցես : Քա՛ւ լիցի քեզ բարեբանեալ՝ որ փրկութիդ ես ամենայնի , եթէ ախտացեալս քո ոչխարի գազան դժնդակ տացես ուղեկից • մեղօք մեռելոյս՝ անմահ կեանք • կործանելոյս պարտեօք՝ փրկութի՟ :

Դ • Արդեօք մոռասցի՞ս զբարերարելդ՝ ակնկալութիւն • անտեսեսցե՞ս զգթասիրելդ՝ խը՛նամօղ • այլայլեսցե՞ս զմարդասիրելդ՝ ա՛նփոփոխ • Նհանջեսցե՞ս զկենագործելդ՝ ա՛նվախճան • Թողուցո՞ւս զողորմութիդ՝ երջանիկ պտուղ : Աղաւաղեսցե՞ս զքաղցրութենդ բարեշնորհ ծաղիկդ • անպատուեսցե՞ս զնիւթ պանձանաց քումդ ճոխութե՟ • յեղանակեսցե՞ս զփառս հերաց քումդ բարձրութե՟ • ոչ պահեսցես զվայելչական զարդ պայծառութե՟ քումդ պըսակի :

առկի : Եթէ ողորմածացն է երանութ՟ն, ի՞սկ դու բնաւ իսկ արքայութիւն՝ լցեալ փափաքմամբ , ո՞չ զբոլորն պարգևեսցես փրկութիւն . ո՞չ մատուցանիցես դեղ վիրացս . ո՞չ սպեղանիս՝ խոցոտածոյս . ո՞չ դարման՝ տկարութեանս . ո՞չ ծագեսցես լոյս 'ի խաւարի՝ յուսացելոյս 'ի քո զօրութ՟նդ՝ կենաց պարգևիդ տիեզերաց : Որ միայնդ ունիս փառս ինքնութ՟բ իսկութ՟բ և յարակայ մշտնջենաւորութ՟բ . վկայեալ 'ի բնաւից . օրհնեալ և փառաւորեալ յերկիս յաւիտեանս . և անդր քան զպայման սահմանի իմանալեացն յաւիտենից . ամ՟էն :

* * *

Վերջաւորն յաւելուած գրքին հեծութեան՝ նորին հօրողի , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ :

ԲԱՆ. Գ:

ա. Տէր իմ տէր տուիչ պարգևաց . ինքնաբուն բարի . ամենից տիրօղ հաւասարապէս . միայն արարիչ զբնաւս յոչէից . փառաւորեալ . անքննին . ահեղ . ահարկու . սոսկալի . հզօր . սաստիկ . անտանելի . անմերձենալի . անըմբռնելի . անիմանալի . անճառելի . անտեսանելի . անզննելի . անշօշափելի . անորոնելի . անըսկիզբն . անժամանակ : Անշամանդաղ գիտութ՟ն . աներկեան տեսութ՟ն . ճշմարիտ էականութ՟ն . բարձր՝ և խոնարհ օրհնաբանեալ գոյութ՟ն . անստուեր ծագումն . ամենափայլ ճառագայթ . խոստովանեալ լոյս .

լոյս · անտարակոյս վստահուն · անտարտամ հանգիստ · անյեղլի կնիք · անսահմանելի տեսիլ · վկայեալ անուն · ճաշակ քաղցրութե · բաժակ բերկրութե · հաստիչ հոգւոց հաց · օտար մթութեց սէր · աներկբայ խոստումն · ծածկոյթ ցանկալի · զգեստ անկապուտ · օթոց բաղձալի · զարդ փառաց · ձեռընկալու մեծ · ապաւէն գովեալ · աննուաղելի շնորհ · անպակասելի գանձ · անապական անձրև · արփիացնցուղ ցօղ · ամենատեղաց գեղ · ձրի բժշկութն · կրկնաձիր առողջութն · վեհագոյն խրախոյս · անպատիր կոչումն · համօրէն աւետիս · սորկամեծար թագաւոր · աղքատասէր պաշտպան · միտահարուստ տուրիչ · անխափան դիմեցումն · աննահանջելի հրաման · անհամառօտ յոյս · երկար տեսողութն · անզղջական տուր · ամենաբաշխ աջ · արդարակշիռ ձեռն · անաշառատես ակն ։ Մխիթարութե ձայն · սփոփանաց լուր · բերկրութե բերումն · անուն կենդանի · նախախնամող մատն · անգայթագղելի ելք · անխարդախ ընթացք · կենդանարար կամք · աննենգելի խրատ · աննախանձ պատիւ · լայնական հնարք · անձկական պայման · անգտանելի հետք · աներևոյթ շաւիղ · անչափագիր պատկեր · ոլքանութիւն անսահման · աննմանական տիպ · անզուգական գութ · ողորմութն բազմազեղ · խոնարհութն տօնելի · համբոյր փրկական ։ Եւ ևս քան զայս՝ ազդմունք վայելչականք՝ ածութեդ նուէրելիք , օրհնեալ · գովեալ · բարեբանեալ · քարոզեալ · աւետարանեալ · հռչակեալ ·

կեալ․ հնչեցեալ․ պատմեալ․ անխաբելի կամօք աղաչեալ․ և որ ինչ առ մեզ բերին առ 'ի քէն՝ հոսմունք քաղցրութեան, զոր հանդերձելոցն ճառից լուսաբանեն կերպաւորութ՟ք․ որով զուարթ ցուցանիս 'ի փրկութ՟ին իմ՝ երանութիւն, իբր 'ի պարարտութենէ իմեքէ՝ ախորժ տենչանօք լցեալ․ զի ո՛չ իմոյս ինչ սնոտախապատուսաստ փառաւորիս երգով, այլ զի պատճառ ի՟ն առցես զփոքրս աղերս՝ մեծիդ փրկանաց :

բ․ Եւ քանզի առ ա՟մ հասակ անկեցեալ յերկրի ազգ բանականաց՝ այս պատուէր նկարագրական նորոգ մատենի ողբոց Նրուագի, որ զամենեցունց ունի զկիրս պատահմանց՝ նշաւակեալ յիւրում պատկերի, իբր կցորդ մեծգիտակական կարեաց համայնից, առ բոլոր գումարս բազմահոլով տիեզերակոյտ քրիստոնէից : Առ նախնի ժամն ժամանողաց, և առ երկրորդ կոչեցեալ չափու արբուննն․ առ որ 'ի կատարած աւուրն կալեալ՝ սակաւաձեռն ծերութ՟ին․ առ պարտաւորս, և արդարս․ առ ինքնարգոյ բարձրայօնն, և սխալեալ անձնադատ գտեալն․ առ բարիսն, և եղեռնագործս․ առ նկունս, և առ արիս․ առ սորուկս և ներքոյանկեալս․ առ սեպուհս և գերաշխարհիկս : Միջակայնոց՝ և պայազատաց․ շինականաց՝ և տոհմականաց․ արուաց՝ և իգաց․ հրամայողաց՝ և հնազանդելոց․ գեր ելոց՝ և նուաստից․ վեհից՝ և փոքունց․ պատուականաց՝ և ռամկաց․ ձիավարժից՝ և ոտականաց․ քաղաքականաց՝ և գեղջկաց․ արքայից գու-

ռոուղղութե՟ց՝ 'ի սանձս ահաւորին ըմբռնեցելոց ։ Ախոյնացելոց՝ վերնականացն խոսակցաց . մաքրականաց՝ տիրանուէր ըզգաստութե՟ց . քահանայական՝ երջանկակրօն ընտրութե՟ց . այցելութե՟ց՝ բարեզգեստից գիտողութե՟ց . աթոռակալութեանց նախագահից՝ սրբանուէր տեսողութե՟ց . որոց ոմանց աղերս աղաչանաց , և ոմանց խրատ բարեաց՝ առ դէմս աղօթից այսու մատենիւ մատակարարեցի , ձեռնարկեալ հոգւոյդ զօրութ՟՝ կարգել ինձ մաղթանս բազմադիմիս , և ամենեցուն սոյին խնդըրուածս՝ գթութեան մեծիդ յանդիման լինել սովաւ հանապազ ։

Դ. Եւ արասցես զայն ընթերցողացն 'ի սիրտս յատակս՝ բժշկութիւն հոգւոյ , և մաքրութ՟ի յանցանաց . թողութիւն պարտուց , և արձակուրդ մեղաց կապանաց ։ Եղիցի բղխումն արտասուաց՝ սովաւ վարժելոցն , և պարգևեալ տացի 'ի ձեռն սորին ապաշաւ ըղձից ։ Շնորհեսցի տ՟ր և ինձ ընդ նոսին առ 'ի քէն՝ զղջումն կամաց . և նոցա խմովս ձայնիւ՝ շունչս բարեհամբոյրս . նուիրեսցի վասն իմ այսու մատենիւ՝ պաղատանք նոցին , և բանիւս այսու հեծութ՟իք նոցին՝ ընդ իմ խնկեսցին ։ Ընդ համբոյր Ճաշակման այսր ողբերգութ՟ն՝ շնորհ լուսոյ քոյ մտեալ բնակեսցէ . եթէ եղցեն ինձ բարեպարիշտք ընծայիլ սովաւ , ընկալ կենդանեօքն վ՟ն քոյ գըթած՝ և զիս ընդ նոսին . եթէ ախտըս ինչ սրբանուէրս կաթուածոց աչաց սովիմք բերիցի , եղիցի 'ի քէն խնամակալ՝ և յիս անձրևեալ . եթէ գրեսցի և 'ի փրկութ՟ն կարգեսցի՝ հաղորդելոցն յայս կերս կենաց, արասցես կամաւ քո օրհնեալ՝ և ինձ համարեալ. եթէ հեծութ՟իս ա՟ծահաճոյս 'ի ձեռն այսր բանի՝ 'ի գաղտնեաց ուրուք յառաջ եկեսցէ, օգտեսցայց քև բարձրեալ՝ և ես ընդ նմին. եթէ ձեռն մաքուր՝ խնկով հանդերձեալ՝ առ քեզ համբարձցի, հասցէ միասցի ը՟ իմ ձայնի և աղաչողացն աղերս՝ յառաջ մատուցե՟լ: Եթէ պաղատանս բազմադիմիս ընդ իմս երկնեսցի, լիցի և ինձ քև՝ և վասն սորին կրկին նուիրեալ: Եթէ յարգեսցի այս անձին բանի պատարագ՝ քեզ 'ի հաճութ՟ի, նախայլոյն՝ ընդ իս քև ընծայեսցի: Եթէ 'ի տխրանաց ինչ ձանձրութ՟է ոք նուաղեսցի, կանգնեսցի վերստին հատարմաւ այս հառաչանաց՝ 'ի քեզ յուսացեալ. եթէ համբարտակն վստահութ՟ե՝ մեղօք յատակի, այսու արձանօք պատկանեցելովք աջով քո պաշտպան՝ դարձեալ կառուսցի: Եթէ յուսոյն ձգարան՝ առսերըն յանցանաց հատեալ կարեսցի, կըցեսցի դարձեալ միւսանգամ կամօք ամենակալիդ՝ բարւոք պատրաստեալ. եթէ վտանգ մահու՝ անձնական ցաւոյ՝ զոք պաշարեսցէ, գտցէ փրկութ՟ի սովաւ առ 'ի յոյս կենաց՝ յաղօթելն առ քեզ կեցուցիչ. եթէ տագնապաւ ոք տարակուսի՝ 'ի սիրտ խոցեցի, քաղցրութ՟ քո՝ սովաւ ապրեալ ողջասցի: Եթէ անքաւելի կորստեամբ պարտեաց՝ յանդունդս ոք խորոց իցէ ընդլուղեալ, եկեսցէ 'ի լոյս՝ կարթիւ այս հնարից՝ քև պատսպարեալ. եթէ թըմբրութ՟ խաբից՝ խաւարին գործոյ՝ իցէ ոք

մխա-

Ճնշեալ, զօրացի անդրէն վասն քոյ
միայն ապաւէն՝ 'ի քեզ ապաստան եղեալ:
Եթէ պահպանակին վստահութեան զանձն
ուրուք լքցէ, ընկալցի այսու միջնորդի՛
ձեռն քո զնա՝ ամփոփեալ 'ի նոյն հաստա-
տութիւն. եթէ ամայի 'ի զգուշութենէ պա-
հողացն ոք գեգերեսցի, սպասեսցէ՛ սո-
վիմք՝ առ 'ի նոյն դարձ նորոգողիդ: Եթէ
սարսռու գիւղային ջերման՝ դողութեամբ լինչ
զոք խռովեսցէ, սթափեսցի 'ի սոյն յայս
նշան՝ խոստովանեալ և երկրպագեալ խա-
չիդ խորհրդոյ. եթէ անօրէնութեան մրրիկ՝
խորտակիչ հողմոյ՝ յանկարծ բախեսցէ ըզ-
հաստատուածս մարմնոյ՝ շինուածոյ մարդոյ՝
յերկրային ծովուս, հանդարտեսցի անդ-
րէն՝ ղեկաւ այս թևոց 'ի քեզ պատկա-
նեալ:

Դ. Դու արասցես լինել դեղ կենաց՝ առ
հնարս ցաւոց հոգւոց և մարմնոց՝ քոց
ստեղծուածոց, զայս կարգեալ սահման
ողբոց մատենիս սկզբնեցելոյ յանուն քո՝
բարձրեալ: Զսկսեալս իմ՝ դու կատա-
րեա. եղիցի հոգի քո խառնեալ 'ի սա.
շունչ զօրութեան մեծիդ միասցի 'ի քո լինձ
շնորհեալ ստեղծաբանութիւնս. զի դու
ես զօրութիւն վհատեալ սրտից, և ընդ-
ունելի փառս յամենեցունց. ամէն:

* * *

Պահ
1724

Վէր·

ՀՍՍՀ ՄՍՄ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՓՈԽԱՆԱԿՄԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Վերստին յաւելուած յերկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ ։

ԲԱՆ. Դ ։

Ա. Ու քանզի սկիզբն կալայ խօսել ը՟ քեզ՝ որ 'ի ձեռին ունիս զշունչ կենդանութե՟ հոգւոյս բազմամեղի, յիրաւի՝ սարսեալ դողացեալ տագնապաւ մեծաւ՝ յաւէտ երկնչիմ. վասն զի ահաւոր և անտանելի, և 'ի սահմանէ բանի փախչելի, յիշատակ անձողոպրելի՝ անաչառուդ քո ատենի՝ 'ի կշտամբութի՟ն իմ պարտաւորի՝ արարիչ երկնի և երկրի։ Նա զի՝ և չիք իսկ բժշկութե՟ բազմավտանգ սաստկութե՟ վիրացս անողջանալի, խայթմանց խածուածոց մահաբերին բերանոյ ժանեաց՝ որսողին զանձն իմ 'ի կորուստ ։ Մանաւանդ զի՝ ոչ գոյ պատասխանի, ը՟ առակողին, յաւուր պատերազմի. և ոչ բանիւ խրատանալի, և ոչ վերարկուաւ պատսպարելի, և ոչ դիմակօք կեղծաւորելի. ոչ առ երեսս բանիւք մատչելի, և ոչ կերպարանօք երբէք խաբելի. ոչ յօդուածովք բանից առնելի. ոչ արագամամբ ոտից փախչելի. ոչ թիկանց դարձուցանելի. ոչ դիմաց ը՟ երկիր մածուցանելի. ոչ բերանով ը՟ հող հաստատելի. ոչ 'ի խորս երկրի ղօղելի։ Քանզի մերկ են քեզ ծածկեալքն, և հրապարակեալ են աներևոյթքն. արդարութիւն իմ նուաղեալ՝ և խո-

խոպառ ունայնացեալ. մեղանքն յայտնեցեալ՝ և յաւէտ առաւելեալ. չարիքն իմ իմացական՝ և ես կորստական. իրաւանցն կշիռ պակասեալ՝ և անիրաւութիւն խակոյն զօրացեալ. բարեացն բերք հալե՟լ՝ և սխալմունքն արձանացե՟լ. աւանդն կորուսեալ՝ և դատակնիքն այժմէն գտե՟լ. մահուն մուրհակ գծեալ՝ և աւետեացն կտակ եղծեալ: Բարերարն ոխրեցեալ՝ և բանսարկուն ուրախացեալ. հրեշտակաց գունդն թաղծեալ՝ և սատանայ խնծղեւք պարեալ. վերնական զօրքն ողբացեալ՝ և ստորնայինքն բերկրեցեալ. սպանողին մթերք լցեալ՝ և պահողին գանձն կապտեալ. օտարին կողմն կանգնե՟լ՝ և ստացողին պարգև մատնեալ. հաստողին ձիր մոռացեալ՝ և կորուսչին հաղբքն պահե՟լ. երախտիք փրկչին հենգնեալ՝ և բելիար զուարթացեալ. կենացն աղբիւր փակեալ՝ և գոռողին ժանգ՝ ժանգիս ժամանեալ:

ե. Ու արդ՝ ո՞չ ապաքէն ըղձալի էր, ը՟ գրոյն կանխութեան նախաձայնելոյ, ո՛չ ստեղծանիլն երբէք յարգանդի՝ և ո՛չ նկարելն 'ի յորովայնի. ո՛չ 'ի ծնունդ յառաջագայիլ՝ և ո՛չ 'ի լոյս կենաց հասանիլ. ո՛չ 'ի թիւս մարդկան գրիլ՝ և ո՛չ 'ի հասակ աճման ամբառնալ. ո՛չ 'ի պատկեր գեղոյ զարդարիլ՝ և ո՛չ բանիւ հանդերձաւորիլ. քան ընդ այսպիսեաց սատակագունից և սարսափելեաց ըմբռնիլ պարտուց, զոր և ո՛չ վիմաց կարծրութիւն բերէ, թո՛ղ թէ մարմնոյ լուծականութ՟ն:

զ. Ու արդ՝ ո՞ւր բարեգութ՝ աղաչեմ զքեզ՝

զքեզ՝ տուր ինձ ողորմութ՟ն, որ զայսմիկ դու ինքնին քեզէն քոյովդ բանիւ մեզ սահմանեցեր՝ ասելով, թէ տուք զայդ նուէր՝ յանուն փրկութեան ձերոյ՝ ա՟յ, և սուրբ եղերուք. զի ողորմութ՟ն կամիմ, և ոչ զպատարագ: Ահա բարձրացեր վերստին խնկեալ այսր յիշատակաւ, որ ունիս զամենայն, և 'ի քէն է ամենայն, և քեզ փառք յամենեցունց. ամէն:

❖ ❖ ❖

Վերոյին յաւելուած երգին հեծութեան՝ Նորին հոլովի, առ նոյն աղերս Տաղթանոց բանի:
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ:

ԲԱՆ. Ե:

Ա. Եւ արդ՝ ես երկրածինս մարդ՝ կենցաղականաւ անկայուն գոյիւ ըզբաղեալ, և յիմարութեամբ պատրողականաւ գինեաւս՝ յիմարեալ, որ ամենայնիւ ստեմ, և ոչ միով ինչիւ ճշմարտեմ: Քանզի որովք գիմք վերագրեցելովք նշանակօք աղարտեցելովք՝ յանդգնեցայց լինել յանդիման քում դատաստանիդ, ով իրաւադատ ահաւոր անճառ՝ անպատում հզօր ա՟ծ բոլորից: Քանզի դասեալ ատեանին 'ի սոյն՝ զապերախտութ՟ն մեղուցեալ անձինս՝ առ քումդ երախտիս, ցուցից զիրաւունս քո միշտ զօրացեալ, և զանիրաւութիւնս իմ յաւէտ պարտաւորեալ: Որ արարեր զիս 'ի քո պատկեր պանծալի՝ 'ի ձեռն վեհիդ տպաւորութեան, զտկարս օժանդակելով:

Ջար-

է̄ · Արդարեցեր բանիւ · փայլեցուցեր
[illegible] փչմամբ · մոգս ճոխացուցեր · իմաստիւք աճեցուցեր · հանճարով հաստատեցեր · 'ի շինականացն որոշեցեր · հոգւով իմանալեաւ խառնեցեր · իշխանականին գոյիւ պճնեցեր · ծնար հայրաբար · սնուցեր դայեկաբէս · տածեր ստացողաբէս : Տնկեցեր զամբարիշտս 'ի քումդ դաւթի · Ջրովն կենաց ոռոգեցեր · աւազանին ցօղով մաքրեցեր · կենացն վտակաւ արմատացուցեր · հացիւդ երկնայնով ջամբեցեր · ա̃ծային արեամբդ արբուցեր · անհալիցն և անհասանելեացն ընտանեցուցեր · զաչս երկրեղէն՝ 'ի քեզ համարձակեցեր · լուսովդ փառաց վերածածկեցեր · զհողանիւթ մարմինս անմաքուր ձեռացս՝ 'ի քեզ մատուցեր · զմոխիրս անարգ մահացու՝ իբր զնշոյլ լուսոյ յարդեցեր · ըղհայր քո հզօր ահաւոր օրհնեալ՝ մարդասիրաբէս և անարժանիս իմոյ անձին կընքեցեր : Ո՛չ կիզեր զբերանս լցեալ նանրութ̃՝ 'ի ժառանգակիցն կարդալ զքեզ · ո՛չ կշտամբեցեր զյանդգնեալս՝ 'ի քո կըցորդութեն · ո՛չ ստահերացուցեր զանսիլ աչացս՝ 'ի քումդ ակնարկութեն · ո՛չ արդելանաւ կապանաց՝ է̄ մահապարտացն տարադրեցեր · ո՛չ խորտակեցեր զդաստակ բազկիս, որ անմաքրաբէս առ քեզ համբառնայր · ո՛չ մանրեցեր զոտս իմոց մատանցս՝ 'ի շօշափելն զբանդ կենաց · ո՛չ պատեցին զինև մառախուղք՝ 'ի ձօնելն զքեզ՝ ա՛հաւոր · ո՛չ փշրեցեր զպարս ատամանցս՝ յըմբոշխնելն զքեզ՝ անսահմանելին · ո՛չ գնացեր բարկութեամբ խոտորնակ՝ խոտոր.

տորնակի ընդ քեզ հեռաւորս, երբ ընդ վրիպեալ տունն իսրայելի : Ո՛չ խայտառակեցեր 'ի հարսնարանիդ՝ զանարժանս քումդ պարերգութե՟. ո՛չ 'ի գձուձ հանդերձին տեսիլ՝ զանօրինեալս յանդիմանեցեր. ո՛չ կապանօք ձեռացս և ոտիցս՝ յարտաքին խաւարն հալածեցեր :

Է. Զայս ամենայն մասունս բարեաց՝ և զներբեղյդ երկայնմտութիւն ընկալեալ 'ի քէն՝ բարերար օրհնեալ՝ և յամենայնի միշտ երկայնամիտ, փոխադրեցի զհասակարս պարտեաց՝ անթիւս և բազմօրինակ անօրէնութ՟ս, մարմնականաց և անձնականաց՝ ամենակեր բազմածուփ խորհրդոց յուզմանց երկրաքարշութ՟ց : Զայսուիկ քեզ՝ ա՟ծ իմ և տ՟ր, է՟ այսքանեաց բարեաց փոխաբերեցի. զայս քեզ՝ ինձէն հատուցի չարիս, ըստ մոլեկան յանդիմանութեանն տռակի, մոռացե՟լ զիմաստութ՟ և սիրօղս յիմարութե՟ : Զայսց բարեաց երախտեաց կաճառս՝ ընդ ունայնութե՟ գնացլեւք՝ չարաչար ունայնացուցի. զայս լուսաւորութ՟ շնորհաց անճառից՝ 'ի բարձրելոյդ խնամոց բարդեցե՟լ մրրկաւն խելագարութե՟ ցնդեցի : Եւ թէպէտ բիւր անգամ ծանուցար՝ կարկառմամբ ձեռին քո այցելութե՟ ձգել զիս առ քեզ, ո՛չ հաւանեցայ, ըստ մարգարէին՝ որ զիսրայէլէ ամբաստանութե՟. և թէպէտ խոստացայ դաշնաւորեցի քեզ հաճոյանալ, և ո՛չ է՟ այնմ սահմանաւ ուխտին փակեցայ, այլ փարձեալ զնոյն նիւթեցի չարիս. անդստին յոճն առաջին մատեայ, փշոցն մեղաց հերկեցի զանդաստան սրտիս՝

սրտիս՝ յորոմանն արդիւնաւորութ՟ն : Առիս եղանեն առածք ծծարեալ ո՞ր մարգարէից. քանզի մնացեր յինէն խաղողոյ, և ես ը՟ այնորիկ փուշ շառաւիղեցի. դարձայ յանախորժ դառնութ՟ն՝ պտղոյ այգիս օտարացեալ. բուռն հարի զանհաստատ հողմոյ, որովք միշտ տատանեալ՝ այսր անդր՝ տարաբերիմ. ը՟ ձայնի երանելոյն յոբայ՝ ընդ ճանապարհ իմ անդարձ գնացի. 'ի վերայ աւազոյ՝ շինուածս յիմարութե՟ կառուցի: Լայնատարր հետովք խաբեցայ՝ կենացն անձկալեաց հասանել. փակեցի ինձէն զելիցն ուղևորութ՟ն, բացի կամաւ զկորստեան խորխորատն: Խցի զպատուհան լսելեացս իմոյ՝ առ բանիդ կենաց ընդունելութ՟ն. կափուցի զաչաց հոգւոյս հայեցուած՝ առ 'ի զկենացն դեղ նկատել: Ո՛չ ընդոստեայ 'ի թմբրութե՟ց լքմանէ մտացս՝ 'ի պատգամ փողոյդ ահաւորութե՟. ոչ զգաստացայ 'ի բողոք դուժի՝ հրափորձական աւուրն ընտրութեան. ոչ երբէք զարթեայ 'ի նիրհմանէ քնոյն մահացուի, որ 'ի կորուստն կարապետէ: Ո՛չ ետու հանգիստ քոյ հոգւոյդ՝ 'ի մարմնեղէնս տաղաւարի. ոչ ը՟ բնութե՟ ընչոյս խառնեցի՝ զմասն շնորհաց քումդ պարգևի. իմոյ ձեռօք կոչեցի կորուստ, ըստ առակողին, զհոգիս կենդանի մահացուցանել:

Է՟. Եւ զինչ է ինձ սակաւս և նուաղագոյնս յօդել սահմանս կսկծելիս չափաբերականս, մինչ անցեալ է ըստ քանակութ՟ն և վրիպեալ ըստ բժշկութ՟ն: Արդ՝ քո՛ է ընձեռել կեանս՝ հոգւով մեռելոյս. և անոխակալութ՟ մատչել առ այցելուն դատապարտելոյս՝ որդի Աստուծոյ կենդանւոյ. քեզ փառք յամենայնի. ամէն:

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի:
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Աստուծոյ:

ԲԱՆ. Դ:

ա. Եւ արդ՝ զի՞նչ բարւոք գոյ առ այս, կամ որ օգուտ ինձ առ սոյն սահման ընթացից ձայնիս հեծութեան՝ լքանել. եւ ո՛չ զամբարել շարաւ մահացու վիրիս՝ խարանաւ բանիս արտաքս հերքել. եւ կամ զծանրութիւն սրտիս՝ մթերեալ ցաւոյս՝ հոգեկան խիթոյս, իբր տաղտկացուցանողական հնարաւորութեամբ, մտանամուխ զղջմանօք փոխել:

բ. Եւ քանզի ո՛չ գտայ արժանի պարծելոյ 'ի փառս՝ ընդ սրբոցն դասս, որոց լի են բերանք նոցա ծաղու՝ եւ շրթունք իւրեանց ցնծութեամբ, ըստ առակողին եւ սաղմոսողին, 'ի կարգն երկրորդ դիմեցից՝ զնմանիլն իմ յիշատակել համայն ստահոր. թէպէտ առ իմում թերութեան բարուց անբարեաց՝ եւ նոքա յաղթականք իցեն, իբր ապաշաւեալն՝ քան զանապաշխարն: Տօնելի եղեւ Մանասէ, առ իմոց պարտուցս առաւելութիւն. պատուհասեցաւ եւ փարիսեցին, առ դժնէիս ամբարշտութեան. գովեցաւ անառակ որդին, առ անդարձիս ուխտազանցութեան. յիշատակեցաւ կեղծաւորութիւն որդւոյն ամառեայ, առ անշնորհութիւն ապախտաւորիս · օրհնաբանեալ եղև աւազակն , որ դատախազն է անհաւատից· պատուեցաւ և կինն պոռնիկ՝ սկզբնամայրն աղաչաւողաց ։ Ո՛չ պակաս քան ըզփարաւոն՝ զառեղծուած սրտիս իմ խստացուցի · ըստ օրինակի խռովութե՟ մրրկաց ծովու ծփեցայ · ո՛չ այնքան սարսեցի և պատկառեցի 'ի սաստկութե՟ քումդ հրամանի , որքան ալիք ծովուն՝ յեզերացն ։ Ընդ թիւս չափուց կշռութե՟ առ իմս գործոց՝ և աւազոյն կոյտ սահմանեցաւ · պակասեաց անբաւիցն չիզ՟ք , առ համբարս իմոցս անօրէնութե՟ց ։

Գ· Ոի թէպէտ և յոյժ բազում են մանունքն՝ 'ի յափունս ջրոյն համահաւաքեալք , այլ՝ ուրոյնք և առանձնականք 'ի ծննդոց աճելութենէ · իսկ մեղանք իմոյս յանցանաց՝ անթիւք , զորս անհնար է առնուլ 'ի միտ ։ Ոմն՝ և ծնունդք իւր · ոմն՝ և շառաւիղք իւր · ոմն՝ և բիծք իւր · ոմն՝ և արկածք իւր · ոմն՝ և փուշք իւր · ոմն՝ և արմատք իւր · ոմն՝ և հաստատուածք իւր · ոմն՝ և պտուղք իւր · ոմն՝ և նշխարք իւր · ոմն՝ և ճուղք իւր · ոմն՝ և ոստք իւր · ոմն՝ և արմկունք իւր · ոմն՝ և ճիրանք իւր · ոմն՝ և մասունք իւր · ոմն՝ և խլրտմունք իւր · ոմն՝ և զօրութիւնք իւր · ոմն՝ և ազդմունք իւր · ոմն՝ և նշմարանք իւր · ոմն՝ և տիպք իւր · ոմն՝ և ձևացուածք իւր · ոմն՝ և ստուերք իւր · ոմն՝ և մթութիւնք իւր · ոմն՝ և յարձակմունք իւր · ոմն՝ և հնարք իւր · ոմն՝ և պատիրք իւր · ոմն՝ և դիտմունք իւր · ոմն՝ և դիմեցմունք իւր · ոմն՝ և չափք իւր · ոմն՝ և խորք իւր • ոմն՝ և գարշութիւնք իւր • ոմն՝ և կայծակունք իւր • ոմն՝ և կիրք իւր • ոմն՝ և մթերք իւր • ոմն՝ և գանձք իւր • ոմն՝ և ցնցուղք իւր • ոմն՝ և աղբերք իւր • ոմն՝ և գիւտք իւր • ոմն՝ և շանթք իւր • ոմն՝ և հրդեհմունք իւր • ոմն՝ և պատկառանք իւր • ոմն՝ և վիհք իւր • ոմն՝ և անդունդք իւր • ոմն՝ և բորբոքմունք իւր • ոմն՝ և աղջութիւնք իւր • ոմն՝ և ամպրոպք իւր • ոմն՝ և կայլակք իւր • ոմն՝ և հոսմունք իւր • ոմն՝ և հեղեղք իւր • ոմն՝ և սառնամանիք իւր • ոմն՝ և դրունք իւր • ոմն՝ և շաւիղք իւր : Հնոցն՝ և տապ իւր • հրատն՝ և գոլորշիք իւր • հալոցն ճարպին՝ և ճենճերմունք իւր • օշինդրն՝ և դառնութիւն իւր • կործանիչն՝ և հնազանդեալք իւր • բռնաւորն՝ և յելուզակք իւր • գոռոզն՝ և սպառազէնք իւր • աւազակապետն՝ և գումարտակք իւր • գազանն՝ և կորիւնք իւր • խածանողն՝ և ծակոտուածք իւր • ապականագործն՝ և նմանիք իւր :

Է • Արդ՝ այսոքիկ պետք են գլխաւորութեանց՝ ապականողաց ոգւոց համայնից, դասեալք ընդ ինքեամբք նուաճունք մասանց՝ իւրաքանչիւրոց. 'ի սոցանէ բիւրք բիւրուց՝ և հազարք հազարաց • իսկ զհամայնիցս թիւ՝ նա միայն զօրէ իմանալ, որ զառ 'ի մէնջ չէութիւն դրեալ՝ իբր զէութին գործոց տեսանէ : Եւ արդ՝ եթէ ոք զանձն ոչ խաբեսցէ, և առ երեսս ոչ կերպարանեսցի, և կեղծաւորաբար ոչ անհաւատեսցէ, և մարդ զինքն ծանիցէ, և հասարակաց բնութե՟ վարեսցի, և երկրածին զանձն դիտեսցէ, և 'ի չափու իւ-

րում

քում կանոնին կացցէ, իմասցի ծանիցէ զնախաթիւն մասունս արկածիցդ վերագրելոց, թէ ոչ ընդունայն ինչ գրեցի, և կամ զընաւ իսկութեն սահմանեցի, որ 'ի մերս բնութե պատուակի ազգի ազգի վրիպականութի. այլ 'ի բիւրուցն արգասեաց չարեաց՝ չափ մի երևեցուցի, զի նոքօք և զայլսն իմաստասիրեսջիք, թէպէտ և ոչ բաւանդակապէս :

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հանգոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի : 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ :

ԲԱՆ. Է :

ա. Եւ զի մի զփրկութեն վստահութի իսպառ կորեցից, և ապաղէն եղեալ՝ մատնեցայց այսքանեաց աներևութից ընդդիմամարտից, որք ոչ այլ ինչ են, քան թէ ընտանիք թշնամիք՝ ինքնածին բուսեալք, զոր վերագրեալքդ սահմանեցին՝ զորքանութիւն պատկերին ձևոյ եդեալ ահարկուս : Ցուցից առ սմին բազմաբոյլ բնութեան մարտկացդ՝ զօրեղ ախոյեանս ա՟ծականս՝ ամենայաղթօղս և անպարտելիս, թէ և կսկծելիս կիրս՝ և դժուարակութ պտուղս ծառոց անհասանելեաց, և անկոխ ճանապարհաց երկք և տաժանմունք : Քանզի զայն ա՟ծ գունդս չարութե բանսարկուին զօրաց, սակաւ մի արտօսր կաթուածոց աչաց՝ իբր զճճիս զեռուն բազմոտանիս խխայթից երկրի տկար խլրտմանց՝ անկեալ 'ի վերայ ծորումն ձիթոյ, կամ դոյզն դեղ ինչ սատակչական, ցամաքեցուցանէ. և դոյզն մի հառաչումն սրտի հեծութե՟ն՝ ելեալ 'ի յոգւոյ, իբր շնչումն հարաւային ջերմութե՟ն՝ խառնեալ յարևու, զսառնամանեաց սաստկութ՟ն հալէ. քանզի ըստ միումն նմանութե՟ն՝ հեշտածինք են. և ըստ միւսումն դիմադրութե՟ն՝ դիւրամեռք :

Է. Այլ ես ոչ երբէք կասեցից դառնել զդատապարտեալս՝ բանից կսկծմամբ. պարսել զպարտաւորեալս՝ իբր զխստակար անփրկանաւոր անհամոզելի. վասն զի զոմանս տատակեալ 'ի յիմաց նեղչացն, ոմանց զօրութիւն տամ կենդանանալ՝ առ հոդուոյս կորուստ։ Տունկս դառնատեան, որ զգարշութ՟ն անառակ փարուց ծաղկեցի. բարունակս ապականաբեր և մահոլկուզեան, որ զկորստեան գինին երկնեցի. քանանու զուակս՝ և ոչ յուդայի, ըստ ասից մեծին դանիէլի. որդիս գեհենին, և ոչ արքայութե՟ն. ժառանգս դժոխոց, և ոչ փառացն փափաքելեաց. նիւթս տանջանացն, և ոչ հանգստեան: Այրերախոս առ երախտաւորդ. ապաշնորհս առ բազմապարգևդ. միշտ մեղուցեալս առ երկայնամիտդ. դառնացուցիչս քաղցրութեան բարերարիդ։ Ծառայս չար և վատ, ըստ տ՟րունեան յանդիմանութե՟ն. իմաստունս զչարիս գործել, ըստ եսայեայ նախասացութե՟ն. ժիրս առ ժանդագործութիւնս զազրութեան: Փոյթս առ 'ի բարկացուցանել զտ՟րն. մշտաշարժս առ դիւտս սատանայականս. հանապազորդեան գեան վիշտս ստացողին ։ Թոյլս առ բարեացն Թալիշս․ ծոյլս առ երանութիւնն ընտրութեան․ դանդաղս առ դիտմունս խոստացելոցն, անարիս առ կարիս պիտանեացն և օգտակարացն․ պաշտօնեայս տիրադրուժ երախտամոռաց ։

Է․ Վա՛յ անձինս մեղաւորի, զի զարարիչն իմ բարկացուցի․ վա՛յ որդւոյս կորստեան, որ զկենդանութե̃ն ձիր մոռացայ․ Վա՛յ պարտապանիս անհամար բիւրուց քանքարաց, որ ոչ գոյ հատուցանել ։ Վա՛յ բեռնակրիս ծանրութեան մեղաց դժնէից, որ չունիմ դառնալ առ հանգստարանն․ վա՛յ ճխսաակարիս տ̅րունեան պարտուցն, որ չի՛ք հնար յանդիման լինել հզօրին ։ Վա՛յ եղէգնախուխի՛ կիզանողական նիւթոյ, որ տոչորելոց եմ ՚ի գեհեննին․ վա՛յ ինձ առ այս յիշատակ, զի նետք բարկութե̃ն ա̃յ՝ այրեցելովք են գործեալ․ վա՛յ յիմարութեանս, որ ոչ մտաւեցի զծածկեցելոցն յայտնութե̃ն հանդէս ։ Վա՛յ ամբարշտիս, զի միշտ անդադար ոստայնս չարեաց կկեցի․ վա՛յ զմարմինս պարարողի՝ կերակուր որդանցն անմահից․ կտտողացն Թունաւորաց զիա՞րդ համբերեցից․ վա՛յ ինձ առ արբումն մահուն բաժակի, ո՛րպէս զյաւիտենականն տուժեցայց․ վա՛յ ինձ առ ես անարժան հոգւոյս՝ յեղկելի մարմնոյս, իբր դատաւորին Ճշմարտի յանդիմանեցայց․ վա՛յ ինձ առ նուաղութիւն իւղոյն լապտերաց, զի անարծարծելի է աղօտանալն․ վա՛յ ինձ առ Ճեպ տագնապի ահին պակուցման, յորժամ առագաստին մուտն փակեսցի․ վա՛յ ինձ առ ձայնին ահաւորու-

Թն՛ գոհացուցչաց և սարսափելեայն բանից՝ երկնաւոր Թագաւորին վճռաւ կնքելոյն, թէ ո՛չ գիտեմ զքեզ ։

* * *

Վերջին յաւելուած երկին Հեթումեան՝ նորին հանգոյն, առ նոյն աղերս համաձայնաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա̄յ ։

ԲԱՆ․ Ը ։

ա․ Եւ արդ՝ զի՞նչ գործեցես՝ անձն իմ կորուսեալ, կամ ո՞ւր թաքիցես, կամ զի՞արդ ապրեսցիս, կամ ո՞րպէս ելցես 'ի մեղաց բանդէ ։ Քանզի բազում են պարտիքդ, և անթիւ հատուցմունքն․ սաստիկ կշտամբանքն, և անվախճան նախատինքն․ անողորմ են հրեշտակքն, և անկաշառ դատաւորն․ հզօր ատեանն, և անաչառ բեմն․ քստմնելի սպառնալիքն, և անողորմ հատուցմունքն․ ահարկու հրամանն, և մերկապարանոց յանդիմանութիւնքն․ հրեղէն են գետքն, և անանցանելի են վտակքն․ թանձրամած խաւարն, և արտաքոյ այցելութե̄՝ մառախուղն․ ապականութե̄ է գուբն, և մշտնջենաւոր է տագնապն․ ամենադրաւ տարտարոսն, և անզերծ սառնամանիքն ։ Եւ արդ՝ որդարե քեզ են գանձեալ դառնինքս այսոքիկ դժնդակք, և տարժանելի օթևանք, անըմբերելեացդ պատուհասից, ո՜վ անարժան անձն իմ մեղաւոր՝ չարագործ՝ պոռնիկ՝ բազմաբիծ, և սահման անդատանի բնութին անմաքրութե̄ ։ Ահա զարդիւնս

դորգործոց ձեռաց քոց ժառանգեսցես՝ թիւրեալդ 'ի յուղղութեանց, և զառածեալդ 'ի մաքրութեանց · տարագրեալդ յարդարութեանց, և 'ի կարգաց պարկեշտութեանց · ունայնդ 'ի լիութեանց՝ հոգևպարգև հարստութեանց · նախանձարկու բարերարին, և ամենակալ Թագաւորին ։

ե. Եւ քանզի կառուցեր քեզ անել արգելան՝ և անփախչելի որոգայթ, խոստովանեալ քեզէն զանբժշկականդ քո վէր, և զանօրինակդ հարուած, վկայելով զանձինդ զպարտականդ մահու՝ զանբուժելիդ բեկութիւն, ո՜վ չարդ 'ի բարեաց · ո՜վ դառնութիւնդ 'ի քաղցրութեանց · ո՜վ խաւարդ 'ի լուսաղբերից · ո՜վ կապտեալդ 'ի պճնելոց · ո՜վ գարովեալդ 'ի գովելոց · ո՜վ անբարիշտդ 'ի բարեպաշտից · ո՜վ չնչականդ 'ի բանականաց · ո՜վ անմիտդ 'ի մտաւորաց · ո՜վ անհանճարդ յիմաստնոց · ո՜վ անմաքուրդ յընտրելոց · ո՜վ մահացուդ 'ի կենդանեաց · ո՜վ խոտերականդ 'ի սրբոց · ո՜վ արբշիռդ 'ի պարկեշտից · ո՜վ կեղծաւորդ յարդարոց · ո՜վ անպիտանդ 'ի պիտանեաց · ո՜վ անարգդ 'ի փառաւորաց · ո՜վ նուաղդ յառաւելութեանց · ո՜վ գերիդ 'ի գերագունից · ո՜վ նուաստագոյնդ 'ի վեհից · ո՜վ աղքատդ յընչեղաց · ո՜վ անարժանդ 'ի փրկութեանց · ո՜վ տնանկդ 'ի բարձրութեանց, և 'ի հոգևոր հարստութեանց · և հատուածեալդ յօրհնելոց ։

Վերստին յաւելուած ներքին հեծութեան՝ նորին հայցողի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ̄ ։

ԲԱՆ․ Թ ։

ա. Եւ արդ՝ զի՞նչ արժանաւոր ըստ քեզ բանիբաստանս շարադրեցից 'ի կատակ մաղթանաց մատենի այսր ողբերգութ̃ն , մ̃չ անձն իմ թշուառ ամենապատկառ , և առ պատասխանիս բանից անբարբառ , յանդիմախան Այ̄ և սր̄ցն մասնակցութեան ։ Զի եթէ զխ̃ճ մի ծովուց՝ 'ի յորակութ̃ն գեղոյ յեղեղեցից , և զդաշտս ասպարիսօք բազմօք սահմանեալ՝ 'ի տարածուի̃ն լայնութ̃ն քարտենի չափեցից , և զկլորակս յոքունց անտառաց՝ շամբից եղեգանց՝ 'ի համառօտս գոյութ̃ն գրչաց կազմեցից , և ո՛չ զթիւ մի 'ի բարդելոցն անօրէնութ̃նց՝ զօրեցից ընդ գրով սահմանի գրաւել ։ Նա զի՝ թէ զմայրս լիբանանու՝ 'ի մի լուծ կշռոց զօդեցից , և կամ զլեառն արարատեան՝ 'ի կէտ ամբարձման նժարի միոյ արդարութ̃ն՝ միջնորդ կացուցից , ո՛չ հաւասարէ այնր հարթութեամբ համազուգակցել ։

բ. Ոստս ամբարձուղէշ՝ սաւառարաստեղին՝ տերևալից՝ ունայն 'ի պտղոց , նմանակից յաւէտ հարազատ այնր թզենւոյ՝ զոր Տ̄րն չորացոյց ․ քանզի սաղարթօք վարսից , այս է՝ արտաքին դիմօք բարեշուք կերպից՝ իբր պտղաւ իմիք պաճուճեալ , ձեւալ , բացականացն դոս բաղձալի · իսկ եթէ մերձեսցի անկօղն՝ խուզել զխնդրելին , գոցէ զքեզ ունայն 'ի բարեաց , և զարշելի 'ի գեղեցկութեց · ծաղր տեսողաց , և նշաւակութիք նախատողաց ։ Զի եթէ ապաժաման՝ յանզգոյշ ժամուն՝ հերապանծ տունկն պտղակորոյս անկենդան , որ դոյզն պատկերն է անպատրաստից , եկն ընդ անիծիւք · և կամ երկիր ոռոգեալ ցօղով , և ոչ բազմապատիկ՝ զաւանդս արգասեաց երկրագործութե՝ տածողացն մատուցանէ , լքեալ մռանի · իսկ դու՝ ով անձն իմ եղկելի , սահման բանաւոր և տունկ կենդանի՝ և ոչ 'ի ժամու իւրում պտղաւոր , իբր ոչ զնոյն կրեսցես պատիժ նախնում առակիդ ։ Վասն զի զհամայնն ընկալար 'ի քեզ՝ անպակաս յառաւելութեց , սկզբնաւորեալ 'ի մարդն առաջին՝ և մինչև 'ի սպառումն ծննդոց նորին՝ զբերս գործոց նանրութեանց , և զգիւտս նորոգս՝ ատելիս և անախորժելիս հաստողին զքեզ այ ։

է · Եւ վասն զի եդի զքեզ նպատակ հանդէպ երեսաց տեսութե մտացս՝ անձն իմ անպիտան , վիմօք ձգելոց արձանաց բանից՝ իբր զանընտել գազան վայրենի , անողորմաբար զքեզ քարկոծել ։ Որ թէպէտ և ոչ պատահիմ անուանիլ արդար , սակայն յառաջնումն պատասխանւոյ՝ իբր ընդ ոսոխի ումեմն՝ ընդ անձին յօժարամիտ կամօք ոգորիմ , ըստ իմաստութեանն բանի · և զայգս մտաց խորհրդոցս գաղտնեաց՝ իբր զգլխաւորեալ յանդաւորութն չարութե գործոց խոստովանեալ , քեզ տա-

տարածեցից՝ ա՟ծ իմ և տ՟ր ։ Զի որով չափով չափեցից զանձինս ստգտանք , 'ի քոցդ աննուաճ գթութենէդ՝ այսրէն չափեցայց , ընկալեալ զշնորհդ յաճախագոյնս՝ ընդմեծագունիցդ պարտեաց ։ Եւ ո՛րքան վիրացն հարուածք՝ անբժշկականք և անհնարաւորք ճարակեսցին , այնքանեօք չափովք կրկին առ սմին՝ և իմաստք արուեստից բարձրեալ բժշկիդ՝ բարեհռչակեալ լուսաւորեսցին ․ և 'ի պարտուցն առաւելութ՟ն , նոյնքան փոխատուիդ առատատուութ՟ն՝ բարեբանեալ միշտ պսակեսցի , ըստ խնկաւորդ քում առակի ։ Զի քո՛ է փըրկութ՟ն ․ և 'ի քէն է քաւութ՟ն ․ և աջով քո՝ նորոգութ՟ն ․ և մատամբ քո՝ զօրեղութ՟ն ․ և 'ի հրամանաց քոց՝ արդարութ՟ն ․ և յողորմութ՟նց քոց՝ ազատութ՟ն ․ և յերեսաց քոց՝ լուսաւորութ՟ն ․ և 'ի դիմաց քոց՝ զուարճութ՟ն ․ և հոգւովդ քո՝ բարութ՟ն ․ և օծմամբ իւղոյ քոյ՝ սփոփութիւն ․ և ցօղով շնորհի քոյ՝ զուարթութիւն ․ և դու տաս մխիթարութիւն , և մոռացուցանես զվհատութ՟ն ․ և բառնաս զխաւար վշտաց , և զհեծութ՟ն ողբոց՝ 'ի ծաղր փոխես ։ Եւ քեզ վայել է օրհնութիւն գովութ՟բ հանդերձ՝ յերկինս , և յազգս հարցն՝ և 'ի ծընունդս նոցա ․ և յաւիտենից յաւիտեանս ․ ամէն ։

Վերոգրին յաւելուած ներքին հեծութեան՝ նորին հոլովի, առ նոյն աղերս ծանրութեան բանի։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ։

ԲԱՆ. Ժ.

ա̃. Եւ արդ՝ քանզի միապէս մատնէ կորստեան՝ և զղջումն ուժգնապէս, և մեղանչելն մոլեգնաբար. զի թէև տարրացեալ իմն են 'ի միմեանց այլայլութիւ̃ք նմանութե̃ցն, սակայն զկերպարանս երկաքանչիւրոցն առ միմեանս եդեալ, ընդ մի և զնոյն վհատութե̃ ծնունդս արտադրեն։ Զի մինն՝ զհզօրին ձեռն՝ իբր ապիկար՝ թերահաւատէ. իսկ միւսն՝ ըստ նմանութե̃ քառոտանեաց պաճարեղինաց՝ յանզգայս եղեալ, զյուսոյն առասան խզզէ. վասն որոյ ընդ առաջնումն միշտ փաղաքշեալ՝ համապաղ խնդայ սատանայ. իսկ երկրորդաւն՝ ըստ նմանութե̃ լափլիզող դժոխորովայն գազանի, իբր կերակրով՝ արեամբ պարարի։

բ̃. Եւ արդ՝ իբր զգանեալ բազմահարուածեան հեծանաւ, և յափն մահու ժամանեալ՝ դոյզն ինչ դարձումն շնչոյ ընկալեալ, և յոդի կենդանի եկեալ, կազդուրեցայց պատսպարեցայց կանգնեցայց յարեայց յանկենդանականս կորստենէ. օժանդակեալ քս̃ի ձեռամբն՝ որ գթածն է յամենայնի՝ 'ի բարերար յերկնաւոր հօրէն՝ փրկութե̃ և բժշկութե̃ պտուղ ընձեռեալ ինձ մեղուցելոյս՝ ախտացելոյս՝ և մահացելոյս : Եւ սկզբնաւոր ողբերգութ՟ն այսր աղերսանաց , զհաւատոցն շինուած կառուցից · քանզի և ոմն 'ի նախնեացն՝ աքիմբք զինեալ , փոխեցաւ խնկոյն յանմահականն վիճակ վերին · զապաշխարութ՟ն դեղ ընկալեալ , ապաշաւանաց թոշակաւն՝ զդրաւականն աներծութեան աստէն ժառանգեաց : 'Ի վեր քան զորոց՝ առաքեալ՝ ընդ նմին ցուցանէ , որք զհանդէսն մրցանակին յերկրի կատարեալ , ապագայիցն և երկնաւորացն յուսոյ հաւատացին , և անտեսիցն ճոխութ՟բ փարթամացան : Իսկ զկրախոյս տ՟րունի պաշտելի բանին՝ յիշեալ առ սմին , զի ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ՝ որ հաւատայն : Է՛ զի՝ և զչափն ընտրականացն բարեմասնութ՟ե ա՟յ հաճելեացն՝ զննեալ աստանօր , զայս պատկեր բանի ընկալաք նախնի գահերէց , առ 'ի սրբութեցն մուտ՝ սովիմբ հանդերձել · առանց որոյ և ո՛չ տ՟րն փառաց՝ զիւրսն առ մեզ հրաշագործեաց զօրութիւս , եթէ ոչ նախ՝ լծակից խնդրեաց բարեբարութեանն իւրոյ զհաւատսն մեր · ուստի և կեանս ընձեռել զօրէ ինքնիշխան բաւականութ՟բ՝ առընթեր գոլով ա՟յ · քանզի հաւատք քո կեցուցին զքեզ , օրհնաբանեալն ա՟յ բերան վկայեաց : Քանզի արդարև սեռն տեսութ՟ի , և կատարեալ իմաստութ՟ի , և առ ա՟ծ ընտանութ՟ի , և բարձրելոյն ծանօթութ՟ի հաւատոց մասն՝ երջանիկ և ընտրեալ անուն՝ որ յարաձգեալ մնայ անվթար և անփակելի , պատուակից գոլով սիրոյ և յուսոյ : Զի եթէ փոքու սերմանի գոյի՝ հատի մանանխոյ չափոյ նուաստի հաւատք՝ զերանց մեծութն փոխէ զօրեղապէս 'ի սիրտս ծովու, ապա յիրաւի ընկալցուք զայն սկզբնաշաւիղ առաջնորդ կենաց՝ աներկմիտ պաշտօն առ ած , որ զապաւինին և զծածկեալսն՝ առանց երկբայութե 'ի հոգւոյն աչս տեսանէ , երրորդութեն փառաւորելի անուամբն պատուեալս հաւատք՝ ընդ սիրոյն դասեալ և յուսոյ ։ Զի թէ՝ և զերին հաստուածս առանձնաւորականս՝ 'ի մի և 'ի նոյն խորհուրդ դիտեսցես , յաւէտ մեծասցիս նոքօք 'ի յած ․ քանզի՝ թէ հաւատաս 'ի նա , և սիրես ․ որով և յուսաս աներևութից պարգևաց նորին ։ Նմա փառք յաւիտեանս ․ ամէն ։

* * *

Վերջին յաւելուած երկին հեծութեան՝ նորին Ասացողի , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ,

ԲԱՆ․ ԺԱ ։

ա․ Եւ արդ՝ ես յետինս դաւանողաց՝ ունայն 'ի բարեաց , նայեցեալ խորհրդով մտացս 'ի սկզբնաւորն իմ եղբայրութիւն՝ 'ի ձեռն ձեռին առաջնորդին իմոյ յանէից , յուսով հաւատամ յսի․ քսի՝ առնել զոր կամի ։ Քանզի հաւատացի , վասն որոյ և խօսեցայ խրատեալ պօղոսիւ , ուսեալ 'ի դաւթայ , թէ և արդ կենդանի մաղթանք նոցա այց ինձ արասցէ ․ որպէս հաւատովք ճանաչել զնա , և զզօրութիւն յարութե նորա , ըստ առաքելոյ , և ըղձ-

հա

Հաղորդութ͞ն չարչարանաց նորա, և որ զկնի բերին ասացեալքն : Կցո՛րդ է սմին և յոյժ նմանատիպ՝ հաւատալն իսկապէս և 'ի նորոգս այս փոխադրութ͞ն, որ 'ի մեղացն 'ի քաւութ͞ն, և 'ի չարագործութ͞է յարդարութ͞ն, և յանմաքրութ͞է 'ի սրբութ͞ն, և յանքաւելեաց պարտեաց մահու յանցանաց՝ յանդատապարտ երանութ͞ն, և 'ի ծառայական կապանացս՝ յերկնաւորն ազատութ͞ն : Քանզի զի՞արդ ո՛չ արդեօք չքնաղ քան զնա՝ և 'ի մթութ͞է երկեանութեան խաւարի զտեալ՝ և աստուծով օժանդակեալ և օգնեալ սիրտ մեղաւորի, որ ընդ մարմնապէս ծիծաղելն՝ առ նմին հեծէ հոգեպէս : Որ թէպէտ և յամբարձմանէ բարձրութեան գերագունիցն կայից՝ ստորասուզեալ ծանրութ͞բ յանդընդային վհին խորխորատ գբոյն կործանման, նորագիւտ մեղօքն անջրելեօք, ունի և նշխար նշուլից՝ փրկութ͞ե կենաց հպաւոր, իբր կայծակն լուսոյ պահեցեալ 'ի միտս և յոգի· որպէս զհուրն նշանաւոր և զարմանաւոր թանձրամած՝ հրաշիւք մակարդեալ վեհին հրամանի՝ 'ի յատակս ներքին նիրհեալ ջրհորոյն : Սաստի և մեղուցելոյն խապաւ թաղծելոյ, և ակնկալութ͞ն բարւոյն բարձելոյ, և համարձակութ͞ն շնորհին լքելոյ, յուսալ վերստին անդրէն միւսանգամ նախապարգևիցն փառազարդութ͞եց դարձեալ հասանել· քանզի և յա͞ծուստ անդուստ հանդերձի և այս՝ ներգործիլ առ սոյնս· վասն զի սա զտաճողին զօրութ͞ն ամենահնար աւետարանէ : Յո՛ր խունկ հաճութ͞ե մեծապէս հոտոտի Աստուած , քան յամենայն բուրումն անուշից , և քան 'ի խառնեալն երբեմն աղացմամբ՝ 'ի սպաս խորանին , որ է կերպարան անձանց խոնարհից զիջեալ բեկութեամբ՝ առ 'ի միութիւն նոյն նմանութեան : Ըստ որում հարցեալ փրկչին ամենից՝ ցումանս ախտացեալս տեսանելեօք , հաւատա՞յք առնելով՝ առ այդ , թէ կարող եմ առնել ձեզ զայդ . ո՛չ պարգևեաց աչաց նոցա լոյս , եթէ ոչ նախ զհաւատոցն դրաւ ընկալաւ : Քանզի ոչինչ քան զմեռելութիւն քառօրեայն դիոյ՝ առ կենդանութիւն մեզ անյուսագոյն , առ որ կանանցն ժամանելոց 'ի յոյս արարչին՝ հաւատոցն հանդերձանօք , անյապաղաբար զփառացն իւր տեսին զհանդէս՝ 'ի յեղբօրն կենդանութիւն :

ե. Իսկ աստուածային անկապուտ շնորհին մնացելոյ զկնի մեղանացն՝ հզօրագոյն են վկայք : Նախ՝ ենովք . զկնի ահարոն . յետ նոցա դաւիթ . դարձեալ և պետրոս . ընդ որս և փոքրն եղիազար , որ 'ի մեծէն իւր ողորմեալ՝ մեծագունից վկայեցաւ : Աւելորդ է առ այս և բանն առակի անառակ որդւոյն . թողում զպոռնիկն՝ որ 'ի Տեառնէ գովեցաւ . և զմաքսաւորն՝ որ 'ի բարեգործէն յիշատակեցաւ . և զաւազակն երջանիկ՝ որ յարձակումն վերջին շնչոյն՝ հաւատովքն պսակեցաւ . և զոր անքաւելին են պարտոնք՝ զհաղորդեալքն սպանման մահու արարչին . առ որս և գլխաւորն ընտրելոց պօղոս՝ որ երբեմն նախնին էր անօրինաց : Յորոց ոմանք ծանօթութեամբ օրինին գլորեալք , անդրէն կանգնեցան բիւրապատկեան գերազանցութեամբ՝ քան զնախակրօնիցն առաւելութիւն: Իսկ որ նախ քան զօրինակին տոչութ̄ն զաւանդն պահեալ հայրենի, մերձաւորագոյն գոն պատուիրանի սկզբնահօրն դաւանութ̄ե, որ և զնախնեացն պարտիս՝ ինքեան վարկուցեալ, զնորայն՝ իւրովքն տուժեաց կրից տաժանմամբ. ոչ քաւեցաւ միայն ծածկեալ 'ի յերկրի, այլ չարչարելեաւն մարմնով, բանականաց բնութեան կենաց կարապետ՝ յաղթօղ զօրապէս բռնութեան մահու՝ փոխեցաւ: Իսկ ոմանք 'ի բուսոյ տհաս հասակին չարութ̄են յերկարաձգեալ, 'ի կատարեալ տիս ժամանակին, ոչ 'ի բարձրութ̄են կայից հասեցան, քան թէ 'ի ստորնականաց թշուառութ̄եց դըժնէից կենացս՝ 'ի կամարն երկնից համբարձան: Եւ թէ այն ժամանեաց կանխաւ՝ զօրացեալ 'ի չարեացն դարձ, որ մինչև յոսկեղէննիւթ յեղանակեալ հողոյս գոյութ̄ե, և պատկերն արքունի 'ի պատիճ կերպիս մերոյ՝ նկարեալ արքունականն քանդակուածով, անկորուստ և անփոխադիր և յաղթօղ դաւաճանութ̄ե ըզմերս ենթադրեալ բնութ̄ի, ապա առաւել յուսալի է այժմ մերկապարանց լուսաւորութիւն անքող և անվերարկու՝ տերամբ քն̄իճ ուխտեալ. որով և միշտ հաստատեալ պահի 'ի մեզ բանն տ̄րունի, ըստ մարգարէին ձայնի, ուխտ խաղաղութ̄ե և կենաց հաստատութ̄ե՝ առ հաշտարարն միջնորդ՝ երկնային անմահ կենդանի և մշտընջենաւոր բարեխօս: Այս ուրեմն ըստ այսու կանոնի ճշմարտագունի, և անփո-

խա

խադրելի սահմանի, և արարչաւանդ պայմանի, համբուրեմ հաւատոց շրթամբք զպատկեր բանիս, և ակն ունիմ փառացն շնորհի. քանզի արդարև յարդարացուցանելն զմեզ ա՟յ՝ ո՛չ ոք զօրէ դատապարտ առնել, ըստ առաքելական բանին սահմանի:

Է. Դու յոյս անստուերագիր վստահութ՟ն ապաստան, կամ կործանեալս՝ կանգուն. թշուառացեալս՝ յաղթօղ. վրիպեալս՝ ՚ի դարձն կենդանական. ամենաթըշուառ չարագործս՝ ՚ի յոյսն. մահու մատնեցեալս՝ ՚ի կեանսն. ընդ ապականութ՟բ վաճառեալս՝ ՚ի ձիրն. դժոխային գործովք գրաւեալս՝ ՚ի լոյսն. ստորնասէր անասնակենցաղս՝ յերկինս. կրկին դայթակղեալս՝ ՚ի վերստին փրկութիւնն. մեղօք կապեցեալս՝ ՚ի հանդստեանն խոստումն. անբժշկական վիրօք վարանեալս՝ ՚ի դեղն անմահացուցիչ. ստամբակեալս վայրագութ՟բ՝ ՚ի սանձն հանդարտութ՟ե. սրացեալս վարատական՝ ՚ի կոչումն. ապառում դըժընդակս՝ ՚ի հեզութիւնն. ընդդիմաբան լուտացօղս՝ ՚ի ներումն: ՚Ի ք՟ս յ՟ս, և ՚ի հայր նորին հզօր և ահաւոր, յանուն և ՚ի կամս բարերարութ՟ե հոգւոյն ճշմարտի. օրհնաբանեալ իսկութ՟են՝ և միածութ՟են՝ զօրութ՟ի և արքայութ՟ի, մեծութիւն և փառք՝ յաւիտեանս. ամէն:

Վերջային յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ ։

ԲԱՆ· ԺԲ ։

ա՟ծ· Եւ արդ՝ քանզի յաւէտ յառաջնում զղջմանն՝ յուսահատութե՟ն բանիւ՛ լքայ, և տարակուսանաց հեծանաւն՝ 'ի մահ ձաղկեցայ, աստանօր 'ի յուսոյն կերպարան փոխեալ՝ յարգահատել համարձակեցայց, զերկրորդութիւնն որ կարդալով յօգնականութիւն ինձ մեղաւորի ։ Որ և անդստին իսկ յօրհնաբանելն և 'ի դաւանելն զկենդանարարն բնաւից ա՟ծ, իսկոյն և կոչումն ընտանի ձայնի ահաւորութե՟ն անոճան շնորհաձիրն բարերարի, մահացելոյս է կենդանութ՟ն, ըստ մարգարէին նախաձայնութե՟ն, թէ որ կարդայ զտ՟ր, նա կեցցէ ։ Իսկ ես ո՛չ միայն կարդամ, այլ նախ հաւատամ մեծութե՟ն նորին. ո՛չ եթէ վ՟ն պարգևաց ն՟ր մատուցեալ յորս դեգերիմ, այլ իբր զկենդանութ՟ն իսկապէս, և զշնչոյ տուր և առութ՟ն հաւաստի, առանց որոյ ո՛չ է շարժողութ՟ն կամ ընթացութ՟ն· զի ո՛չ այնքան յուսոյն հանգուցիմ, որքան սիրոյն կապանօք բերիմ ։ Ո՛չ 'ի տուրսն, այլ 'ի տուողն յաւէտ կարօտիմ· ո՛չ փառքն են ինձ անձկալի, այլ փառաւորեալն է համբուրելի. ո՛չ կենացն փափագանօք, այլ կենարարին յիշատակաւն միշտ ձենձերիմ. ո՛չ վայելչին տարփանօք հեծեմ,

ծեմ, այլ հանդերձողին տենչանօք՝ յերիկամանց սաստի կականիմ. ոչ զհանդիստն խնդրեմ, այլ զհանգուցչին զերեսս աղաչեմ. ոչ հարսնարանին խնձոյից, այլ փեսային անձկութ̃բ մաշիմ: 'Ի ձեռն որոյ զօրութ̃ե՝ վստահապէս ակնկալութ̃բ՝ վերագրեցեալդ յանցանօք բեռանց՝ աներկմիտ յուսով հաւատամ՝ 'ի կարողին ձեռն ապաստանեալ, ոչ քաւութ̃ե միայն հասանել, այլ զնոյն ինքն տեսանել՝ յողորմութ̃ն և 'ի գթութ̃ն և յերկնից ժառանգութ̃ն, թէպէտ և յոյժ եմ տարագրելի:

բ̃. Ու արդ՝ բազում պատկառանօք ամաչեցելոց դիմաց կորացեալ, զմիջնորդազդման կափուցմանց երկակի շրթանցս՝ արժանափակ աղխին կարկելոց՝ առ անհամարձակ լեզուին չարժութ̃ն, նորոգեցից 'ի յերգ հառաչման պաղատանաց յեղանակութեանց՝ աղիողորմ հեծեծանաց՝ 'ի բարձունս աղաղակելոյ:

Մաղթանք զօրաւորք՝ արհաւրաց Գիշերայնոյ:

գ̃. Ընկալ քաղցրութ̃բ՝ տ̃ր ա̃ծ հզօր՝ զդառնացողս զաղաչանս. մատիր գթութեամբ՝ առ պատկառեալս դիմօք. փարատեա՝ ամենապարգև, զամօթական տխրութ̃նս. բարձ յինէն՝ ողորմած, զանբերելի ծանրութ̃նս. անջրպետեա՝ հնարաւոր, զմահացու կրթութ̃նս. աւարեա՝ միշտ յաղթող, զխաբէողին հաճութ̃նս. բացադրեա՝ վերնային, զմոլելոյն մառախուղ. կնքեա՝ կենցուցիչ, զկորուսչին ընթացմունս. ցրուեա՝ ծածկատես, զմթնո-

ղին

զի՛ն չար դաւմունս · խորտակեա՛ անքննին , զմարտողին դիմեցմունս։ Տեառնագրեա՛ քո անուամբդ՝ զլուսանցոյց երդ յարկիս · պարփակեա՛ քո ձեռամբդ՝ զառաստաղ տաճարիս · գծագրեա՛ քո արեամբդ՝ զմուտ սեմոց սենեկիս · կերպացո՛ զքո նշանդ՝ 'ի հետս ելից մաղթողիս · ամրացո՛ քո աջովդ՝ զհանգստեանս խշտի · մաքրեսցես 'ի հաղբից՝ զծածկարան անկողնոյս · պահեսցես քո կամօքդ՝ զտառապեալ անձն ոգւոյս · անխարդախ արասցես՝ զքո շնորհեալ շունչ մարմնոյս · կացուսցես շրջափակ՝ զպար զօրուդ երկնայնոյ : Կարգեսցես 'ի դիմի՝ ընդդէմ դիմացն դասու : Տուր հանդիստ բերկրութե մահահանգոյնս նիրհման 'ի խորուե գիշերիս , բարեխօսութբ հայցուածոց սրբյ ածածնիդ՝ և ամենայն ընտրելոց : Ամփոփեալ պարուրեա՛ զպատուհան տեսութեանց՝ զզայարանացս խմացից , անպարհուրելի զետեղմամբ՝ 'ի ծփական խռովութեանց , կենցաղական զբաղմանց , անրջական երազոց , խոլականաց ցնորից , յիշատակաւ քո յուսոյդ՝ անխառելի պաշտպանեալ : Եւ սթափեալ վերստին 'ի ննջմանէ ծանրութե՝ ամենազգաստ արթնութբ , հոգենորոգ զուարթութբ 'ի քեզ արձանացեալ, զայս ձայն մաղթանաց՝ բուրմամբ հաւատոյ՝ քեզ ամենօրհնեալ թագաւոր փառաց անճառից , փառաբանողաց երկնադումար խմբից երգակցեալ յերկինս առաքել : Զի դու փառաւորեալ ես յամենայն արարածոց յաւիտեանս յաւիտենից · ամէն :

Վեր֊

վերափին յաւելուածոյ ներէին հեթումեան՝ նորին
հոյողի, առ նոյն աշէրս մաղթանաց բանին,
'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ :

ԲԱՆ. ԺԳ.

ա. Ով բարերար հզօր ահաւոր, հայրդ բարի՝ ողորմութեդ շնորհի, որոյ անունդ լոկ մեծիդ՝ գթութն և զընտանութիւն աւետարանէ, քաղցր դժնէից և անդրոհացողաց : Ընդ քեզ և որդիդ քո՝ իբրև զքեզ, զօրաւոր ձեռն՝ իբրև զքոյդ, անժամանակ տրութեամբ ահեղ՝ ընդ արարչութեդ քում բարձրացեալ : Եւ հոգիդ որ ճշմարտութեան՝ բղխեալ առ 'ի քէն անսպառութբ, կատարեալ խոկութն գոյի, էութն մշտնջենաւոր, հաւասար քո ամենայնիւ, փառակից որդւոյ քոյ տրութբ : Երրեակ անձնաւորութն՝ համայն անքննելին, արտահեալ 'ի դիմաց՝ ուրոյն զատուցմամբ. իսկ միաւորեալ համազուգութբ՝ նոյնագոյ բնութբ ախրապէս՝ անշփոթ և անանջրպետ՝ միով կամօք և կցորդութբ. ոչ երկցութն ումեմն 'ի յումեմն. և ոչ քթթել մի ական առ նուաղութիւն միայն ժամանեալ, քան թէ պատճառ սիրոյ երկնայնոյ անստուէր լուսոյ՝ որ առ մերն է ծանօթութիւն, միով պսակաւ սրբասացութն՝ անսկզբնաբար ածաբանեալ : Քանզի արդարև վերաձայնեալս այս խոստովանութն երեքփառաւորեանդ դաւանութեան՝ զկէն հաւատոյ

պետ

պետրոս երանեաց. իսկ զդատապարտելոյս անձն մեղօք՝ բարեհրաման քո ակնարկութբ, ո՛վ խնդրող գերելոյս՝ հրաշանորոգ արդարացուցէ: Քանզի թէպէտ և քո՛ լիցին պարգևք՝ և քո՛ ողորմութիւնք, այլ ո՛չ՚ի պարգևսն ես այնքան հռչակեալ, որքան յողորմութեն. զի երկրորդն՝ ըղձոյդ յաճախէ զփառս, իսկ առաջինն՝ զձգնաւորացն յայտնէ զգործս. զի պարգևք՝ վաստակոցն են փոխատրութիք, իսկ ողորմութիւնք՝ մեղուցելոյս բարերարութիւնք:

Ի. Եւ արդ՝ մի զօրասցին մարդկայինս գործք առաջի քոյոյդ շնորհաց՝ ա՛ծ գթութեանց, թէ և անդր իսկ լիցին քան զօրէնս հասարակաց՝ բնաւորականս համանց, այլ յաղթող եղեալ քոյդ երկայնմտութե, նուաճ եղիցի առ քումդ մասին ընթացք երկրածնաց: Քանզի և որ մաքրութբն պերճանային օրինականացն վատահութիք, 'ի լուսաւորել քոյդ արդարութե գուշակ ներկայիս, ամենանուաղ անձկութբ լքեալ հրէութին՝ յեռանեալ, և յաւէտ ընդ տարագրական ողորմելոցն, առաւել նոքա գտան կարօտեալ մարդասիրութե: Եւ քանզի ամենայն ինչ հնարաւոր է քեզ՝ բարերար, լո՛ւր պաղատանաց գոչման հեծութեա՝ որ կարդամս առ քեզ. ողորմեա՛ կեցո՛, և մարդասիրեա՛: Զի քո է երկայնմտութի, քաղցրութիւն, փրկութի, քաւութի, և փառք յամենեցունց՝ յաւիտենից ազգաց. ամէն:

Վերոյին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ ։

ԲԱՆ. ԺԴ ։

ա. Պաղատիմ առ քեզ լուսոյ ճառագայթ՝ արքայ երկնաւոր՝ գովեալ անպատում՝ որդի անճառ մեծին ա՟յ, խոնարհեցո՛ զունկն քո՛ բարձրեալ բարեգութ՝ կենաց ապաւէն, նորոգ մերձեցեալ կրկին աստանօր 'ի հառաչումն ողճողս ձայնի վշտաւորելոյս ։

բ. Ոչ ցուցեալ է երբեք, եթէ աղաչեաց զքեզ 'ի ձեռն աւազակացն որոյ խողխողեալն, քանզի կարկամեալ էր. ոչ ձայն պաղատանաց զինի արձակեաց, քանզի անշունչ էր. ոչ մատամբքն տատանելոց՝ զաղէտ վտանգին յայտնեաց տեսողիդ, քանզի խորտակեալ էր. ոչ աչս կողկողագինս արտասուօք ողբոց՝ բարերարիդ յանդիման կացոյց, քանզի խաւարապատ էր. ոչ 'ի պատգամ բանից միջնորդի՝ զողորմածիդ կամս հաճեցոյց, զի անայցելու էր. ոչ հայթայթմամբ խորտակեալ մարմնոյն արիւներանգ ներկուածով ձորձոց՝ զգթածիդ զսիրտ ճմլեցոյց, վ՟ն զի անյոյս էր. նա և ոչ ծնգամբքն հաստատութ՟բ՝ իբր դարշապարաւ ոտին՝ վարեցաւ, այն զի անյարիր էր. քանզի կիսամեռն աւել կենդանւոյն՝ սակաւ ինչ նուաղ է 'ի մեռելութենէ ։ Մանաւանդ զի 'ի քոյոցդ խրատեալ ածեալ բանից , և բարերարեալ քոյդ ողորմութ՟բ , և փառօք քո լուսազարդեալ , ոչ միայն զի ոչ վերջացաւ 'ի հակառակն քո ընթացից , այլ ստահակեալ ապստամբութ՟բ՝ յիւր թշնամեացն թիւ յաւելաւ . ընդ նոսին դաշնաւորեցաւ , միաբանեալ ատելեացն քոյ :

Զ. Իսկ դու՝ բազմապարգև , բարերար , անոխակալ , ամենակեցոյց , ոչ միայն զի ոչ պահեցեր զչարագործին մեղաց յիշատակ , այլ և ոչ բանիւ յանդիմանեցեր . ոչ ոտն հարեր անկելոյն , այլ կարեկցաբար մատուցեալ՝ զծայրագոյն ցուցեր ըղխնամն : Ո՛չ քահանայապէս ըստ ահարոննեան ակար օրինին՝ զօրաւոր առ մահուն պաշտօն՝ դատապարտիչն անիծիւք և բըռնալիր քարանցն ձգմամբ՝ 'ի խորտակումն խոցելոյն արադեալ մատեար . և ոչ որպէս ղևտականն կարապետային անկատարագործ՝ 'ի յերկուցն միջի բաժանեալ խըռրոց՝ հնոյն լրումն՝ և նորոյս սկիզբն , ունայն 'ի հոգւոյ յապաշխարանն հանդիմացեալ՝ զկիրաւորելոյն տեսեր զվտանգ , զի մի՛ սատակիչն օրէնակութ՟ տապարաւն արմատակտրաւ՝ զմահուն պաշտօն 'ի քեղնկատեալ յառաջ քան զփորձ առակայլցն սատակեսցի . այլ հեթանոսացն պահպան անուն ասորեստանեայցն , որք 'ի հրէիցն ընկալեալ զօրէնս՝ ամբողջ պահեցին , զոր նոքա մոռացան , նոյին կցորդեալ մարմնոյդ վերարկուաւ՝ մերակերպարան խառնութ՟բ , զազատարարն գծագրեցեր զաւետիս՝ առ օտարազգին . և ծածաբարդ ձեռգործութ՟ անապականաւ՝ ձեւն կարկաւեալ. յարուցեր զմարդն նախնի՝ մեղուցեալ 'ի մահ՝ խռովքն ծննդովք : Զտրտմեցելոյն սիրտ բերկրեցուցեր, և զվհատեալն հաստատեցեր, և զթշուառացեալն միանգամ՝ կրկին զուարթացուցեր: Աւազանին կենարար օծմամբն, և բաժակաւն լուսոյ լցեր ․ հացիւդ երկնայնով արարչականդ քոյին մարմնով նոր յեղանակեցեր : Վերակացութբ̃ երջանկացն աղանց ընտրելոց՝ յանձանձեցեր, գրգեցեր, և խնամարկեցեր : Հանդարտընթաց դրատուն տածողութբ̃՝ անզզուելի պահեցեր, մինչև յարկն լուսոյ ածեր : 'Ի ձեռն երկաքանչիւրոց միջնորդաց՝ նախնեաց և երկրորդաց՝ տուչութե̃ կտակաց կենդանականաց, մարդասիրապէս դարմանարեցեր : Եւ որպէս երբեմն ընդ մովսեսի՝ թեւս տարածեալ արծուոյն օրինակաւ՝ ընկալար զնա, և 'ի հանգիստն հանգարտութե̃՝ երկրին բարութե̃ առաջնորդեցեր ․ և զբանին կերակուր՝ ջամբեալ հրամանատրեցեր վարդապետութե̃ց :

գ̃. Եւ արդ՝ որ զբնաւն ծայրագունին բարութե̃ լուսոյ՝ յամենայնի բովանդակապէս հրաշագործեցեր, ըզցտողին զգանձ քեզ սեպհականեալ՝ զքո ստացուածն առ քեզ դարձուցեր, կեցո՛ և զիս մաքրեալ 'ի մեղաց պարտեաց, որ ձրի պարգևես և անպատրաստից ․ ընդ որոց և ինձ տացես քաւութի̃ և բժշկութի̃՝ բա՛րեգութ, զօ՛րեղ, ա՛նքննին, ա՛նեղծ, ա՛հաւոր, օրհնեալ միշտ յաւիտենից յաւիտեանս ․ ամէն :

Վերոյին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին
հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̅յ։

ԲԱՆ. ԺԵ։

ա̅. Իսկ դարձեալ աստուստ վերստին առ նոյն հեծութ̃ն սրտիս վտանգի ինձէն մատուցեալ, սովին նուագաւ 'ի նոյն ոճ բանի՝ զամենապարգեւդ արդահատեցից, տագնապեալ ոգւոյս վտանգիւ՜ իսպառ. իբր մեռեալ՝ կենդանւոյ անմահիդ մաղթեմ ա̅յ, խոստովանեալ ընդ փառացդ քո՝ զիմս անարգութիւն, և առ չարեօքս իմովք՝ զքոյդ բարութիւն. որովք յաղթեալ գտայ՝ քան թէ բժշկեալ, և ամաչեցեալ՝ քան թէ համարձակեալ, ուխտակորոյս աւանդամոռաց։

բ̅. Իսկ կրկին առակն որ առ իս՝ որ ոչխարին որուալն տարայուցի՜, որ յետին անզգայութ̃են. և մատնեցեալ մոլորեալ, և 'ի լերինն՝ ուր ոչ է այցելութ̃ի, ընդ գազանականացն դիւաց՝ և կւոյն վայրենութեան թափառեալ, ոչ մերձաւոր գոլ սակաւ մի հօտին. ոչ բան ունէի, որով և զձայնոյն աղէտ պատմէի. ոչ ձեռն ձըգողական, որ համերգն է ազդողական։ Իսկ դու միայն գովեալդ յսկզբանցն յաւիտենից՝ և յարդի ծնելոցս, գտեալ ըստ մաղթանաց գոչման երգողին զիս զմեղուցեալս՝ յանշաւիղն մոլորութ̃ե, խնամօրէն տեսչութ̃բ կամաց՝ հովիւ՜ կոչեցար.

և ոչ միայն հոգացար , այլ և խնդրեցեր · և ոչ գտեր միայն՝ հրաշագործ , այլ անճառելիդ բարերարութ̃ սիրոյ՝ 'ի կենդանարարդ քո յուս բարձեր , և ընդ երկնային զօրուն դասեցեր՝ 'ի հայրենիդ քո ժառանգութ̃ի : Եւ արդ՝ դու հզօր՝ կենարար՝ օրհնեալ՝ այցելու՝ դթածդ յողորմութեան՝ եթէ զնս̃ ընկալար զապաւանեալսն աղերսանաց , որ մինն՝ 'ի միջոյ մահու սահմանի էր չարչարեցեալ , իսկ միւսն՝ ըստ անբանիցն անզգայութ̃ե՝ վտարանդի բացամերժութ̃ յանբնական վայրի վարանեալ , 'ի բառաչ ձայնի բարբառոյ , որ անկերպաւոր աննշանական , ածայլին բարեխնամութեամբդ անտեսեցեր զանեզերահրաշն խնամողութ̃ի՝ առ կորուսելոյն մեծ թշուառութ̃ի , յայտնեաց վերստին և արդ դթութ̃եցդ խորք և բարերարութ̃եցդ հոսանք՝ առ անօրինեալս առաւելութ̃՝ վերագրեցելոյդ օրինակութ̃ : Եւ բազմօրինակ մահու պարտականս · առ որ 'ի բարութ̃եց խառնից քաղցրութեանց՝ յատուկ համս չար · առ անդամս մարմնոյ՝ արժանաւորս հատման · առ համաձարակ ամենաբոլոր ախտացեալ հոգիս վիրաւոր · առ հաւասարեալս անզգայութ̃եց անասնոց · առ օտարացեալս յընտանութ̃է իմաստնոց · առ աննմանս հանդունակիր բանաւորութ̃եց : Որ եթէ տարացոյց գոյր , ես ասէի · Թէ նմանակից գոյր իմ, պատմէի · Թէ հանդունակից գոյր , ես ճառէի · Թէ հաւասար գոյր , ես գրէի · Թէ զուգագործ գոյր , ցուցանէի · Թէ օրինակ գոյր , ես ազդէի ·

թէ յանցեալսն , հայթայթէի . թէ՛ ի ներկայումս աստ , ես յուսայի : Բայց քանզի անցեալ է ըստ օրինակ , և հրաժարեալ ըստ նմանութ՟ն , զոր միայն քո՛ է քաւել բժշկել և կենդանագործել՝ կենդանարար համայն մեռելոց՝ նորոգութիւնդ ոսկերաց :

Գ. Օ՜ի եթէ այժմ սրտի տեսութ՟բ՝ երջանկին գաւթայ . անօրէնութ՟ն չարեաց բարձրացեալ առ ի քան զգլուխ , և ըստ ծանրութեանց բեռանց դժուարակրելոց՝ յանցմունք մեղաց . իսկ որ առ իս կրին սխալմունք , դերազանցէ քան զհեղեղսն ջրակուտակ ողողերասայլ ամենասպառ ծովուն յորդութ՟ն , և գլխոց լերանց վերադրէ : Այլ հնչեսցէ օդ քո քաղցրութ՟ն՝ իբր առ նոյին , և որ զերկինս հալէ զօրութիւն , ցամաքեցուսցանել զխղճս ջրակոյտս բազմակոհակս՝ և երկրակործանիմացս պարտեաց , և լեռնակարկառ բարձրութ՟ն մեղացս ամբարձելոց : Եւ հաստատեալ զբան քո հզօր՝ ամենակար հնարաւորութ՟ք , հակիրճ հատուցմամբ , արասցես աչաւ ելս քաւութ՟ն , ըստ մարգարէին , առ երկարաձիգս անօրէնութ՟ն . և ներելով իմ յամառութ՟ն , ո՜վ երկայնամիտ ողորմած օրհնեալ՝ թողցես միանգամայն , բարեգործեսցես խակապէս , հասցես բոլորովին զանվճարելի պարտուցս զարժանահատոյց տոկոսեացս տոյժս տարժանակիրս : Նա զի՛ և չիք իսկ առ քեզ ցասումն սրտի , և կամ բարբաջումն բարկութ՟ն , որպէս ո՛չ կրին ներնդութ՟ք , և կամ նշմարանք մթութ՟ն . քանզի կեանք են 'ի կամաց քոց՝ և լոյս. և ո՛չ տարփեմ զմահ, և ո՛չ խնդամ ընդ կորուստ մարդոյ, ըստ գթութի և ողոմնի :

Գ. Եթէ մարդկան կարգեցեր զայս կէտ սահմանի մեծի պայմանի՝ 'ի բարեվիճակդ քո կանոնաց՝ ո՛չ փոխատրել անդրէն չարի չար, այլ եօթանասնիցս եօթն թողուլ անդուստ 'ի յաւուր զիւրաքանչիւր մեղանաց զպարտս. և այդ բան առ մեզ, որ մեզ 'ի բնութեն ունիմք բնաւորաբար ուղերձեալ զբիծս չարեաց՝ անհամար բիւրուց նորոգ յայտնելոց, որք օրինաւորին երևին յանդաստան սահմանի՝ ամենաբոյս փշածին բնութենս, ըստ անսուտ քո վկայութեան, որ թէ՝ միտք մարդոյ 'ի խնամս չարի են արձանացեալ 'ի մանկութէ : Զի որ զկատարեալ մաքրութին ունէր՝ աւետարանիչն կենացդ բանի՝ յովհաննէս, և զինքն ընդ համարակաց բնութեան լծակցեալ, հաստատեաց զճշմարտութին քո՝ առ իմս ստութին յոյժ արդարացեալ. թէ ասեմք ասէ, մեղս ինչ մեք չունել, սուտ առնեմք զնա : Եւ արդ՝ կատարեալ է բան քո խնկեալ, և 'ի գլուխ ելեալ անպակաս 'ի ստուգութէ՝ առ իմս մոլորութիւն և դժնդակ անխրատութի : Վասն որոյ խնայեա՛ յիս ողորմութե՝ քաղցրութե ճաշակա՛ց աղբիւր, միայն օրհնեալդ յամենայն յաւիտենից. ամէն :

⁂

Վերստին յաւելուած երկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ ։

ԲԱՆ. ԺԶ ։

ա. Եւ արդ՝ դո՛ւ միայն ա՟ծ երկնաւոր՝ բարձրեալ՝ բարեգործ՝ քո՛ է զօրութ՟ն, քո՛ ներողութ՟ն, քո՛ բժշկութիւն, քո՛ առատութիւն, քո՛ են պարգեւք, քո՛ միայնոյ են ձիրք ձրի, քո՛ քաւութ՟ն, քո՛ պաշտպանութ՟ն, քո՛ հնարք անխափանելիք, քո՛ արուեստք անգտանելիք, քո՛ չափք անչափելիք. դու սկիզբն և դու կատարած ։ Քանզի ո՛չ երբէք ստուերացուցանէ զլոյս ողորմութ՟ե քո՝ խաւար սրտմտութ՟ե. վ՟ զի ո՛չ ես գրաւեալ ընդ մտաւորք ախտից՝ ՚ի վերդ քան զբան ։ Պատկե՛ր անպարագիր՝ անդր քան զորքանութ՟ն կշռութ՟ե. անչա՛փ լոյսութ՟ն փառաց. անտարրափա՛կ ընդարձակութ՟ն հաստու զօրութեան. անամփոփելի՛ առաւելութիւն բացարձակութ՟ե. անտկարանալի՛ բարերարութ՟ն գըթութ՟ե ։ Դու, դարձուցանես՝ ըստ մարգարէին, յայգ՝ զստուերս մահու. որ իջեր կամաւ ՚ի տարտարոսն ներքին արգելականացն բանտի, յորում և մաղթանացն դուռն էր աղխեալ. և գերեալ անտի զմթերիցն կապուտ՝ վարանդելոցն հոգւոց, սուսերբ հրամանի յաղթական բանիդ՝ զկապ սատակման մահուն խզեցեր, և զմեղացն կարծիս ցրուեցեր ։

Դարձ առ իս՝ որ զընդամ զընդանաւ վհիս՝ տըմասիդ դբոյս՝ յերկաթս մեղաց, վերաւորեալ խոցմամբ սլաքաց՝ բանսարկուին նետից:

Ե. Ով դու յամենայնի տէրդ բարերար, լոյսդ 'ի մէջ խաւարի, օրհնութեանդ գանձ, ողորմած, գթած, մարդասէր, կարող, զօրաւոր, անպատում, անքննելի, անճառ. բաւական՝ ըստ ոչէն յակոբայ. անհնարինդ ամենից՝ դիւրապատրաստ հնարաւորութն. հուր ծախիչ զխուխէս մեղաց. ճաճանչ կիզանող ընդհանրական թափանցանցութն խորհրդոյ մեծի. յիշեա՛ զիս յողորմութեան քո՝ օրհնեալ, և մի՛ յիրաւունս քո. 'ի ներողութն քո, և մի՛ 'ի հատուցման. յերկայնմտութեան, քան 'ի հաւատութն: Եթէ կշռեսցես զմեղանաց իմոց ծանրութն, ընդ քաղցրութեան քո՝ և մի՛ ընդ արդարութն. զի առ սակ նախնումն՝ յոյժ է ծոճաղեալ, իսկ 'ի ներհակ վերջնոյս՝ յաւէտ ծանրակիր:

Զ. Որդ՝ մատիր առ իս՝ բարութին որպէս յունկանն բժշկութն հակառակ քո համբարձելոյն. բարձ 'ի մեղուցելոյս ըզհողմ մահու խռովութեանս, զի հանդիցէ յիս ամենակալ հոգին խաղաղութն: Եւ քեզ փառք յամենայնի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Վերջին յաւելուած իրիք հետեւութեան՝ Ներքին հոգւոյ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ։

ԲԱՆ. ԺԷ։

Ա. Արդ՝ աղաչեմ զխնամակալդ վտանգաւորաց տաժանելեաց կրից թաղծութեանց հոգւոց վշտացելոց ։ Մի յաւելուր հեծութեանս ցաւ. մի խոցեր զվիրաւորեալս. մի դատապարտեր զպատժեալս. մի տանջեր զչարչարեալս. մի գաներ զհարուածեալս. մի գլորեր զանկեալս. մի կործաներ զգայթագղեալս. մի մերժեր զհեռացեալս. մի տարագրեր զըղհալածեալս. մի ամաչեցուցաներ զպատկառեալս. մի կշտամբեր զհարթուցեալս. մի խորտակեր զբեկեալս. մի խռովեցուցաներ զամբոխեալս. մի աղէկոծեր զըքացեալս, մի սասանեցուցաներ զդղրդեալս. մի շփոթեր զմրրկեալս. մի կեղեքեր զըղճխշտեալս. մի ջաղջախեր զբեկեալս. մի ճօշեր զմորմոքեալս. մի կուրացուցաներ զխաւարեալս. մի զարհուրեցուցաներ զապշեալս. մի խորովեր զխարշատեալս. մի մահացուցաներ զհիւանդս. մի բեռանց ծանրութեան մատներ զտկարս ։ Մի անուր յաւելուր կարկամեալ թիկանցս. մի կրկնակի ոլորումն՝ դառն հեծութեանս. մի ուժգնակէս վարեսցես առ հողս. մի սաստկակէս՝ առ մոխիրս, մի անաշառակէս՝ առ ստեղծուածս. մի ահարկութեամբ՝ առ

փո֊

փոշիս ։ Մի՛ ընդհարկանիր խստութեամբ մեծդ՝ ընդ փոքուս · լոյսդ՝ ընդ ստորնականիս · բնութ̃ բարիդ՝ ընդ 'ի բնէ չարիս · ողկոյզդ օրհնութ̃ե՝ ընդ պտղոյս անիծից · քաղցրութի̃նդ խակալէս՝ ընդ համայն դառնութ̃ես · փառաւորեալդ անփոփոխ՝ ընդ ամենեւին անարգիս · կենացդ նշխար՝ ընդ կաւոյս զանգուածոյ · տէրդ տերանց՝ ընդ տղմիս երկրայնոյ · աննուաղ լիութիւնդ՝ ընդ չքաւոր սորկիս · անկապուտ ճոխութի̃նդ՝ ընդ անպատսպար տառապելոյս · անկարօտ բարութի̃նդ՝ ընդ ամենաթշուառ աղքատիս ։ Քանզի ո՛վ ոք հասեալ յառաւօտ, և 'ի ծագման լուսոյն խիթայ մթանալ · և կամ ընթերակաց կենաց, մահանալ · կամ ազատութեան, և պարտաւորիլ · կամ շնորհաց, և դատապարտիլ · կամ փրկութեան, և մատնիլ · կամ նորոգման, և եղծանիլ · կամ օրհնութ̃ե, և տարագրիլ · կամ բժշկութ̃ե, և վիրաւորիլ · կամ լիութ̃ե, և նուաղիլ · կամ յաճախութեան հացի, և քաղցնուլ · կամ գետոց հոսանաց · և պապքիլ · կամ մայրենի գթոց, և նենգիլ · կամ խնամոց ա̃ծեան աջոյդ, և զզուիլ ։

ը̃ · Եւ արդ՝ ընդ ախտացելոյն սաստկապէս մարմնոյն բորոտութ̃՝ հոգւոյս վըտանգաւ և ես պաղատիմ, տ̃ր՝ եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել ։ Ընդ աչացաւացն նեղելոց՝ մշտագիշերն խարխափանօք՝ մեծակական ձայնիւ հառաչեմ · ոչ որդի անուանեմ դաւթի, այլ ծնունդ էիդ ա̃յ դաւանեմ · ոչ միայն ռաբբի կոչեմ, որ վարդապետացն է պատիւ՝ կարծողական զխակն գիտելոյ, այլ տէր երկնի և երկրի հաւատամ: Ո՛չ ձեռինդ միայն ձգմամբ հպաւորութե՟, ո՛վ բարեգութ ա՟ծ մերձաւոր ; այլ 'ի բացեայ գոլով միջոցաւ մեծաւ՝ ակնունիմ զօրել քո բանիդ՝ առ իմ բժշկութ՟ն: Ո՛չ թէ ինչ խորոց կասկածանաց միջոցի բանի, որ երկմտութե՟ն կարծի նշանակ՝ 'ի մէջ արկանեմ կամելոյն և ողորմութեանն, այլ կամիս որպէս բարեգութ, և կարես որպէս զարարիչ․ տա՛ս բանիւդ, և բժշկեցայց: Ընդ հարիւրապետին հաւատոյ՝ և ես լծակցեմ․ ո՛չ՝ մինչ անձուկ միայն բացակայութ՟բ հեռի լինելով խորան 'ի խորանէ, հաւատամ ազդել քոյ կարողութե՟դ առ յարութիւն և բժշկութ՟ն, այլ 'ի վերինն երկնի բազմելով, և 'ի ստորինս երկրի բովանդակ առ հրաշիցն սքանչելութ՟ն՝ ո՛չ ունիմ հաւատուցանել:

Գ. Շնորհեա՛ ինձ, որպէս դատակնիք բանին քո վճռեաց առ պոռնկին ընդունելութ՟ն՝ հնգից հարիւրոց դենարաց պարտուց շնորհաբաշխութ՟ն՝ ա՟ծ բարութե՟ց և տ՟ր երանութե՟ց․ որ յաճախն ընձեռել՝ բազում փառաւորիս․ և 'ի շատն մատուցանել՝ նուազն չափ սիրիս․ և յառաւելն ողորմել՝ կրկին բարգաւաճիս․ և յայսքան բարիս՝ իրաւամբք գովիս․ և ամենայնի տ՟ր գոլով՝ հաւասարորդ ճանաչիս․ և որ զբոլորն ունիս՝ ընդ մերումս կշռիս․ և անճառելեաւդ ձրիւ՝ մերայնովքս վճարիս․ և ընդ երկրաւորիս՝ զանվախճանն պարտ վարկանիս․ և մեծագրեալ քո զմերն՝ վեհս գոհաբանիս․ և 'ի սակաւուն տուչութ՟ն դոյզն փառաւորիլ ո՛չ ամբարտաւանիս ։ Արա՛ և ինձ զնոյն գթութ̃ն ունողիս ըզգործս անհամար պարտուց ․ զի և 'ի ձեռս երախտեաց քումդ պարգևաց՝ նորին իսկ սակով սիրելն կարգեցի ․ և քեզ փառք յամենայնի ․ ամէն ։

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգողի , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̅յ ։

ԲԱՆ․ ԺԲ ։

ա. Արդ՝ ես ծնունդս մեղաց , որդիս մահացու երկանց , արդարև անսահման բիւրուց քանքարաց տուժից դոհատուցանող 'ի միում աւուր ։ Այլ ո՛չ թէ առ փոքրկութիւն մարդկային մտաց հայցեմ ներութ̃ն , այլ առ աննուազ լիութ̃ն փրկչիդ յ̃ի ք̃ի պաղատիմ մարդասիրութիւն ․ որ չէի երբեմն , և ստեղծեր ․ չմաղթեցի , և դու արարեր ․ չև ես եկեալ 'ի լոյս , և տեսեր ․ ո՛չ յայտնեցեալ իմ , և գթացար ․ ո՛չ կարդացեալ , և խընամարկեցեր ․ ո՛չ համբարձեալ ձեռն , և նայեցար ․ ո՛չ պաղատեալ , և ողորմեցար ․ ո՛չ կերպացեալ ձայնիս , և լուար ․ ո՛չ հեծեծեալ , և ունկնդրեցեր ․ գիտելով զորգեան դիպուածոյս , և չանտեսեցեր ․ նախահայեացդ աչօք նկատեալ զպատժապարտիս չարագործութ̃ն , և յօրինեցեր ։ Եւ արդ՝ զքո արարեալս , և զքև փրկեալս , և զայսքանեաց խնամոց յանձանձեալս՝ մի ծսպաւ կորուսցէ մեղացն հարուած՝ զխւոց բանսարկուին • մի՛ յաղթեսցէ յամառութե՟ս իմոյ մառախուղ՝ ներողութե՟ քո լուսոյ • մի՛ որախս կարծրութի՟՝ երկայնամիտ բարութե՟դ • մի՛ մահացու մեղկս՝ ամենակատարդ լրութե՟ • մի՛ տկարութի՟ս նիւթոյ՝ անպարտելիդ բարձրութե՟ :

Է. Ահա կարկառեմ զկարկամեալ բազուկս հոգւոյս յանուն քո՝ հզ՛օր, արասցես ողջ իբրև զառաջինն, մինչ 'ի դրախտին փափկութե՟ զպտուղն կենաց կթէի : Կաշկանդեալ գօսացեալ 'ի կոր կործանմամբ ընդ կնոջն տագնապելոյ՝ կայ անուղղելի հոգւոյս թշուառութի՟, ընդ երկիր պշուցեալ մեղացն կքմամբ՝ սատանայական բուռն կապանօք, զի մի՛ զերկնայնոյդ ընկալցի զողջոյն • խոնարհեա՛ց առ իս միայն ողորմած, զի բարձրացուսցես ըզփայտս խոնարհ բանաւոր անկեալ, և ըզչորացեալս ծաղկեցուսցես 'ի բարի կրօնս վայելչութեան, ըստ նծաբանութեան Ծբ մարգարէին : Որպէս զի ծնէ կոյրն անլուսաւոր՝ չունիմ տեսարան, որով զըստեղծչիդ նկատեալ զկերպ մաղթեցից՝ հզօր բարեգութ՝ միայն դու ապաշտպան անհնարկեալ խնամօվք անձառ քոյ սիրոյ՝ 'ի շնչական խօսուն քո անօթս, յանէից գոյաւորութիւն լուսոյ հաստեսցես : Ընդ երկոտասանամեայ չարեօք չարչարեալ վշտագին կնոջն ամնջեցելոյ՝ գետովք մեղանաց արեան հեղեղիմ • հայեա՛ց 'ի բարձանց անմատոյց լուսովդ պարածածկեալ, ուր ո՛չ է քղանցք ձեռաստեղծական վերարկուի ձորձոյ, այլ տարածումն հրաշից՝

շից՝ ամենայն ուրեք զօրացեալ: Ո՛չ օծութբ̃ իւղով՝ պատժապարտս ընդ մեղաւորին մատուցեալ առ կենդանաձիր ոտից գարշապարդ՝ զկաթիլս աչացս՝ վարսիւք հերացս ընծայեցուցանեմ, այլ զամբիծ հաւատս՝ ամբարձմամբ բազկացս՝ առոյգ դաւանմամբ հոգւոյ ողջունիմ՝ շրթանց կափուցմամբ զերկիր համբուրեմ· խառնեալ հեծութիւն աղբերցս արտասուաց, բժշկութն̃ հոգւոյս աղերսեմ: Վատնեալ մեղանօք հոգւոյս գոյութն̃ լուծեալ մեղկութբ̃, և յերկուց կայից միայնակողմամբ անհաստատ հետովք, զընթացից գործին՝ նահանջմամբ չարին՝ զհետևականն բարձողութն̃ շինուածոյ մարմնոյս՝ առ ելս ծառոյն կենսաւէտ պտղոյն խափանեցելոյ, պատսպարեցես անդրէն վերստին՝ միայն հնարաւորդ առ ՚ի փրկութն̃: Զփառաբանարան հաստուածոյ կերպիս՝ ՚ի քէն եղելոյ՝ ամրափակ խցմամբ համրացոյց արգել հողմ բանսարկուին· հոգիդ քո ազդեալ մեծդ ողորմութբ̃, ըստ յաւետարանին բժշկեցելոյ, հրաշափառապէս բարեգործեցես բանդ կենդանի՝ ինձ խօսողութն̃ անսայթաքելի: Անկեալ կամ չարեօք ՚ի մահիճս ախտից ընկողնոց մեղաց՝ դի կենդանի և խօսուն մեռեալ, կարեկցեալ խմուս թշուառութն̃՝ ողբականօք քքուանաց ձայնից, ո՛վ բարերար որդի ա̃յ, օրհնաբանեալ աչացդ ցօղով վերականգնեցես ՚ի կենդանութիւն, իբր զսիրելին ՚ի յանշնչական մեռելութէ̃: Սոյնգդառնացօղս ՚ի գբի մեղաց կամ տարակուսեալ, ձեռն մատուցեալ՝ արն̃ անստուեր որդի բարձրելոյ , հանգեա զիս 'ի լոյս քում նշուլից : Ընդ աղիողորմ թշուառութ̃են կականման ձայնի՝ այրւոյն 'ի Նային՝ մօր միամօրին , տատանմամբ մատանցն , կոծմամբ կրծիցն , հառմամբ արտասուացն , տուայտանօք տխրութեան դիմացն՝ և ես պաղատիմ վերջին հեծութ̃ս , տուր յուսահատելոյս զքաջալերութ̃ի մխիթարութ̃ե գթած քո բանիդ , ասելով և ինձ գովեալդ բարի՝ ստեղծիչ աշխարհի , թէ մի լար գերի՝ բաղձմաց ողբալի . որով ընդ պատանւոյն կենդանացելոյ՝ 'ի վշտացելոյ ծնողին սփոփանս՝ զամենապարտ ոգիս ընկալայց 'ի քէն ընդ նմին կրկին նորոգեալ : Ընդ այսակիր անզգայելոցն՝ դիւալլուկ և քարակոչկոծ հեղձամղձուկ եղկելի անձանցն , քստմնելի գլխախախիճ հերացն , վայրենիներիս բանդագուշելոցն՝ 'ի քէն ողորմեալ փրկիչ բոլորից , իբրև զնոսին առ քեզ դիմեցից . հելքեալ մերժեսցես զգունդս չարացն ապականողաց 'ի քո խորանէս , զի ժամանեալ հոգիդ քո բարի՝ այսրէն հանդիցէ . լցեալ զմարմինս մաքրութ̃ե չնչոյս՝ զգեցմամբ անդամոցս , ըղգամս արասցես զխեղադարեալս ամենաթշուառ : Ընդ գերեցեալ դժոխաբնակաց վտարանդելոցն հոգւոց՝ արդելեալ կամ 'ի վտանգի . զճառագայթ ողորմութ̃ե փառաց քոց ծագեալ՝ լոյսդ իմ անձկութ̃ե , 'ի կապանաց օցտողին զերծեալ զիս ապրեցուցես : Գաղտնորոգայթ աներևութերակ վրիպակ որահետ դարչութ̃ե մեղացս ջրդեղեցեալ ոգւոյս կերպարան , կայ 'ի տագնապի . զծածկեցեալն 'ի տեսողութեց՝

թեանց՝ զչարագործին նիւթիցն այտուցմունս, քո ինքնաւորդ զօրեղութ՟ե՝ ո՛րդի ա՟յ, գթածաբար առողջացուցես ։ Զբազմազան տարազս ցեղիցն զանազանից ախտաւորութ՟եց մահացուցանողաց՝ խուրականօք կորստեան բերիւք՝ դժնդակարմատն շառաւեղօք հաստատեցելովք 'ի յանդաստանի անօրէն մարմնոյս, տարակորզեսցես 'ի ձեռն ձեռինդ ամենակալի․ որ արօրագրեալ միշտ՝ և մշակես զսահմանս հողոց առ բանիդ կենաց արդիւնաւորութ՟ի ։

Ժ. Եւ քանզի անցաւ ըստ նմանութ՟ի օրինակութ՟եց յանցուածոյս վէր, ըստ ճարակօղն քաղցկեղի, առ բնաւ անդամս մասնաւորեալ զախտին տարածումն, չիք սպեղանի իբր խառնել՝ առ անչափութ՟ի խարանացն մատուցանել․ 'ի խոլխոց բարձիցս՝ մինչև ցափն կառուցման լրութ՟ե անդամոցս՝ չէ առողջութ՟ի, այլ ամենևին անբժշկութ՟ի ։ Իսկ դու՝ ողորմած բարերար օրհնեալ, և երկայնամիտ թագաւոր անմահ, լո՛ւր պաղատանացս արգահատութ՟ե սրտիս վտանգի, որ կարդամս առ քեզ տ՟ր 'ի նեղութ՟ե ։

* * *

Վերադիր յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ ։

ԲԱՆ. ԺԹ ։

ա. Նայեա՛ց՝ ամենահայեաց տեսութիւն կենաց բարութ՟ե յուսոյ, 'ի մեծաբարբառ աղաղակ ցաւագնեալ անձինս հեծեծանաց։ Անհաս մեծութ՟ի · անուն ահաւոր · բարբառ կենդանի · լոյս ցանկալի · ճաշակ ախորժելի · կոչումն պաշտելի · բարութիւն խոստովանելի · ազդումն խնկելի · իսկութ՟ի դաւանելի · էութիւն փառաւորելի · գոյութիւն օրհնաբանելի · տ՟ր յ՟ս՝ ընդ հօր քում գովեալ և երկըրպագեալ, և ընդ հոգւոյդ ս՟բյ բարձրացեալ և վերաձայնեալ։ Որ միայն մարմնացար վ՟ն մեր՝ ըստ մեզ, զի արասցես զմեզ վ՟ն քոյ՝ ըստ քեզ · լոյս ամենայնի յամենայնի ողորմած՝ հզօր՝ երկնային։ Եւ այժմ զլուծեալ և զխորտակեալ հողանիւթ անօթս՝ ա՟ծօրէն հրաշակերտութ՟ե, աղաչեմ գըթած, նորոգ հաստատեա։ Զքոյին պատկերս մեղօք հնացեալս՝ 'ի քրոյս հալոցաց՝ կայծակամբ բանիդ, պաղատիմ առ քեզ, վերստին ձուլեա։ Զխախտեալ շինուածս քումդ հանգստեան խորանի մարմնոյս՝ պահպանաւ հոգւոյս, մաղթեմ բարերար, 'ի բնակութիւն քեզ մաքրագործեա։ Մի հատուցաներ չարեացն իմ գործոց՝ զնոյն փոխատրութ՟ի։ Արբեալ եմ, ըստ մարգարէին բանի, և ոչ 'ի գինւոյ · թափեա զմրուրս անօրէնութ՟ե՝ թմբրութ՟ե մահու բաժակին՝ ազատարար հրամանաւդ՝ ամենակեցոյց, զի մի զքոյդ քամեցից 'ի վերջին աւուր յետնում հատուցմանն։

բ. Արդար ես յիրաւունս քո, և յաղթող 'ի դատաստանի · եթէ մահու մատնես, ճշմարիտ են գործք քո · եթէ դատապարտես՝ աստուստ սկսեալ զտանջողականն կշտամբութիւն, սոյդ են հատուցմունք քու. եթէ յանդունդս խորոց սուզեսցես, եթէ զկենդանութ՟ն շարժմանս բարձցես, եթէ զբանիս զօրութ՟ն ունայնացուսցես, եթէ զաչացս պատուհանս ստուերացուսցես, եթէ զկենացն ճաշակ՝ 'ի քեզ ինքն ամփոփեսցես, եթէ զհասարակաց կերակրոյս դարմանս բարձցես, եթէ զաւուրցս հարստութիւն համառօտեսցես, եթէ ընդիջման քաղցրութ՟ն ցօղոյ և հուր տեղասցես, եթէ 'ի լրութ՟է բանի քոյ սովեցուսցես, եթէ զականջացս դրունս խցցես, եթէ զշնորհիդ ձիր կորեսցես, եթէ զգետին յատակի ոտից սասանեցուսցես, եթէ յանձկալի երեսաց լուսոյդ քոյ հանցես, եթէ 'ի համօրէն աշխարհէ սաստի հերքեսցես, եթէ փայլատակմամբք հրոյ պակուսցես, եթէ անբժշկական ցաւօք դատեսցես, եթէ դիւաց չարաց մատնեսցես, եթէ գազանաց ժանեօք մանրեսցես, եթէ հողմով ցասման հոսեսցես, և եթէ այլ ինչ նորոգարարած տանջանարանաց կազմեսցես՝ չար քան զտարտարոսն, և սաստիկ քան ըզգեհենն, թունաւորագոյն քան զորդունսն, տարակուսելի քան զխաւարն, երկիւղագին քան զխորխորատն, ողորմելի քան զմերկութ՟ն, վկայեմ անձամբ անձին՝ յոյժ պարտապան գոլ սոցա:

Գ. Եւ քանզի յաւէտ տպաւորագոյն են նմանութիւնք փոխաբերութ՟եցն՝ առ ազգակցութիւն մեղանացս՝ իբր պատկերակիցք միատեսակք զուգաշաւիղք՝ նշանակիցք այսր խորհրդոյ, արդ կարեւոր է խոստովանել և յանդիմանել զերեսացն

ծած

ծածկոյթս՝ առ ծանօթութիւն խնդրողին : Որպէս՝ զի ոչ ջերմին սիրով առ ընկերին կարիս մատուցայ, յիրաւի 'ի Նախնումն վտանգին տառապեալ սառնում : Եւ զի ոչ զցանկականն խրոխտականութիւն սանձեցի, յարժանի կրեմ եղկելիս՝ զանզովանալի զկիզումն : Եւ քանզի ոչ սիրեցի ըզլուսոյդ աւետիս, արդար հատուցմամբ՝ 'ի մթութիւն ըմբռնողական միգին կորըստեան՝ վրիպեալ դանդաչեմ : Եւ զի ոչ խորեցի զմանունս փոքունցն յանցանաց, իբր անվնասակարք վարկանելով, պատկանայես 'ի խածանողականացն զազիրն զեռնոց՝ խթեալ խոցոտիմ : Եւ զի ոչ ձեռն կարկառի առ կիրս վտանգաւորին՝ այցունել նմին, 'ի դէպ իսկ՝ ըստ դծագրութեան այսր օրինակի, տապականութեան դբոյ նուէրեալ մնամ :

Է. Եւ արդ՝ ոչ յամծուստ ամենաբարի գանձուցդ՝ չարիս, և ոչ 'ի լուսոյդ նշուղից՝ խաւար, և ոչ յապաւինութենէդ՝ դայթագղութիւն. այլ ես ինձէն կորստեան որդիս գտի զայսոսիկ. Մեղանք անօրէնութեան իմոյ գանձեցին նիւթեցին զայսքանեաց բարկութեան մթերս հոգւոյ. Իշխանին մոլորութեան հնազանդեալ, թողի ըզտեղի քո՝ Տէր, ըստ գրոյն խրատու յանդիմանութեան : Եւ քանզի յայտնեցաւ յետուստ գաղտնեաց առականաց մարմնոյս անդամոց, և արկաւ զերեսօք կերպիս՝ անվայելուչ ստուէր ամօթոյս, ըստ մարգարէին առակի, ադեղս ցուցեալ զիս ամենեւին՝ իբր մերկացեալ խայտառակեցելոյ պոռնկի, ծագեա յիս զլոյս քաւութեան ար-

արքայ երկնաւոր, զի Թօթափեալ զմեղաց փոշիս, ըստ աւետեաց ձայնին դարձելոյն 'ի բաբելոնէ, նստայց վերստին կանգնեալ 'ի հողոյ, և 'ի հաստատութեն յուսոյդ հիմնացեալ անսասանելի, ըստ եսայեան բանին, զգեցեալ զզօրութն բազկի կարութեն նախնում մաքրութեն, վս մեծութեն փառաց քաղցրութեան՝ ամենապարգև քոյ ածութեդ. օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն:

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հետեւութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի:
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ:

ԲԱՆ. Ի:

Ա. Տէ՛ր՝ անոխակալ և երկայնամիտ, ներող բարեգութ հզօր ողորմած. ահա́ ճշմարտութք են գործք քո, և խոստովանեալ դատաստանք քո, վկայեալ են ընտրութիք քո՝ տեսօղդ ծածկութից: Ընդ երից երջանկաց մանկանցըն՝ որք կիզանողական բոցոյն փորձեցան, և ո՛չ վնասեցան 'ի բաբելոնի. զնոցա Թախծութեն զերգն հառաչեմ, մեղայ, անօրինեցայ, յանցեայ, ապստամբեցայ, և պատուիրանաց քոց ո՛չ անսացի: Եւ քանզի մաքուր գոլով 'ի վնասուց նոքա, և զայս խոստովանութիւն գոչէին. իսկ ես ընդ նոցայն՝ նովին աղերսիւ ձայնակցեալ սմին ողբոց երգութեն, և այլ յաւելից՝ ամենապարտս մահու: Ընդ դանիէլի երանեալ ծեալ և նը մեծ մարգարէի, որ 'ի քում հարազատութեան ազգականութէ տանն յուդայի՝ շառաւիղ ընտրեալ. զնորայն առեալ ընդունական և նուիրական բանից պաշտամնս, խմոյս պատճականութեան գոչմամբ հեծութենս՝ և այլ կրկնեցից : 'Ի մէջ գիտութենս՝ անպատշաճականս գնացի, զարտուղի սխալեալ դժնդակապէս . այս է՝ ամենայնիւ առ՝ իրօք մեղանչելն : Ըստ սահման կշռութեան կամաց քոց արտաքս վարեցի. որ է հաւատալ կերպարան՝ բասիր անօրէնութեան : Անգիտից չափոց՝ չարութեան գործոց՝ լրումն յաճախութէ նխթեցի. որ է ճշգրիտ պատկեր յանցաւորութէ : Սպառնացար, և ոչ զարհուրեցայ. արգահատեցեր, և ոչ երբէք լռեցայ. որ է ապստամբութէ յայտնի նշանակ : Քեզ արդարութի հանդերձեցեր՝ բարերար, և ինձ ամօթ և պատկառանս պատրաստեցեր . քեզ փառս վայելչականս, և ինձ նախատինս յարմարաւորս . քեզ քաղցրութէ յիշատակ, և ինձ մաղձ քացախեալ 'ի կատարածի . քեզ բարեբանութի անլռելի, և ինձ ձայնս ողբոց աղաղակի . քեզ օրհնութիս երգոց խնկելի, և ինձ մերժումն տարագրութէ անյուսալի . քեզ իրաւունս բազմարժանիս, և ինձ պատասխանատուութիս ամենավարանս . քեզ բարձրութիս անճառ գովեստից, 'և ինձ զաճիւն լիզելոյ՝ պատիժ ձաղանաց :

Ե. Եւ արդ՝ ընկալար դու բարեաց ընտրութեց անկշիռ սահման՝ զքոյոցդ ախորժականաց կնդրկաց պտղոց վերառեալ ըստ քեզ, և ես զիմոյս աստէն առ. ամին պարտաւանս յոգունս՝ կրկնակի բարդեալ ինձ բառ ես : Իսկ եթէ անարատիցն մաղթանաց այս էր յանձնառութիւն, իսկ ինձ զո՛րս հիւսեցից չարս և տողս բանից գսլովականաց, որ քան զամենայն դժնեայս՝ յաւէտ վրիպեցայ : Մոլորեցայ անառակ ընթացիւք՝ 'ի մտաս վայրենիս. յանդգնեցայ շրթամբք խօսից՝ 'ի բանս երկրաւորս. զակատեցայ անկասելի՝ 'ի պատկառելեացըն գործոց : Փքացայ, վերացայ, որ յետ սակաւ մի ժամանակի՝ 'ի հող մահու եմ իջանելոց. գոռոզացայ, բարձրացայ, որ և ոչ զգրաւական հոգւոյս՝ տուր և առութե՛ չնչոյս՝ ունիմ 'ի ձեռին : Ամբարտաւանեցայ փոքրիս ընչաւոր. ամպարհաւաճեցայ կաւս ձայնաւոր. հպարտացայ հողըս անարգութեան. 'ի վեր ամբարձայ մոխիրս մերժելի. բազում կառուցի բաժակս մանրելի : Տարածեցայ առաւել իբր վեհ, և դարձեալ իբր զհերքեալ՝ առ ի ինքըն ամփոփեցայ : Բարկութեանն բոցով ցոլացայ ախմ բանաւոր. իբր զանմեռոք մեծամտեցի, որ ընդ քառատանեաց մահու եմ փակեալ : Գիրկս արկի կենցաղոյս սիրոյ, և 'ի քեզ Թիկունս՝ փոխանակ դիմաց դարձուցի. 'ի Թախչս մտաց՝ ընդ խաւար խորհրդոց սլացայ. զանարատ հոգիս՝ մարմնոյս փափկութ՟ յաւէտ վատեցի. զզօրութի՟ աջական կողմանս՝ ակար արարի, ահեկանացս կայից ուժգնութիւն տալով յաղթեցի : Զքեզ իսկ տեսի հոգացեալ վ՟ իմ, զոր չէ՛ սատ գրելի, և ոչ պատկառեցի. իբրև զհաւ վայրենի սըրացայ, ըստ Ովսէեան բանին առ Եփրեմ, 'ի նախնին իմ սովորութիւն: Յաղօթարանն վայրի՝ ընդ պատաղմունս այսր կենցաղոյս շրջանակեցայ. ոչ կացուցի յոտին զերիվար մտացս՝ երասանաւ բանին: Ընդ հին չարութեանցն՝ նորոգ ինքնաստեղծութիւնս գտի. աւուրս, ըստ Յոբայ, ծանունս և անտանելիս՝ ինձէն ինձ սատակացուցի. ուխգած անկարկատելի, ըստ Երեմիայի, զանձն իմ արարի. իբր զլիժած անդրելի կոչման, ըստ առակարկուին, 'ի մարդկանէ համարոյ եղծայ. իբր զհանդերձս ինչ ապահարից, ըստ Եսայեան բանին, զազրացայ. որպէս զթրծեալ աման խեցեղէն՝ փշրեցայ անարծարծելի. ըստ բամբասանացն եդոմայ 'ի մարգարէէն, զչորրորդ չափն անօրէնութեան սատակման՝ ինձ պատրաստեցի: Եւ զինչ ստութիւն առ այս՝ և զայս յաւելուլ ընդ այս. քանզի զվրանն իսկ դիւանոճէր մողոքայ՝ առի ինձ այսրէն՝ առ դժոխոցն ժառանգութիւն, լքեալ զերկնայինն՝ յեղանակաւ իմն օրինակի նըմանակիր ձեւակերպութեան, որպէս առակ պատկերի աստեղն ռեփանայ բաբելականի՝ յիսրայէլէ պատուեցեալ ցուցաւ 'ի սինայ:

Գ. Իսկ արդ՝ զի 'ի նախնի շնորհին համարձակութենէ դարձեալ՝ փոխեցայ, զըրկեցայ, եղայ, հեռացայ, բաժանեցայ, և անպատուհասատելի կորեցայ, արդ ընկա՛լ զիս տ՛ր՝ վերստին կերպարանեալ 'ի պատկեր հոգւոյ, զանարժանս կենաց՝ իբր ըզմահապարտ. իբր զչարագործ. իբր ըզպատկառեալ. իբր զկոխան եղեալ բան-

սարկ

սարկոճին. որ̄ զանբժշկելի մանրեցեալ. որ̄ զհասեալ յատակս մահու. որ̄ զզարշեցեալ. որ̄ զխոտան գտեալ քո կոչմանդ. որ̄ միանգամայն 'ի կորուստ վարեալ. որ̄ դեգերեալ. որ̄ վանեցեալ. որ̄ տարակուսեալ. որ̄ թշուառացեալ. որ̄ վհատեալ. որպէս կործանեալ. որպէս խորտակեալ. որպէս բեկեալ. որպէս զթախծեալ. որպէս յոգի տրտմեցեալ. որպէս թշնամանեալ: Իսկ դարձեալ ակնարկելով քո՝ գը՛թած, մա՛րդասէր, հը՛զօր, 'ի յաղերս բանիս՝ որպէս զզջացեալ. որպէս խոստովանեալ. որպէս 'ի յոյս քո դիմեցեալ. որպէս զապաշխարեալ: Որ կշռես՝ դրես՝ և մեծ համարիս զհառաչ հոգւոյ, և զողդումն շնչոյ հեծութե̄. զկսկիծ շրթանց, զպաղատել լեզուի, և զախրականութի̄ երեսաց. զկամս խորհրդոց, և զյօժարութի̄ խորութե̄ սրտից: Որ փրկութի̄դ ես անձանց, և տեսող՝ ո՛չ գործեցելոց. և ստեղծիչ բոլորից, և բժիշկ վիրաց աներևութից. պաշտպան յուսացելոց, և բարեխնամօղ տ̄ր ամենեցուն: Եւ քեզ փառք յամենայնի, յաւիտեանս. ամէն:

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի : 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̄յ :

ԲԱՆ. ԻԱ.

ա. Եւ քանզի ես ինձէն անձամբ իմով ինքնագրաւ 'ի մահ՝ ո՛չ կացի երբեք քէք 'ի յոտս մարդոյ, և ոչ սիրտ բանականի ստացայ, ըստ գրոյն: Եւ քանզի ոչ փոփոխեցայ 'ի Նախակարգելոցդ, և ոչ ընդ բարուք ուղին ընթացայ, ընդէ՞ր ոչ զեստորնական հետոցն խաւարայնոց ըղդէմս ցուցից՝ 'ի սահման կարգի այսր ընթերցուածոյ: Առ որս ածեալ յարմարեալ առ սոյն՝ զկերպարան տեսակի բանից երեսաց, ըստ վերագոյնդ նշանակելոյ՝ անփոխադրելի պահելով, խոստովանեցայց վերստին դարձեալ աստանօր՝ ըղձացեալ չարութեցն զբիծս, զոր յաջորդուդ է իմանալ:

Բ. Օտար ժանտագործս արժանապատիժս՝ անձեցուն արարի գնացիւք անսաստութեան՝ զգունդն բելիարայ: Կաքաւս կայթից՝ և ցոյցս վազից՝ խաղալկացն դիւաց գարշելեաց Ճարտար խաբողաց՝ ծուլութ̃բս իմով շնորհեցի: Գանս գաղտնիս՝ և խոցուածս անյայտս՝ 'ի կործանեցելոցն դահճաց ընկալայ: Ո՛չ հերքեցի զվանեալսըն խաչիւն քս̃ի, քան թէ անդրէն առաւել կրկին իսկ զօրացուցի: Վասն իմոյ հէքոյս անօրէնութե̃՝ անուանդ յս̃ի հայհոյի 'ի մէջ այսականաց, որպէս վս̃ իսրայէլի 'ի մէջ հեթանոսաց: Հարուածս հարուածոց՝ իասակարս ապականութե̃ց ժանդոյ և թրթրոյ՝ և այլոց կերչաց վատնողաց զծաղիկ հոգւոյս, ըստ սբ̃յն յաւելելոյ հրաշական ողբոցն, որ 'ի ցոյցս երկրի վասն իսրայէլի՝ յառակս հինից և չարաց հոգւոց, յիս ինքն տնկեցի. ստեղծանել զնս̃ պատրաստեցայ, քան թէ սատակել: Բիւրս կուտեալ հաւաքեցի անձին իմում՝

մարտիկս մսհաղէնս · կշտամբիչս ինձ գոյացուցի՝ անիրաւս և անպատկառելիս · ներհակս ինձ զօրացուցի՝ ապառումս և անկուանելիս · դառինս ինձ առի մասունս ը̅ քաղցրաւենեացն ճաշակաց · առ սոսացօղն՝ միշտ նենգաւորս , և առ. բանտարկուն՝ յաւէտ հաւատարիմս : Աւա՜ղ աղէտիս , վի՜շտ վտանգիս , խաւա՜ր ամօթոյս , մո՜ւթ պատկառանացս · զիա՞րդ և առ բանիս յանդիմանութիւն համարձակեցայց · մեծ է ձայնս գուժի , և անբերելի բողոքս աղաղակի : Քանզի թէ զհոգիս էր զիմ տեսանել , ուղեղս՝ և նուաղս՝ և ամենեւին ներգեւեալս , ցաւովք հեծութեան՝ 'ի վերջինս վարեալ վարանումն , և մրճոտեալ աղաւաղեալ գունով զազրութեան՝ իբր զպաշտօնատար մեհենի · վասն զի նոյն է սպաս տանել ձուլեալ պատկերի՝ և մեղաց ախտի : Արդ՝ ես գնացի ը̅ այս ճանապարհ կորստեան հետոց խաւարի · ետու զբաժինն քո ցանկալի՝ յանապատ անկոխ , ը̅ մարգարէին՝ որ առ քահանայսն իսրայելի ամբաստանութեան :

Է · Եւ զիա՞րդ ասացից անձին իմում մարդ՝ գրեալս ընդ անմարդիս · և իբր անուանեցայց բանական՝ անբանիցն յիմարութեան կցորդեալ · և որպէս կոչեցայց տեսանողական՝ մթացուցեալ զլոյսս որ յիս · և ընդէ՞ր համբաւեցայց զգայական՝ զիմաստից դրունս փակեալ · կամ որո՞վք ցուցայց տպաւորութի նկարագրութեան անեղծին շնորհի՝ անձամբ ինձէն յոգի մահացեալ · նաև ոչ շարժողական , և կամ շնչական ունիմ անուանել , թո՞ղ թէ հոդեկան, կամ՛ մտաց ընդունական · անսպիտանս 'ի թիւս անօթոց · անարգս 'ի քարինս որմոց · արհամարհեալս 'ի կարգս կոչեցելոց · վատթարս 'ի յազգս հրաւիրելոց · արհաւիրօք մահու պակուցեալս, անխրախուսելի 'ի բոլորեցուն՝ ցաւովք և տանջանօքն երուսաղէմի, ըստ երեմիայի բանին խրատեցեալ · պակասէ՜ աւուրցս՝ 'ի հեծութէ, և ընթացք ամացս՝ 'ի հառաչմանէ, ըստ նուագարանաց երգողին: Իբր ասուէ 'ի ցեցոյ՝ և փայտ 'ի յորդանէ, ըստ իմաստնոյն բանի, 'ի խիթմանէ սրտիս հալեցայ · իբր զոստայն սարդից մաշեցայ, ը՟ս սաղմոսողին, և խոտան դըտայ · իբր զամպ առաւօտեայ՝ և զցօղ վաղորդայնի, ըստ մարգարէութեն ձայնի, սպառեցայ: Այլ ոչ 'ի մարդ ոք ունիմ զյոյս, եթէ անկեալ 'ի տառապողէն՝ անյուսադրելի վհատիմ. այլ 'ի քեզ՝ տէ՛ր իմ՛ ողեսէր · որ ընկղմեալ 'ի քոյդ գթութեց բարեաց անբաւից, և 'ի բևեռելոյն ժամու 'ի խաչին՝ մաղթեցեր մեծդ ողորմութե՛ առ հայր քո բարձրեալ՝ քո չարչարողացն: Արդ՝ շնորհեա՛ ինձ յոյս քաւուէ՛ կեանք և ապաւէն · և 'ի տուր շնչոյս թըշուառի, առից զոգիդ քո բարի: Եւ քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով՝ զօրութիւն, յաղթութին, մեծութիւն և փառք յաւիտեանս · ամէն:

⁂

Վէր․

Վերստին յաւելուած իւրքին հեծութեան՝ նորին
հանգոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի:
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա՟յ:

ԲԱՆ. ԻԲ:

ա. Պարծեալ այլաբանեցից՝ 'ի նոյն շարունակ բարդեալ զկշտամբանացն եղանակ՝ գործեալ անձինս, ածեալ մատուցեալ՝ կրկին կացուցեալ նովին պատկերաւ 'ի նոյն պայմանի. Թերեւս գրեսցէ ինձ ամենագէտն՝ զայս յանդիմանութեան դատակնիք՝ կսկծեցուցանողականս բանի՝ ճշմարիտ խոստովանութ՟ն համայնից գործոց՝ գաղտնութ՟եց չարեաց:

բ. Ունիմ ձիս խօլական՝ կարծրերախ սանձակոտոր արձակերասան. յովանակս անհամբոյր՝ վայրենական եւ անկրթական. երինջս աւողական՝ անուղղական եւ անվարժական: Մարդս մոլեգնական՝ տարագրական եւ կորստական. մանուկս մեղանչական՝ անխրատական եւ վարատական. անասունս մահապարտական՝ տարտամական եւ անգործական. բանականս անասնական՝ գազանական եւ անմաքրական: Զիթենիս ամայական՝ անպտղական եւ կործանական. մարմինս հոգւոյս իմ՝ Թախծողական՝ դատողական եւ տանջողական. խոցեալս անբժշկական՝ անխնամական եւ անկանգնական: Ոսկի չարս կայսերական՝ արգվանական եւ անգտական. ծառայս սխալական՝ փախստական եւ Թշուառական:

Է. Ահա ես ինքն ինձէն կամաւորապէս անձնամատն և մարմնակործան, հոգեկորոյս և մեղս մտախաբ, կամակոր իսկ՝ և սրտաբեկ. ուշամոռաց և հանճարազրաւ. դժայազիրկ և իմաստասպառ. յայրատատես և եղեռնալուր: Ես աստուստ և անդուստ բնաւիք բորբոքմամբք մահաբեր երկամբք ճնշեալ, ոչ միով իւիք տեսութե՛ 'ի գործ ընտրուն քեզ պիտանացուս՝ մ՛րդ բոլորից, ողբամ զորովայնն, որ երկնեացն զիս. աշխարհեմ զստինսն, որ դիեցուցին. ընդէ՞ր ոչ մաղձ մակարդեալ ընդ կաթինն ձգեցի, և զիա՞րդ ոչ դառնութիւն ինձ ընդ քաղցրութե՛՝ ջամբեր մատուցաւ: Զի եթէ ես ինձէն անձին խմում դժնեայ դառնախառն համբարձայ այդքանեօք բանիւք, և ունիմ տակաւին զաւր բարկութենս անխոնարհելի, ո՞վ որք 'ի յերկրածնաց սատի զիս ողոքեցէ. զո՞մ խայտառակեցից. զբնաւ էութիս դատեալ տուժեցից. զհամօրէն ըղճնասակարացն զգունդ՝ գանեցից. զխոյողացն զխնեռութեց դատախազեցից. ըղդայականացն զլխաւորութիս կշտամբեցից: Մեղա՛յ ամենայնիւ յամենայնի, ողորմեա՛ գթած. ոչ նոր ինչ գտեր յիս զյանցանացս պարտեաց մատախուղ, այլ նոյն եմ յաւէտ նովին պատահմամբ պարտաւորութե՛, անկցելի ձորձով սխալեալ առաջի քո՝ անփոփոխելի, և դու միայն իսկապէս գթած օրհնեալ մարդասէր, ընդ աջմէ իմոյս փրկութե՛ կանխեալ ներութե՛ անայլայլելի:

Է. Արդ՝ մատո՛ խնամակալ՝ հզօր՝ երկ-

նա

նաւոր՝ բարի՝ ամենից հաստիչ յոչ էից՝ զբանիգ զօրութե̃ իմաստից կայծականն՝ 'ի գործի ազդման լեզուիս շարժութե̃, առիթ մաքրութե̃ յամենասուրբ զգայականաց գոյաւորութե̃ց յիս մասնաւորելոց՝ քո ձեռակերտից· որպէս առ 'ի քէն եղելովք և բժշկելովք, կրկին հանդերձանօք, անպակաս ձայնիւ, անհատ բարբառով, քեզ վերընծայել գոհաբանութի̃ն 'ի փառս մեծութե̃ հօրդ քոյ ա̃յ մերոյ, յաւիտեանս· ամէն:

⁂

Վերստին յաւելուած խրատու հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ Նոյն աղերս մաղթանաց բանի: 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ:

ԲԱՆ. ԻԳ.

ա̃· Աա̃ծ ամենայնի, զօրաւոր յամենայնի· անպարագիր և անվարափակ տեղի ամենեցուն· բոլոր իսկութ̃ հուպ յամենեսին· անուրեք վայրից, և չիք սահման առանց քոյ: Ո՛չ երևեալ երբէք, ո՛չ տեսականութիւն առանց քո ծագման՝ լուսաւոր: Փառք ահաւորութե̃· անուն անհասութե̃· կոչումն մեծութե̃· ձայն անբաւութե̃· խնկութի̃ անքննութե̃: Անմատչելի հեռաւոր, և անընդմիջելի մերձաւոր: Տեսող հեծութե̃· նըկատիչ թշուառութեան· մօտակայ թախծութե̃· ամենաբուժ հնար անճարութե̃· հայր գթութե̃ց· ծագող ողորմութե̃· ա̃ծ մխիթարութե̃:

Ի̄. Հայեա՛ց տ̄ր ողորմութբ̄՝ 'ի պատկեր վշտաց դառնութեան՝ բազմավտանիկ կրիցս կարեաց, զոր հանդէպ քո տարածանեմ. կցորդակից լեր բժշկապէս, և մի 'ի խոյզ ընտրութե̄ կոչեր դատաւորաբար: Արդարև մեծ է վտանգ տարակուսանաց ցաւոց այսր վտարանման, յորժամ իցէ մարմինն մեղօք գրաւեալ, և անձն՝ 'ի գործոց չարեաց ոչ մեկուսացեալ. գործնականացն գործի՝ սովորութբ̄ն կարեաց կապել̄. զանդուհածն հանդերձանաց՝ մահացու կրիւք շաղախեալ. դժպյութե̄ սրտին խմատից՝ խեթիւ խոցոտեալ. ակընկալութե̄ բարեացն՝ բնաւին բարձեալ. և 'ի բանականութե̄ն՝ ը̄ անասունս դասակարգեալ. և զաղիր գարշութե̄ ը̄ գոյութեանն շարամանեալ. և տեսականացն ողջ եղեալ՝ իմանալիքն վիրաւորեալ: Եւ 'ի տատակութէ յանցանացն յիշատակի՝ յաւէտ յուսահատեալ. և տագնապաւ նախագործելոցն՝ միշտ տարակուսեալ. և յստակութիւն աղերսին՝ խափաւ պղտորեալ. և խղճիւ մտացն յուզմանց՝ կրկին ձննձերեալ: Եւ ձեռն 'ի մանձի գործոյն՝ պյետնոցն հետազօտեալ. և կերպ 'ի յառաջ դիմեալ՝ ոտք 'ի վերջ կոյս յետահարեալ: Եւ գիտութեամբ էիցն՝ 'ի չէիցն միշտ խաբեցեալ. և 'ի մտացն մարտ՝ 'ի փոքունցն յաղթահարել̄: Եւ 'ի թառանչ սրտին՝ հագագին դուռն հրդեհեալ. և խոնաւ զօրութե̄ քմացն՝ ձն̄ ուրեք տոչորել̄, և անարև միգով՝ յամենայն մասանց պարփակեալ: Եւ լայնութե̄ ակնկալութե̄ն՝ ամենևին խոպան ամփոփեալ. և աներևե-

ըեացն

լեայն տոյժ՝ 'ի զգալիսն տպաւորեալ. և եղկուն կորստեանն՝ 'ի յուշ անդ եկեալ. և դատակնիք հատուցմանն՝ 'ի դիւանի մտացն գրեցեալ: Եւ բարերարին ակն՝ 'ի ցասումն իմն երևեցեալ. և լոյսն բնութ՝ զանկոծածոյ հողոյս զայրացեալ. և ահաւորութն էին՝ ընդ փոքրկութն բնուեն ընդհարեալ, և միշտ որոտմամբ բանից՝ բանաւոր մոխրոյս բարկացեալ, և իրաւանցն վիմօք՝ զարժանիս մահու կոչկոծեալ: Եւ որ իմն է տաղանդ՝ յանառակս ատէն կորուսեալ. և պատուական իրին ստացուած՝ իբրև անարգ յերկրի թաղեալ. և տաժանմանցն արդասիք՝ ծուլութեն մթով ծածկեալ, և իբրև զ'ի բաց բարձեալ նշմարան ճրագի՝ չերևեալ: Եւ պատասխանարան լեզուիս՝ յիրաւանցն օտար՝ կարկեցեալ. և անհամբոյր շրթանցս գրութիւն՝ օրինաւոր դատմամբ պապանձեալ: Եւ յուզմունք մտացս՝ 'ի զանազան մասունս ցնդեալ. և զկեալն 'ի վ՟ր օգտին՝ ոչ ինչ դիտացեալ. և 'ի կշռութն բարւոյն ընտրութն՝ յիմար երևեալ. և ընթացք ելիցն՝ նհանջմամբ չարին խափանեալ. և վառարան իւղոյն՝ ածխիւնոմն հնոցի լցել: Եւ անուանս գիր՝ 'ի կենաց մատենէն եղծեալ, և կշտամբանք ընդ երանութեան՝ անդ արձանացեալ:

Գ. Եթէ զինուոր տեսանեմ, մահու ակն ունիմ. եթէ պատգամաւոր, խստութե. եթէ մատենագէտ, մուրհակի կորստեան. եթէ օրինաւոր, անիծից. եթէ աւետարանական, փոշւոյ ոտիցն թօթափման. եթէ բարեկլոն, յանդիմանութե. եթէ ատրտում, կսկծման: Եթէ ջրոյն ընտրութեն փորձիմ, խորտակիմ. եթէ դեղ ինչ դարման ձգեմ, սատակիմ: Եթէ բերս նկատեմ բարուն, 'ի կարծեաց չարեացս փախնում. եթէ ձեռն համբարձեալ, կորանամ. եթէ փոքր ինչ խրտուճիլ, սարսեմ. եթէ սակաւ մի թնդիւն, ընդոստիմ: Եթէ 'ի խրախճանս ըմպելեաց հրաւիրիմ, դողամ. եթէ մեծիդ յանդիման լինիմ, սարսափեմ. եթէ 'ի հարցումն բանի կոչիմ, կարկիմ. եթէ իրաւամբք քըննիմ, համրանամ: Արդ՝ այդքան ամենաթշուառ և ողորմագին տարակուսանացս՝ 'ի վր̅ միմեանց բարդելոց, որք զատորև զգայականաց սրտիս գոյութեան՝ 'ի ներքուստ անտուստ անբժշկական ցաւօք՝ աներևակի նետիւք խոցոտեալ, անարտաբերելի մշտակիր յարամնաց հանապազամուխ բևեռեալ տատուաս ընդ հոգւոյս, լցեալ շարաւով կրկին հարուածով, վըտանգ տառապման մահու գուշակեն: Թարախ մթերից՝ պատեալ զերկաթով գաղտնեաց ծածուկք՝ ազդեն ինձ տագնապս՝ վէրս պահեալք անխնամարկելիս՝ է̅ ելս շնչոյս տուր և առութեան. յորոց նեղութեց չարաչար ճնշեալ աղաղակ ձայնիւ, խառնե̅լ արտասուօք՝ կողկողագին թախծանօք հոգւոյ, բարեգործիդ հնարաւորութեան՝ յերկրպագելիցս նահատակաց ընդ իմ մաղթողաց, վերջին հեծութե̃ս և ես ընդ նոսին արտասուօք ողբոց ամենեքումբք նուէրողօք՝ զաղերսանս ըղձիցս՝ 'ի սորինայնոցս աստի յերկինս առաքեմ: Շնորհեա՛ տէր անդորրութ̅ի կենաց հան-

դըսգըստեան՝ ողորմելի վաստակեցելոյս 'ի յընդունայն երկրագործութիւնս, համայնդ յամենայնում. ամենայնիւ՛ ստացեալ քեզ փառս :

* * *

Վերստին յաւելուած երկին հեծութեան՝ Նորին հոլովի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̄յ :

ԲԱՆ· ԻԴ :

Ա. Նու արդ՝ որո՞ց խնդրոց արժանաւոր վարկանելով զիս, մատչիմ աղերսել, արքայութեա̃նն՝ յորմէ վրիպեցայ, եթէ փառացդ վայելչութեան՝ յորմէ զրկեցայ. թէ կենա՞ցդ անմահականաց՝ յորմէ հերքեցայ. թէ ընդ հրեշտա՞կին պարակցութեան՝ յորմէ տրոհեցայ. թէ ընդ արդարսն մասնակցութե̃ն՝ յորոց ձեղքեցայ. թէ ո՞ւռ որթոյն կենդանւոյ՝ յորմէ քանցեցայ. թէ ոստ տնկո՞յն բերկրութե̃՝ յորմէ դօսացայ. թէ ծաղիկ փառա՞ցն շնորհի՝ յորմէ թափեցայ. թէ պանծանա՞ցն ժառանգաւոր՝ յորմէ կորացայ. թէ հայրենի ծոցո՞յն հարազատ՝ յորմէ ընկեցայ. եթէ զգեստուն լուսո՞յ պարծիմ՝ յորմէ մերկացայ. եթէ 'ի ստացօ՞ղ դարձին յուսացայց՝ յորմէ խորթացայ. եթէ 'ի լուսո՞յն խղճս դիմեցից՝ յորմէ մեկնեցայ. եթէ յիսուսի յոսկե՞րան յօդիմ՝ յորմէ մերժեցայ. եթէ 'ի թեւս Նորա՞ մերձիմ՝ յորմէ օտարացայ. եթէ յապաւէ՞նն ապաստանեցայց՝ յորմէ խեթացայ. եթէ 'ի փըրկութեան նորոգութեան՝ յորմէ մահացայ. եթէ 'ի զգաստութեան զուարթութեան յորմէ ես լքայ. եթէ 'ի կանոնին կենացն ուխտի՝ յորմէ փոխեցայ. եթէ 'ի սահմանին հաստադրական՝ յորմէ սահեցայ. եթէ յանշարժ վիմին պնդութեան յորմէ սասանեցայ. եթէ 'ի շարս գումարտակին՝ յորմէ հոսեցայ. եթէ 'ի քաղաքն անդրանկաց շինեալ՝ յորմէ գերեցայ. եթէ հանապազորդեան հացին աղօթեմ՝ զոր ոչ վաստակեցայ. եթէ փոխադրութիւն երկանցն խնդրեմ՝ յոր ոչ քրտնեցայ. թէ պարգևօքն պսակեցայց՝ յոր չհանդիսացայ. թէ արժան ինձ կենաց գրեցից՝ յորմէ ջնջեցայ. թէ զերախտեացդ ձիր յիշեցից՝ զոր միշտ մոռացայ:

Է. Ոհա՛ հատաւ և կիմ խզեցաւ լար կենաց յուսոյն. տիրեցայ 'ի բորբոքութեանցն գարշութենէ, համայն ախտացեալ՝ ամենայնիւ սպառեալ մարմինս՝ ապականութիւնն շրջապատեալ՝ մեռոյց զիս: Դոյզն պալար՝ փայլունակ տգեղ լինացեալ, մնացուած ինչ պահեալ նախունակ երկդիմի կերպին, որ զկերկին անմաքրութիւնն նշանակէ. պարծանացն նշոյլ՝ ամենևին ինձ շիջաւ. փրկութիւն մատնեցաւ. բարին ստուերացաւ. ելք կենացն՝ բնաւին փակեցաւ. մխիթարութիւն բարձաւ. դատաստանին ատեան մերձեցաւ. թոյնք մահուն ինձ արծարծեցաւ. սպանեալն՝ կերհին ինձ կենդանացաւ. լաստին դադարք՝ վիմօք խցաւ. շաւիղն յուսոյն՝ կուրացաւ. շնորհին ծածկոյթ՝ յինէն մերկացաւ. փառացն վայելչութիւն ստուերացաւ. հան-

ճարն

Ճարին առաջնորդական՝ խափանեցաւ · կըշտամբանացն փուշ՝ բազմացաւ · անօրէնութե̃ն ուղէշ՝ ծաղկեցաւ · բոց գեհենին՝ ինձ բորբոքեցաւ · ծառայութե̃ն լուծ՝ սաստկացաւ · ստրկութե̃ն կապ՝ զօրացաւ · ունօղն յարկին կառուցման՝ ահա անկաւ · բարձրուե̃ն վատահարան՝ կործանեցաւ · ընտանութե̃ն միաւորութե̃ն անջրպետեցաւ · սրբութե̃ն սիրող հոգին ի̃մ տրամեցաւ :

Է · Եւ քանզի զվերջինն համբուրեցի դառնութ̃ի, տանջանս՝ խէթս՝ տխրութիս, վիշտս հոգեկանս, ցաւս անխնամարկելիս, տարակոյս անյուսադրելիս, ամթանս անպարուրելիս, խայտառականս անվերարկելիս, պատկառանս անհամարձակելիս, փախուստս անդառնալիս, հալածանս անմարդասիրելիս, երկայն ուղեւորութե̃՝ ապաձեռն անթոշակութիս · իսկ դու փրկութ̃ի զօրութ̃ի եւ օգնութ̃ի, ողորմութ̃ի լուսաւորութ̃ի քաւութ̃ի եւ անմահութ̃ի՝ տ̃ր յ̃ս ք̃ս, որդի ա̃յ կենդանւոյ, արարիչ երկնի եւ երկրի · որ ընձեռես ջուր պապակելոցն՝ ՚ի ծարաւուտ վայրս անապատի, օրհնեալ, բարեգութ, հզօր, մարդասէր, երկայնամիտ, խնամակալ · հնարաւոր, այցելու · պաշտպան աննախանձ, պահապան յաղթօղ, կեանք անկորուստ, միջնորդ երկնային, լիութիւն աննուազ, երանութ̃ի տօնելի · ձեռն ձըգեալ սիրոյ՝ ողորմութե̃ քոյ աջոյ՝ ընկալ եւ մատո̃ քաւեալ եւ սրբեալ զիս զամենապարտս՝ բանդ կենդանի՝ առ հաւասարապատիւ քո հոգի, զի քեւ վերստին հաշտեաւ՝ յիս դարձցի ։ Եւ 'ի ձեռն քո՝ խարոլն կամօք մաքուր նուիրեալ , զօրեղն ինքնութ͞բ զիս հօր ընծայե͞լ, անդէն առ նմին՝ նովիմբ միշտ 'ի քեզ շնչոյս ողջունիւ կապեալ ը͞ շնորհիդ՝ 'ի քեզ միանալ անբաժանելի ։ Վ͞ս որոյ քեզ՝ ընդ հօր քում հոգւովդ սրբով՝ երրեակ անձնաւորութե͞դ՝ 'ի միում բնութեն և 'ի մի ա͞ծութեն՝ փառք , և 'ի ստեղծականաց էից՝ գոհաբանութիւն , յաւիտեանս յաւիտենից • ամէն ։

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ,
'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա͞յ ։

ԲԱՆ · ԻԵ ։

ա͞ · Բայց քանզի 'ի վերայ այսքանեաց գերութե͞ց ամենաթշուառ վտանգաւորիս՝ մի զմիով ել և ելս առնելոյ , զոր զկերպարանս անցիցն՝ 'ի մասնէ վերաձեւեալքդ նախագրեցին · ուստի և փոխեալ զեղանակ բանիս՝ այլ ոչ զեղկութիւն աղէտիս ։

բ͞ · Այն զի ծով է ինձ ծփանաց կենցաղոյս բերմունք յոյժ նմանագոյն · յորում կոհակօք բազմօք անթիւ դիմեցմանց՝ տատանեալ հոգիս 'ի յայսմ աշխարհի՝ մարմնոյս շինուածով իբր 'ի նաւակի ։ Զոր Եսայիաս մարգարէ՝ զյանկարծադէպ կատարածն , որ 'ի պարսկականն հինից՝ Երուսաղէմի և սամարիայ կործանմանն , նմանութեամբ այսր օրինակի կերպաւորեցոյց • որ և առ իմս հոգևորական խորտակումն զուգաձայնել՝ ոչ է սխալական ։ Քանզի մինչդեռ չունէի ես յանհոգութե՟ անտարակոյսն վստահութ՟բ , դոյզն կասկած արկածից 'ի միտ բերելով առ խորոց փոքր միջոցին , որ 'ի մէջ հանգստեանն և աշխատութե՟ն , իբր այն թէ հասեալ իցէ ձմեռն յամարայնի , բքաբեր հողմով ժամանեալ՝ երեքալեանն դիմակցութ՟բ , ամ՟բոխեաց զհանդարտութ՟ին ։ Աւասի նաւն 'ի բախմանէ վայրենի ալեացն՝ խորտակեցաւ ։ Թևոցն ձեռնարկութիւն՝ քայքայեցաւ • կայմն ամբարձման՝ 'ի կայից իւրոց խլեցաւ • առագաստին թաչարան՝ յանկարկատելի ծուէնս պատառեցաւ • շինուածոյն շուք՝ անզարդեցաւ • առասանք ձգողականացն՝ խլեցաւ • տեսարան գըլխոյն գլխակի՝ խոնարհեցաւ • ապաւանդակին պարան՝ կտրեցաւ • ապաւինութ՟ի խարսխին՝ լուծաւ • լուծք ստուարք ամոլիցն կցորդութեան՝ բաժանեցան • սամիք ուղղչացն հետոց՝ գալարեցան • լաստ հիմանն հաստարանի՝ ընկղմեցաւ • ղեկացն կառուցմունք՝ անդրէն սուզան • չրճոցն յարմարուն՝ պակասեցան • ողնափայտին պատսպարան՝ իսկոյն բեկաւ • կապարանք զրստին հաստուածոյ՝ յօշատեցաւ • գոգք ամփոփման ծոցոյն կազմածոյ՝ անարգեցան • խելք շրթանցն եզերաց՝ խախտեալ ստեաւ • պաշպաջմունք բազմականացն՝ անկեալ բարձաւ • վանդակապատին վայելչութիւն՝ յատակեցաւ • գահաւորակին հանգստարանն՝ չփոթեցաւ • մածմունք տախտակաշարք՝ 'ի միաբանութ՟եց միմեանց անջատեցան. հեղոյք պնդման բեւեռացն՝ քարշեցան: Արդարեւ իւրն՝ յիշատակարան ողբոց ինձ նմանեցաւ: Նաւուղիղն հանդէպ նաւին դեգերեալ ողբայ, ձեւն 'ի ծնօտի եդեալ՝ արտասուաց գետս իջուցանէ: Նշմարք սակաւ մնացուածոցն՝ 'ի ծայրից ծփմանց աղջելոյ ծովուն, իբր խողխողեալ բանաւոր՝ ողորմագին թախծանօք հեծէ: Վ՟ զի թէ զբարի նաւապետն՝ երկնաւորօքն զօրօք՝ յաշխարհիս ծովու առ 'ի զխորտակեալս իմ տապան իմանալի գոյութեանն՝ առցէ աշխարել բանիւ յարմարութ՟ի, ոչ ինչ վրիպեսցէ 'ի ստուգութ՟է: Քանզի արդարեւ ելաց բարեգութն ո՟ր՝ յառակ մարդկութ՟եմ՝ ըղթալէ՟ ազգակիցն. ելաց առ նմին եւ յերուսաղէմ մոլեալ, եւ զյուդաս մոլեգնեալ. յորոց երկուցն՝ կորեաւ վստահութի՝ յօրինակ նմանութ՟ե աղարտեալ նաւի. իսկ միւսն՝ հասեալ յատակս անդընդոց, առասան յուսոյն՝ ձեռամբ ունողին՝ յանքոյթն արտաբերեաց խաղաղութիւն:

Գ. Արդ՝ իցէ՞ թէ յաւելից հայել զբազմախորտակելի տապանակ մարմնոյս իմոյ՝ նորոգեալ: Իցէ՞ արդեօք տեսանել զփըշրեալս նաւ ողբալի հոգւոյս՝ ողջացեալ: Իցէ՞ արդեօք տեսանել զբաժանեցեալս միջոցաւ մեծաւ՝ վերստին կցեալ: Իցէ՞ արդեօք տեսանել զյորձանաթախիծ սիրտ վշտացելոյս՝ բերկրեցեալ: Արդ՝ իցէ՞ ակնունել նայել զյաւէտ խաթարէ՟ կերպարան բնութ՟եմ՝ կրկին հանդերձեալ:

Իցէ՞ արդեօք թէ տեսից զքակտեալ տաղաւար թշնամասցելումս՝ միւսանգամ կանգնեցե՟լ։ Իցէ՞ արդեօք յուսալի նոյնեւ զտարամերժեալ գերին՝ ազատեալ։ Ապաքէն գուցէ՞ ակնունել՝ զանկեալս ՚ի շնորհէդ լուսոյ՝ դարձեալ կազդուրեալ։ Արդեօք տեսի՞ց զվայելչութիւն ընտանիդ քո պայծառութեան՝ յողորմութիւն ինձ երեւեցե՟լ։ Եթէ տեսի՞ց երբեք զամենատըխուր կերպարան հոգւոյս իմոյ՝ ժպտեցեալ։ Արդեօք լուա՞յց ը՟ ձայնի գուժին՝ աւետեաց համբաւ՝ ինձ տարածեցե՟լ։ Արդեօք տեսի՞ց զբիւրակործան հնացեալս անօթ՝ կազմեցե՟լ։ Իցէ՞ թէ տեսցեն պատուհանք աչացս իմաստից՝ զմուրհակ պարտուցս իմոց՝ պատառե՟լ։ Եթէ յայտնեսցի՞ օրն իմ անձկութե՟՝ շնորհին քաւութե՟ բարւոք ինձ ծագեալ։ Արդեօք մտի՞ց ՚ի խրախճանութիւն խորանին լուսոյ՝ քեւ առաջնորդեալ։ Իցէ՞ թէ կենդանի լինիցին ոսկերքս, ըստ Եզեկիէլի, ցամաքեալքս ՚ի կենդանութե՟ց՝ եկաւորութ՟բ ազդողական շնչոյս՝ զօրացեալ։ Իցէ՞ թէ յաւելից հայել ՚ի տաճար ս՟բ. քո, աղաղակաւն մարգարէին ՚ի փորոյ կիտին, հերքեալս ՚ի լուսոյ՝ որ կամ առաջի քո ամաչեցեալ։ Եթէ լինիցի՞ խաւարամանունդս մթացելոյ՝ ծագումն առաւօտ։ Եթէ հասցէ՞ տեսանել զտագնապեալս մշտատառոյց՝ յեղանակս գարնանն մօտ։ Եթէ տեսից ըզցօղ անձրեւոյն՝ կանաչացուցանողն հոգւոց՝ ինձ արօտ։ Եթէ իցէ՞ արդեօք նկատել զգազանաբեկ հերքելի ոչխարս՝ վերստին կամաց գթութե՟ քո հօտ։

Եւ

Է. Եւ քանզի ըստ բանին յորում, շուրջ պատեալ են չարեացն հնարք՝ է̅ որ ոչ կարացից անցանել. իսկ եթէ լոյս ողորմութե̅ բարերար կամաց քոց՝ ցուցցի. գթութե̅ քոյ դուռն՝ բացցի. Ճառագայթ փառաց քոց՝ ծաւալեսցի. խնամք ձեռին քոյ՝ յայտնեսցի. արեգականդ կենաց օր՝ տարածեսցի. առաւօտիդ ըղձալի տեսիլ՝ մերկասցի. առատութի̅ քաղցրութե̅ քոյ՝ աղբերասցի. վտակ արարչիդ կողից՝ հոսեսցի. ծորումն անապակ սիրոյ քոյ՝ հեղցի. ծագումն աւետեաց շնորհի քոյ՝ երևեսցի. պարգևիդ քո ծառ՝ ծաղկեսցի. մասունք օրհնեալ մարմնոյդ բաշխեսցի. համառօտեալն ակնկալութի̅ հանդիպեսցի. հատուածեալ ձայն ողջունի քոյ տ̅ր՝ լուիցի. հեռացեալդ խաղաղութի̅՝ մերձեսցի: Յայսոսիկ յաւէտ սովին սահմանաւ երանականաւ՝ հաւատ ընկալեալ յուսոյ հաստատնոյ, ապաւինեալ 'ի հոգիդ քո տ̅ր, որ ընդ հօր քում պաշտի ձայնիւ քաղցրութեան՝ ընդ քեզ փառաւորեալ 'ի լոյս անմատոյց, որով կեանք և երանութիւն քաւութե̅ հանդերձ՝ ընծայեալ ինձ մեղապարտիս: Յաւանդ անկորուստ է̅ իս պահելով՝ առհաւատչեայ ճշմարիտ յիշատակի. 'ի ձիր անեղծութե̅՝ անուշամբդ անճառելեաւ ահաւորութեան՝ հզօրի ա̅յ միայնոյ և անքննելի տէրութե̅՝ երրեակ անձնաւորութե̅դ. որ եսդ յիսկութեան յէութե̅ և յարակայուն բարձրութեան՝ քաղցրութե̅ ողորմութե̅ և մարդասիրութե̅՝ պսակեալ հանդերձեալ և թագաւորեալ: Այո՝ առ ամենեսին ամենայնիւ յա-

մէ

մինայնի կարող ես՝ գըթած · և քեզ վայելէ փառք յայսմ յաւիտենի , և 'ի հանդերձեալ մշտնջենաւորութիւն յայտնուե̅ աւուրն մեծի , յաւիտեանս · ամէն ։

* * *

Վերստին յաւելուած երգին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̅յ ։

ԲԱՆ· ԻԶ։

ա̅ · Նաև արդ՝ ստուգապէս և իրաւաբար , ընդ որս ոչք ըս̅ ձայնից կոչկոչանացն՝ և զբանիցն յարմարութե̅ հանդերձեն , 'ի նոյն գիր բերել զաւարտմունս տանցն , որովք առաւել սաստիկ մորմոքեալ հնչեցուցանեն զաղէտս կարեացն որոյն ըղձից՝ առ արտասուացն բղխմունս · ուստի և բազմեալ իմ 'ի գըլուխս պարու՝ ակմբից դասու սյնր երախանաց , որք զլալեացն յեղանակեն բանաստեղծութե̅ , և ես ընդ նոսին՝ նոցին հեծութեամբ՝ ուսապական ձայնարկութ̅բ՝ զանձինս տարածանեմ զվշտակրութե̅ ։ Որ ոչ բնաւին մեռեալ աշխարհի , և ոչ իսկապէս կենդանի ա̅յ · ոչ ջերմ սոսկ , և ոչ ցուրտ յատուկ , ըս̅ առակի աւետարանչին՝ գրեալ 'ի յայտնութեն · երկիցս ատելի՝ երրեակ տէրուե̅ն , և ամենատես աբորչութեանն ։ Եւ այս են պատկանեալ թախծականացն կերպագրութիւնք · կըրկին ողորմելի այսու երևեցեալ , որ 'ի մի գիծ սահմանել կացուցանեն զթշուառու-

թ՟եցն զօրինակ, այսպիսի կցորդութեամբ
շաղկապեալ:

Է. Պարտուցն ժխտել տաղանդացն՝ ճեպով մեծաւ 'ի տուժի. ես ապիկար մատնել՝ անարժան գործովքս յիրաւի. վաշխից արքունի գանձուց՝ կրկնադատ և անթափելի. պատասխանատու մեծին՝ ըմբռնեալ անհրաժարելի. բիւր քանքարոց խնդիր՝ ևս չունիմ կշիռ մի ունկի: Անբարեխօս կապել 'ի պահեստ՝ դառն արգելանի, հեծութիւն և վաստակ ցաւոց՝ ճաշակել յաննշոյլ բանտի, անապաւէն տանջեալ անթօշակ՝ կամ ողորմելի. այլ յեղանակ ինձ ողբականաց՝ աստուստ կնքեցի, փոխատրեցի սովին բարբառով՝ կոծ կսկծելի, կարգադրեցի շրջաբերութեամբ՝ 'ի նոյն պայմանի, անհատական թիւ խորհրդական՝ երկեակ տասնեկի: Աղքատութեանն հնոց՝ յամենուստ մասանց մրկի. անպատսպար թշուառ՝ վտանգել սրտիւ 'ի դրաւի. տարակուսել հոգւով՝ տարաշնորհ այր 'ի վրիպակի. անխնամելի հայցմամբ՝ դատաստանին յինէն պահանջի: Մեղաց և մահու զինուք՝ զգայարան գաղտնեացս խոցի. անփրկելի մատնել բռնութեան՝ չարեացս գերի. սուր սուսերաւ սաստից՝ գոյութ՟ն բնութ՟ես յօշատի: Յիշատակաւ բեմին՝ աստուածին 'ի դատաստանի, անծագելի մռայլ՝ չարատես աչացս երևի. անձեռնկալ կապեալ՝ եղկելիս 'ի տարակուսի, ահարկութ՟ն դիմաց՝ պատկերի վերնոյն տեսանի: Յոյժ անարև՝ և անվերադարձ 'ի տարտարոսի. անապաւէն մոլար՝ մորմոքեալ 'ի հուր գեհենի. ան-

յայ

յայտնելի կորուստ՝ կործանեալ 'ի մեղաց վհի ։ Ահա զոր ունիմ արծաթ անպիտան՝ ոչ երբեք յարգի, և ոչ ընդունելի և կամ համբարելի՝ 'ի գանձ տէրունի • հայցուած պղտոր և ձեռն անմաքուր՝ աննուէրելի ։ Այլ բեկեալ սրտիւ մատանց տատանմամբ՝ յոյս առեալ դարձի, զդէմս 'ի յերկիր եդեալ աղաղակիմ՝ մըրըդ յո՛յժ • բարեխօսեա՛ մաղթեա՛ քաւութին ինձ մեղաւորի • դու զօրաւոր փրկանակ կե՛նաց՝ տիկուհի երկնի • քեզ օրհնութիւնք ձայնից՝ և բուրմունք խնկոց 'ի յերկրի, և անուշից խղոց մատուցումն յամենայնի ։

Է • Որդ՝ յառաջեալ ողբոցս հիւսուած՝ այլ մասն յաւելի • բարեբարին շնորհաց առատասունց պտուղ մատուցի • զկորըստեան խորս չափելով՝ զորքանն երբեք ոչ գտի • մանաւորք բանիւք՝ 'ի հանդէս՝ նորին ջանացի • զմասս սրագեալ զթեւս՝ յերեւոյթ իրին ոչ հասի • զուշին պարտութին յանվթարելեացն՝ բաժակ բարկութե 'ի ձեռն իմ առի • զտարտամութին տարակուսանայս՝ իբր ճաշակումըն մահու արբի ։ Իւ այժմ զյանցիցն յաճախութին ողորմելի ձայնիւ յերգ արկի • աններեւոյթ կրակարան տապոյ՝ բորբոքմամբ մեծաւ անզովանալի • անտեսական իմն քրոյս հալոցաց՝ սաստիկ եռացմամբ անշիջանելի • սլաքս նետից պատկանեալ դեղովք՝ 'ի շտեմարան խորութե սրտի • խիթք ցաւոց խոցոտման մահու՝ 'ի գնացս երակաց գոյութեան լերդի • կիրք երկանց անճարակ ճեպոյ՝ 'ի պատուած աղեացս անելանելի • անզօրելի դեղոց ջերմութիւն՝ 'ի յերկարամանց մատունս երկակի · անհնարաւոր դառնութն մաղձի՝ 'ի նախադուռն խմոյս կոկորդի ։ Աւաղս ձայնից լքուցանողաց՝ 'ի փողս շնչոյս խոշորս հնչի · բազմահատուած էութն բնութեա՝ ներհակք միմեանց 'ի պատերազմի · երկչոտութբ կարծեաց վարանեալ՝ ամենայնիւ կայ 'ի վտանգի · հարազատաց դաւաճանութն անհաշտելի 'ի կռուորոճածի · ոչ մեռեալ և ոչ կենդանի՝ թաղեալ 'ի մեղաց գարշութն տղմի · կասկածաւոր պատժապարտութբ՝ վերակնարկելով քեզ բարերարի , յանկընկալս կենաց վհէ՝ արտաքերել 'ի լոյս անձկալի ։

Է · Նոյն ինքն որ զայս՝ բան տպաւորեաց , Ը̅ երջանիկա՝ ցըն պատկերացի · ակնարկելով քո ողորմութեան , անարատի՝ ցըն հաղորդեացի · վասն զենման քոյ բանիդ , բարեգործեալ՝ քև կենդանացի · օրհնութն գոլեալ քո շրթանց՝ 'ի գլուխ բաշխողի՝ այսր մատենի · հաստատեացի ըղձականութն սողոմոնեան բանիս տուակի · նկարագրեա՛ հոգւով քո՝ բարձրեալ , 'ի նորոգումն անեղծանելի ։ Զի դու միայն ես երկայնամիտ , ներող՝ քեզ փառք յամենայնի · ամէն ։

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոլովի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ։

ԲԱՆ. ԻԷ։

Ա. Ես քանզի ընդ ողբաձայնիցն բանաստեղծութեանց վերընծայելոց զգրութ̃ն թղթոյս յարմարեցի՝ կական և հեծութ̃ն, հառաչանք կողկողագինք, դառնութեան լալումն և արտասուաց երգ, գործեալ սկայց զճառ պաղատանացս՝ խոստովանօրէն զղջականաբար, զդաղնածածուկն յայտնաբարբառ. զի անդրադարձութ̃բ սկզբնամբն՝ և վերջաւորօքն բանիւք, զնոյն համաձայնութ̃ն 'ի մի թախանձ նմին մաղթանաց՝ հոգեկեցոյցն խոնարհութեան՝ աստանօր եդից։

Բ. Մեղայ մեծիդ բարերարութեան, անարգս մեղայ. մեղա՛յ ծագմանդ ճառագայթից, խաւարս մեղայ. մեղա՛յ շնորհացդ անբաւ երախտեաց, արդարև մեղայ. մեղա՛յ սիրոյդ վերնում գթութեան, յայտնապէս մեղայ. մեղա՛յ ստացողիդ յոչ էութ̃է, սառուցապէս մեղայ. մեղա՛յ դերունակ գոգոյդ գրկանաց, անբաւս մեղայ. մեղա՛յ աննուաղ լուսոյդ վայելման, նենգօղս մեղայ. մեղա՛յ ճաշակման անճառդ կենաց, բազումս մեղայ. մեղա՛յ անհաս պարգևացդ ձրից, հանապազ մեղայ. մեղա՛յ գովեալ մարմնոյդ Այ, մահուչափ մեղայ. մեղա՛յ պաշտելի արեան արարչիդ, խնկաւէտ մեղայ ։ Ահա՛ արդարեւ օրհնեալ է հաստուած բանի՝ յուսադրական սրտի՝ այսր մեղայի · սոյն սա՝ պատուելի աւանդ · անմոռաց պատուէր · հայրենեացն տուր · Նախահարցն օրէն · համայնից թոշակ · անհերքելի բան · զօրաւոր պատասխանի · կենդանութե̃ կամուրջ · ախորժելի վերնոյն · սիրելի որբոց · անխզելի կապ · հրաշալի բարբառ · անշիջելի պատճառ · բաղձալի աղերս · փափաքելի սեղան · սրտաբեկ հնչումն · անհնարից ճարակ · կարծրութեան վանիչ · ա̃ծապաշտից սահման · հեթանոսաց գիրք · վաղնջուց կանոն · քրիստոնէից հարազատ · արարչութեանն յաղթող · անջրպետ հզօր · խարոց ահաւոր · արուեստ բարձրութե̃ · խորութե̃ անչափ · հիացման տեսիլ · խորհուրդ կընքեալ, ընդ որ չիք ումեք անցանել, եթէ ոչ անըմբռնելի միայն արտաքման՝ զսա ծանիցէ ։ Զայն բարեպատեհ հրաշաւորական, որ ոչ յիշատակեցաւ 'ի վերջին դատակնիք դատուն լքելոյ · գուցէ առ նմին խղէլ համառօտ զլրիժակն իրաւանց մահուն հասելոյ, յորմէ ընտրութի̃ն ապագործ եղեալ, զսահմանն յաւիտենական քակտեսցէ ։ Զորդ փառաց մեծութեան, որով նոյն ինքն ա̃ծութի̃ն պատկեալ բարդաւաճի ։ Քանզի ո՞վ ոք գիտեալ կալաւ զեղջերաց սեղանոյ այսր սրբութե̃, և ոչ առժամայն պրծեալ 'ի պատժոց՝ անարատ գտաւ ։ Իսկ եթէ աքար զարմեան, և սաւուղ կիսեան, և յուդա սիմոնեան՝ ատելով զայն ոչ արդարացան, և ես վկայեմ̃ իրաւամբք խոստովանեալ զայս պայման բանի, զի ակամայիցն բանադատելոյ՝ ոչ է կատարեալ սէր, ուստի և ոչ բովանդակապէս փրկութիւն: Իսկ ես կամաւ համբուրեմ զարձե՟լ կրկնելով զերջանիկ բանիդ զմխիթարութե՟ն հարազատս:

գ. Մեղայ երախտեացդ մոռացուե՟ն, վերստին մեղայ. մեղայ մարմնոյ ձեռն յոդի հարե՟լ, յիմարս մեղայ. մեղայ առ կեանդ դժրողութե՟ն, իսկ և իսկ մեղայ. մեղայ բանիդ ապախտ առնելոյ, չարաչար մեղայ. մեղայ 'ի յօր սատակման՝ ինձէն ըստխպեալ, վատթարս մեղայ. մեղայ պարտականս անկենդան մահուն, ձաղելիս մեղայ. մեղայ անպատկառս քո բարձրուե՟ն, տաղտկալիս մեղայ: Վերջին ինձ կրկին աշխար հոգևոր, զի 'ի կորուստ և 'ի կործանումն ինձ երևեցայ. զի անդարձս վարատեցայ. զի որդիս՝ թշնամի գրեցայ. զի 'ի բարձանցն երկնից ընկեցայ. զի փուշս վարուց գիղի: Եւ ես առ սմին ողբք աղաղակի, զի անձամբ զանձն անարգեցի. զի բազկին կորուսչին գտայ: Աւաղ իմն կսկիծ դժնդակ սրտի, զի զիս ունին՝ առ որ չեմ, զարտաքնայարդար բաժակս անմաքուր, զլուեալ որմս գարշունակ, զոլին պարծանօք պաճուճեալս, զլոյսս՝ 'ի մռայլ շրջեալ, զդերանակիր ակնս՝ թշուառացեալ, զշահս փառաց՝ շրջեալ, զամենայնիւս յամենայնի առ իրօք վնասակարս, առ անօրինականն տէրունականս. առ յայտնութիւնն ա՟ծայինս. առ երևմունն արարչագիրս. առ խոնարհուե՟ն սարսափելիս. առ այն՝ զոր տեսի աչօք իսկ իմովք: Առ որ մեծ է պատասխա-

նա

ծառուութիւնս, քան առ համօրէն աւետաբանին՝ զարմանս, հիացմունս. հոգս հայցողականս. անդաճիմունս անհնարաւորս. թուականութիւնս՝ միայն անբարդելիս. ելմունս անկատարս. խղճմունս անհաստատս. յուսահատութիւնս յորմորականս. յանդիմանութիւնս պատշաճականս. ձաղանս պատեհագոյնս. նզովս խրատացիս. անէծս արժանահատոյցս: Արդ՝ այսոքիկ են մեղաւորիս իմ կշտամբութիւնք, և ինքնահարուած տանջանաւորութիւն:

Դ. Եւ քանզի կարող ես զայս ամենայն զպարտս թողուլ, և զխայթուածս մահու բժշկել, տէր ողորմութեանց, Աստուած բոլորից, Քրիստոս թագաւոր՝ բարձրեալ հօր որդի, ստեղծիչ գթած՝ բարերար, օրհնեալ՝ առատ՝ հարուստ, ահաւոր՝ հզօր՝ ողորմած, տեսուչ ձեռնկալ՝ հաստիչ, ապրեցուցիչ՝ դարմանիչ՝ կեցուցիչ, երկայնամիտ՝ անոխակալ՝ ապաւէն, բժիշկ՝ գովեալ՝ երկնաւոր, անճառ՝ լոյս՝ կեանք, յարութիւն՝ նորոգութիւն՝ քաւութիւն, եթէ հայեսցես մարդասիրութեամբ, ըստ որում քոյդ են ստորոգութիւնք, նայեցեալ 'ի քեզ՝ կողկողիմ և ես: Եթէ լուիցես, հառաչեմ. եթէ ունկն մատուցանիցես, պաղատիմ. եթէ անսայցես, աղերսեմ. եթէ ներեսցես, աղաչեմ. եթէ առ իս դառնայցես, գոչեմ: Ապա եթէ անտես առնիցես, կործանիմ. իսկ եթէ առ ոտն հարկանիցես, լամ. եթէ զոգեպահն ոչ ընծայեսցես, մեռանիմ. ապա եթէ ահարկու դէմս ցուցանիցես, սատակիմ. իսկ եթէ սաստեսցես, դողամ. եթէ խեթիւ տեսանես, սոսկամ· ապա եթէ սաստկանաս, սարսափեմ: եթէ հալածես, հեծեմ· իսկ եթէ ընդվայր հարկանիցես, հեղքիմ· եթէ զբոց վհատութեանս ոչ առցես, տագնապիմ· եթէ խստանաս, փախնում· ապա եթէ սպառնաս, ընկճիմ: իսկ եթէ քննես, քարկոծիմ· ապա եթէ ուժգինն ակնարկես, սուզանիմ· եթէ ոչ անխայեսցես, մերժիմ· եթէ կոչեսցես, խիթամ· իսկ եթէ աչս յառեսցես, ամաչեմ· եթէ ձայն տացես, երկնչիմ: Զբարեացն պարգեւ մատնեալ· զերանութիւնն թողեալ· զշնորհսն լքեալ· զուխտն ցրեալ· զաւանդն կենաց մոռացեալ· զհամարձակութեանն վստահութիւն կորուսեալ· զստեղծիչդ էից բարկացուցեալ· զանճառութիւն շնորհին ընդոտնեալ· զպատուոյն պատկեր այլայլեալ: Իսկ եթէ առ այս խեղդմահու հեծութեան ցաւոյ մարդասիրեղ՛ առ իս ժամանեցուսցես՝ տ̃ր յ̃ս ք̃ս՝ զաղգեալն գիր ընանիլ 'ի յիս, եթէ բժշկութի դադարեցուցանէ զմեղս մեծամեծս· որով ամենառատ քաղցրութի պատուհասեալ 'ի քեզ, զքոյդ կերպարան լուսոյ նկարեալ յոգի՝ վերստին գտեալ ոչնչեցոյց քաւեալ, և ստեղծել կրկին 'ի փըրկուն անմահից կենացն անախտականաց· և քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս· ամէն:

* * *

Է E Վէր.

Վերստին յաւելուած ներքին հեծութեան՝ նորին հոգողի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի:
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա̅յ:

ԲԱՆ. ԻԲ:

Ա. Եւ արդ՝ զո՞րս յայտնեցից, եւ յաղագս ո՞յց նշանակեցից, եւ զի̃ որպիսեաց ճառեցից, եւ զո՞րքան ծածկեալս մերկացուցից, եւ կմ̃ զի̃ որո՞ց խոստովանեցայց: Զներկայի՞ցս՝ զոր արդէն ունիմ, թէ զանցելոցն՝ զոր մթերեցի. զապագայի՞ցն՝ յորոց կասկածեմ, թէ զբազմասահ շարժութեանցն՝ յորոց գլորեցայ. զփո՞քրն ինձ համարել՝ որ է Ա̅յ մեծ գրեցեալ, թէ զանկերպագրելին չյիշատակելի. զնուա՞զն՝ որ է առաւել, թէ զթեթեւագոյնսն՝ որ են ծանունք: Զհոգեկանա՞ցն կրից կորուսչաց, թէ զմարմնականաց ախտից սպանողաց. զառդրունս հեշտականա՞ցն, թէ զծայրակատար վնասակարութեանցն. զաներեւութի՞ցն, թէ զտեսականացն. զառձեռն հպաւորութի՞ւն, թէ զառ նոյն ինքն շունչ հեռաւորութի: Զլայնականին դիւրին խածմունս, թէ զե՞րկարաւորն նեղաձգութի. զխորութեան, զանչափութի, թէ զամենածախն յայտնատեսիլ. զյոքնադլուխն պոռնկութի, թէ զառողջութի̃ն անբժշկութիւն. զպարարու՞մն չարին մարմնովս, թէ զսովի՞ն բարոյն հոգւովս. զինամի՞ն հանդիմանալ՝ յոչ ախորժելին Ա̅յ, թէ զբունադատու-
թեն

թե՟ն տռուամբ ձգիլն 'ի նոյն մոլեգնութի՟զաւ 'ի մահն մեղաց, թէ զընդունայնութե՟ն կարծեաց:

Է. Արդարև որպէս կամաւ խելագար զերծեալ 'ի ձորձոյ, զաւականացս տեսիլ յանդիմանեցի, զընդդէմն գործեալ իմաստնոյն, որ՝ թէ հանճարեղքն վերարկեսցեն զամօթս իւրեանց. օտարացեալս 'ի կրօնից. հեռացեալս 'ի կարգաց. 'ի սրբութենէ անսուրբ. 'ի կուսութենէ անմաքուր. յարդարութենէ ամբարիշտ. 'ի բարեպաշտութենէ չնաստապարտ. բերանովս մերձ առ ստացօղն, և հեռի երիկամամբք. շրթամբքս պատուճամատոյց, ըստ մարգարէին, այլ ոչ եթէ սրտիւս: Իսկ եթէ պարտ է զքստմնելիսն ասել աստանօր, չար քան զամենայնն յանդգնութի, իբր զուր իմն պաշտօնատարս ա՟յ, 'ի միտս անկայունս երկեակ ճանապարհաւ մնհու վարանեալս՝ ջանամ, և ոչ ինչ օգտիմ. սնդիմ, և ոչ հասանեմ. փութամ, և ոչ ժամանեմ. անձկամ, և ոչ տեսանեմ. փափաքեմ, և ոչ հանդիպիմ. կարօտիմ, և ոչ պատահիմ. ունիմ զա՟մ երկրի, և եմ պատգամաւոր աղօթանուէր ա՟մ աշխարհի: Այլ թո՟ղ զբազումս զայսոսիկ բարերար, և մի ունիցիս. դիւրինք են քեզ զսոսին եղծանել, քան ինձ տաժանաւորս աջով նկարել. վ՟ն այնորիկ գրեցի առանց խնայելոյ, զի դու առատապէս ջնջեսցես՝ օրհնեալ: Որ վասն մեր մեղաւորացս երկայնամիտ անոճանեցար, լո՟ մաղթանաց բանի՝ հեծութենէ սրտի՝ եղբի երջանկի. յոյժ նեղեալ անձն և ձանձրացեալ ոգի՝

բանին յիշատակաւ, որ զայն պատմէ. յառ կրից մահացուցանողաց վտանգեալ, անկեալ 'ի վիհ դառնութեան մեղաց՝ անդընդականաց ապականութեանց. քանզի չաւատամ, թէ լսես իսկ ինձ, ըստ յոբայ ձայնին: Արդ՝ ես ինձէն ինքնադատաւոր անձնադատ գերի՝ կամաւորապէս մատն եղեալ բնութեանս, արդելի փակեցի կնքեցի առ յինէն՝ յամենայն մասանց՝ զկենացն հնար, զի 'ի փրկութեն մեղօք կապելոյս՝ կրկին մեծացելս գովեալ:

Դ. Եւ քանզի 'ի մարգարէէն բարւոք խրատեալ փորձ գտցուք, մաղթել ընդ նմին հոգւով քո երգեալ՝ յուսով հաստատնով 'ի քեզ ապաստանեալ, առէք ընդ ձեզ բանս, ասէ ովսէէ, և դարձարուք առ տ՟ր ա՟ծ ձեր, և ասացէք ցնա, կարո՛ղ ես թողուլ զմեղս. զի ընդունիցիք զբարիս, և վայելեսցեն 'ի բարութեան անձինք ձեր: Ահա՛ ա՟ծ խօսեցաւ, և ո՞վ է որ ոչ լուիցէ. նոյն ինքն վկայեաց, և ո՞վ է որ ոչ հաւատասցէ: Արդ՝ այսօրիկ վճիռ պաշտելի. նուիրեալ պայման. աւման նոյնագոյ. կենաց աւետիս. կէտ տէրունի. դուռն բարութեան. սփոփանաց հրաւէր. ճշգրիտ պատկեր. անսադիւտ գանձ. անմոռաց յիշատակ: Այսու առ այն և ես հաւատ ընկալեալ, աստուստ վկայեմ ամին՝ ընդ մարգարէին, կարո՛ղ ես յամենայնի թողուլ զմեղանս բազմաբեղունս. և ես զօրացելս կրկին բարձրացեալ՝ առ ամենաթշուառ կործանեալ հոգիս: Յամենայնի իշխես. ամենայնի բաւես. ա՟մ ուրեք հասանես, ամենից բըռնու

նութեանց յաղթես · զո՟մ կարծրութիւն փշրես · զո՟մ ը՟դխմահար վանես · զո՟մ խրստութիւն վատանես · զո՟մ սրացեալ ընդոտնես · զո՟մ դառինս անուշես · զո՟մ դժուարամբերելիս քաղցրացուցանես · զո՟մ ըղձարտս շնորհես · զո՟մ յանցանս թողուս :
Կարող ես՝ զօրաւոր հզօր հնարաւոր ամենարուեստ՝ զամենեցուն զմեղս ընկղմել՝ և չքացուցանել բառնալ 'ի միջոյ, իբր զճաճանչ փոքու կայծական՝ սահմանեալ 'ի չափ ոչէից՝ անկեալ ընկլուզեալ կորուսեալ՝ 'ի տիեզերատարած ծովու :

Է · **Ո**րդ՝ բանիւ մաղթանաց վերծանողացն այսմ մատենի, ողորմեա՛ վ՟ն խաչի և չարչարանաց մահու որդւոյ քո՝ հօ՛յր գթութե՟ : Սկիզբն առաքողի՝ ողբերգութե՟ ձայնի՝ այսմ արտօսրածին նուագի, որ զայս դեղ փրկութե՟ կենաց՝ մեզ յարմարեցոյց, եղիցի բժշկեալ յանուն քո հզօր : Որ հետս ելից խոստովանութե՟ մեզ նկատեցոյց՝ այսու պայմանաւ պատշաճականաւ, լիցի անարատ յիւրոցն պարտեաց : Որ զհպարտութե՟ն թևս՝ հարթել մեզ վարդապետեաց՝ 'ի սոյն կանոնի կենաց պատգամի, եղիցի զերծեալ 'ի չար կապանաց մահու արկածից սկզբնականաց՝ վերջնոց՝ և միջնոց, երրորդութե՟դ բարեգործեալ ; 'ի նորոգութիւն լուսաւորութե՟ · Ը՟ որում և մեք գրեցուք՝ երջանիկ գտեալ ընդ սմին :

* * *

Ընդդիմամարտ դիւաց այս նուագ աղօթից · և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

Ե. Արդ՝ այսքանեացս անբաւից հրաշից հանդերձիչ հայր ամենաստեղծ՝ անուանդ ահաւոր · ձայն սարսափելի · կոչումն ընտանի · բան համբուրելի · ազդումն սքանչելի · հրաման սոսկալի · էութիւն անքըննելի · գոյութիւն անճառելի · իսկութիւն անբաւելի · զօրութիւն անզննելի · կամք ամենաբարի · տէրութիւն անսահմանելի · մեծութիւն անչափելի · բարձրութիւն անբովանդակելի · որքանութիւն անկշռելի · առաւելութիւն անհասանելի · պատճառ որդւոյ հայրութեամբ, այլ ոչ նախադրութեամբ · քո՝ և 'ի ձեռն քոյդ անպարագիր զօրութեանդ՝ սաստեա՛մ տագնապօղ և դիւական տենդիս ջերմութեան, որ սպրդեալ մուծաւ ընդ մեղաց՝ զի փախիցէ 'ի մարդոյս, զարհուրեալ 'ի սիրալի և յանբաւելի արեան վըտակի՝ գառինդ երկնաւորի · որով սըրբեալ միանգամ 'ի մշտնջենաւորս՝ համայն մաքրեցաք ։

Զ. Եւ արդ՝ յայս պատկառելի խոնարհութեան արարչակերտս խորհրդոյ, ամաչեսցէ սատանայ 'ի գործս չարեաց իւրոյն հրեշտակաց · տանջեսցի և հալածեսցի, հեռացեալ և արտաքս առաքեալ 'ի շինուածոյ խորանէ քումդ բնակութեան՝ յարտաքին խաւարն ։ Եւ ջնջել մաքրեամ զարտասուս ողբոցս 'ի դիմաց մերոց, և զհառաչումն ձայնիս հեծութեան 'ի սրտից մերոց ։

րոց ։ Եւ յիշատակաւ հարման հեղուսիցն՝ քաամնափուշ տաժանատեսիլ ոգեպահանջից , որով պնդեցաւ միածնիդ քո յաշտարակ խաչին , ցաւեացն չարին ։ Եւ 'ի կողահերձ սայրասուր սլաքէ ուժգին բախմանէ , որով զվէրն մեծ ընկալաւ , խոպան սաստկեցն սկզբնաւորաւ մահուն ։ Եւ զի խոնարհեցոյց զգովեալն գլուխ՝ յաւանդել զոգին 'ի ծոց քո՝ բարձրեալ , ապստամբութն անբարի բարուցն բելիարայ՝ 'ի կոր կործանեացն , ամին հերքեալ 'ի կարուստ ։ Եւ զի զօղէն ծածկեցաւ անմահն խուկութն յորովայնի երկրի , այսու ամբարձեալն հզաւրութն կարծեալ գոռոզին՝ 'ի յատակս մահու դժոխոց՝ մեծին սատաներին՝ յաւեալ դխեցիս ․ և յիշեսցէ՝ զառաջին հարուածն անբժշկական , որով մահացաւ դխամարտութն թեւնից վիշապին՝ կենարարն կրիւք ամենազօրին ։ Վ̃ զի 'ի փառս քո՝ հայր ողորմութե , իբր 'ի գովեստ որդւոյ քոյ՝ հոգւովդ սրբով զայս խոստովանիմ ․ քանզի ոչ պիտակ ինչ սուտ զօրութեանն ունի զմիւսմէն՝ առ մի խորհրդականն խորութեան , այլ զանսկիզբն բանդ անձնաւոր՝ ընդ անժամանակդ հօր փառաւորեմք ։ Եւ քեզ միայնոյ նք երրորդութեդ , հաւասարապատիւ որութեդ , համբուն՝ անբաժին ինքնութեդ՝ օրհնաբանութն , գոհութն , զօրեղութն , և անճառ վայելչութն մեծութե , բարեվիճակ հարթութե , զուգակշիռ հաւասարութե՝ յաւիտեանս ․ ամէն ։

Վերստին յաւելուածոց իրեին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։

Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա̅յ ։

ԲԱՆ· ԻԹ ։

ա. Եւ արդ՝ դու միայն սկիզբն բարեաց՝ գթութիւն անճառ՝ որդի բարձրեալ միոյդ ա̅յ, որ զողջոյն զօրն՝ թողութե̃ ցուցեր փրկարան, և ոչ կորըստեան դատապարտարան, յեղանակեալ քեզ զաւուրն չար՝ առ մեծ աւետիս ակընկալութե̃ ։ Բժիշկ՝ ախտացելոյս · հովիւ՝ մոլորեալ ոչխարիս · տ̃ր՝ ապաւինեալ ծառայիս · գինի անապակ՝ մեծ սրտմտեցելոյս · սպեղանեաց դեղ՝ վիրաւորեցելոյս · ազատութի̃՝ մեղօք գրաւելոյս · օրհնութի̃ բարեաց՝ մերժելոյս · կենք շնորհաց՝ խոտելոյս · օծումն կոչման՝ կապտելոյս · կանգնումն վերստին՝ կործանեցելոյս · պատսպարան հզօր՝ գլորեցելոյս · օժանդակ վեհ՝ դայթակղեցելոյս · դուռն բարձրութե̃՝ տարակուսելոյս · սանդուխք երանութե̃՝ եղկելոյս · ճանապարհ շաւղաց՝ մոլորելոյս · թագաւոր ներող՝ պարտելոյս · քաղցր յուսադրութիւն՝ լքելոյս · ձեռնկալ կենաց՝ հերքելոյս ։ Մեծդ միայն՝ և ամենատես, որ զլինելի բարեաց սահմանել̃, հեղուս անչափ յաճախութեամբ՝ քան զոր խնդրեմք և իմանամք, ըստ պօղոսի գոհաբանութեանն ։ Քանզի լինուց յիմնից՝ և թուոց երից՝ և չորեակ սասանից՝

տանց՝ 'ի վաղորդայնէ առընջեռանն՝ առ մուտս արեւուն , անդուստ առ նմին յաւէտ կարկառմամբ՝ իսկ և իսկ 'ի սոյն՝ անարգել սրտիւ , 'ի վեր է քան զալերանաց ակնկալութիւն՝ մարդկան բարեգործել միմեանց ընդհանրութիւն . իսկ առ իմ թշուառութե՟ն և անարգութե՟ն՝ զքոյդ եդեալ փառս՝ ամենակարօղ զօրութիւն աջեղ՝ բոլորից ա՟ծ՝ օրհնեալ տ՟ր ք՟ս , որովք սահմանեսցի կշռութ՟բ չափոյ՝ հաստոլիդ ընդ հողոյս հաւասարութ՟ն կցորդեալ : Քանզի մնաս յայսմիկ անբաւ և անհետազօտելի , ամենեւին բարի՝ անմասն բարկութե՟ն խաւարի . ուստի յոյժ նուաղ են քում մեծութեան՝ աստեղայն թիւք , զոր գոյացուցեալ յոչէից , յորջորջմամբ անուանց կնքեցեր . և կամ հիւթ երկրի 'ի յօդս հեղեալ , զոր 'ի չգոյից հաստատեալ , տարածութ՟ն յատակի կառուցեր , քան ինձ նախագրեալ համարդ սակաւութեան , որովք քեզ նմանիլ վարդապետեցեր :

Է . Ո՛հ ծածկեցաւ և ընկղմեցաւ 'ի քոյդ լոյս կամաց երկայնմտութե՟ն՝ հանուրց չարուն , իբր դոյզն մասյ՝ 'ի տապ արեւու . և ո՟չ աստուստ իսկ կիրք բնութե՟ց ըդհասարակաց բարուց ցուցանէ : Քանզի ո՞վ ոք 'ի մարդկանէ մեղաւ , և ո՛չ զղջացաւ . ո՞վ ոք զաղրացաւ , և ո՛չ ամաչեաց . ո՞վ ոք գարշեցաւ , և ո՛չ պատկառեաց . ո՞վ ոք սխալեաց , և ո՛չ ապաշաւեաց . ո՞վ ոք կործանեցաւ , և ո՛չ հեծեծեաց . ո՞վ ոք գայթակղեցաւ , և ո՛չ տրտմեցաւ . ո՞վ ոք պարտեցաւ , և ո՛չ ինքեամբ ըմբերանեցաւ . ո՞վ ոք պատրեցաւ , և ո՛չ յոգւոց ելաւ․ ո՜վ որ ճաշակեաց լեղի, և ո՛չ դառնացաւ։ Ո՜վ որ անկաւ 'ի բարձրութէ̄, և ո՛չ ընդոստեաւ․ ո՜վ որ կորոյս մեծութի̄, և ո՛չ աշխարեաց․ ո՜վ որ զրկեցաւ յերանութէ̄, և ո՛չ ելաց․ ո՜վ որ կապտեցաւ 'ի շնորհէ փառաց, և ո՛չ ողբաց․ ո՜վ որ գտաւ ինքեան վնասակար, և ո՛չ ստգտաւ․ ո՜վ որ մերժեցաւ յերեսացն ա̃յ, և ո՛չ հառաչեաց․ ո՜վ որ լուաւ զա̃յ սպառնալիսն, և ո՛չ սոսկացաւ։ Ո՜վ որ է̄ մի չարեացն՝ հազարս չուաղեաց․ ո՜վ որ մերկացեալ յաւուրս ձմերայնոյ, և ո՛չ զոփացաւ․ ո՜վ որ անօրինեցաւ, և ո՛չ քարամբք զլխան կոծեաց․ ո՜վ որ ետես զաւրուկն յիւրում մեծութե̄, և ո՛չ զկծեցաւ․ ո՜վ որ կատարեաց չարիս, և ո՛չ զինքն իսկ նզովեաց․ ո՛վ որ ախտացաւ, և ո՛չ զանձն դսրովեաց․ ո՛վ որ յամօթալեացն գործեաց, և ո՛չ զիւրն մարմին ձաղեաց․ ո՛վ որ 'ի պատկառելին հպեցաւ, և ո՛չ զօրն իւր անիծեաց։ Ո՛վ որ զգործեցեալսն յիշեաց, և ո՛չ տասպացաւ․ ո՛վ որ զգաղտնիսն մտաբերեաց, և ո՛չ խորովեցաւ․ ո՛վ որ զծածուկսն նկատեաց, և ո՛չ մահ կորստեան խնդրեաց․ ո՛վ որ զաներեւոյթսն կերպաւորեաց, և ո՛չ կրկին յերկիր կորացաւ․ ո՛վ որ է̄ մեղացն հեշտութե̄՝ բոց անշէջ հնոցի ո՛չ խառնեաց․ ո՛վ որ զվնասակարսն բնութե̄ն, և ո՛չ պապակեցաւ․ ո՛վ որ ըղկամաւ ներգործեալսն, և ո՛չ սատակման ինքեան աղօթեաց․ ո՛վ որ զանճառելիսն, և ո՛չ խռովեցաւ․ ո՛վ որ զանկրելիսն էութե̄ն, և ո՛չ թախծեցաւ․ ո՛վ որ զմեծամեծսն, և ո՛չ մաշեցաւ․ ո՛վ որ զանբծութե՟ն ապականարարսն , և ոչ տոչորեցաւ . ով որ զտարագրութե՟ն պատճառ յանցմունս , և ոչ տագնապեցաւ . ով որ զերեսացն աղտեղի տեսիլ , և ոչ բարկութե՟ վերնոյն զանձն պարտ վարկաւ . ով որ զմի 'ի կարևորացն մեղաց յաչս կերպացոյց , և ոչ զինուք մահու խոցեցաւ . ով որ զխայտառականացն , և ոչ վայրս վհատութե՟ ը՟ հեծութիս ձայնին հիւսեաց : Ո՛վ որ յարքայական գահոյիցն տնանկացաւ , և ոչ կարկամեալ 'ի վայր գլորեցաւ . ով որ ընդ պսակին պերճութեան՝ հող 'ի գլուխ եղեալ , և ոչ կրկին չարչարեալ յոգի մահացաւ . ով որ ընդ պայծառ պատմուճանին՝ քրձազգած եղեալ , և ոչ տխրեցաւ : Ո՛վ որ զկեանս իւր կորոյս , և ոչ արեան արտասուս երկնեաց . ով որ ընդ արկանելեաց լուսոյ խաւար զգեցաւ , և ոչ նուաղեցաւ . ով որ 'ի վ՟ր ազգս սիրելւոյ ոչ թառամեցաւ : Ահա այս կերպարանք ճշգրտագոյնք՝ պարտաւորիս յանդիմանութե՟ , տխուր դէմ . քաղեալ ճաճանչ . ցամաքեալ խոնաւութի՟ . երիթացեալ շուրթն . անշքեալ ակն . արտմեցեալ ոգի . այլայլեալ ձայն . կրկնեալ պարանոց : Եւ զի թէ որ զիսկութին իսկ նշանակեսցէ , ոչ անօրինէ , անամբարտաւան միտ . անհպարտ սիրտ . անխնդրող պարգևի՝ թշուառ . անաղերսալի պաքեալ . ինքնակշտամբելի դեգերեալ . երաւամերժ սողեալ . արդարալլուկ քաղցեալ . պատշաճադատ հարուածե՟լ . ինքնակամ մահապարտե՟լ . արժանապէս հանե՟լ . անձնանէծ եղկելի : Եւ զայս թարգմանեալ ցուցանէ արդարագործ փարիսեցին կշտամբեալ, և մեղապարտ մաքսաւորին բարեհամբաւեալ:

Է. Եւ արդ՝ եթէ զչարիսն՝ հնարաւորութ̃ե բանսարկուին՝ գտողին զմեզ գայթակղեալս, զիւրոն 'ի մեզ սերմանիս առ օրն համարեսցի, զիարդ ո՛չ զբարիսն տնկեալս 'ի մեզ հոգւոյ սրբութ̃ե՝ 'ի խնամակալութենէ կամաց կեցուցչիդ՝ օնևօն գրեսցես՝ տ̃ր բարեգութ, հզօր և յաղթող. քաւիչ մեղուցելոց. կարօ՛ղ յամենայնի՝ առ ամենայն փրկու̃ն: Եթէ զանդունդս առ երկինս փոխես, և կամ ըղխաւար մթութ̃ե՝ 'ի լոյս հաստատեսցես, եթէ զդառնութիւն լեղւոյ՝ 'ի մանանայի քաղցրութ̃ե կազմես, և կամ զկոծ սաստկութ̃ե վշտաց՝ 'ի պարս դասու բերկրութեան հարսանեաց կարգես, դիւրինք և հնարաւորք են քեզ այսոքիկ: Եւ ևս քան զսոսին բաւես առ նոսին՝ տիրեալ համայնից ահաւորապէս. և քեզ փառք յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն:

* * *

Վերոյին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոլովէ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի:
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ:

ԲԱՆ. Լ:

Ա̃. Եւ արդ՝ ճշմարտեսցի բան քո՝ ողորմած՝ բոլորից ա̃ծ՝ ներող և օրհնեալ, 'ի բազմագթելին դարձաւորութ̃ե աւուրն պատկերի զղջման մեղաւորին, թէ և առ յետին խակ շունչն ելցէ ընտրութն, և կամ 'ի մէջ չարուէն փոխադրութիւն: Մանաւանդ զի՝ գժնեայ կցորդս այս անձնիշխանական՝ միշտ մարտիկ. խաբող շողոքորթ, յարեալ 'ի ստութն, ըստ առակողին, արածող հոգւոյ դժուարունելի. հաստողին փախչող. գերեալ որսողին. մոլեկան մարմնոյ՝ ներհակ անկակից, յոգնապատճառեան ամենավարան. զոր քո է գիտել զքանեացն յաճախուն: Եւ զկնի մեղանացն, ողորմագինս լինն ողբարկութնս վհատական՝ տաժանակոծս՝ բազմաւաղելիս, քո առաջի տր գթարկութիւնս՝ գրեալս արտասուօք, թառանչս թշուառութեց կարգելոց՝ անբաւս չարվտանգից մեղապատագնայ պատկառեցելոյն:

Է. Եւ զի մի կրկնաբանութիւնս 'ի շատախօսութն կրթեսցի, առաւել քան զայն այսու ոլորալի. քանզի ոչ երբէք համարձակի խնդրել իւր զարքայութն, այլ ըղտանջանացն թեթեւութիւն. ոչ ընդ կենդանեացն 'ի լոյս, քան թէ ընդ գերեզմանականացն՝ զգայական շնչովք 'ի խաւար. ոչ ընդ ամբարձեալսն, այլ ընդ բեկեալսն և ընդ խորտակեալսն: 'Ի հանգստեան իւրում վտարակել. 'ի խրախութեն՝ ինքեան տրամեցել. դիմօք ժպտեալ և մտօք խոցել. կերպ 'ի ծաղր, և աչք 'ի յողբումն. երեսք զփոփանս ձևացուցանէ, և արտասուքն զդառնութիւն սրտին ճշմարտէ: Ըմպանակք երկու՝ յերկոսին ձեռին, մինն արեամբ և միւսն կաթամբ: Երկու բուրանոցք կայծակնաւորք. մինն խընխնկով և միւսն ճէնճերին : Սկաւառակք կրկին կրաւորականք համոց, մինն քաղցու և միւսն դառնութ՟ : Բաժակք զոյգաւ երկուս ջերմունս, մինն արտօսր և միւսն ծծումբ : Տաշտք կրեցեալք 'ի ծայրս մատանց, մինն գինի և միւսն լեղի : Դրունք տեսանելեաց ներհակաց, մինն 'ի լոյս և միւսն 'ի վրիպումն : Խանութք հալոցականաց հակառակութեց, մինն արծարծէ և միւսն շիջուցանէ : Հայեցուածք դիմաց երկուց, մինն դոյզն ողջանօք և միւսն անանխայելի բարկութ՟ : Համբարձումն երկակի բազկաց, ոմն 'ի հարուածս և ոմն 'ի մերժումն : Դէմք կրկնակի կերպից, մինն տխրեալ և միւսն ցասուցեալ : Աշտամբանք՝ ընդ միոյ երկու, մինն սատեացս և միւսն ապառնեացն : Ապաւինութիւնք կարծողականք, մինն գոնէ և միւսն թերեւս : 'Ի մի բերան երկակի բարբառ, մինն եղկութիւն և միւսն խռովութե՟ : Երկուս ազդմունս 'ի միում սրտի, մինն կեղակարծ յուսոյ և միւսն ճշգրիտ կորստեան : Ամպ լրթագոյն ահագնատեսիլ՝ կրկին տեղացմանց, մինն նետս և միւսն քարինս : Որոտումն ահեղ՝ երկոցունց բերմանց, մինն կարկուտ և միւսն հրացան : Ջայդ ցաւագին՝ երկուց վտանգից, մինն լալոյ և միւսն մահու : Աղաւօտ սգոյ՝ երկուց բողոքմանց, մինն սատից և միւսն սպառնալեաց : Արեգակունք երկու՝ 'ի յերկուց ծայրից, մինն խաւարի և միւսն կիզման :

Գ. Եթէ հարուածոց աջ կառուցանի, ինքեան վարկանի. և թէ ձեռն պարգեւաձիր,

ձիր, ոչ իւր ակնունի: 'Ի պարծանս ուրուք՝ կորանայ. յամբարձումն գլխոյ՝ ընկճի. 'ի չարեացն յիշատակ՝ հեծէ. 'ի ճառս մաքրոց՝ պատկառէ. 'ի պատմութիւնս հանդերձելոցն՝ երերի: Եթէ օրհնի յումեքէ յայտնի, 'ի ծածուկ զանձն անիծանէ. եթէ գովեստ յումեքէ լսէ, պարսաւանօք զինքն կշտամբէ: Եթէ գարովեսցի սաստկապէս, ինքեամբ ինքեան վկայէ. եթէ ձաղեսցի ուժգին, սակաւ հատուցումն՝ առաւել պարտուցն գրեսցէ. եթէ ըղձումն մահու ինքեան լսիցէ, այո՛ ասէ, և գործեալ կրկնէ: Եթէ որոգայթ մահու ճայթեսցէ յերկնէ, հազիւ զդէմսն համբառնայցէ: Զխորոց իրաւանցն մատեան՝ խափեալ. զպատասխանութեանն յոյս՝ լքուցեալ. զհամարձակութեանն ընթացս՝ փակեալ: Եւ եթէ ոչ էր անփրկանաւոր կորուստ գերելոյն, զիւրովին երթալ ոչ ինչ գանգատէր: Արդարև վա՜յ մեղաւորին՝ որ տարակուսեալ կայցէ 'ի վ՟ր երկուց ճանապարհաց, ըստ հոգելից բանի իմաստնոյն:

Դ. Եւ արդ՝ զիա՛րդ ոչ ողորմեսցիս՝ բարեգութ, այսքանեացս ձայնարկութեց՝ կողկողագինս հեծեծանաց, որ անուամբս այսու մեծացար, թէ ողորմած եմ ես տ՟ր: Ահա՛ առ չարութիւն գերւոյս, բարութի՟ն քո. առ մահապարտիս գառնութի՟ն, քաղցրութիւն քո. առ կորուսելոյս յայտնութի՟ն, ճառագայթ քո. առ յանդգնելոյս մոլութի՟ն, ողորմութիւն քո. առ խակութի՟ն չհասակարիս, հեզութիւն քո. առ կործանելոյս այցելութիւն, աջ քո.

առ ընկղմելոյ վերբերութեն, ձեռն քո • առ բժշկութեն անողջանալի խոցուածոյ, մատն քո • առ պակուցելոյ պաշտպանութեն, ոգի քո • առ ապախտաւորիս իմ վստահութեն, երկայնմտութիւն քո • առ օծումն ամենադժնէիս, զօրութեն քո • առ մեղաւորիս քաւութեն, հրաման քո • առ փախուցելոյ ապաւինութիւն, ոտք քո • առ սրացելոյ պատուպարութեն, բազուկ քո • առ վրիպելոյ առաջնորդութիւն, լոյս քո • առ տարակուսելոյ հնարաւորութեն, հանճար քո • առ անխծելոյ կըրկին ստացումն, օրհնութեն քո • առ վհատելոյ քաջալերութեն, խրախոյս քո • առ վշտագնելոյ մխիթարութեն, բաժակ քո • առ նեղելոյ ընդարձակութեն, կամք քո • առ ատեցելոյ կոչումն • սէր քո • առ հաստատումն սասանեցելոյ, բան քո • առ հոգւոյ վիրաւորելոյ, կաթուած արեան քո • առ աներևոյթ մթերս ցաւոցս, ակնարկութեն քո • առ յուսահատելոյ անդրէն ընտրութեն, իշխանութիւն քո • առ պատուաստանումն կորեցելոյ, կցորդութեն քո • առ խաւարաւ մահու ծածկելոյ, նշոյլ կենաց քոց • առ խռովեցելոյս իմ հանդարտութեն, խաղաղութիւն քո • առ վայրագութեն օտարացելոյս, ողջոյն քո • առ մոլորելոյս դարձաւորութիւն, ձայն քո : Զի դու տիրես ամենայնի գթութբ, և չիք 'ի քեզ մասն ինչ խաւարի • և ոչ է բարութեն առանց քո • և քեզ վայել է փառք յաւիտեանս • ամէն :

Վերստին յաւելուած իւրին հեծութեան՝ նորին
հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ ։

ԲԱՆ. ԼԱ.

ա. Եւ արդ՝ քանզի բազմացուցի պայմանաւ բանիս՝ զաղէտ ստգտանելի հեծուե̃ ձայնիս մեծ հառաչանացս՝ անբաւ փափկելի խնդրս վտանգի, զի դու՝ ողորմած սկզբնահայրդ խոստովանութեան անյայտ ծածկութեց՝ որդի ա̃յ կենդանւոյ տ̃ր յ̃ս ք̃ս, բարձրութե̃ նայեցիս քաւել ։ Արդարև կարող ես. Ճշմարտապէս բաւական ես. եթէ կամիս, հնարաւոր ես. կամիս առաւելապէս, որպէս և կարես ։ Հարստանաս մեծապէս ընդ տալն, քան եթէ ը̃ առնուլն. բազմանան քեզ գանձք 'ի ցրուելն, քան 'ի ժողովելն. յաճախեն ստացուածք քո 'ի սփռելն, քան 'ի ճշդելն. կուտին քեզ համբարք 'ի տարածանելն, քան 'ի շտեմարանելն ։ Հաւատամ այսմ ամենայնի՝ տ̃ր, գտանել քև ելք փրկութե̃. հաւատամ անարգս՝ ընդ պատուականին. յուսամ ընդ աբրահամու, և ընդ աննայի. զի մի՛ն բանիդ քո հաւատոց, և միւսն քահանայապետին բարբառոյ անսաց ։ Վասն որոյ և ինձ 'ի խորին ծերութե̃՝ անհամար որդւոց հայր հաստատեցաւ, զառանցեալն և զամուլն արդանդ սառուայի՝ անդաստան պաղածին արդեան օրհնութե̃՝ բազում ժողովրդոց՝ մարգարէից սր̃ց՝ և Թագաւորաց ընտրելոց՝ հայեալ յուսացաւ ։ Իսկ միւսն՝ զանհա՛նգերձելի երկիր՝ որովայնին սենեկի, եօթնեակ զաւակօք բարգաւաճեցոյց · որ է Թիւ մի անբաւութե, զընաւն նշանակելոյ զէութի՝ ածութե̃ն յարակայութեան՝ սահման անհետազօտելի, և աւազանին նորածին որդւոց՝ անհատ յորդութիւն ։ Այս Թիւ պանծալի՝ որում ոչ է կէտ կցորդի, և ոչ սպառուած վախճանի · այլ կոյս ոմն է՝ ուրոյն ընտրութ̃բ նուիրեալ՝ յաւէտ անճառ վիճակաւ համայն յաւիտենիւ, դժուարաթարգմանելի մերոց իմաստից ։

Է̃ · Արդ՝ համարեա՛ յարդարուն անյուսալի փրկութե հոգւոյս՝ զամենավարան ձայն կողկողանաց սրտիս հեծութե, ընդ նախագրելոցն երջանկաց եդեալ և դասեալ զայս դաւանութի փոքր հաւատոց՝ իմոյս խնդրուածոց · զի կեցից և ես առ նոքօք՝ բերկրեալ ը̃ նոսին, բուռն հարեալ քան զիմոց գործոց՝ զքոյդ շնորհաց ։ Մանաւանդ զի՝ կրկին բարձունք են և փառաւորք՝ և քան զչափ կշռութե բանի գերագոյնք՝ իմում խռովութե հաշտարանք, և հզօրապէս քաւարանք, և կարծեաց Թերութե մտաց սլացեալք ։ Ընդ արեան քո ահաւորի՝ և ըստ մարմնոյ ծնողդ քո խնկելի ։ Պարք առաքելոցն · դասք մարգարէիցն · գունդք մարտիրոսացն՝ ձիաւորեալքն հետևակ՝ սպառազէն արիութ̃բ՝ մերկամարտիկն միցութ̃բ · գումարք միանձանց · բոյլք բանականաց՝ ընտրելոց · ժողովք բարեկրօնից · հոյլք հոգեղինաց՝ յերկրէ երկնաւորաց • զինուորութի՟ք վերինականաց՝ ընդ մեզ կցորդելոց ։ Աւանդք երախայրեաց • մատուցմունք զոհարանաց • լուցմունք զամբարաց • բուրմունք խնկոց՝ իւղոց հանդերձանաց • յաղթանակք փրկական նշանաց • կառուցմունք խորանաց ա՟ծաբնակաց ։ Զեռք քահանայից՝ շնորհիւ կատարելոց՝ առ շարժումն անձին յիշատակ ա՟յ • առ փոփոխումն զարշապարի • առ կարկառումն աջոյ, և ամբարձումն բազկի • առ բարիս՝ գոհու՟ե, և առ գթել՝ աղաչանք ։ Առ բանս ընտանիս • առ խօսս հաստատակաց • առ ձայնս բնաւորականս • առ գործոց յաջողուածս • առ առաքինու՟ե ջերմութ՟իս, որ 'ի տուընջեան և 'ի գիշերի՝ ընթացմունս օգտակարաց հոգեւորաց՝ քև առաջնորդեալք • 'ի նիրհել և 'ի զարթնուլ • 'ի պատերազմի ազգաց • 'ի մարտս դիւաց • 'ի հակառակութ՟իս հերձուածողաց • առ փոքունս, առ մեծամեծս • առ ձգումն ըմպելեաց և ճաշակումն կերակրոց • և որ ինչ միանգամ 'ի կիրս մեր կերպանան, եթէ հեշտականս՝ եթէ տաժանելիս • վ՟ս ոմանց աղօթս՝ մնալ 'ի նոսին, և յաղագս ոմանց՝ զի զերծ արասցես զանչելապէս հնարիւք անճառելիւք • հաւատացեալ յամենեցունց, թէ բաւական ես ամենայնի, կաթնաբոյծ հասակաց, տիոց պատանեկաց, մտաց վայրենեաց, ստամբակաց գոռոզաց • մինչ զի առ թատերս տեսարանաց, և առ կոյտս խառնիճաղանճ բազմութ՟եց, և կամ առ կաքաւս կայթից անախորժականաց կամաց հզօրեդ՝

ընդ՝ ոչ ես մոռացեալ։

Դ. Արդ՝ դու ստացար զամենեսեան, և քո են ամենեքեան, և ողորմեսցիս ամենեցուն՝ միայն բարեգութ․ զի թէ և մեղիցեն, քո են, վն զի 'ի քում համարի են, քանզի գիտեն զզօրութի քո, ըստ առակողին մաղթանաց։ Որում և ես կցորդիմ թշուառս բանիւ՝ վկայեալ սորին յանցաւորապէս․ յանդգնիմ ասել, թէ որ կարդայ զքեզ գովեստիւ, ծանուցեալ զքեզ թէ իցես, թէ և եօթեամբք իցէ վարակեալ՝ կրկնապատիկ պատժաւորութբ, առ այս օրինակ կիրթ ձեռնարկութեան, զիարդ ոչ քո իցէ։ Յորս է տեսանել 'ի մէջ արջնատես ագռաւուց՝ ազխտականիչ երամս աղաւնեաց․ 'ի մէջ խրոխտականաց ձիոց անմաքրից՝ որոջս հանդարտաբարս․ 'ի թիւ շանց գազանականաց՝ գառինս նրռմխրելս։ Հեզութի 'ի խստութե․ կատարելութի 'ի թերութե․ խոնարհութի յամպարհաւաճութե․ ճշմարտութիւն 'ի ստութե․ միամտութի 'ի մանկութեան․ անբծութի յայլամտութե․ բարօրութիւն 'ի չարութե․ պարկեշտուի 'ի լկտութե․ ողորմութիւն յանգթութե․ ապաշաւանք յանյուսութե․ քաղցրութիւն 'ի բարկութե․ հաշտութի 'ի թշնամութե․ անոխութի 'ի խածանողութե․ քաջալերութի 'ի ըկութե․ օրհնութի 'ի նետաձգութեան։ Յոր ոչ բաւականացայ երբէք 'ի դատել ճշգրտապէս. թէ ո՞վ յերկրածնաց սատի կանխեսցէ ժառանգել զքեզ, որ միայն անաչառաբար կշտամբես իրաւամբք զարդարութիւն՝ առ ամբարիշտ մարդն, և առ պոռնիկն զղջացեալն · առ ամենեսին բարեգործ՝ միայն Թագաւոր օրհնեալ 'ի բարձունս, և յամենայն յաւիտեանս · ամէն ։

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոկողի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա՟յ ։

ԲԱՆ. ԼԲ ։

ա. Եւ արդ՝ ես յետնեալս 'ի նախագրութեանց արժանաւորաց՝ գրեալ ինձէն ընդ պարտաւորսն պատժոց, հայցեմ զողորմութիւն ը՟ ամենեցուն մաղթանաց ։ Ընդ նկունս և անհամարձակս · ը՟ ակարսն և փոքրկունս · ընդ ընկեցիկսն և արհամարհեալս · ընդ տարագրեալսն և առ .քեզ դարձեալս · ը՟ երկուացեալսն և ջլատեալս · ընդ կործանեալսն և յարուցեալս · ընդ ընկճեալսն և հաստատեալս · ընդ գլորեալսն և կանգնեցեալս · ընդ մերժեալսն և ընկալեալս · ընդ ատեցեալսն և կոչեցեալս · ընդ ապշեալսն և զգաստացեալս · ընդ անառակեալսն և զղջեալս · ընդ հեռացեալսն և մերձեցեալս · ընդ հերքեալսն և սիրեցեալս · ընդ պատկառեալսն և զուարթացեալս · ը՟ ամաչեցեալսն և խնդամտելս ։ Այլ ես պատմեմ աստանօր դարձեալ՝ ոչ զմեղսն երուսաղէմի, ըստ մարգարէին հրամանատուութեն, որ առ ժողովուրդն նախկին, և կամ տանն յակոբու-

զանց

զանօրէնութիւնս նր̄, այլ իմոյս ժամանեցից յայտնութեան. քանզի աւաղ ընդ աղէտս մահու յարելով, ըստ մարգարէին, յանդիմանեցից զիս ինքն՝ ինձէն իմովս ձայնիւ, ըստ սաղմոսողին. ոպ̄ զի յանձնառական յայսմ՝ համայնապատում՝ խոստովանութ̄է՝ ոչ կարօտայեալ կրկնակին, միանգամայն իսպառ սրբեցայց՝ օրհնեալ հրամանաւ էիդ:

ե̄. Եւ արդ՝ կրկնելով ծունր բարեբարիդ քաղցրութ̄, տարածեալ զանձն իմ առաջի, զ'ի մահ գլորմանն ցուցից կերպարան. որ 'ի հող խոնարհեալ մածոյ ընդ երկրի, և ընդ անցաւորս այս կենցաղ կորստեան՝ անասնական գետնաքարշութ̄ սողնոյ սահեցմամբ՝ կամօք բևեռեցայ: Այլ 'ի քե՛զ տ̄ր յեցեալ՝ իբր 'ի հաստարան կենաց գաւազան՝ 'ի յարմատոյն դաւթի ընծիւղե̄լ մարմնով անճառ շաղկապմամբ յանեղ ա̄ծութ̄դ, կանգնեցայց անդրէն կիսայար՝ պատկառեալ 'ի քոցդ երախտեաց՝ 'ի վայր կորացեալ գլխօք, աչք 'ի բարձունս յառե̄լ ողորմադին տեսութ̄ 'ի քեզ՝ մերձ 'ի հեծութիւն, բնաւին ողորմութ̄, բոլորովին քաղցրութ̄, զ'իմ լուսոյ արտասուօք լցեալ՝ պաղատանս յուսոյ առաջի մեծիդ վերընծայեցից: Լո՛ւր ամենառատ աննուա՛ղ երկայնմտութ̄՝ քո դառնացուցչիս, միայն դու 'ի յամենայնի սահման փրկութեան, ա̄ծ բոլորից. անճառ մեծութ̄. անբովանդակելի բնութ̄. անքննելի իսկութիւն. հզօր զօրութ̄. կարող բարերարութ̄. անպակաս լրութ̄. անճառ ժառանգութ̄.

թն · վայելչական վիճակ · առատ պատրաստութն · անստուեր իմաստութիւն · տենչալի տուրք · անձկալի ձիր · բաղձալի բերկրութիւն · անտխուր հանգիստ · անտարակոյս գիւտ · անկապուտ կեանք · անծախելի ստացուած · անփոխանորդելի բարձրութն · ամենարուեստ բժիշկ · անսասանելի հաստատութն ։ Դարձուցիչ մոլորելոց · գտիչ կորուսելոց · լոյս աղաւինելոց · լոյս խաւարելոց · քաւիչ մեղուցելոց · ծածկարանդ փախուցելոց · անդորրիչ խռովեցելոց · փրկութինդ մահացելոց · արձակիչդ կապելոց · ազատիչդ մատնելոց · պատսպարանդ սահեցելոց · վշտակիցդ գայթագղելոց · երկայնմտութն տարակուսելոց ։ Լուսոյ տեսակ · ցնծութե ցոյցք · օրհնութե անձրև · հոգի երեսաց · զօրութն դիմաց · հոլանի գլխոյ · շարժարան շրթանց · ազդումն բանի · կառավար անձին · բարձումն բազկի · ձգումն ձեռին · երասանակալդ սրտի ։ Ընտանի անուն · մերձաւոր ձայն · կցորդութն հարազատ · խնամածութիւն հայրենի · խոստովանեալ անուն · պաշտեցեալ պատկեր · անպարագիր տիպ · երկրպագեալ տրութն · բարեբանեալ յիշատակ · խնդութե մուտք · անվրէպ շաւիղ · փառաց դուռն · Ճշմարտութե ճանապարհ · երկնաճեմ սանդուղք ։ Իբր այլ բազմութն բանից գովեստից անհամար կարգաց՝ և տանց անբաւից, զոր ոչ բերէ բերան երկրածին, և ոչ տանի գործի մարմնեղէն, և ոչ կշռեն իղձք հոգեղէնք ։

ԻԴ · Առ քեզ հայի ամ ակն տեսողի՝ ա՛ծդ

ամե

ամենայնի . նայեա՛ 'ի պաղատանս հառաչման ձայնի քոյոց ծառայից , և թէ յաղախնեաց որք աղաչեսցեն : Եւ ընկա՛լ զցօղ ողբերգութեան լալոյ արտասուաց աչացս ցանկալիդ՝ յանարատ ոտս մարդեղութ՟ե քոյ՝ ք՛ս , և օրինակաւ խորհրդոյ հերաց կնոջն յանցաւորի՝ զառ քեզ դարձն և ըղդաւանութ՟ն . և համբուրիւ՛ շրթանցս առ ճաշակ փրկութ՟ե կենացդ հաղորդութ՟ե՝ համաշնչապէս զանքակ միութ՟ի . և զնոյն գթութ՟ի նորին ողորմութ՟ք ընկալեալ 'ի քէն՝ բարերար , գրաւականնեցես զմեծդ պարգև՝ ընդ փոքու հաւատոցս . և 'ի ձեռն գթութ՟ե սիրոյ քոյ առ քո անձկալի անունդ խոստովանել ծառայիս , դարձցին ձմերունք հողմոյն խստութ՟ե՝ 'ի յօդ հանդարտութ՟ե . և մրրկին սաստկութ՟ի՝ 'ի սիկ ախորժութ՟ե . և կարծիք երկիւղին՝ 'ի մեծ վստահութ՟ի . և պատուհաս պատժոցն՝ յերանութ՟ե պատահումն . և վտանգք թախծանացն՝ 'ի հոգևոր խրախճանութ՟ի . և ալէկոծութ՟ի ծփանացն՝ 'ի խոր խաղաղութիւն . և զեկացն թևարկմունք՝ յանքոյթ նաւահանգիստն . և բերք բեռանցս մեղաց՝ փոխարկեսցի 'ի թռչակ շնորհաց : Եւ յայսքաննեացս ամենից բիւրուց բարութ՟եցս 'ի քէն եղելոց՝ մեծասցի անուն հզօրիդ խնկեալ և խոստովանեալ . ամաչեսցէ բանսարկուն չարեաց հերքեալ և հալածեցեալ . ունայնասցին մուրհակք մեղացս . խզեսցին խայլքն . որոշեսցին որոգայթքն . կապտեսցին կապանքն . վանեսցի վիհն . վերասցին փաքըն . պարսեսցին պատրանքն . Ջրեսցին

Է　　　　　　մեղքն ,

մեղքն · պատառեսցի՛ն պարտիքն · խորտակեսցի՛ լուծն · քակտեսցի՛ն քեղիքն ։ Եւ ընդ մայր մթութե՛ն չարեացն յանցանաց , և դիւացն բանսարկուաց պաշարողաց՝ արև փառաց քոց ժամանեսցէ՝ կեցուցանել փրկել և լուսաւորել , յաջմէ և յահեկէ , 'ի դիմաց և 'ի թիկանց · և եղիցի՛ նշոյլ առաւօտու հոգւոյ գարնայնոյ ընդ ակնկալութե՛ սպասողացն քումդ երեւման ։ Զի դու ես բարերար առ ամենեսին , և հնարաւոր ես քեզ ամենայնք · և ամենեցուն զկեանն կամիս , և զփրկութ՟ին բաղձաս ։

Դ · Ո՛վ ամենապարգև ձեռն յո՟ր քո՟ր , և առ [ի]ս դարձցիս կարկառմամբ շնորհի աջոյդ քո՟յ մե՟ջ բնակեալ միացեալ , և ոչ հեռացեալ յանձկութե՛ սրտէ սիրոյ աննեկիս · և անեղծական քո նկարագիր՝ նշխար պանծալի լուսոյ քրիստոնէական փրկաւէտ կոչմանս՝ ընդ [ի]ս պահեսցի , միջնորդեալ ընդ քեզ 'ի մատեան յաւիտեան՝ կտակաւդ կենաց՝ հոգւոյդ աւետեաց՝ երկնից յօրինողիդ ։ Եւ քեզ միայնոյ պատճառիդ , և միոյդ 'ի միոյ պատճառէ , և ունողիդ զպատճառ միոյ , երրեակ անձնաւորութե՛ և միոյ ա՟ծութե՟դ վայել են փառք յերկնաւորացն վեհից · 'ի սրբոցն դասուց , յաւիտեանս յաւիտենից · ամէն ։

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ։

ԲԱՆ․ ԼԴ։

ա․ Արդ՝ զյարմարութիւն պաշտաման բանիս՝ 'ի խայրեաց հոգւոյս քեզ նուիրելոյ՝ օրհնեալ բարեգութ, կցորդելով ընդ խնկազգեստիցն զուգամաննապէս՝ խառնեսցես 'ի յանուշութ՟ն կազմութ՟ե խնկոյն մարիամու՝ կնոջ բարեպաշտի ։ Ցոր հաւասարեալ նոյնութ՟բ ընդ երջանիկ պոռնկացն՝ 'ի քէն ընկալելոյն՝ յաւետահրաշ յարդանօք , պարարեսցես մեծապէս իմովս բանիւ նուաստիւ , ընկալեալ յանհաս և 'ի բարեբանեալդ գըլուխ բարձրելոյդ , անկշռաբարելի 'ի բամբասանաց սպասին , մի՛ օծցէ զտերև ոստոց գագաթան՝ իւղ մեղաւորին ։ Այլ արասցես զօրանալ կրկին յաճախութ՟բ՝ բուրման խոստովանութ՟ե այսր մատենի՝ 'ի բազումս ազգեալ , համասփիւռ ամենատարած և աշխարհալիր տանն տեսակաւ , ըստ օրինակի համեմատութ՟ե նոցայն յիշատակի ․ քանզի դու նոյն Տ՟ր զգաստացուցիչ՝ նախնի չարախորհից կանանց մեղաւորաց ։ Որոց առաքեալ զմարգարէին կերպարան՝ քումդ ճշմարտատիպ պատկերի յեղանակեցեր , անտուստ առ սոսին անձառ ներգործութ՟բ՝ 'ի յիս վերաբերեալ ըղձայրագոյն շնորհին կատարումն ;

Ընդ անասնական գարւոյն կերակրոյ. ընդ բազմահամբար պտուղ ցորենոյդ՝ կենացդ հացի. ընդ ապականացու արծաթոյն. զարքունականդ պատկեր. ընդ յիմարաբար թմբրութե̄ն գինւոյն, զբաժակդ արեան արարչիդ. ընդ իւղոյն առելոյ 'ի յայրատ կնոջէն հնոյ ժողովրդեանն, զօծումն շնորհին առ իս դարձելոյ. ընդ զերծեալն գլխաշուք կառաւոյն, զանապականութեան վերարկուն. ապարանջանին սպճնութե̄, զթռիչս բարեխառնութե̄, օրէնիւն և աւետարանաւն՝ հանդերձ գործնական առաքինութե̄ն. ը̄ ունկանն դնգի՝ վայելչականն զարդու, զանստոռէր յիշատակ տ̄րունականդ ձայնի. ը̄ քայլս պերճութե̄ն լանջացն, զյոքնահաւաք աւանդս ուղղութեան՝ քոյինակրօն ընթացդ քաղցրութե̄ն:

ը̃. Բայց զի՞ է յայսոսիկ ինձ պարծել, և ոչ վերստին 'ի սոյն պատկառել: Աւաղ յո՛յլ օրինակ փոխեալ զմատեան մաղթանաց այսր ողբերգութեան, որ ինչ ինձ է յարմարաւոր, ամենայնիւ հատուցից ըղպատիժ պարտուցս իմոց մեղանաց, 'ի մարգարէիցն տառից բերեալ համառօտս՝ 'ի սոյն յարկ մուծից սաստիկ դատախազ. ընդ ողբոց նոցին ընթակցեալ, քան թէ ը̄ բերկրումն ն̄ց պարել. յորս հառաչանս, ձայնս հեծութե̄, բողոքս բարկութեան, նախատինս խորտակման, լալումն կարևոր: Աւաղ մեծիդ ո̄յ գթութե̄ ամենաժաման՝ կանուխ ազդեցաւ յիմ յուսատրութի. առ որս՝ զղջմունս, խոստովանութիւնս, աւետիս, պարգևս. լուսոյ է֊

րեմունս, խրախոյս ծծայինս, փառաց ժառանգութիւնս, հրաշից յայտնութիւնս, սքանչելեաց տեսութիւնս: Յորոց ոմանք յոյս ընձեռեն, և ոմանք վհատութիւնս բազումս մատուցանեն. յորս ես կամաւ կործանեալ՝ կորստեանն վիճակեցայ: Զի եթէ զգեստ ա՟յ զխարագուրին պատրուակ ասաց եզեկիէլ յորում արար ժողովուրդն կուռս կարկատունս, որով պոռնկել ասէ՝ 'ի նմա. իսկ ո՞րքան պատիժ անմաքրութեան եղիցի՝ զա՟ծ զգեցողիս ներքոյ և արտաքոյ: Զարմանամ, թէ զիարդ ոչ կիզում. հիանամ, թէ իբր ոչ այրիմ. ափշիմ, թէ որպէս չյափշտակիմ՝ տանջեալ, լքեալ, չարչարեալ, ջախեալ, մանրեալ, խորտակեալ, կորեալ, բաժանեալ 'ի յօրինակէ ժանեաց կորուսչին, ըստ գրոյն: Այլ այս միայն է մնացեալ ինձ նշոյլ յիշատակի՝ փրկութեան յուսոյ, զի քնեան աւետարանն՝ կեանս է ամենեւին, 'ի կերպարանաց պատկերի բանին ծանուցեալ: Որով առ մեղաւորն՝ դարձն, առ պարտականն՝ շնորհն. առ եղծուածն՝ նորոգութիւն. առ անօրէնութիւնն՝ քաւութիւնն. առ վէրն՝ բժշկութիւն. առ վտանգն՝ անդորրութիւն. առ պատիժն՝ ներումն. առ պատերազմն՝ հանդարտանալն. առ հուրն՝ անձրեւն. առ պատուհասն՝ պարգեւն. առ ակնկալութիւն սատակմանն՝ ձիրն. առ գործարան մահուն՝ կենացն ազատութիւն:

Գ. Այլ զի՞նչ է ինձ զայսքանեաց յիշմանց 'ի թիւ արկանել, և ոչ զանճառելեան աստանօր դասել: Յիշատակաւ հօրն բարձրելոյ՝ յորդին կցորդութիւն. յանուն միածնին՝

նին՝ առ հայրն ընտանութ՟ն · առցին ակնարկութ՟բ՝ ընդ հոգւոյն հաղորդութիւն ։ խաչին փրկանք · բանին սփոփութիւն · բարւոք վարձ կամացս՝ առ կշռութ՟ն գիտողին · աւազանն կենդանարար՝ հաշտութ՟ն միջնորդութ՟ն ։ Եւ այլք ամենայնք անթիւք բարիք՝ 'ի բարերարէն բարդեցեալք , ազատք 'ի հարկէ , արձակք 'ի լծոյ · իշխանականք՝ և ոչ իշխեցեալք · Այսոքիկ են՝ որ լինձ 'ի մէջ դառնութեան մահու՝ կեանս անսպառականս աւետարանեն · քանզի եթէ ոչ զայսոսիկ ունէի , կանխաւ արդեօք կորուսեալ էի իսկ և իսկ , ըստ բանի երգողին ։ Ո՛չ փոքրկութեամբ որդւոյ՝ զհայր փառաւորեմ , ոչ նուաստութ՟բ հոգւոյ՝ զորդի նախադասեմ , համափառ ունիմ զերեսեան՝ և նոյն արարչութ՟բ ։ Քանզի և 'ի դէմս հոգւոյն սբ՟յ՝ այս են աղաչանք նախընծայ սկզբան պատարագին՝ յորում գառնդ երկնաւոր զենանի , զայս աղօթեցի ։

ԱՂՕԹՔ , ՈՐ ՆԱԽ ՔԱՆ ԶՊԱՏԱՐԱԳՆ ՄԱՏՈՒՑԱՆԻ ։

Գ · Ամենակալ բարերար մարդասէր ած բոլորից , յօրինող երևութից և աներևութից , փրկող և հաստատող · խնամող և խաղաղարար , հօր հզօր հոգի , հայցեմք բազկատարած մաղթանաց գոչմամբ հեծութ՟բ՝ յանդիման եղեալ քեզ ահաւորիդ ։ Մատչիմք մեծաւ դողութ՟բ՝ սաստիկ երկիւղիւ՝ մատուցանել նախ զբանականս զայս պատարագ՝ քում անճառին զօբութ՟եդ , իբր աթոռակցի փառակցի և արարչակցի՝ հայրենի անկապուտ պատուոյդ , և քննողի ծածկութեան խորոց խորհրդոց ամենակատար կամաց հօրդ եմմանուէլի՝ զքեզ առաքչի , փրկչի և կենդանատուի և արարչի ամենայնի : 'ի ձեռն քոյ ծանուցաւ մեզ երրեակ անձնաւորութ՟ն միասնական էութ՟եդ , յորոց մի և դու ճանաչիս անհաս : Քև , և 'ի ձեռն քոյ առաջինքն նահապետական տոհմին շառաւիղք՝ տեսանողք անուանակոչեալք , զանցեալսն և զգալոցսն , զեղեալսն և զոչ գոյացեալսն , անստուերաբար բարբառով բանի վերապատմեցին : Ոդի ա՟յ քարոզեալ զքեզ մովսէսի , որ 'ի գնալն քոյ 'ի վ՟ր ջրոցն՝ անպարագիր զօրութ՟ն , ահեղ շրջարկութ՟բ տածողականաւ՝ թևապարփակ պաշտպանողօրէն՝ գթասիրեալ 'ի ծնունդս նորոգս՝ զաւազանին խորհուրդ ծանուցեր : Յոր կերպարան օրինակութ՟ե՝ նախ քան զկառուցանել զլոյծդ մածուած վերջնում վարագուրիդ՝ յօրինեցեր կարող տիրապէս զբովանդակ բնութիւնս ամենից բնաւից բոլորից գոյից ա՟մ էից՝ յանէից : Քև ստեղծանին 'ի նորոգութ՟ն յարութ՟ե ա՟մ եղեալքս առ 'ի քէն՝ յայնմ ժամանակի , որ է օր վերջին՝ այսմ կենցաղի , և օր առաջին՝ երկրին կենդանեաց : Քեզ հնազանդեցաւ միութ՟բ կամացն որպէս հօրն իւրում , աղաչակիցն քո՝ էակիցն հօր՝ անդրանիկն որդի . մերովս կերպիւ զքեզ աւետարանեաց ճշմարիտ ա՟ծ՝ հաւասար և համագոյ հօր իւր հզօրի , և զառ 'ի քեզ հայհոյութ՟ին անքաւելի քարոզեաց, և իբր զընծամատոյցն զքո հետևելոցն՝ չարաբանական բերանս կարկեաց, և զլուրն շնորհեաց՝ արդարն և անարատն՝ փրկիչն ամենայնի. որ վասն մեղաց մերոց մատնեցաւ, և յարեաւ վասն զմեզ արդարացուցանելոյ: Նմա փառք 'ի ձեռն քո, և քեզ բարեբանութե̅ ընդ հօր ամենակալի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Դարձեալ կրկնեսցի 'ի նոյն կարգ բանի, մինչև չափահասութեանն լուսոյ հրաշապէս յայտնեսցի ատեալ. աւետարանել [illegible] զերկին խաղաղութե̅:

Ե. Աղաչեմք և աղերսեմք արտասուալից հառաչմամբ յամենայն անձնէ՝ ըղփափաւորեալ արարչութիւնդ՝ անեղծ և անստեղծ՝ անժամանակ հոգւոյդ գթածի. որ բարեխօսդ ես վ̅ն մեր յանմռունչ հեծութիւնս՝ առ ողորմածդ հայր. որ ըղսուրբսն պահես, և զմեղուցեալսն մաքրես՝ և տաճարս կազմես կենդանի և կեցուցիչ կամաց բարձրեալդ հօր: Արդ՝ ազատեա՛ զմեզ յամ անմաքուր գործոց, որ ոչ է հաճոյ քումդ բնակութե̅. և մի՛ չիջցի՛ն առ 'ի մէնջ՝ լուսոյդ շնորհաց փայլմունք՝ 'ի տեսականացս աչաց իմաստից. վ̅ն զի զքեզ ուսաք միանալ 'ի մեզ 'ի ձեռն աղօթից, և ընտիր վարուց խնկելոյ: Եւ քանզի մինդ յերրորդութէ̅դ պատարագի, և միւսդ ընդունի՝ հաճեալ ը̅ մեզ հաշտարար արեամբ անդրանկի իւրոյ. իսկ դու ընկալցիս զմեր պաղատանս, և յարդարեսցես զմեզ օթեանս պատուականս ամ՟ պատրաստութ՟ե 'ի վայելչութ՟ն ճաշակման երկնաւոր գառինդ, առանց պատժոց դատապարտութեան՝ ը՟ունել զայս անմահացուցիչ մանանայս կենաց նորոյ փրկութեան: Եւ հալեսցի 'ի հրոյս յայսմանէ դայթագղութիւն մեր, ո՟ղ մարգարէին կենդանախարոյկ կայծակամբն՝ 'ի ձեռն ունելեացն մատուցման. զի յամենայնի քոյդ քարոզեսցի գթութ՟ի, որպէս որդւոյդ ա՟յ հօր քաղցրութ՟ի. որ զանառակ որդւոյն մերձեցոյց 'ի հայրենիս ժառանգութ՟ին, և զպոռնիկսն յառաջեցոյց յերկնային արքայութ՟ին՝ արդարոցն երանութ՟ե: Այո՛՝ այո՛՝ և ես մի եմ 'ի նոցանէ. և զիս ընկալ ընդ նոսին իբր մարդասիրութ՟ե կարօտել մեծի, շնորհօք քո ապրեալ, զարեամբ ք՟ի սրբեալս: Զի յայսմ ամենայնի՝ յամենայնի ծանիցի քո ա՟ծութ՟ինդ՝ ընդ հօր փառաւորեալ համապատուաբար 'ի մի կամս, և 'ի մի իշխանութ՟ի գովութ՟ե. զի քո՛ է գթութ՟ի, և կարողութ՟ի, և մարդասիրութ՟ի, զօրութիւն և փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամ՟ն:

* * *

Վերստին յանկարծահաս կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն անձեռն ճառաբանաց բանի: 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ:

ԲԱՆ. ԼԴ:

ա. Արդ՝ առ այսօրիկ թշուառացեալ շնչոյս իմոյ լեղձք, և առ քեզ դա-

եալ

ւանութիւնք յարմարականք, որ բովանդակես բանիւ զա՟մ՝ ա՟ծ, զոր 'ի նախնին ճառեալ՝ և յերկրորդումս ցուցից ։ Իսկ յանդիմանութիւնս դրաբանականս՝ 'ի կոյտս բազմութեան ազգաց, և թարգմանութիւն՝ ժողովրդոց, զայս արդահատութիւնս մաղթողականս նուէրեցի, զոր ներքնաշարեալքդ սահմանադրեն գոհաբանութիւնք ։

'Ի հանդիսարանս խօսից ացենի՝ բանս մաղթանաց, որով հոգին ա՟յ հայցեալ՝ հասանէ յօգնականութեան ։

Ե՟. Աղաչեմ զանփոփոխելի տէրութիւն ամենազօր հոգւոյդ հզօրի, առաքեա՛ զցօղ քաղցրութեան քո, և բարեգործեա՛ 'ի յանձին՝ և յիշխանական ազդման զգայութեան՝ զամենալից շնորհս բազմապարգև քո ողորմութեան ։ Եւ հերկեա՛ զբանական անդաստան՝ մարմնեղէն կարծրացեալ սրտիս, յընդունակութիւն արդասեաց հոգևոր սերմանդ ։ Քում ամենիմաստ էութեանդ խոստովանիմք զա՟մ պարգևս 'ի մեզ ծաւալեալ և անձեցեալ. որ ձեռնադրես առաքեալս. լուցանես մարգարէս. ուսուցանես վարդապետս. բարբառեցուցանես համրս, և բանաս զփակեալ ականջս խլից. ո՜վ ազգակիցն քո՝ էակիցն հօր՝ անդրանիկն որդի, քոյին գործակցու՟բ ներգործելով զայս ա՟մ՝ քարոզեաց զքեզ՝ ա՟ծ հաւասարակից իսկութեանդ հօր ։ Շնորհեա՛ և ինձ մեղաւորիս խօսել համարձակութեամբ զկենդանարար խորհուրդ աւետեաց աւետարանիդ. հետևել

արագաթռիչ ընթացիւք մտաց՝ ընդ անհուն ասպարէզս քոյինաշունչ կատակարանաց: Եւ 'ի մատչել իմ 'ի գլուխ հանդիսի՝ մեկնութեան բանի, նախաժամանեցայ՛ առ իս գթութիւն քո, խօսելով յիս զորժանին և զպիտանիսն և զհաճոյսն քո՝ 'ի ժամանակի, 'ի փառս և 'ի գովեստ մեծութեանդ քո, և 'ի լրութիւն շինութեան կաթուղիկէ եկեղեցւոյ: Եւ կարկառեա՛ 'ի վերայ իմ զամենամերձ աջ քո. և զօրացո՛ զիս շնորհօք գթութեանդ քո: Փարատեա՛ 'ի մտաց իմոց զմէգ մթութեան մոռացութեան, ապաքինեալ ընդ նմին զխաւար մեղաց, ամբառնալ ուշիւ իմաստիցս՝ 'ի կենցաղոյս երկրէ 'ի բարձունս: Լուսաւորեա՛ 'ի յիս վերստին՝ զծագումն անստուեր հրաշից գիտութեան մեծութեան քոյ՝ հզօր, արժանի լինել՝ առնել և ուսուցանել՝ յօրինակ բարեաց մեծասէր լսողաց: Եւ քեզ ամենայն փառք՝ յամի, ընդ հօր ամենակալի, և ընդ որդւոյդ միածնի և բարերարի, այժմ և յանվախճան յաւիտեանս. ամէն: Իսկ զհաւատոյ սահման բանի՝ ընտրութեան շնորհի՝ կենաց կանոնի՝ առ համագոյ սուրբ երրորդութեանն՝ զայս վարդապետեցի, զոր
շաւիղ կարգիդ վերանկարէ:

Երրորդութիւն անայլայլական նորա տնօրէնութեան, ազդեալ յայս, յոր ենք 'ի Նիկիայն առաճանէջոյս հաւատս:

Գ. Խոստովանիմք և դաւանեմք, պաշտեմք և երկրպագեմք զզուգափառ միութիւն ամենասուրբ երրորդութեանն: Աստուածու-

թն

թ՟ն անճառ. միշտ բարի. նոյնագոյ, հաւասարապատիւ. անհաս իմաստից թեւոց սլացման, 'ի վեր քան զօրինակ և անդր քան զնմանութ՟ն, գերազանց գոլով սահմանի՝ անպարագիր բացարձակութ՟ք, յառաջ քան զհիմն յաւիտեանցս անտարրափակ էութ՟եց, ստեղծականացս կարգաց, օրհնաբանութ՟ք անթարգմանելեաւ՝ ամենահարուստ մեծութ՟ք՝ յաւէտ պսակել. հաստիչ ժամանակաց՝ և որ 'ի ժամանակի են կերպաւորեալք. ինքն պատճառ հանդերձից՝ և յարմարապէս յօրինիչ տեսականաց և աներևութից: Ո՛չ անուամբ չափեալ, և ո՛չ յորջորջմամբ նշանակեալ. ո՛չ որակութ՟ք նմանեալ, և ո՛չ քանակութ՟ք կշռեցեալ. ո՛չ օրինակաւ ձևացեալ. և ո՛չ որպիսութ՟ք ծանուցեալ. ո՛չ 'ի թերութ՟է տարածեալ, և ո՛չ 'ի լրմանէ ամփոփեալ. ո՛չ ուրեք երբեքի գրաւեալ, և ո՛չ 'ի տեղւոջ վայրի երևեալ:

Դ. Հայր գթութ՟եց՝ ունող ամենայնի, և ած՟ հանուրց՝ որ յերկնի և որ յերկրի, բաց 'ի բանէն միայնոյ՝ որով զած՟ լինչ ունի: Ստեղծիչ և տուիչ շնչոց ամենից, բաց 'ի հոգւոյն իսկակցէ՝ որով զհամայնն կազմեաց:

Ե. Ո՝րնն յերջանկափառ համազօր ահաւորութ՟է երիցն անձնաւորութ՟եց, խոնարհեալ 'ի վերուստ՝ աստուած 'ի սուրինս. որ էրն իսկ 'ի բնէ անբաժ 'ի ներքնոցս՝ անկապուտ մնալով փառացն աթոռոյ, և անկարօտ դիմացն ծնողին իւրոյ: Մտեալ 'ի սենեակ կուսին արգանդի պարզաբար, և եղեալ անտի յօդաւորաբար բն՟մբ մարմին էապէս՝ անորոշելի․ անթերի մարդկութեամբն, և անապական ած՟ութ՟բն ։ Մի որդի հօրն միայնոյ, և միածին անդրանիկ՝ ած՟ամայր ախրածին կուսին, արարիչն՝ յեղականութիմ մարդ եղով ճըշմարիտ սկզբնածին․ ահա ոչ զկնի եղելոց երկրաստեղծիցս նմանութ՟ե, այլ նոր և չքնաղ, թագաւորաց վեհափառ, որ ոչ ցուցաւ 'ի դարս, և ոչ գոյացաւ 'ի ժամանակս, անդրանիկ՝ ըստ սաղմոսողին, քան զամ՟ թգւրս երկրի․ անապական խառնութ՟բ՝ կերպացեալ զմերս 'ի մարմնի, ըստ օրինի հոգւոյ ընդ մարմնոյ, և ոսկւոյ ընդ հրոյ, և կմ՟ յայտնապէս իսկ ասել՝ լուսոյ ընդ օդոյ․ ոչ փոփոխեալ և ոչ անջատեալ։ Նոյն ինքն եկեալ կամաւորութ՟բ 'ի խաչն մահու, իբր զդառն անարգեա՝ 'ի տապանդ վարեցաւ, և հանդերձեալ զօրեղ ինքնիշխանութ՟բ՝ զաւարածոց բերոց փրկութ՟ն․ չարչարեալ իսկութ՟բ կենդանեօք՝ եդաւ 'ի շիրմի անորոշելի յած՟ութ՟էն․ եռօրեայ թաղմամբն՝ 'ի դժոխս սանդարամետականացն վհատելոցն լանտարգելեացն՝ քարոզեալ ցուցաւ նորոգումն և լոյս ։ Եւ աւարտեալ ըզանօրինականացն զփրկանաւորն զանտեսութ՟ն, ած՟ապէս վերակենդանացեալ․ և կառավարեալ 'ի թեւս հողմոց՝ ելեալ 'ի քըրովբէս՝ ամպով անքննութ՟ն ծածկեցաւ․ համբարձեալ գեր 'ի վերոյ ամ՟ երկնի, նստաւ ճոխութեամբ յաթոռն իւրական սկզբնաժառանգ հօրն հաւասարութեան, յորմէ և ընաւ իսկ ոչ մեկուսացաւ, անկորուստ առեցելոյն, և աննուաղ սեպ-

հա

հաւանօքն ։ Արդ և եկեսցէ 'ի դատաստան հատուցման, քննել զծածկեալսն կշռութե՟ չափոյ՝ արդար իրաւանց․ որում սպասեմք, և յոր աղօթեմք, հաւատացեալք յա՟մի՝ ա՟մի՛ ամենակալ տ՟րութե նորա․ որ արդարև մինն է միայն 'ի միայնոյն՝ 'ի միոյն փառակցութիւն յաւիտեան երկրպագեալ ։

Զ․ Բարեբանեմք միշտ և օրհնեմք ընդ որդւոյ և ընդ հօր, և զհոգին էութե՟ նոցին՝ ամենազօր, ճշմարիտ, կատարե՟լ, և ս՟բ․ որ յանէից գոյացոյց զբոլոր եղեալքս ա՟մ․ ինքնագործ հոմիշխան երկուցն եւ ընդ նմին՝ անեղծ և անսահման թագաւորութե՟․ որ ինչ պատճառն առաջին, և բանն ահաւոր նորին ինքնութեան, նոյն ինքն և հոգին բարձրացեալ ։ Բարի՝ ինքնակալ, ամենից բաշխիչ զհօրն պարգևս՝ 'ի գովեստ անուճան փառաց միածնին․ որ ազդեաց յօրէնսն, շնչեաց 'ի մարգարէսն․ փչմամբ ազդակցին՝ տպաւորեցաւ յառաքեալսն․ կերպիւ աղաւնւոյ ցուցաւ 'ի յորդանան՝ 'ի մեծուն փառաց եկելոյն․ փայլեաց 'ի գիրս աւանդականաց․ արար հանճարեղս․ զօրացոյց իմաստունս․ լցոյց վարդապետս․ օծ արքայունս․ օժանդակեաց թ՟գւորս․ ետ վերակացուս․ հրամանատրեաց փրկութ՟իս․ շնորհեաց ձիրս․ հանդերձաւորեաց քաւութիւնս․ զմեռեալս 'ի մահն քնի 'ի բնակութի՟ իւր մաքրապարդեաց․ զոր հայր և որդի, ըղնոյն և հոգին ներգործեաց․ և ինքն է ա՟ծ խնկեալ տիրապէս՝ ա՟մ յա՟մի ։

Է․ Քանզի ոչ նախաթուելոյն յերրորդուգութեն որք մեծ ինչ քան զմիւսն . և կմ զկնի անուանիլն՝ նուաստագոյն առ նմանն . և կմ 'ի մինն ասելով՝ խառնակութիւն գոլ դիմացն . և կամ յերկիցն տրոհումն՝ ուրոյնութի եւ կամացն : Քանզի անմեծար հայր՝ նմին, եթէ ոչ զբանն ունիցի ինքեան զօրութի . որպ ոչ գոլով ըդ նմա հոգւոյն՝ անհապաղ ոմն և անկենդան՝ և առ նմ հրաման նուաճեալ : Իսկ բանն՝ եթէ ոչ անուանամբ հօրն ծանիցի , որք ոմն՝ և կմ լքեալ , և կամ 'ի մնացուէ ումեմնէ ոչէի : Որպէս և հոգին՝ եթէ ոչ 'ի պատճառէն նշանակեսցի ; ապաշուք ոմն թափառեալ՝ իբր զշունչ ինչ անդաստեղի : Այլ եթէ ոք հակաճառական բանիւ՝ յաւակնի կապտել զհայր 'ի յիւրմէ բանէն , որ թէ էր երբեմն , յորժամ և չէր , և անբանութեն բամբասանօք պատուհել վարկանի զկեհին մեծութի, և կամ ստրկութի տայէ բղխողին՝ ոչ բնաւորաբար գոլով հոգևոր , որով այլ իմն գոյութի օտար՝ մուծանել , և կամ ամբոխումն ինչ այլայլական՝ յանարատ պատիւ միութե սբ երրորդութեն , զայնպիսին՝ քարամբք պարսից՝ հաւատոյ բանից , իբր զգժնդակ դեւս գիմամարտիկս գազանականս՝ հերքեալ 'ի միջոյ՝ 'ի բաց հալածեսջք . եդեալ 'ի նզովս զնոյնս ընդնոսին , փակեսջք ընդդէմ նոցին զկենացն մուտ եկեղեցականս գաւթի : Ուստի զսբ երրորդութիւնն փառաւորելով 'ի նոյն էութի միակցորդ հաւասարութե , զուգաձայն սրբաբանութբ , հանգունատիպ հարթութբ , օրհնեալ և փառաւորեալ

յերկ

յերկնի և յերկրի , 'ի ժողովս անդրանկացն , և յազգս երկրածնացս բնականաց , յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

ը. Արդ՝ զայս գոչումն ծածուկ խորհրդոց կերպարանելոց յայսմ մատենի , ամենալուր ականջաց մեծիդ ա՟յ ընծայեցուցի . սովիմք սպառազինեալ , և ապա մտի 'ի հանդէսն : Այլ ոչ եթէ կարօտէիր իմոյս ինչ ձայնի այսու մեծանաս , որ մինչև ստեղծեալ էր քո զա՟մ՝ նախ քան զլինելն երկնի , փառաբանչօքն անմահից՝ և երկրաստեղծս բանաւորօք , դու քեզէն 'ի քումդ լրութէ՟՝ փառաւորեալ իսկ էիր . այլ զի զմերժեալս զիս յարդարեցես՝ անձառ քաղցրութե՟ն , ճաշակել զքեզ բանիս հաղորդութե՟բ : Իսկ զի՞նչ պարտ իցէ ը՟ս արքունական հրամանիդ՝ կենաց կանոնիդ՝ ասել ադոնայի տ՟ր , և զհրամայեալ պատուէրդ ոչ առնել . որ ինձէն իսկ զիս զոսկեղէն տախտակս խօսուն՝ նուիրեալ քումդ պատգամի , զգրեալս մատամբդ ա՟յ՝ եղծի , որ և խորտակելն է իրաւացի . և ես տխրատեսակ մրով զերկրորդն նմանութիւն առեալ հայթայթեմ : Այլ արդ՝ քանզի բազմօք սղալեցայ դրօշակօք խանդաղատականօք , որ ոչ է գրեալ 'ի յայս կարգ ձայնի , լուր բարեգութ , ըստ սմին բանի՝ այնմ ամենայնի : Եղիցի և այս աղերս բարբառոյ հայցման աղօթից՝ յօդեալ ընդ նոսին . Թերևս 'ի մաքրոց և 'ի կամարարից այս նուէր հացի՝ պանից բաղարջոց՝ իւղով զանդելոց՝ 'ի սեղան փառացդ քոց մատիցէ :

թ. Այլ դու բարերար և յա՟մ մարդասէր ,

տէր , քոդ մի՝ այ միոյ . հզօր և ամենակալ . որ յաղթես գթութե խնամոց քաղցրութե քո , ոչ հասարակականաց միայն մարդկութեան՝ իմոց գոյակցաց , առ որս յաւէտ է ամբոխութի և բիւրամասնեայ հակառակութի , այլ և հրեշտակացն անախտականութե . նաև՝ և ես քան զայս՝ սրբարնելոցն անպարտութե , յորոց մի էր և հեղեաս . որոյ ցոյցք խաստութեն՝ ՚ի քորեբ լերինն նշանակեցաւ յերիս օրինակս . ՚ի շարժումն մեծ , ՚ի հողմն ուժգին , ՚ի հուրն կիզանողական . իսկ քոյդ հեզութիւն երկայնմտութե՝ ՚ի հանդարտութի մեղմութե օդոյն քաղցրութե . քանզի կամաց ողորմութեց՝ դու միայն ես , ըստ գրեցելումն : Վասն զի թէ և հաճոյք գտան մերասերքս՝ առաքինութեամբն յեղանակել յոյլ նմանութի վերնայնի , սակայն երկրածինք են և նոքա , ընտրեալք ՚ի մարդկանէ . իսկ դու ոչ ունիս չարանալ՝ խկութե բարիդ . յամենայնի օրհնեալդ . ամենևին փրկութիդ . ամենայնիւ հանգիստդ . համայնից անդորրութիդ . համօրէն ախտացելոց՝ դեղ առողջութեան . աղբիւր ջրոյ կենդանւոյ , ըստ Երեմիայ : Դարձ առ իս և ողորմեա ինձ . որ այնքան ծարաւես պապքիս անկարօտդ ած՝ իմում փրկութե , մինչ զի զուարթնոցն երկնից անմահից օրհնաբանողաց՝ բան իմն ընծայեցեր մարդկօրէն փրկական քահանայապէս և քաւչապետաբար՝ անեղծական յարակայութե՝ մշտնջենաւոր պաղատանս օրհնեալդ քո գթութե՝ ՚ի մերոց դիմաց կենցաղականաց՝ վասն իմ լքելոյս հաշտութեն մաղթել, ողորմած երուսաղէմի · որ է լուսաւոր խորհուրդ յայց ելանելոյ մեծիդ յայտնութեն, առ հրեշտակականն թափուր տեղի ատորանկելոց, 'ի ձեռն մարդկան՝ քո կցորդութե՝ աւետարանեալ առակաւ այսր օրինակականս երուսաղէմի :

Ժ. Արդարև լռեար՝ բարեգութ · անսացեր թագաւոր · ունկնդրեցեր կեանք և յոյս · 'ի միտ առեր երկնաւոր · յարգեցեր հըզօր · նկատեցեր ծածկագէտ · տեսեր խընամակալ · կարեկցեցեր անպատում · խոնարհեցար՝ միշտ բարձրեալ · նուաստացար ահաւոր · յայտնեցար անճառ · ամփոփեցար անսահման · քանակեցար անքըննին · մածար ճառագայթ · մարդացար անմարմին · շօշափեցար անքանակ · կերպաւորեցար անորակ, լցեր իսկաղ զաղաչողացն բաղձանս : Դու իսկ եղեր թըշուառացելոյս ինձ՝ ձայնիւ զուարթնոցն՝ բարի բարեխօս · միջնորդ կենդանի · պատարագ անմահ · սպանդ անվախճան · նուէր մաքրութե · ողջակէզ անծախ · բաժակ անսպառ : Ահա ողորմած, մարդասէր, օրհնեալ, միշտ կատարեսցես առ մեղուցելոյս զբարեբաստութիւն կամաց քոց կենդանատուաց, գովեալ երկայնամիտ · և քեզ վայել է փառք յաւիտեանս · ամէն :

⁂

Վերստին յաւելուած ներքին հեծութեան՝ նորին հայցողի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̅յ ։

ԲԱՆ. ԼԵ ։

ա̅. Իսկ արդ՝ տ̅ր զօրութեանց, մեծութեան ահեղ, անտարակոյս տեսաւորութեան, կամք ամենընդարձակ, առատութեան անպակաս, ո՛վ որ զօրեցեր տօնել հանդիսիւ պարերգութեամբ՝ 'ի միոյ կաթուածոյ ցօղոյ քում բարութեան, որ ցանկ դեգերիս պատրաստել պատճառս հնարից՝ իմում փրկութեան ։ Եւ զոր մեծն է գրեցից՝ պատմել յապառնիսն • քանզի ո՛չ անուանեցար հրեշտակասէր, և որ զկենդանութիւնս նոցունց հաստատեցեր, այլ և զերկինս զամբարձք նոցին՝ զմատանց քոց գործ, ո՛չ գրեցեր երբեք սիրել զնոսա • այլ առեր 'ի պատիւ մեծաց գովեստից առաջին դասեալ զմարդասիրութիւնն ։ Վասն որոյ կրկին մեծացուցեր քեզ անուն անճառ 'ի խորհուրդս սոսկալիս • զերկնայինս լուսակերպիցն կոչեցեր զնոսին սպասաւորս և գլխաւորս յատուկ մատակարարութեանց • իսկ զառօրեային ծնունդս մահկանացուաց՝ տիրական և ա̅ծական պաշտելի անուամբդ պերճացուցեր ։ Անցեալ վերստին ըստ սահման կշռութեան չափոյ, լայնեցեր քեզ կտակս գրոց՝ ճառից անբաւից՝ զանապակ ծորմանն ծայրագունին վերնում՝ բարութեանն ։ Եւս և 'ի մարդանալդ քո միդ յէութէն, ոմանց վասն ինքեանց, և կնոց մ̃ այլոց՝ զեղեր առատութ̃բ զտուրս կենաց. արուեստս բազմօրինակս. սքանչելիս ձեռագործս. նշանս ճշմարտատեսիլս: Որպէս զի թէ անդամալուծին պակասելոյն 'ի հաւատոցն, հոգաբարձացն առաջորդութ̃բ զցոյցս յուսոյն՝ գթացեալ ողորմեցար, և որչափ զօրեսցէ առաւել բան քո ամենակար՝ առ ախտալից մարմնոյս մաքրութ̃ն աղաղակողիս հառաչման. քանզի արդարև մեծ են չափք հրաշից՝ քան զանմաքրեալս հոգի՝ ոք հասանել, զոճացեալս պատկեր՝ անտիրելի աղտոյ ներգործել. Նա զի և երկրորդս առաւելութ̃բ յաւազանին շնորհ յաճախեալ՝ զփառսն հայրենի բարձրացուցանէ:

ը̄. Դու ես տ՚ր, որ սրբես զմեզ, ոմ̃ ընտրեցելոյն քոյ նախատպաւորեցեր մովսէսի. դու ես, որ 'ի մեղս և յանօրէնութիս՝ վերակացու եղեր տոհմին յակոբայ, մինչ յեգիպտացւոցն երկրի՝ ը̄ խաւարն հեթանոսաց ընտանենայլին: Դու ես, որ օրէնադէտ առնես զմեղաւորսն 'ի ճանապարհի, ըստ բանի երգողին դաւթայ. դու ես, որ փոխատրես զքարեղէն սրտից կարծրութ̃ն՝ 'ի լոյծ կակղութ̃ն՝ մարմնոյ դիւրութ̃ն՝ բանի ընդունելութեան: Դու ես, որ բաւես ընձեռել սիրտ այլ, և ճանապարհ մի՝ երկնչել 'ի քէն՝ զբովանդակ կենացն սահման. դու ես, որ տաս զերկիւղ քո 'ի միտս խստութ̃ն՝ առ քեզ ուշ ունել հաւատովք, ըստ մարգարէիցն ձայնի:

Ջօր.

Է. Օրհնեալ քո շրթանցդ՝ զաշխարհաստեղծ բերանոյդ՝ զա̃ծեղէն անձրևացդ զկեցուցանողդ կաթուած , մատն լսելեաց դրանց բացարան , որով զօձին խորամանկութի̃՝ բանսարկուին թիւնից՝ բարձցես և բժշկեսցես ։ Ամենակալդ ձեռօք՝ զխօսնականացս շարժողական գործի ըմբռնեալ՝ ազդեամ զօրութի̃ ձայնի . որ տաս բնաւից ընտրութի̃ բանի , զի դատախարակէ̃ փղաստշաճականն՝ մի յանդգնաբար խօսելով իբր զնախնին՝ լեզուց 'ի յուսոյդ , և անբանութե̃ մանկացոյց վանեալ յորսողէն ։ Լուսաւորեա̃ վերստին զխաւարեցեալ հոգւոյս աչս՝ կենդանաբաշխ աջոյդ կարկառմամբ , զի մի համարձակութե̃ն չիջեալ լապտեր՝ ճնշմամբ վիշապին՝ 'ի ներքոյ գրուանին ստորածածկեցայց ։ Բարձ զանօրէնութի̃ս իմ տ̃ր . և ընկեա 'ի խորս ծովու . որ է փոքր առակ մեծութե̃ քումդ անբաւութե̃ , ըստ մարգարէին , զիմս ընկղմել չարութիւն ։ Կանգնեա̃ կործանեալս անձին՝ նշան վըստահութե̃ , զի մի յուսահատութե̃ն կոթող կառուցեալ՝ զծածկեցելոցն բողոքեսցէ ։ Բա̃ց հզօր և գթած , զբժշկարանիդ կենաց վարդապետարան , զի զառ 'ի ներքոյին մշակութե̃ կորուսելին սերմանց՝ մանկաղաւ կամացդ՝ հուպ առ արմատ խուզե̃լ հնձեսցես ։ Դնէմ եդեալ հետևել առ քեզ բոլորիցդ ա̃ծ , պետրոսեան օրինակութե̃ն , 'ի կենցաղիս ծովու մեղանացս ալեաց՝ ընկլուզոյ , մատն ժամանեա̃ զաջդ կեցուցիչ՝ յօգնականութի̃ ինձ սասանեցելոյս ։ Ընդ քանանուհւոյն ձայնի՝ 'ի խո-

րոյ

բոց սրտիս պաղատիմ, սովեցելոյս՝ ապականեալս կաշկանդողական ամենաթշուառ վտանգաւորիս, ապրուստ կերակրոյ փշրանաց հացի՝ 'ի բազմազեղց քո սեղանոյ մանաւորեսցես : Արա փրկութիւն նիւթոյ խարանիս՝ որդւոյս դառնութեան, որ եկիր խնդրել և կեցուցանել զիս զկորուսեալս : Զի քո է մեծութիւն, յաղթութիւն և զօրութիւն . և դու ես քաւութիւն և բժշկութիւն, նորոգութիւն և երանութիւն . և քեզ վայել է փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս . ամէն :

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̅յ :

ԲԱՆ. ԼԶ:

Ա. Եւ քանզի անթիւ են յաճախեցին և գերազանցութք̅ միշտ առաւելեալ, փրկանաւորդ արգասիք շնորհաց՝ առ պարտուցս իմոց առաւելութիւն, չարչարանացդ հանդէս և յանձնառութիւն : Զափդ անչափելի՝ ամենից հոգւոց գոյից արարիչ՝ 'ի գործարանի մահուն՝ նշանի խաչին հեղուեր, զի զձեռնարկութիւն իմ ընդդիմութե̅ կամաց քոց՝ լքցես : Զընթացողականդ լծակցութիւն երկոցունց ոտիցդ կեցուցանողաց՝ յանարգելութեանն պատճառ՝ 'ի պատժարանի փայտին մատուցեր, զի զփախուցեալս վայրագութե̅ թշուառացելոյս՝ գրաւականեսցես գթա-

ծա

ծաբար ։

Ժ̃. Ո՛չ գօսանալ ձեռաց կափողացն հրամայեցեր՝ օրհնեալ գագաթանդ , որ ըզթզենւոյն տունկ՝ առժամայն չորացուցեր, զի և զառ ի ներքոյդ օրինակ՝ կանխաւետարանեսցես ։ Ո՛չ գանողացն ապիրատութե զխոստովանեալդ ած՝ սպառնացար , որ զարուսեակն մթացուցեր , զի մնացելոյս անձին՝ բարութիւն հանգըստեամբ հանդերձ գործեսցես ։ Ո՛չ ըզհայհոյչացն հնարաւոր չարաբանութիւն կապտեցեր , որ զլուսնին պատկեր՝ երանգաւ արեան գունեցեր , զի զանհամարձակ լեզուս՝ 'ի գովեստ քեզ զօրացուսցես ։ Ո՛չ նախատողացն մոլեգնութե սաստեցեր , որ զտարերս սասանեցեր , զի զթըշուառացեալս գլուխ՝ գթութեդ օծմամբ խնդեսցես ։ Ո՛չ 'ի մոլորեցուցիչն կարդալ զքեզ ածասպանիցն՝ զօդուած ծնօտիցն բաժանեցեր՝ քակտեալ 'ի միմեանց , որ զկարծրութն վիմացն հերձեր , զի զանունակս բարեաց հոգիս՝ 'ի բերմանէ ընդունայնութեն՝ ողորմութեդ հանդարտեցուսցես ։ Ո՛չ զպահապանացն սուրս՝ ը̃երաց խորեանց մտուցեր , որ զորովայն օձին սահեցման հողոյ մատնեցեր , զի զտառապեալս մարմնոյ ոսկերս՝ իբր 'ի գանձարանի պահեալ , կենաց յարութե արժանացուսցես ։ Ո՛չ 'ի կնքեալն զիրմին փականս՝ կենդանակիր քո գերեզմանին՝ անդրէն յուսահատեալս զնոսին՝ յանդունդս երկրի սուզեցեր , զի 'ի տապանակի անձինս՝ զնշխար լուսոյդ հանգուսցես ։ Ո՛չ 'ի համբաւեալն զքեզ կորուսեալ , և իբր զերկրաւոր մարմին գողացեալ, համայնաջինջ և ամենասպառ՝ զսերմն ծննդոցն կրճատեցեր, զի զիս զանարժանս յիշատակի ընտրութեն բարեաց՝ անկորուստ և աննխասելի՝ ընդ փրկեցելոցն հաղորդեսցես ։ Ո՛չ յարծաթոյն կրկնակապէն կաշառաձգութիւն, որ 'ի գանձարանէ հօր քում նուիրաց՝ քեզ գրաւ մատնութեն և անարգութեան մասնաւորեցին՝ զուրացողացն մոլեգնելոց, ըստ հին հարուածոյ հանւոյն մովաբու, 'ի յարձան քարի յեղանակեցեր, զի զիս զվրիպեալս 'ի հաստատութենէ՝ և ընդ խղճմտութե մահու վաճառեալս՝ արեամբ քո փրկեալ՝ 'ի հաստատութիւն վիմիդ կառուցես ։ Օրհնեալ կրկին, օրհնեալ վերստին, յամի միշտ օրհնաբանեալ՝ յաւիտեանս յաւիտենից․ ամէն ։

✣ ✣ ✣

Վերստին յաւելուած իրիին հեծութեան՝ նորին հոյլողէ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ․
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ։

ԲԱՆ․ ԼԵ ։

ա․ Արդ՝ այդ գումարտակ վերադասեցեալ բարեշնորհութեն քոյդ պարգևաց առ իմս երախտիս, ո՛վ ամենագութ բարերար գովեալ և ամենազօր, թէ և սակաւք շարագրեցան աստանօր եդեալ, այլ արքայազունք են, և իշխանականք ինքնակալութեց․ որդիք զօրութեց, ծնունդք վեհից․ մեծափառք, լուսանորոգք, բոգք, և հրաշապատիւք: Յաղթողական վերամբարձութե՝ դրօշիւք հռչակեալք, ըստ գլխոց գլխոց պսակապաճոյճ գեղազարդելոց, բերեալ ընդ ինքեանս անթիւ պետութիւնս օրհնաբանողաց, համբոյրս հեզս՝ երջանիկս և խաղաղականս՝ ա՟ծային հարազատութեց՝ այնոցիկ նահանգաց, զորոց մարգարէն մաղթեաց ասելով. զարթո՛ տ՟ր զզօրութիւս քո, և եկ կեցուցանել զմեզ. ուք յոյժ զօրէն հալածել ըզմեզս, և զանյուսութեն կարկուտ՝ հալել և փախուցանել, քան թէ նախամարտիկն զինուորուն երկնային պարուն՝ զգիշերավարն խաւարասէր սկզբնաներհակ՝ բարւոյն ա՟յ: Քանզի և զբնաւն այսքանեացս ձրից՝ որ 'ի բարձրելոյն ինձ անձրևեցաւ, ոսկարիս՝ թշնամեոյս՝ և պապախտաւոր ծառայիս, անճառ է ասել. իսկ եթէ համարձակեսցի ոք՝ զօրել խօսել, զասկաւս 'ի բազմացն՝ քան թէ զխնկութի համանգամայնիցն. առ այսոսիկ՝ զառաջին նիւթն յիշելով՝ յորմէ հաստեցաւն, իբր զտկար ոք նկուն՝ 'ի զօրութենէ մեծէ հերքեալ պարտեսցի:

Ե. Այլ թեպէտ և այսպէս գրեցի, և դարձեալ զնոյն վկայեմ առ թերի խակութե հոգոյս՝ և կատարելութե հաստողիդ. և առ բարիսն իմ չարժանութե, սակայն ամենալոյս աննախանձ և բազմաղեղուն գոլեալ արարչութեդ զօրեղութեան՝ վանեալ են կարծրութիք արտաբերութե սրտի բանաւորկոճին. որ քարին տառկաւ՝ յուսահատն վհատութե, սպառնամամբ խոպանացման աղերսայս երկուց, որ 'ի ըզգոյականս եդեմայ բղխել պատրաստեաց անկողն, զի ոռոգեալ ծաղկեսցի նովաւ՝ որ 'ի յիս բարեգործութ̃ն կենսատունկն դրախտ, ահա մի ցամաքութ̃ե արտասուացս՝ աղանդահնար պատրանօք՝ չարաչար խորամանկեսցէ վերստին հանել 'ի փափկութ̃է նախնում վիճակին: Իսկ յորժամ կացցէ ա̃ծ՝ համբարձեալ հրաշիւք արուեստից՝ 'ի մէջ աստուածոց հաշտարանացն խաղաղութ̃բ, բարձեալ ընդ ինքեան զշնորհացն կտակ, առ որ ամենայն մատակարութ̃ք խորդախութ̃ց՝ և կարճմտութ̃ք սրտնեղութ̃ց, երբ է̃ վիմեղէն լերին անդութ̃ն բաղխեցեալ ընդ են՝ ջրոյ օրինակաւ սակաւու հեղեղ̃, և կամ հողոյ՝ խորտակմամբ փշրեալ:

է̃. Արդ՝ չև իմ կշտամբանքս՝ ըստ ձայնին յորայ՝ 'ի մարդկանէ լիցին, այլ յամենատես աչաց վերին հրամանից՝ մնեալ ընդ խղճիս տագնապ երկիւղիս, սոսկմամբ սասանեալ յիմ կարծեաց, ապաւինիմ և արդ անձամբ բեկելով 'ի յոյսդ հաստատութ̃ե կենդանի անեղծ. զի ողորմութ̃բ նայեցեալ 'ի յիս՝ երբ 'ի պարտաւոր կորստեան պատժոց, առաջի բարերարութեան երկնայնոյդ յանդիման եղեալ՝ ապաձեռն անթոշակութ̃բ, զքոյդ երախտիս անպատում փառաց բերելով է̃ իս՝ յուշ քեզ արկանեմ, որ ոչ մոռացմամբ զբաղեալ նիրհես, և ոչ թարթափմամբ աչաց ընդմիջեալ՝ զհեծութ̃ն կրից անտեսես: Վերացո́ յինէն աղաչեմ զքեզ. խաչիւդ լուսոյ՝ զխեղդ վտանգիս. հոգարկութ̃բ տրտմութ̃եդ՝ զտարակուսելի տխրութ՟իս, փշանիւթ սպական՝ զբողբոջ մեղացս. զարկուածով դանին՝ զհարուած մահուս. ապտակին յիշմամբ՝ ըղկարիս անձթոյս. թշնամանօք թքոյն՝ զանգոսնելի գարշութիւնս. լեղւոյն ճաշակմամբ՝ զհոգւոյս դառնութ՟ի: Ահա՛ քո են այս ամ՟ բարութ՟իք անբովանդակելիք՝ ա՟յ միոյ միածին որդի. առ որովք զչարութ՟իս իմ՟ յիշատակեալ՝ զամենօրհնեալ անուն քո կա՛րդամ բարձր աղաղակաւ՝ ի մանկալեացս պաղատանօք: Տէ՛ր 'ի խոստովանութ՟ի զղջման պարտութ՟ե ամաչեցելոյս, և տո՛ւր թողութ՟ի որդւոյս ստատակման մահուն անմահի. զի 'ի բազմութ՟ե իմոցս մեղաց՝ վերստին կրկնեալ նովին անձեցմամբ առաւելութ՟ե՝ քո թողմութիւնդ աւետարանեացի, հռչակեալ հնչմամբ ահաւորութ՟ե յերկնի և յերկրի: Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով՝ փառք յաւիտեանս. ամէն:

* * *

Վերստին յաւելուած երկին հեծութեան՝ նորին հանգոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի:

'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ:

ԲԱՆ. ԼԲ:

ա. Բայց արդ՝ որպէս երբեմն յայլ ընթերցուածի՝ որ 'ի սկզբնաւորականացն կարգի՝ զմեղանացն զխաւարային ծնունդս գլխաւորացն՝ օրինացն՝ մարմնականացն անդամոց՝ գրեցի, յորոց տիրեցայ ժառանգս մահու, նոյնպէս և յայսմ սահման ընտրութեան բանին՝ զլուսածնելոյն զազատարարն օրէնս հոգւոյն կենաց՝ որ 'ի Քր̃ Յս̃՝ յիշատակեցից նուագս յոքունց, իբր յանբաւ բազմութեանց ծովու՝ կաթիլ մի առեալ։

Է̃. Քանզի են արդարև կայսերականք ամենք 'ի բարձրութեան գահի բազմեալք, Թողական շնորհաց լցեալք և հարստացեալք։ Թագաւորն՝ և սիրեցեալք իւր. արքայն՝ և պատուաւորք իւր. պսակեալն՝ և խնամականք իւր. բարեհռչակեալն՝ և հնչմունք իւր. յաղթողականն՝ և փողք իւր. զօրաւորն՝ և մարտիկք իւր. գովեցեալն՝ և փառք իւր. փեսայն՝ և պարաւորք իւր. դշխոյն՝ և օրիորդք իւր. փեսաւէրն, և հանդերձանք իւր. ազատութիւն՝ և շնորհք իւր. այցելութիւն՝ և ձեռն իւր. խոստումն՝ և քաւութիւն իւր. պահպանութիւն՝ և աջ իւր. պարգևն՝ և զարդ իւր. նշանն կենաց՝ և ամրութիւն իւր. կնիքն՝ և նկարագիր իւր. ամպն և հովանի իւր. արուեստն՝ և հրաշք իւր. հոգին՝ և անեղծութիւն իւր. բանն՝ և կատարած իւր. ուխտադրութիւն՝ և լրումն իւր. զօրութիւն՝ և հրամանք իւր. լուացարանն՝ և ըսքանչելիք իւր. մանանայն՝ և անապականութիւն իւր. վէմն կենդանի՝ և վտակք իւր. սիւնն հրոյ՝ և ճառագայթ իւր. որոտումն՝ և ազդմունք իւր. յոյսն վերին՝ և փրկութիւն իւր. ծառն օրհնութեան՝ և պտուղք իւր. բարունակն՝ և բարութիւնք իւր։ Եւ զի մի զընաւն տանելով յամենայնէն վրիպեցայց, իբր յարեգակնէ այլայլեալ աչաց տկարութիւն, 'ի շատն տեսել ղուեցից՝ և 'ի սակաւն ժամանեցից, բաւականասցէ՜ ամենապիկար կարին՛ :

Է̃. Բայց աւա՜ղ յաւէտ աստանօր՝ թըշուառացելում եղկելի անձինս. քանզի կարգ բանիս բերէ ինձ խառնել ը̃ ձայն աւետեացս՝ բողոք գուժիս. վա̃ զի ընդ այսոսիկ առընթեր սորին գայ, արդարութի̃ն՝ և կշիռքն. վճիռն՝ և հատուցմունքն. քննութի̃ն՝ և լոյսն. յանդիմանութի̃ն՝ և ղամբարքն. մերկութի̃ն՝ և պատկառանքն. յայտնութի̃ն՝ և ամօթն. ամբիծն՝ և վաստակքն. Թիւրեալն՝ և պատիժքն :

Ը̃. Դարձեալ վերստին աշխար՝ կրկին եղկելոյս. քանզի գայ հասանէ առ հուսկ հասակիս՝ անհնարին բարկութ̃, մանգաղն՝ առ հունձսն. դատաւորն՝ առ ատեանն. հզօրն՝ առ բեմն. սպառնացեալն՝ առ կորուստն. բազուկն՝ առ դատաստանն. գաւազան խրատուն՝ առ հարուածն. սպառազինութի̃ն՝ առ նախանձն. հովիւն՝ առ ընտրութի̃ն : Քանզի բանն՝ զոր խօսեցայ ընդ իս, նա դատի զդատապարտեալս 'ի վերջնումն աւուր հատուցմանն : Այլ կանխեա՛ բարեգութ, նախընծայ քաղցրութ̃՝ առ նուաղ հեծութե̃ վարանական երկիւղիս. և զօրութեան ընձեռեա՛ ձեռամբդ օրհնութե̃՝ 'ի յետին տագնապիս՝ առաջինդ քո օգնութ̃ մխիթարել բժշկել, քաւել և կենագործել : Եւ քեզ փառք յամ̃՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն :

Վէր-

Վերոյին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին
հակողի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի:
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̅յ:

ԲԱՆ. ԼԹ:

Ա. Եւ քանզի զկերպարանն առաջին լքի՝ 'ի ճնաստակարին թելադրութենէ՝ խմելս ծուլութե̃ կորուսեալ խոպաւ, ցուցից արդ այժմուս զհնոյն յիս տեսակ. ողորմելի հեծութե̃ թախծեալ 'ի հոգի, անաչառ խայտառականօք հրապարակաւ՝ 'ի յեկեղեցիս բազմութե̃ ազգաց՝ վերապատմեցից բարձր ձայնիւ՝ բարբառով մեծաւ աղաղակելով:

Բ. Մատեանս ընչական՝ բարդեալ 'ի յինքեան ներքոյ և արտաքոյ ողբս՝ և վայս՝ և ձայնս, ըստ տումարի տեսլեանն Եզեկիելի. քաղաքս անպատոճար և անմահարձան. յարկս ունայն՝ 'ի դռնափակաց ամրութեց. այս տեսակաւ, այլ ոչ համեղութե̃. ջուրս աղտաղտին՝ անախորժելի ծարաւեաց արբման. գետինս՝ անօգուտ հերկագործութեան. սահմանս լքեալ՝ հեղեղավայրս կնիւնոյ. խոպանացեալ և տատասկաբեր անդաստանս. ա̅ծախնամ երկիրս անձնաւոր, որ բանսարկուին պատրանաց մշակեցայ. եւղընծիւղ փայտս պտղակորոյս. հատանելի ծառս ունայնաբոյս. կրկնամեռ՝ խօսուն տունկս անյոյս. ամենաչէջ ճրագարանս անլոյս: Արդ՝ վերստին առ սոյն բերելով զայս նմանութ՟ն աւազականաց, բազմօք կրկնեցից. որ ամօթոյն դառն պատուհաս՝ պահեալ կայ հիքոյս, կրճումն ատամանց, և անկէտ լալումն աչաց եղկելոյս. հայրական ցասումն անսպուժելի՝ դառնութ՟ն որդւոյս. սպականութ՟ին աննորոգելի՝ մեղուցեալ մարմնոյս: Նոր կշտամբութիւն գտողիս չարեաց՝ ախտացեալ հոգւոյս. տարտամ տագնապի տարակուսանաց՝ ելից գերելոյս. զոր երկնային զօրքն մատուցանեն՝ թշուառացելոյս. 'ի խրձունս որոմանցն վկայելով վետանկեցելոյս. 'ի ձայն ահարկու՝ զանբժշկութիւն ազդեալ լսելոյս:

Է. Ահա արդարև երգս կատակերգութեն ընդարահար պոռնկի. յածեալ և կոծեալ քաջ հնչեցուցեալ, ողբս ողորմելիս և զկծեցուցիչս, ըստ առակաւոր բանին եսայեայ՝ որ 'ի պատգամին տիւրոսի: Զի թէ նա զդիպուածն փոքր անցից աւանացն՝ 'ի մօտոյ իմն պատուորեալ, բողոքեր դիմակս դիմակս՝ կերպից կերպից աւազականաց, ըստ կոծողացն կաքաւելոյ, իսկ առ իս որչափս և որպիսի ձայնս մրմնջեցից վհատեցուցիչս. որ դալկատեանն մն սպասեալ աւանց վրիպանաց, մնացի անպատրաստ և անհանդերձելի: Արդ՝ եթէ զդատաստանացն ահաւորութ՟ն կրկնեցից, բազմացուցից ինձ աշխար. այս եթէ զփորձն իսկութ՟ե ցուցից, յաճախէ ինձ երկիւղ. իսկ եթէ զկերպարանացն տեսիլ գրեցից, առաւելուն ինձ հառաչմունք, զի կանխաւ նկատեալ զայնս՝ և ոչ անագան ապաշաւեցի: Այլ ինայեա

յես՝

յիս՝ գըթած, մարդասէր, հըզօր, բարերար, ամենապարգև ք͞ս թագաւոր, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն:

* * *

Վերտառին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա͞յ :

ԲԱՆ. Խ:

ա. Ամենակա՛լ ա͞ծ բարերար ստեղծիչ բոլորից՝ լո՛ւր հառաչանաց ձայնիս վտանգի, և յերկիւղէ տագնապի ապագայիցն կարծեաց՝ փրկեա՛ կարող զօրութ͞բ զերծեալ 'ի պարտեաց. քանզի բաւական ես յամենայնի՝ առ ա͞մ հնարս զօրանալ անբաւ մեծութ͞բ և իմաստութ͞բ անսահմանելեաւ:

բ. Եւ քանզի ուշիմ մտացս՝ տեսեալ 'ի հեռուստ զհանդերձելոցն հանդէս ահաւորափայլ՝ նկատեմ ինձէն աստանօր կանխաւ զախմն լուսոյ՝ որբցն յուսոյ, զորն խաւարի՝ պատժապարտս պատուհասի. ուստի ո՛չ զօրէ ոք յէնիցս՝ առ պատսպարան փախստեան: Ո՛չ անդունդք խորոց. ո՛չ վիհք վհից. ո՛չ բարձրութ͞իք լերանց. ո՛չ անձաւք քարանց. ո՛չ կարծրութ͞իք արձանաց. ո՛չ ծերպք ծակաց. ո՛չ փապարք փոսից. ո՛չ սորք հեղեղաց. ո՛չ բաւիղք խորշից. ո՛չ շտեմարանք յարկաց. ո՛չ ծածկութ͞իք սենեկաց. ո՛չ եմնկք հովտաց. ո՛չ ծործորք դժուարաց. ո՛չ վերադրութ͞իք բլրոց. ո՛չ արձակմունք ձնձոց. ո՛չ անբաւութիւնք ծովուց · ոչ սահմանք յորձանաց · ոչ հեռաւորութիւնք եզերաց · ոչ ողբմունք ձայնից · ոչ հեղեղք արտասուաց · ոչ տատանմունք մատանց · ոչ համբարձմունք ձեռաց · ոչ պաղատանք շըրթանց :

Գ · Ի յոզցիկ սաստկութեանց մասանց անձողոպրելեաց՝ դու ես՝ տ՛ր քն, հնարք և դադարք դիւրութեան և անդորրութեան փրկութեան ամենամեղս հոգւոյ · արդ՝ հայեաց 'ի յանզերծ վտանկիս շրջադրութիւն՝ միայնդ քաղցր տր ամենեսեան : Խզեա սուսերաւ յաղթական կենաղէն խաչիդ՝ զպանցս վարմիս, որ յամ կալից պաշարեն 'ի մահ զգերիս · և հան 'ի յանդորր՝ զոտս սասանեալ թիւր ընթացողիս : Բժշկեա զհրատապ ջերմնական տոչորումն՝ ըղձկեալ սրտիս · մերժեա զդիւային չարահնարութիւնս չշուկ՝ քո պարտաւորիս · հալածեա զյուսահատ անձկութիւն հոգւոյս մթութիւն՝ չարի կենակցիս · ցրուեա զծխամած թանձրութիւն՝ բռնութեան մեղաց երևոյթ՝ մառելոյս 'ի յիս · կորո զղազիր թխատիպ կրիցս՝ ապականութեան կարիս : Նորոգեա զպատկեր լուսոյ՝ պաշտեցեալ փառաց մեծութեան անուան հզօրիդ՝ յոգիս · զօրացո զշնորհիդ փայլումն՝ 'ի քեզ դիմողս · և 'ի կերպարան տեսութեան մտացս հոգեղինիս, յարմար յերկրպագումն կացո յարդարեալ՝ որ զքոյդ բերէ նկատումն՝ նշուլազարդ մաքրութեամբ զտեալ զմտայլս մեղաւորիս, տծայլն կենդանի անեղծ երկնաւոր լուսով քո ծածկեալ՝ յօրինակս երիս : Զի դու միայն ես օրհնեալ նեաւ ընդ հօր՝ 'ի գովեստ հոգւոյդ ս̃բյ՝ յաւիտեանս յաւիտենից· ամէն:

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին
հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ:

ԲԱ՛Ն· ԽԱ:

ա· Որդի ա̃յ կենդանւոյ օրհնեալ յաւիտենայնի, հօրդ ահաւորի անքննելին ծնունդ· որ տկարանայ առ 'ի քէն և ո՛չ ինչ: Որ 'ի ծագել անստուեր նշուլից՝ ողորմութե̃ քոյ փառաց, հալին մեղք· հալածին դևք· ջնջին յանցանք· խզին կապանք, խորտակին շղթայք· կենդանածընին մահացեալք· բժշկին հարուածք· ողջանան վէրք· բառնին ապականութիւնք· տեղի տան տխրութիւնք· նահանջին հեծութիւնք· փախնու խաւարն· մեկնի մէգն· մերժի մառախուղն· փարատի մուայլն· սպառի աղջամուղջն· վերանայ մութն· գնայ գիշերն· տարագրի տագնապն· չքանան չարիքն· հալածին յուսահատութիւնք· և թագաւորէ ձեռն քո ամենակար, քաւիչդ ա̃մի:

բ· Որ ոչ եկիր կորուսանել զմարդկան ոգիս, այլ կեցուցանել· թո՛ղ ինձ զանթիւ չարիսն իմ՝ բազում ողորմութ̃բդ· զի դու միայն ես յերկնի անճառ, և յերկրի անքննելին· 'ի տարր գոյի, և յեզրս ծագաց աշխարհի· սկիզբն ա̃մի, և յա̃մի· ամենայն լռմամբ օրհնեալ 'ի բարձունս· և

G 5 քեղ

քեզ ընդ հօր եւ հոգւոյդ ս̃բյ փառք՝ յաւիտեանս ․ ամէն ։

* * *

Վերստին յաւելուած ինչին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա̃յ ։

ԲԱ՛Ն․ ԽԲ ։

ա̃ ․ Աա̃ծ գթութեան՝ փրկութեան եւ ողորմութեան , քաւութեան եւ նորոգութեան , բժշկութեան եւ առողջութեան , լուսաւորութեան եւ կենդանութեան , յարութեան եւ անմահութեան , յիշեա՛ զիս յորժամ գայցես արքայութեամբ քո՛ ահաւոր հզօր բարերար՝ եւ ամենաստեղծ կենդանի գովեալ ամենակատար , մերձ 'ի հեծութիւն համայն եղելոց ։ Ընդ խաչեցելոյն ընդ քեզ՝ աղաղակեմ , որ ոչ ըմբռնեալ վասն քոյ՝ եւ ոչ կապեցեալ ․ ոչ կախեալ՝ եւ ոչ բեւեռեալ , ոչ կոփեալ յանուն մեծիդ՝ եւ ոչ անարգեալ , ոչ լլկեալ՝ եւ ոչ նչկահեալ , ոչ խորտակեալ՝ եւ ոչ մահացեալ , եւ արքայութեան արդարոց՝ մասին անձկալեաց լուսոյ՝ արժանի ցուցեալ ․ իրաւամբք ուխտի երդմնականաւ ամենիմն ազդեալ զանփոփոխութիւն բարեացն տուելոցն , փառաւորեցեր առ յոյս փրկութեան իսպառլքելոյս ։

բ̃ ․ Օրհնեա՛լ՝ օրհնեալ , եւ դարձեալ օրհնեալ , եւ զիս ընկալեալ նովին հաւատովք , կանգնեա՛ 'ի կործանմանէս՝ բարերար ․ բժշկեա՛ 'ի հիւանդութեացս ախտից՝

ալից՝ ո՛ղորմած · յեղերաց մահուս դարձո՛ զիս 'ի կեանս՝ կենդանութիւն · քո՛ եմ և ես, կեցո՛ ընդ նմին՝ ապաւինութե̄ · անձամբ մեռելոյս՝ կենդանական շնո՛րհ ընծայեցո՝ յարութե̄ կեա՛նք անմահութիւն · անպակաս բարութիւն, անապա՛կ շնորհ, անփոփոխ ներողութե̄, ա՛ջ ամենազօր, ձե՛ռն ամենիշխան, մա՛տն ամենամերձ : Կամեա՛ց տ̄ր՝ և փրկեցայց · ակնարկեա՛ միայն գթութե̄՝ և արդարացայց · ասա՛ բանիւ՝ և վաղվաղակի անարատ գտայց · մոռացի՛ր զթիւս չարեացն՝ և անդստին համարձակեցայց · առատաձեռնեա՛՝ և արդէն 'ի քեզ իսկ պատուաստեցայց · փառաւորեալդ յա̄մի յաւիտեանս · ամէն :

✤ ✤ ✤

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̄յ :

ԲԱՆ. ԽԳ :

ա. Բժշկական կրթականութե̄ ամենափորձ հնարաւորութե̄՝ պատճառ կենաց անախտականաց, թագաւոր զօրաւոր երկնաւոր՝ տ̄ր յ̄ս ք̄ս · ա̄ծ ամենեցուն, իմանալեաց և տեսականաց · ահա՛ դու 'ի յիս, ըստ մարգարէին՝ որ ընդ ասելոյն նոր կցորդութե̄, առ որ բարեզարդ դաշամբ այս բանիւ՝ ընդ քեզ միութեան, լուսաւորեցայց կրկին ողջացեալ շնչով և մարմնով, ամենայնիւ՛ կարող և անվանելի :

Է̃ · Որ ոչ կարօտանաս սպեղանեաց , առ պատրաստութն̃ պատանաց՝ հոգեկան վիրաց · ոչ ժամանակի · ոչ միջնորդի · ոչ աւուրց երկարաձգութե̃ · ոչ փոփոխս մատուցանելոյ · ոչ հատման · ոչ խարման · ոչ արագործութե̃ , ըստ երկրաւորս դեղատուութե̃ , առ որս միշտ է վրիպութն̃ և ամենասխալ տարակուսութն̃ ։ Այլ քեզ արարչիդ հոգւոց և մարմնոց , ամ̃ ինչ՝ լուսաւորեա՛լ է · ամ̃ ինչ՝ առաջի է · ամ̃ ինչ՝ գրեա՛լ է · ամ̃ ինչ՝ դիւրին է · համայնն՝ հնարաւո՛ր է · իմաստն՝ գլխաւորեա՛լ է · խոստումն՝ լըցեա՛լ է · կամելն՝ կատարեա՛լ է · քո կըտակն՝ աւետարա՛ն է · քո վճիռն՝ ազատութն̃ է · քո մատեանն՝ շնո՛րհ է ։ Ո՛չ փակեալ ես ընդ օրինօք · ոչ պարունակեալ ես ընդ կանոնաւ · ոչ արգելեալ ընդ նուաղութեամբ · ոչ խոնարհեալ ընդ հնազանդութեամբ · ոչ պարագրեալ ընդ փոքրկութբ̃ · ոչ չափեալ ես ընդ սահմանաւ · ոչ վրիպեալ 'ի բարկութէ̃ · ոչ այլայլեալ ինչ 'ի ցասմանէ · ոչ սխալեալ 'ի խստութէ̃ · ոչ ամբոխեալ 'ի խռովութէ̃ · ոչ դղրդեալ յանդխտուէ̃ · ոչ փոփոխեալ յողորմութէ̃ · ոչ պակասեալ 'ի բարձրութէ̃ · ոչ լքեալ յայցելութէ̃ · ոչ տկարացեալ 'ի փրկութէ̃ ։ Դու սկիզբն՝ և լըրումն ամ̃ի · և 'ի քէն է ամենայն · և քեզ փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս · ամէն ։

* * *

Վէր-

Վերստին յաւելուած երկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա՟յ ։

ԲԱՆ. ԽԴ.

ա. Մեծ անսահման, ծնունդ մյ՟ հարազատ անթարգմանելի. արարիչ բնաւին եղելոց, քս՟ թագաւոր. լոյս 'ի խաւարի սրտից մթացելոց. ընդ մեզ լռմամբ, և ընդ առաքչիդ խնկութն՟. մերայնովս զքոյինդ ծանուցանող հրաշալեաց ։ Հայր քո օրհնեալ երկնաւոր անճառ՝ որ առաքեացդ զքեզ 'ի վերուստ, ում փառակիցդ ես արարչութն՟, այնքան հոգացաւ փրկութեան իմոյ տարագրեալ գերւոյ, մինչև զքեզ իսկ մատնեաց մարդկան ։ Իսկ դու կարող գոլով 'ի վեր քան զկիրս՝ զտնտեսութեն աւարտեալ խորհուրդ, հաճեցար ընդ պարտեցելումս՝ զմահուն ճաշակել բաժակ՝ անթերի մարդկութն՟, և անպակաս ա՟ծութն՟ ։ Եւ հոգիդ ս՟բ կենդանարար՝ որպէս քոյ, և հօր քոյ իսկակից, և համապատիւ էութն՟ ծնողիդ՝ և ծնիցելոյդ ։ Մի երրորդութն՟ կատարեալ 'ի դիմաց երից անորոշելի հատուածոց. անսկիզբն և անժամանակ. բնաւին բարերար. համայն կենդանարար. բոլորից խաղաղարար. ստեղծիչ դոյից, և յօրինիչ ամենից. անքակութն՟՝ և միով բնութն՟ փառաւորեալ ։

բ. Իսկ եթէ հայրն գթած երկնաւոր հզօր՝

մին յէութ՟է՝ վ՟ն մահապարտիս յանցանաց մարդոյ զմիայնակ ծնունդդ յանքննելին ծոցոյն, ոչ անխայեալ յորդիդ 'ի համապատիւդ և 'ի սիրելիդ, այլ կամաւ նուիրեալ մահու՝ չարչարողացն զլինու, ըստ մարգարէութ՟ն զաքարիայ. վ՟ն զի զարթնուլ սրոյն 'ի վ՟ր հովուին, և հարկանել նոյն ինքն հօտապետին, և ցրուել ոչխարացն հօտին, ո՟պ օրինակին նուրբ նախագրին՝ և ուխտադրութիւն խորանին՝ և նուիրումն արեան սպանդին՝ և առակ խորհրդոյ աբրահամեան պատարագին, զփրկութ՟ն թշուառացելոյս 'ի կամաց կեցուցչին յառաջագոյն նկարագրէր. և արդ հիմ տրտմիս՝ անձն իմ կործանեալ, ոչ յածուստ հնարաւորութ՟եց, այլ 'ի քումդ ինքնագործ հակամիտութ՟եց. կամ ընդէ՞ր զիս խռովես՝ յուսահատութ՟բ սատանայական զմիտս հարեալ. յուսամ յա՟ծ, խոստովան լեր նմա, և նա հոգայ վասն քո, ըստ դաւթեան սաղմոսին, և այլ մարգարէի կենսախրախոյն բանի:

Դ. Իսկ յեղանակ խնամարկելոյ հաստողին՝ 'ի վեր է քան զսահման կշռութեան մտաց հրեշտակաց և երկրականաց. և եթէ բիւրս կրկնեսցի, ոչ լինի չափեալ. քանզի անբովանդակելոյն և բարերարելն է անձառելի: Նա զի ոմն օրհնեալ զոմն օրհնաբանեալ՝ յերրորդական համագոյութ՟էն առաքեաց. իսկ նա 'ի հաճութ՟ն կամաց առաքչին մեռաւ. և միւսն ահաւոր՝ 'ի յերկուցն հաւանութ՟ն՝ մեծաջան բաղձանօք մաղթէ: Իսկ համաբարբոյ միակամութ՟են ցուցակ՝ առ 'ի զնոյն բարի

ներ.

ներգործել, որպէս հոգին կենդանւոյն, և բանն բանականին, պայծառութ՟ին փառացն, և կերպարան էութեանն ։ Առ կեանսն փոյթ • առ ողորմութ՟ին սթափ • առ ձեռնկալութ՟ին պատրաստ • առ փըրկութ՟ին կազմ • առ առատութ՟ին յորդ • առ յաճախութ՟ին ղեղուն • առ անբաւութ՟ին լի • առ աննոճաղութ՟ին փարթամ • առ երկայնմտութ՟ին ճոխ • առ անհասութ՟ին բարձրեալ • մի երրորդութ՟ին կատարեալ 'ի յանձանց երից • օրհնեալ յաւիտեանս • ամէն ։

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա՟յ ։

ԲԱՆ • ԽԵ •

Ա • Սւ արդ՝ յոյս բարեաց անկեալ 'ի սրտի՝ անձն իմ կործանեալ • և գօտեաւն հաւատոց պնդեալ զերկմտանցդ երկակի մտաւնս՝ զկրկնապատիկ խորհրդոցդ զցանկականիդ գործարան, խոստովան լեր բարերարին Ա՟յ • Զմտացդ՝ իբրև զգործոց • զխորհրդոցդ՝ իբրև ըղձութ՟եց • զանտեսիցն՝ իբրև զյայտնեցելոց • զարտիդ ծածկութից՝ իբրև զբարբառումն ձայնից • զակնարկութ՟եցն՝ իբրև զորդինականաց մեղանաց • զագցել շրթանցդ՝ իբրև 'ի գլուխ ելելոց չարեաց • զոտիցդ հետոց՝ իբրև զպատուիրանաւն Ա՟յ վրիպողաց • զձեռացդ ձգումն առ ցասումն՝

սումն՝ իբրև 'ի հեղումն արեան գործողի · զծիծաղելն բնաւին՝ իբրև զկամաւորական լքումն շնորհի · զերգմնականն, որ թէ 'ի հանդէպս՝ թէ 'ի տարադէպս՝ իբր զգործակցութն խաբողին ։ Զամբարտաւանութին՝ իբր զհին կործանիչ նախաստեղծին բարձրութե · զսրտին նեղութն իբրև զթերութն հաւատոց · զմեղկութին՝ իբրև զպարտութն զօրաւորին ընդութեան · զտրտունջն առ վտանգս կրեցն՝ իբր զուրացութն ուխտին, որ առ Տրն · զապարասանութին՝ իբր զթողուն իմն անդթութեն · զամբարհաւաճութին՝ իբր ոչէիւք առ վեհսն գոռոզութն · զհպարտութին՝ իբր զկամաւոր հարազատ գտողին չարեաց ։ Զակամայիցն՝ ընդ կամաւորացն · զբռնացելոցն՝ ընդ հաւանականացն · զեկամտիցն՝ ը̅ բնաւորականացն · զանօրէնութինն՝ ընդ ապաստուածութեն · զփոքունսն՝ ը̅ սաստկագունիցն · զնուազունսն՝ ընդ յոլովիցն ։ Զանձաւիցն իմոց՝ իբր զձաւելեաց գիտողին · զանդրելոց մտասուցն՝ իբր զնկարելոց տեսողին՝ 'ի յարձան մագնեատիս վիմի · զթեթևագունիցն առ խոնր մոայ՝ իբր զատուճար ծանրութն բեռանց · զխնդիր չափոյ ծածկելոցն՝ իբր զճշդով պահանջումն ստատերին ստակի՝ 'ի բերանոյ կիտին կորիւնի՝ չորեքդրամեան կշռութեն · զանդնդականացն գործոց՝ իբր 'ի յականջս Այ արագ ժամանելոց ։ Զայսոսիկ յաճախեմ կուտեմ կրկին յանձնառութբ, վերստին պատմեալ աստանօր մեծաւ հեծութբ, զչէոյն՝ իբրև զեղելոց · ընծայեալ Այ զպարտութն վանեցեալ անձինդ. զի ընկալցիս ՚ի փոխատուէն զշնորհօք թողութիւն պարտուց մեղաւորին, զոր Տրն արդարացոյց, և հրաշափառապէս հռչակեաց, ամենապատիկ ներբողիւ կրկնել զգովեստ զղջմանն՝ քան զպարսաւանս մեղացն:

Է. Բարդեալ և դիզեալ անձինդ մեղապարտի՝ բամբասանս յաքունս, զքոյսն խոհերս բազմամասնեայս՝ անձն իմ կշտամբեալ յաքնախթանդ բանիւ: Զչարութն, զանօրէնութն, զվրիպութիւնն, զաւ ՚ի մարմին հանդիսել փախուստ. զպարտութն, զմոլեգնութն, զամբարշտութն, զապշութն, զթմբրութն, զքունն արթնական, զաւ ՚ի յընթացն՝ զնիրհումն, զխորհուրդն օտարոտի, զբանիցն նանրութն, զզազրութեն հաճութն, զյամենալն ՚ի նմին, զփափագելն՝ ոյ ատելեացն, զաներկիւղութն, զանսաստութն, զանհարթութն, զթերութն. զթիւրութն, զլուծութն, զճշգութն, զանկապ արձակումն: Զծիծաղականսն, զվրնջողականսն, զկատակերգականսն, զդայթագականսն, զպատրողականսն, զանդեղ քաջութիսն, զանյարմար մարտսն, զառանց օրինի արխութիւնսն, զխեղդմունս հոգւոյն, զատամնողականսն զերկշոտութիս, զբազմատեղնեան ձիւղսն զրահետականս, զանպատկառ փարաքմունսն, զդժոսութիսն, զդժգմնութեան, զանդաստելութիսն, զմարմնոջմունսն դիւրըմբռնողականս, զխռքունցն զանկշռութս, զխստամանցն դժրողութիւնս, զուխտիցն մոռացութիս, զնմանեացն այլակերպութն, թեան, զկեղծեացն քողարկութեան, զփառամոլութեանն մորոսութեան, զյօնիցն յաւակնութիւն, զամբարտաւանութեան, զինքնասիրութեան, զնախագահիցն տենչութեան, ըզհատուցանելն եղեռնականացն, զնոցինն՝ զանչափ աղճատանսն, զվայրապար բերմունսն, զընթացակցութեան խորամանկութեան բանսարկուին: Զբանին սերմնակաթութիւն, զվաճառումն կենացն՝ ընդ գնոց սատակմանն, զկորուստ աւանդիցն, զհայրենեացն ծախս, զկապարանն ձգողական՝ զփոկով լծոյ երինջոց անխղճելի ըմբռնմամբ՝ զանօրէնութիւնս, զյարաթաթաւ տղմաբնակութիւնս, զքումն լաւացն, զընթադրութիւնս անկարծիցն, զկնի դարձին՝ առ նոյն դարձ դաժանական: Զնորոգ մտացն, զօտար խորհրդոցն, զանկայուն կամացն, զհաչման հագագին, զէութեան չնչոյն, զևան քան զսահման կանոնացն դրութեան՝ զիշխանականին զամենատիրաբացարձակութեան. և զոր չէ ճառելի, և կամ գրելի, և կամ պատմելի, և կամ յերեսս դիմաց բերելի:

Գ. Դու արդ՝ զիա՞րդ բժշկեսցիս՝ անձն իմ եղկելի, 'ի յայսքանեաց ախտաց խոցոտեալ, բարձեալ թողեալ այր մի տարագիր անողջանալի, ըստ մարգարէին. քանզի մի 'ի վերագրելոյդ՝ բաւականապէս զօրէ սատակման, թող թէ այսքան դասք սպանողաց՝ դժնէից դահճաց՝ շուրջ պաշարողաց Մանաւանդ զի ո՛չ այսու և եթ նմանագրութեան: կշռի տարացոյց տարժանեցելոյս. այլ զոր օրինակ անթիւ բազմութեան կայտառաց կարճաց խայթողականաց՝

նաց՝ 'ի ստորին մասունս ծայրից տանոյն զօրհասական թոյնս բերելոց, և յաման մաշկեղէն արկեալ՝ ամփոփէ զելիցն շաւիղ՝ կապարանին շրջափակութե՟ ․ ցուցանի արտաքուստ բարիոք, իսկ 'ի ներքուստ համբարք չարի, և պահեստ կորստեան, և կոյտ կսկծման, և գործօնեայք սատակման, և մշակք մահու ։ Արդ՝ այսոքիկ են ամբարեալքն՝ քո անօրէնութեան տաժանեաց թշո՜ւառաքիրտն թոշակք՝ անձն պարտական կրկին սատակման․ որ կամաւորաբար ընկալար 'ի քեզ․ զոր թշնամին սերմանեաց 'ի վերայ ցորենոյն՝ յագարակի աշխարհիս․ ո՜վ այր անմաքուր՝ ամբարիշտ և ծոյլ, բնաւին ատեցեալ, սիրողդ մտացդ խորժմամբ՝ զլցեալսն իմ անառակութեամբ․ և զոր առաքեալ ցուցանէ զթլիմս բանիցն՝ սարսափելեացն կշտամբողաց, աստուստ սկսեալ մինչև 'ի կատար կանոնի այնր պայմանի, և որ հասեալ են ասէ, յա՟յ իրաւանցն վերայ, եթէ որք զայսպիսին գործեն, և կամ կամակից են, արժանի են մահու ։ Արդ՝ ես յինէն զիս ինքն պարտ վարկայ, կըրկին հատուցման՝ կորստեան սատակման՝ 'ի մահ դատապարտութե՟ ․ այլ անխայեա՛ յիս ողորմութե՟՝ բա՛րեգութ, կե՛նդանի․ հը՛զօր, կա՛մարար, կա՛րող, հնա՛րաւոր, օրհնեալ յաւիտեանս․ ամէն ։

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հաջողի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանին ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ ։

ԲԱՆ. ԽԶ ։

Ա. Արդ՝ վրիպեալս ես յաւէտ ամենապատիժ, միշտ դժնեայ վայրենաբարոյ՝ անձամբ անձին մահու կշտամբիչ. արածօղս զերամակս զազիրս՝ վայրագասունս խոզից արօտականաց՝ դարշութե՟ մեղաց, նախատ վարձկանութեց՟ ։ Հովիւս տածողական զհօրանս ուլուցն ամայաբնակաց՝ 'ի վրանս հովուացն, ըստ երգոյն երգոց առ իս առակին. որ ո՛չ իսկ ծանեայ զիս երբէք գիտել, թէ յո՛վ, և յո՛յր պատկեր, և վս՟ ո՛յր գոյացայ ։

Բ. Ահա 'ի յոտս տնօրինականս կրողաց երկուց՝ միակցորդ խորհրդականաց, ըստ ձևոյ հրեշտակի կառուցար, իբր 'ի թուխս թևոց կրկնաբարձ բազկաց վերատանողաց՝ յաշխարհն հայրենական հայել. ո՛վ յիմար, զի՞արդ քեղէն կորացար յերկիր, զասանեալս միշտ հոգացեալ դիպուածս, ընդ ցիռս անասնականս համարեցար ։ Իբր զճրագ բազմաբերանեան՝ 'ի յաշտանակի մարմնոյդ հաստեցաւ գլխոյդ բոլորութի՟, զի և այսու 'ի յօրինակէն շնորհէ մի օտարասցիս զա՟ծ տեսանել, և զմնացականացն իմաստասիրել ։ Բանականութե՟ն յարգանօք՝ կրկին ճոխացար, զի ընդյաղթանակ բարեմասնութե՟ն՝ որ առ քեզ է.

ծղեն, անարգել լեզուով խօսեսցի : Ձեւինդ հաստատմամբ՝ յարմարութեան մետանցդ շաւաւեղօք՝ զգործնականացն տնօրինել զտնտեսութի, իբր կցորդ համացեղութբ ամենաբաշխ աջոյն այ՝ ած կոչեցար : Երից հարիւրոց՝ և տասանց վեցից յօդիւք շաղկապեցար, յարկ՝ 'ի քեզ ընդ նոսին 'ի նոյն՝ և պատշաճական մասունս չափոց աղդողականաց՝ հինգ ըզգայութեց, զի մի և երևելիդ նիւթականութիւն քումդ տեսութե՝ միայդ գիտման անզատ եղիցի . զի ոմանք սառուծալք են՝ և զօրաւորք . և այլք փոքունք են՝ և պխտանիք . կէսք կարծրակերպք՝ և աղդողականք . են և գողտրականք՝ և պատուականագոյնք . դարձեալ կարևորք՝ և պատկառելիք : Իսկ Թարգմանութիք սոցին տեսութե՝ 'ի քեզ են նկարեալ իբր յարձանի անջնջականի՝ անձն իմ եղկելի, ով զի և տարր ժամանակաց՝ և շարունակ հետևման աւուրցն առ պսակ ամին, իբր կանոնաւ իմիք սահմանել մատամբքդ՝ անխախտ և անայլայլելի պահեսցի :

Է. Դարձել այլ օրինակ հոգևորական, որ զսիրոյն յօդուած շաղկապէ 'ի մի առ եկեղեցի, քև խորհրդածի . իբր զի առանց բնաւից զուգամանութե՝ կապակցել լծով հաւանականաւ զմեծն ընդ փոքուն, Նմանեալ է հաստուածոյն անպարտութի՝ յանուն քոյ ժողովելոցն . ով 'ի հաւատս և 'ի նուաճութիւն միոյ յանդամոցս անարգացս պատուաստելոցս 'ի մարմնի, կրճատեալ իմն է յօրինուած կազմութե մարմնոյ քում սենեկի պշտպա-

կա

կանի, և շրջեալ է ընտանութիւն պատկերին յանարգ փոփոխութիւն: Եւ արդ՝ այսպիսեօք, և ես բազմօք անզուգական հրաշակերտութեամբ եղական պատկեր քոյ՝ կըշտամբեալ խայտառ ոգի իմ գերի. և թէպէտ յառաջին նմանութիւն կողոպտեալ գտար պատուէրանին յանցաւորութեամբ՝ 'ի դրախտին կենաց, այլ աւազանին լուսաւորդ շնորհիւն զհոգւոյն փչումն առեր, և նմանութիւն ես կերպարանին. և արդ ընդէ՞ր կորուսեր զփառսն երկնաւորս, « Նախաստեղծն երբեմն զվիճակն երկր. ուր՝ յադին դարաստանի. ընդէ՞ր փակեցեր քեզէն քեզ զերկին, և զվերելոյն դուռն աղխեցեր. ընդէ՞ր խառնեցեր ընդ ջրոյն մաքրութեան՝ զախտ արատաւորացդ տարժանութեն. ընդէ՞ր զլուծացեալ զձորձ վերարկուէին՝ դարձեալ գործովք զաղտացուցեր. հի՞մ զեդեալ հանդերձին մեղաց պատմուճան՝ անառակութեն վարուք քեզ արկեր. ընդէ՞ր զտանողացդ ոտից սրբութիւն ճանապարհաւն ժանդից աղտեղեր. ընդէ՞ր կրկնեցեր իրաւադատին՝ զուխտազանցութիւն հին պատուէրանին: Ընդէ՞ր մերժեցար 'ի պտղոյն շնորհաց, իբր զադամ 'ի ծառոյն կենաց. ընդէ՞ր նենգեցեր քեզէն քո կամաւ՝ զանստուէր յուսոյն յարակայութիւն. ընդէ՞ր պատկառանք անհամարձակելիք՝ քոյին դիմացդ նկատեցեր. ընդէ՞ր զինեցար ընդդէմ քո ներհակ, ով ընդունարան խելագարութեն. ընդէ՞ր որսացար 'ի ծուղակ մահու՝ թողեալ զարահետն վստահութեան. ընդէ՞ր կարթիւ պատրանաց ածար՝ հաղորդդ

մարմ

մարմնոյ կենդանարարին ։ Այլ վերստին յուսացեալ 'ի նա՝ կարդամ նմա, ապաւէն և լոյս, քաւիչ նորոգիչ փրկիչ կեցուցիչ և կենդանարար ․ ողորմած խնամօղ մարդասէր և անոխակալ բազմագութ, օրհնեալ յաւիտեանս ․ ամէն ։

* * *

Վերստին յաւելուած ներքին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ ։

ԲԱՆ․ ԽԷ ։

ա․ Եւ արդ՝ զի՞նչ գոյ աւել ամաչեցելոյս յերեսաց մեծիդ ահաւորութե̃, բայց եթէ համրանալ, և հող 'ի բերան եդեալ լռել 'ի սրտի, ըստ մարգարէուե̃ն խրատու, ահա 'ի բարւոյն կարկառեալ 'ի յոյս ։ Իսկ եթէ զփականս շարժողութե̃ շրթանցս բացից բանադատեցից՝ խօսել կամեցեալ, դարձեալ զնոյն ձայն կրկնակական եղերերգութեան լալեաց բազմութե̃՝ խէթ մնացս յառաջադրէ ։

բ․ Եւ արդ՝ ողբակից մեծ մեղաւորին անօրինելոյ կամիմ առ 'ի մահ՝ զնորին գոչումն երկրորդեցից և ես ընդ նմին ․ մեղայ տ̃ր՝ մեղայ, և անօրէնութե̃ց իմոց ինձէն վկայեմ ։ Հիւսեալ ընդ նմին ողբանս յիսներորդի սաղմոսին, անթիւս գրեմ զպարտուցս սակ՝ անձինս մեղանաց քան զհիւղ երկրի հողմահոս փոշւոյ՝ ընդ օդս ա̃մ տարածեցելոյ ։

Գ. Մեղայ յերկինս և առաջի քո, ընդ անառակ որդւոյն պատկառեցելոյ՝ հայրենի գթոյդ վերստին դարձեալ՝ թախանձ արկանեմ. զողորմելին ձայն աղերսանաց՝ արտասուածին ողբովք գոչման՝ 'ի տխուր գեհս մատուցեալ առաջի քո տարածանեմ՝ հայր գթութ՟ց ա՟ծ բոլորից, չեմ արժանի կոչել, և ոչ բնաւին առ այս անուանիլ, ոչ միայն որդի, այլ և անպիտան ապաքան վարձկան: Ընկա՛լ զմոլեալս տարագրական, պարտական ծառայս. և զդա քաղցելոյս՝ ըմպանաց ներքոյս նուաղեցելոյս՝ կենաց քո հացիւդ բժշկեսցես: Եւ ըստ առատ քո ողորմութեամբդ՝ 'ի սկզբնաւորս ապականութե՟. զգեցո՛ գթած և անոխակալ՝ անօրինեալս մեղաւորիս՝ զնախակարգուտ հանդերձին ծածկոյթ. առանդակորոյս ձեռաց աղտեղեալ մեղօք՝ զմնիք մատանւոյն համարձակութե՟՝ ամենատուր կամօք մատուսցես. զդարշապարաց թշուառութիւն մերկութե՟ ոտից՝ պատսպարութե՟ աւետարանական ամրակերպարկու օգեցս կոշկաց՝ 'ի յօձին թիւնից միշտ ամրացուցես: Զպատճառակիդ պարարակի եզինդ երկնային, որ է միածին որդիդ քո օրհնեալ, խնամես մարդասիրութե՟՝ կարօտելոյս բարեաց՝ նուիրեսց. որ մատուցեալ միշտ՝ և անպակաս մնայ 'ի լրութե՟, յարակայ զենեալ 'ի սպանդարանի անթիւ սեղանոց անպատմութե՟, բոլոր յամենեսին՝ և բնաւ յամենայնում, էութե՟ յերկինս՝ և խոկութե՟ 'ի սորբինս, անճառագ մարդկութեամբ՝ և անթերի ածութե՟, փրկեալ՝ և

Է

բաւ

բաշխի 'ի մասունս անհատս , զի զհամայնն հաւաքեսցէ առ 'ի նոյն մարմին իւրում գլխոյ · քեզ փառք ընդ նմին՝ հայր ողորմութե̃ն յաւիտեանս · ամէն :

* * *

Առաջին յաւելուած երկին հեծութեան՝ նորին
հեղինակի , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ :

ԲԱՆ· ԽԸ:

ա· Բարձրեալ , հզօր , անսկիզբն , անեղ , անբաւանդակելի , անճառելի ամենդ նկատող , ծնօղ անքննելի փառաց միածնիդ , իրաւացուցես զինս ողորմութե̃ն հերքեցելոյս ընդունելութե̃ն՝ առ երկնայինս եւ առ երկրաւորս : Տօնես ըղկեալս կորուսելոյս՝ վերընծայականացն պարերգութե̃ · աւետարանեմ բանիւք օրհնութե̃ն՝ զկենդանութե̃ն իմ մահացելոյս · զբարերարութե̃ն կամացդ յայտնեմ գովեալ՝ բոլորից գոյից եղելոց · ստացիր անուն քեզ՝ անճառ , եւ ինձ թշուառիս՝ նորոգ փրկութե̃ն · կորուսցես զգիր մուրհակի մեղուցելոյս ամբաստանութեան · զվճիռ հոգւոյս մահու՝ ջնջեսցես կայլակօք արեան որդւոյդ սիրելւոյ · վստահութե̃ն փրկութե̃ն բարեաց՝ արեամբ ք̃ի քո նկարեսցես · ցոյց զորանշելիս քո բարեգթութե̃դ՝ 'ի ճաշ հարսանեաց քում հարազատի : Մի փակեսցես դիմելոյս առ քեզ զառագաստ սրահի կենացդ յարկի · մի որոշեսցես 'ի բազմականացդ , եւ

՚ի բարեացդ քո զրկեսցես. մի՛ ապաճեսցես ՚ի գանձարանէդ զնիւթեալ իմ պարտուցս անօրէնութ̃ե. մի՛ կնքեսցես ՚ի քսակ բարեացդ՝ զզազրութ̃եց իմոց գարշութ̃ն. մի՛ երկարս ինձ զվէր մեղացս՝ ՚ի յախտալից մարմնիս ծածկեսցես. մի՛ զփտութ̃ն նեխութեան ցաւոցս՝ ինձ անկակից մահուձնացուսցես. այլ բա՛րձ բանիւ՛ քոյդ ողորմութեան՝ զժանտութ̃ն ապականարար. որպէս զի զատեալ ՚ի հիւծմանց ախտից՝ առողջութ̃ն պատրաստեցայց. հնարաւորեա՛ գթութեանցդ հայր, մեծ խոցոտածոյս՝ զօրէղ սպեղանիս, կարեւոր կործանմանս՝ բարի այցելութ̃իս: Զի՛ քո՛ եմ տ̃՛ր ողջակէր, թէ և առ մի՛ նուագ բիւրս մեղուցեմ, բայց ոչ գրեցայց համայն մեղուցեալ՝ տուիչ կենաց իմոց բարերար՝ ՚ի շնորհ պարգեւաց կենաց քոց ապաւինեալ. զի ճանաչելդ զքեզ՝ բովանդակ արդարութ̃ի է, և գիտել զզօրութ̃իդ քո՛ արմատ անմահութ̃ե, որ̃ և կանխաւ ինձ գրեաց իմաստունն. և դարձեալ՝ տիրելդ քո ամէն՝ ամենեցուն, խնայել տայ քեզ յամ̃. և դարձեալ՝ մօտ է քեզ յորժամ̃ և կամիս, կարող գտանել:

Ե̃. Ա՛յս սողոմոնի յուսոյ աղերսանք՝ իմոյս առեալ տխոյ. քանզի ոչ այլ ոք բաղմամեղ՝ որ քան զիս՝ ինձ զուգաչափել: Երբեմն որդի, ապա ատելի. երբեմն միջնորդ խաղաղութ̃ե՝ այ̃ ժողովրդեանն. և յետոյ խորոց որոշման՝ բազում խռովութ̃ե. երբեմն օրէնք կենաց կացեալ, և յետոյ մուրհակ մահու հաստատեալ. զերկնաւորին պաշտօն ընդունեալ, և զօտարին անուն ծանուցեալ ։ Անպատճառօգտօղ • անկարօտ զրկօղ • անստուելի գօղ • գրգեալ տր:ոնջօղ • փափկացեալ փախստական • սեղանանենգ սարսուցեալ • անպատասխանի մատնապարտ • քաղցրանոյց հայհոյիչ • զաւակ հայրատեաց • կտակաբանացն մատնիչ • մոլեկնի չարախօս • մոռացօղ երախտեացն • իմաստուն սխալական • ամենադէտ յանցաւոր • անմթապարտ զղջացեալ • տարակուսեալ աշխատօղ • աղաչաւոր կուսապաշտեալ • յամփոյլին դարձաւոր • կաղակարծ ընկալեալ • կասկածաւոր հաշտութեն • յաղագս յիշատակ • յերկրայս փրկութեն • չաւատալի գիւտ • ՚ի մանկանէ մոռացուած • խարդաւանեալ գերի • կիսակտուր պրծեալ • կամաւոր անձնամատն • տմարդի յղփացեալ • բազմավրէպ հանճարեղ ։ ՚Ի յընթացս բանից երկեակ որոշմանց՝ ամ՟ ուրեք բանս արկեալ ողբոց և ձաղանաց , մեծ պարսաւ՝ և փոքր գովեստ • երբ ՚ի վր̃ ինքնագրաւ կորստականի՝ երգիծանութեն խառնեալ ընդ աշխար • բան նր̃՝ թելադիր բարգաւաճութեան ամ՟ հասակի , և խոտորումն նորին՝ ՚ի շըլթունս ընաւեց՝ թառանչ թախծութեն ողորմելիս ինն ազդեալ ։

Է • Զարմանամ, վհատիմ՝ տարակուսեալ ապշութե̃ • զի թէ նա այնքան գըթեաց , ինձ զի՞նչ պատահեսցէ • զիա՞րդ անկաւ ամբարձեալն • զիա՞րդ սասանեցաւ հաստատեալն • զիա՞րդ կործանեցաւ կառուցեալն • երբ օտարացաւ ծանուցեալն • զիա՞րդ զակատեցաւ զաւակն ընտրութեն • զիա՞րդ ուրացաւ մերձաւորն • զիա՞րդ աղօտացաւ փայլեցեալն · զիա՞րդ պատանդեցաւ ազատեալն · զիա՞րդ անօրինեցաւ ուսուցիչն · զիա՞րդ նուաղեցաւ հռչակեալն · զիա՞րդ անարգեցաւ փառաւորն · զիա՞րդ փոքրկացաւ մեծատունն · զիա՞րդ ամբարշտեցաւ բարեպաշտն · զիա՞րդ ամբարհաւաճեցաւ ընտրողն · զիա՞րդ ունայնացաւ պատուաւորն · զիա՞րդ կորեաց զուխտն՝ որ ընդ բարձրելոյն : Պատկառեմ ասել, թէ՝ և ընդ սանդարամետականին կապեցաւ · զի՞ կայր ն՟ր՝ և կռոց · ուստի՞ սէրն ընդ պատկերաց · վ՟ն է՞ր կամքն ընդ խորանաց : Զիա՞րդ ոչ յիշեցաւ յանդիմանութեան սամուէլի՝ առ սաւուղ եղեալ · հմայք ասէ՝ մեղք են, և ցաւս և աշխատութիւն ածէ թերափի 'ի վ՟ր : Զիա՞րդ ոչ հայրենի յանդիմանութիւնն, կուռք ասէ՝ հեթանոսաց՝ դևք և անշունչք են, և նման ն՟ց լիցին պաշտօնեայք նոցա : Տ՟ր միայն ածէր զն՟ս, մոլեկս նախադրեալ յառաջաձայն ձաղանօք՝ սատանիկս ինն ամբաստանէ, ոչ էր ընդ նոսա ասէ՝ ած՟ս օտարոտիս, զոր ոչ ճանաչէին հարքն նոցա : Ո՞ւր է մահահամատոյց այլազգեաց արձանն փառաւորելոյ · ո՞ւր ոսկեղն և անպայծաղլին սիգանոյցոյցն՝ խղակական ամենանազով ձուլածոյն · ո՞ւր կանգնոյցի կերպարին անդրելին խայտառակութ՟ն զազիր տեսակին, որով ամօթոյ մարգարէքն զանասնօրէն դիմեցումն անխորհաբար, յանուն չարութե անժուժկալ դիւին՝ անամօթաբար ձօնեալ մեղէին : Տարաւ զէութ՟ն բարեպաշտութեանն, որ զնախնին որսաց 'ի կորուստ · յաղթեաց մեծութեանն՝ խնամակցե առաւելութն · գերեաց գոռոզութիւնն · յիմարեցոյց փափկութին · վանեաց արծաթն ծառայեցուցիչ · յոգնի դատեցաւ զայրն տօնելի՝ հին զէնն կործանողին · 'ի գրկացն ով հանեալ՝ 'ի յոտս սատամբակին գթեցոյց · մեռոյց մեղկութին · Թմբրեցոյց ծուլութին · արբեցոյց շռայլութին : Ո՛վ դիւրապատիր մարմին երկրածին , որմէք ձայնարկութք դեղեղ առաջեցից · քանզի ոչ տիրապէս առ նա հանդիպի ընդդիմաբանութիս , այլ ամենից ախորժողաց՝ կամաւ վրիպելոց · Մա զի նովաւ է իմանալ , թէ անիրաւ է պարծել յիմաստս մարմնոյ , եթէ ոչ աստուծով դատեալ ընտրեացի · որ զի թէ առ այս պայմանի յիմար ոք իցէ , և 'ի հաստչին կամս յուսասցի , ոչ ես 'ի նորայոց անուն ինչ կրեսցէ :

Է · Րայլ քանզի սատանայս և քամանելիս ունի ստորանն զգարձին իւրոյ յիշատակարան՝ ինքնապարսաւն կշտամբութք , իւր մեռեալ խակագէս համայն աշխարհիս անձնասիրութն , զոր եթէ զիսկն ոք նկատեսցէ , ունայնութին է իմանալի · այլ և 'ի մատեանս քաջանայիցն՝ և 'ի գիրս աշխոյ սկզբնացւոյ , յորում զփոյթն իւրում ընթացիցն՝ արտասուելիս իմն յեղանակէ : Ջուր ջանն · անօգուտ վաստակ · անմիտ հետեւումն · անշահ աշխատանք · անկայուն երկք · օտարին իմաստք · ոչընչից հողմք · քամհարելի բերք · անյարմար վարկածք · անտառի սերմանիք · առագափուլ շինուածք · ապականացու ստացուածք · քամահանաց տաժանմունք · ինքնամարտ կռիւ · ընդ ոգւոյ իւրում՝ դատ · ընդունայնաթոյ քիրտն · իմաստակար փափաք · կորստական շաւիղ · վրիպակ ճանապարհ · կործանական կրթութն̃ · մոլորապատիր վարժութիւն · համապատասխալ ուսութն̃ · ակնայայրատ պչրութն̃ · պոռնկակերպ կերպարան · ախտաբորբոք նիւթ · դժնեատեսիլ դոյն · յոքնատխուր դեղ · յոլովամեղծ ծուխ · շողի ցնդելի · վաճառ. մերձ ՚ի յառ. · տաղտուկ քակտելի · ընդվայր աղաղակ · անպատճառաւոր ծաղր · արհամարհելի ասպարէզ · անճնավաճառ. գիր · սատակչական ելք · անճոծ մտածմունք · ստայօդ ճառ · զայրացուցանող զրոյցք · եպերանաց խծբծ · խելագարութեան խնդիր · ամօթանաց ցոյցք · խայտառականաց յայտնութիւնք · առակ ապառնեացն · ապաշաւանաց գործ · ըմպահկանաց պատմութն̃ · հեղգացելոց օրինակ · խորխորատ ծածուկ · որս խաւարային · մահագուշակ վիհ · անյատակելի անդունդք · ուղեկցութն̃ սպանողաց · յիմարութն̃ բարբանջմունք · դարանակալաց վայր · խարխուլ յարկ · շինուած աւանեալ · կամուրջ խախտեցեալ · երեւոյթ փախչելի · խաբօղ շողոքորթ · աննապայ մատնիչ · ընդդէմ բարձրելոյն հակառակութն̃ ։ Զայս ամ՛ մասունս բանից խոստովանական կանոնադրութն̃ , ՚ի սիրտս բնաւից նախասերմանեաց ժողովոց՝ կանոնադիր դարձելոց զղջման · ոչ՛ զի մի՛ պարծեսցի ոք ՚ի մարդկանէ բամբասաւորօք զինուորեալ նետիւք՝ զանձն եւ զընկերն խոցոտելով · քանզի կատապարիշտ է

քո

քողով ծածկեալն, որ զկերպարանսն միայն ունի, և զոչ ախորժելիս ստեղծչին կատարէ :

Ե. Դու արդ նա՝ որ ոչ այնքան մեղաւ, որքան զղջացաւ, մի խստիւ պախարակեսցի · այլ յիշեսցի այրն այն 'ի բարի, երբև զհիմն յուսադրութեան՝ 'ի տ̄րունե տուն դիմելոց, յորժամ հոգւոյն էջ յայցելութի ա̄ծութե̄ն անբաժանելեաւ՝ կենագործել զանդ խոստովանեալսն · զոր մեռեալսն՝ ահա կենդանեացս անտարակոյս բերելն աւետիս : Ընդ որում մաղթեալ իմ պարտաւորի՝ իմաստութե̄ն ոչ ժամանելոյ, 'ի մեղանացն մասն կարգեալ, բարեբանեալ մեծիդ պաղատիմ · լի՛ց ըղնոճացդ իմ բանադրութի 'ի յերջանկին հանձարեղութի · նիւթեսցեն ներկայիս հայցմունք՝ 'ի բարգաւաճին յարգաւորութի՝ 'ի գերաշխարան արքային առէրս · այցելութի խնդրոցս գիցի քո ընտրեցեալ վեհ արքայորդւոյն, զոր միածնիդ օրինակեցեր : Յարեանն կցորդութե̄՝ զքո փառակիցդ ճաշակեցաք · տո՛ւր փրկութիւն քոյոյ ծառայիդ՝ ամենահնար զօրեղ աջաւոր, 'ի ստեղծողիդ փառս անձնացուցեալ՝ զանքաւելի մեղացն ընձուծն : Յիշատակաւ խորհրդոց բարեաց՝ ընդ ողորմեալսն նորոգեսցես · որ ամենահամ ախորժաճաշակ բազմապատճոյճ առակագրութեամբ զա̄ծութիւնդ քո քարոզեալ՝ 'ի մատեանս լուսաղարդ կտակի եկեղեցւոյ, ընծայեաց հետս բարութե̄՝ խոստովանութե̄ մատչել առ քեզ՝ հայր : Քանզի ոչ հեռի յողորմութե̄է առ այս ցոյց բանի է խնամա լի , թէ անյուսութեան կաթուծած չէր անկեալ 'ի յեռանդն սրտին ըղձից , որ զձեռն զղջմանն փոքր ինչ կասեցոյց :

Զ . Արդ` 'ի յուշ բերեալ զոր 'ի քեզ անճառելի բարեմասնութիւնք , զգթութիւն քո ողջունեսցես . որով զկոչկոճեալն 'ի բազում դարուց` բամբասանաց քարաձգութե̃ , երանութե̃ վերարժանացոյ . որ յոգնահոսան արտասուաց ելիւք` զմէջ յատակի յարկին հեղեղեալ` ապարանիցն իւր խրախճանութե̃` սաստկակսկիծն ապաշաւանօք , հօրն կրիցն գերազանցեաց` ողորմելի ոգւոյն հեծութե̃ . զոր 'ի յաչաց բանիդ քո արտօսր` առ որ մերովս 'ի յիւրն ախտակրեաց , երկայնամիտդ ներողութե̃` միացուցեալ խառնեսցես` գթած . և զանյարմարն առ նա կարծեցեալ զսաղմոսին բարեբանութե̃ , 'ի փառս էակցի որդւոյդ` կնքելով նովաւ` կեցուսցես զնա քաղցրութե̃` ընդ աղքատս ժողովրդոց : Զայս պուէտիկոս ամն բարեշնորհ` արդահատէր ընդ սողոմոնի , ամենայնիւ վարձս վարկուցեալ համակցորդ զուգաձայնութե̃` իւր կենդանեօք նովաւ` ընդ նմին վ̃ն նորին աղերսել առ քեզ , զոր յաւելուած կարգիդ անուանէ : Քանզի և աստուածոյն 'ի նմանէ ստեղծեալն` բազմահրաշաւորն` մարգարէաձայն պատմագրութե̃ն` ա̃ծութեան արդարացուցիչ` զադամին ողորմեալ կարգէ , որ զի անպարտ է աղօթելն , քան չարաբանելն վ̃ն նորին :

Է . Օր և ես մաղթեմ մեծ վստահութե̃` նմանակից այսր հեծութեան` և զինս ընդ նմին ընծայել գուշումս . զի թէ կըցուսցես զմեզ դատեալ ըստ գործոց , ոչ պակասին փառք քո , զի իրաւամբք քո ճանաչիս . իսկ եթէ գթասցես , այնքան բարձրանաս , որքան մեծութեանդ քում վայելէ . քանզի յաւէտ օրհնաբանելի ես դու երկրորդաւս՝ ողորմածութեամբ , քան նախահրամանն սաստկութեան : Դարձի՛ր տէր՝ դարձի՛ր քաղցրութեամբ 'ի խնամս գթութեան՝ ձրի և ամենատատ պարգևօք սիրոյ՝ մխիթարել յաւէտ զտրտմեալքս համաշաւիղ աստուածպաշտ տապոյ տոչորմանն անբժշկականի : Ձեռն եդեալ փրկութեան՝ նորոգեսցես վէրաւորն , քաւեալ և պատսպարեալ 'ի մեղսակործանս խորտակմանէ : Եւ քեզ միայնոյ սկզբանդ և անսկզբանդ , ընդ սկզբանդ , և սկզբնաւորիդ սկզբանց՝ որ երրորդութեանդ և միում ճշմարտութեանդ՝ փառք և իշխանութիւն՝ յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն , առ նոյն առաջինս մաղթանաց բանին :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ :

ԲԱՆ . ԽԹ :

ա . Եւ արդ՝ մի՛ տիրեսցեն անօրէնութիւնք քում պատկերիս կայսերականի արքայութեանդ վերնում՝ ա՛ծ բոլորից լուսոյ . մի՛ կապտեսցէ գոռոզն ապստամբ՝ զդարդ փչմանդ շնորհի՝ 'ի քո ստեղծեալս կերպէ . մի՛ թագաւորեսցէ մեղքն խափանեալ՝ մարմնոյս մահացուի՝ առ 'ի գրաւեալ զիս 'ի նոյն ։ Չի՞ք իմ Թագաւոր առ իշխել շնչոյս՝ բաց 'ի քէն ք՜ս , որ անբռնադատ հնազանդեցուցանես լծոյն քաղցրութե՟ն · որ բառնաս զկարիս մեղաց ամենակատարդ բանիւ · որ արեամբդ քո ստացար , և մարմնովդ կերակրեցեր · որ կարգեալ սահմանեցեր ուխտ կենաց անփոխադրելի · որ յոգնի քո կիզեալ կցորդ քեզ գրելով հօր քում մատուցեր ժառանգակցակս · որ յանուն զենման միշտ յիշատակաւ քո չարչարանաց՝ առ նոյն բարերար աղօթել համարձակեցեր , ստեղծիչ ամենից և կեանք ։ Դու ես ա՛ծ իմ հոգւոյ , որ մեծացուցեր զայս տուրս շնորհաց՝ քան զա՛մ գործոց քո հրաշս · ո՛չ զերկինս իւրովքն զարդուք և հրեշտակացն պայծառութե՟բք · ո՛չ զերկիրս և ըզմարդկութ՟իս , և որ առ սոսա են զարմանութիւնք · ո՛չ զսահման լայնութե՟ն ծովու , և որ 'ի նմա են եղելութիւնք · ո՛չ զանդունդս աղխիւքն հանդերձ , և որ 'ի նմա են անբաւութիւնք · ո՛չ բարձրացար յօրինմամբ այսքանեօք մեծիւք , որչափ առ իս կարեկցութե՟ն յաւելն քո ո՛ր մարդաբերէն՝ քաղցրութեանց յուսոյ բարութ՟ն , ո՞վ է ա՛ծ իբրև զիս կարօղ , Թողուլ միշտ զմեղս և ջնջել զանօրէնութիւնս ։ Ահա արդ խնկեալ են բանք քո՝ ո՛ղորմած , և խոստովանեալ բարերարութիւնք · փառաւորեալ խորք խորհրդոցդ , և երկրպագեալ զեղմունք շնորհացդ ։

Է · Արդարև ո՛չ ոք բաւէ յեկեղս Թարգմանել խօսիւք նութական լեզուէ՝ 'ի մասանց այսի քումդ գթութե՟ց՝ զոր առ իս

ցու

ցուցէր՝ յօրինիչ · քանզի և մեծ իսկ է զօրութիւն՝ զհնացեալն անդրէն նորոգել՝ ըստ առաջնումն պայծառութեան, քան յանգոյից ստեղծագործել ։ Եւ զի ոչ է քո տկարութիւն, որ զօրութիւնդ ես ամենայնի, առ որ բանիւ քո միայն ազդեալ՝ զլրութիւն գործոցն գլխաւորէ, ահա յարիցես փառաւոր լինել՝ բարեգործ, 'ի ստացուածս այս կրկին անյուսալի փրկութեանս · զի իրաւամբք ուխտի բարձրացի, հաստատուն եղեալ մեծապէս՝ օրհնաբան աւետեաց քո ձայն՝ 'ի քաւելոյդ շնորհ ծանուցեալ, ողորմութեան լուսովդ ուղերձեալ · քան 'ի ճանապարհ ստեղծանելոյն ։ Զի առ մինն՝ արարիչ միայն ճանաչիս · իսկ առ միւսն՝ առաջնով կոչմամբն՝ և երախտաւոր · ընդ կերպացուցանելոյն՝ և քաւիչ · ընդ նորոգելոյն՝ և բարերար · ընդ հաստելոյն՝ և ողորմած · ընդ կազմելոյն՝ և հնարաւոր · ընդ յօրինելոյն՝ և հեզ · ընդ նկարելոյն՝ ամենազօր · ընդ առաջնորդելոյն՝ և լոյս · ընդ տածելոյն՝ հովիւ · ընդ դարմանելոյն՝ խնամիչ · ընդ ողջպահելոյն՝ բժիշկ · ընդ ձեռնկալութեան՝ զօրավար · ընդ անպարտութեան՝ Թագաւոր · ընդ արարչութեան՝ քաղցր · ընդ ամենատուր պարգևացն՝ առատ · ընդ միշտ անսալոյն՝ ներող · ընդ ոչ բարկանալոյն՝ անոխակալ · ընդ կարեացս վշտակցելոյ՝ ծածկագէտ · ընդ յանձանձելոյ գթոյն՝ ապաւէն · ընդ գերունակ գործոյն՝ ած · ընդ անսպառ բարութեան՝ օրհնեալ յամենայնի ։

Է · Արդ՝ որ ստեղծեր մինչ ոչն իսկ էի ,

և ծանուցար ինձ գոյացուցիչ, և այժմ զհոգի մաղթողիս մարմնոյս տաղաւարաւ՝ յարդարեալ անդրէն վերստին յանարատութ՟են մաքուր սրբութ՟են՝ նախնի լինելութ՟են. զի բազմասցի առաւել անձեցուն եղեալ՝ յանձնի տուչութ՟են անսահմանելի քոյդ սքանչելեաց՝ նորոգ ներկայիս, քան զանցելոյ հնոյն տաճարականոյ: Եւ ընդ ձայնելոյս զթիւս մեղացս՝ որքան միտացս թիւս ընթանայ զանբերելեան յիշատակել, արդարացայց յանուն քո հզօր. և 'ի պատմելս ինձէն զանձին իմոյ բիծ, և դու թողցես զամբարշտութ՟են բազում մեղանաց խոստովանելոյս՝ հզօր ծածկա[illegible] ամենափրկիչ. զի մի ծայրագոյն ըլ[illegible]թ՟ե աւետեացս, դարձեալ նախնումն ւրօտացայց՝ երանելով սաղմոսին՝ ընդ շնորհօք փրկեալն մկրտութ՟են. և փշովք մեղաց յոգի խոցոտեալ, ձեռն քո մխեսցի յիս տառապելոյս այժմէն վերստին, ծանրս առնելով զդեռն պարտեացս՝ քան զքաղցրութ՟են պարգեւացդ. այլ աղաչեմ զիս օրհնաբանեալ հոգւովդ սրբով, ապաչէմ զքեզ՝ տ՟ր ամենայնի, յօրինաց մեղացն և մահու: Քաւ լիցի, թէ անկցի ընդ ակարութ՟ե սահմանս ճշմարտութեդ ծագումն՝ իբրև զգրոյն օրինակ. քանզի ուր քաւութ՟ի է թագաւորեալ, վտարեալ են մեղք. և 'ի խրախոյս կենդանի բանիդ, ոչ է յուսահատութիւն. և ամբարձեալ քոյոցդ շնորհաց, հալածեալ են պարտիքն. և մերձ գոլով ձեռինդ քո՝ ոչ գոյ անհնարութ՟ի, այլ ամենևին լուսաւորութ՟ե, բովանդակական զօրութ՟ե, անպար-

տելի

ունելի կարողութիւն ։ Քո՛ է փրկութիւն · կենդանութիւն · նորոգութիւն · ողորմութիւն , միանգամայն և քաղցրութիւն · արքայութիւն · անեղծութիւն , և փառք յաւիտեանս · ամէն ։

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հեղինակի , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանին ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ։

ԲԱՆ. Ծ։

ա. ՈՉ արդ՝ քանզի որպէս ոչ է առանց քո այ՝ ոգւոց փրկութիւն , և ոչ առանց տեսման աչաց՝ առ լոյս զւարճութիւն , և կամ առանց արուսեկին նշուլից՝ արեւու երբեք քաղցրութիւն , այսպէս և ոչ առանց խոստովանութեան ծածկութեանց՝ և ստգտանաց անձին՝ քաւութիւն ։ Զի զի՞նչ օգուտ քեզ է մաքրութիւնդ , եթէ ընդ փարիսեցւոյն դատեսցիս · և կամ զի՞նչ վնասեսցէ զիս պարտեացս , եթէ ընդ մաքսաւորին դասեցայց · և կամ ո՞ր շահ պարսաւեալ՝ մարգարէն յովէլ , երիցս կրկնելով զանձինն եղկութիւն · և կամ զի՞ դուցէ սո՞յն դատաստան՝ առ ՚ի յիշատակ աւուրն մեծի · և կամ ե՞րբ արդեօք անմաքուր իմասցի շրթամբք եսայի՝ հեռւին ՚ի գործոց տանն իսրայէլի · և զի՞արդ ած պարտաւոր պաշտօն ազգաւեան մարմնոյն՝ իմոյս կարեկցեալ յանցաւորապէս առ հայր աղօթել · և կամ յո՞րս թարգմանել առած առակին , թէ սերտ իմաստոյն

՚ի

'Ի տան սգոյ, և սիրտ անմտին՝ 'ի տան ուրախութե՟ն : Զի որ զսխալէն ադամայ՝ անձին իւրում ոչ գրեսցէ, և զմեղս ամենից՝ իւրեան ոչ համարեսցի, իբր երջանիկն արքայից զհարցն, կորոյս զիւրն արդարութիւն՝ ոպ՟ անմասնակից գոլ երնութե՟ս. և ոչ ընկերի սիրտ՝ առ զուարթութե՟ն երեսաց աւետեօք յուսոյն, ըստ ասացելոյն, եթէ ոչ յառաքելոյն ք՟ի ուսեալ՝ ամենայնիւ ահիւ ըստ ա՟յ տրտմեսցի :

ճ. Որդ՝ ըղձալի է ինձ յաւէտ աստանօր խրատն հին՝ նորոգ ընկալեալ՝ հոգևոր հանճարեղին, զոր տ՟րն իսկ երկրորդեաց, երթալ նստել, ոչ յառաջին բարձին հպարտից ընդ ամբարշտացն նախընտրախորհուրդ ժողովելոց, ուստի դաւիթ և երեմիա՝ ուխտիւ կանոնի սահման հաստատեալ հրաժարեցուցին. այլ ընդ զղջացեալսն սրտիւ՝ պատկառեալսն մեղօք՝ և 'ի դատաստանաց մեծին պակուցեալ ահիւ հատուցմանն, յետնոցն հաւասարեալ առնէն 'ի յերկրի կամաւ խոնարհութեան, ուստի բարձրեալն ա՟ծ պարարեալ բերկրի. որով ընդ նախադասեալսն 'ի բազմականն երանութեան համարձակեցայց, թէ ես՝ և թէ նա՝ հետևեալ ամլինք : Առ որ զերծեալ 'ի բամբասանաց բանի մարգարէին, որ 'ի մէջս ամենս ակնարկէ, մի՛ յիս ասէ՝ մերձենար՝ մաքուր եմ, և ո՛վ զիս տեսանիցէ : Այլ զանկչեան խոնարհութե՟ն երջանկին դաւթի՝ ինձ նպաստ առեալ ասել ընդ նմին, ես իբրև զանասուն համարեցայ, հերքեալ 'ի զգայութէ.

թէ • և հասին չարիք ինձ շուրջանակի • և նեխեցան և փտեցան վէրք իմ 'ի յանզգամիս անբժշկութի : Եւ՛ զայլոց ոմանց ընտրելոց 'ի յասպարեստանի՝ զկամաւորն կշտամբութի մեղապարտութե՝ անձանցն անարատից • ընդ որս և զեզրի մեծի քահանայի զասելն՝ ես ինձէն առեալ բարբառիմ, թէ և ոչ զերեսս բաւական իցեմ համբառնալ 'ի վեր առ քեզ՝ ա՛ծ :

Գ • Արդ՝ ես ճշգրիտ պատկեր ամ՛ երկրի՝ զկնի խառնեալ ընդ նոցին պարտիս • և 'ի նոցայոցն զառ իս զառնութի կրկին առաւելեալ, նոքօք հեծեծեցից • թէպէտ և չէ ինչ պիտոյ զարշութե գունոյ՝ զարձեալ տգեղութի : Ահա՛ արդ մեղա՛յ՝ զի անմտութեամբ գործեցի զոչ հաճոյն քո՝ բազմօք սխալեալ յանցաւորութեամբք • նոյնա՛ յիս գրեթած, որպ՛ երբեմն յուրացութեն ըմբռնեալ պետրոս՝ զի յոյժ ունայնացայ : Լուսաւորեա՛ ինձ զողորմութեդ քո ճառագայթ՝ ամենեւին բարերարութի, զի ընկալեալ զօրհնութիւն քո տ՛ր, արդարացայց կեցից և մաքուր եղեց յանստեղծիցն քո՝ իմոց ըկողաց : Զունիմ համարձակութի զմեղապարտ ձեռնիս հատուցած՝ առ քեզ տարածանել, մինչև մատուցես զօրհնեալդ քո զաջ՝ 'ի նորոգութիւն զատապարտելոյս : Արդ՝ յաղթեա՛ վերստին խնամս յամառութե՝ քոյին հեզութեդ առ իս ժամանեալ մարդասիրապէս • և զ՟ն յամենայնի ամենայնիւ քո կարողութեդ, զառաջին չարին՝ միջնորդն և վերջնականօքն թո՛ղ ինձ հնարաւոր անհասից՝ քո թագաւոր լուսոյն առարդարոց ։

Դ. Չեմ արժանի լսել ձայնին քո օրհնեալ, զի վնասակար եմ բարեգործից՝ մահու հարուածոց ։ Առ կնիքն. առ շնորհն. առ փչումն. առ պարգևն. առ աւանդն. առ ձիրն. առ անունն. առ որդեգրութիւնն. առ պատիւն արքայական. առ պատկերն. առ դրոշմն. առ օծումն. առ ճոխութ՟ին. առ համարձակութ՟ին. առ ընտանութ՟ին. առ կեանսն. առ լոյսն. առ երանութ՟ին. առ յոյսն. առ փառսն. առ անխոնարհելի բարձրութիւնն. առ պսակն անկապտելի. առ խոստմունսն ծածկեցելոյն, որ քեւ՝ ո՛վ Քս, բազմօք աւետարանեցաւ ինձ յամառելոյս՝ իժիս և քարբիս՝ ունկնափակից և ընդելափակ անլուր ականջացս. որ միշտ յառաւելութ՟ե քում բարութ՟ե՝ յոքնապատիկ յաւելու քան զայն չարիքն իմ յաճախեալ, իսպառ կործանեցին. մերժեալ 'ի կենաց՝ ընդ մահ կապեցին, ծառայ կարգեալ ապականութեան ։ Եւ արդ՝ դու միայն իրաւակշիռ և ճշմարտադատ բարերար՝ օրհնեալդ 'ի գթութեան, մեղայ քեզ՝ անօրինեցայ՝ անիրաւեցայ. մի՛ որոյ և եղծայ՝ զեղծայ՝ յանցեայ՝ ամբարշտեցայ. և ո՛չ լռեալ խոստովանեալ և երկրպագեալ գովեալ զքո բանիդ. որ դու իսկ երևեցար անճառելեաւ քո սիրովդ, զոր գրեալն իսկ մեծ է, և նշանակեալն սարսափելի ։ Քեզ արդարութիւն և փառս և մշտնջենաւոր գովութ՟ի, և ինձ պատկառեցելոյս 'ի քէն՝ խնամակալեալ, քաւութիւն և ողորմութ՟ի և բժշկութ՟ի. օգնութ՟ի և պահպանութիւն սրտի և ոգւոյ. բարեբանեալդ յամս յաւիտեանս. ամէն :

* * *

Վերագրին յառաջընծայ կրկին հեծութեան՝ նորին հանգոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա͞յ :

ԲԱՆ. ԾԱ.

ա. Եւ արդ՝ առ երկրածին ոք պաղատեսցի այրս մահացու ամենապատիր եթէ, ընդունայն է աղաղակելն. առ մահկանացու բանական եթէ, սուտ իցէ փրկութիւնն առ յուսոյն վստահութիւն. առ մարդ ոք եղծական եթէ, ընդ տկարութիւն բանին՝ և նանիր է զօրութիւնն. առ իշխանս երկրաւոր գահից եթէ, անցաւոր է ընդ ինքեանս և իւրեանցն բարութիւն. առ եղբայր որ հարազատ եթէ, կարօտ է կամելոյն առ անձինն անդորրութիւն. առ հայրն իմ երկրաւոր եթէ, պակասեալ են խնամակալքն ընդ աւուրց նուաղութեան. առ մայրն իմ որ երկնեաց եթէ, կասեցան գթութիւնքն ընդ նահանջել կենդանութեան. առ թագաւորութիւնս աշխարհի արդեօք, որք զմահացուցանելն միշտ արուեստաւորեն, քան զկենդանագործելն. այլ առ քեզ՝ բարերար ա͞ծ օրհնեալ 'ի բարձունս, որ կենդանի ես՝ և զկենդանութիւն տաս ա͞մի. որ և յետ վախճանելին զօրէս անեղծապէս նորոգել :

բ. Որ եթէ փախնումք 'ի քէն, դու զկնի ընթանաս. եթէ տկարանամք, զօրացու-

ցա

ցանես․ եթէ վրիպիմք, շաւիղ դիւրութեան ուղղես․ եթէ պատկառեմք, քաջալերես․ եթէ ախտանամք յանձն և 'ի մարմին, բժշկես․ եթէ գարշանամք մեղօք, մաքրես․ եթէ ստեմք, քո ճշմարտութեամբ արդարացուցանես․ եթէ յանդուգնս ներքինս սուղեաւ գլորեցիմք, յերկինս ցուցանես․ եթէ 'ի կամաց մերոց ոչ դառնամք, դու դարձուցանես․ եթէ մեղանչեմք, ողբաս․ եթէ արդարանամք, ժպտիս․ եթէ ստարանամք, սգաս․ եթէ մերձենամք, առնես․ եթէ տամք, ընդունիս․ եթէ յամրանամք, երկայնամտես․ եթէ մեք ժխտեմք, դու առատապէս շնորհեալ ընձեռես․ եթէ լքանիմք, տրտմիս․ եթէ արխանամք, խնդաս։

Է․ Որպէս հարիւրորդ երկրորդ սաղմոսն օրհնաբան հրաշաւորական՝ զվեհատեսլոյս զնիրս սփոփէ, և մեծ յոյս կենաց աւետարանէ առ փրկութեանն հանդէս․ որ յաղթականն է գնաց, և տարակոյս բանսարկուին․ որ իբր զխաչին տրունի նշան բարեբաղդ պանծալի սքանչելափառ՝ անխոնարհելի բարձրութեամբ լուսոյ և անպարտելի վերինոյն զօրութեամբ՝ կանգնեալ է ախոյեան աննկանական և անշարժական՝ ամենայնիւ յաւիտենական՝ ընդդէմ անբարի բարուց բռնութեան բելիարայ․ որ ունի յինքեան զանձս հոգևոր օգտից փխաղաց մնաց՝ ընծայեալս զպարտումն մահու և զլուծումն մեղաց, և յոյս կրկնին յերկուս յաւիտեանս, և զնորոգումն խոստմանն անեղծութեան արդարոցն, կանոնս բարեհրաւէրս և կենդանատուրս՝

գրեալս հոգւոյն ածոյ. որ ամենայն իսկ երգ սաղմոսացն՝ մաքուր սրտից է տեսանելի կատակ կենաց մարդկան նկարեալ:

Է. Օի թէ 'ի նախնումն տկար կերպարանն՝ զայս աւետիս և վստահութիւն ընդգրկեալ ունէր՝ կործանման մահու նախաժամին մեծ աւետագիր՝ և կեանս երկնակրօնս վերնակենցաղս՝ մինչ անձնաւէրլիս. և այն ընձեական գիրն, և յեղանակաւոր օրինակն, և պաշտօնն դատապարտիչ վհատութէ յանցաւորացն, և խափանելի կատակն երկրային, և տկար հաշտարարութին միջնորդացն, և թերութին բանից մաղթողացն: Որ զի թէ Մանասէի փրկութին խոստովանելի է, աստուստ վկայեալ յետ այնքանեաց մեղանաց անբժշկականաց. որ արեամբն արդարոց ելից զնուիրեալն մեծի թագաւորին հրաշանուն քաղաք հայրենի, ըստ մարգարէագիր անսուտ պատմութէն. որ և զմեծն իսկ տեսանողաց՝ բազմերախտս ձեռնկալութէ՝ խնամողորէնն պաշտպանութէ՝ նախնակերտ յարկին տեսչութէ, մանկավարժ ինքեան և նախնի, մեքենայիւ մահու սողոցեաց, 'ի յերկուս մասունս խըզեալ՝ դժնդակ տանջանօք մաշեաց, իբր խորհրդով ապստամբութէ՝ զյուսոյն փրկանակ կորեալ: Առ որով զչար յաւելուածն մոլեգնական՝ դքրէական վերնամարտութին 'ի բարձրեալն յանդգնութէ. քանզի ոչ պատկառեաց երբեք զստեղծողին պատիւ և զանուն՝ յիւրաբնակ խորանէն մերժել. հալածեալ զնոյն հոգին, Բելիարայ զանձն դաւանեաց: Քանզի ըզնոյն տաճար տիրական՝ խնկարկութեան հաստողին սահման՝ հռչակաւորն երկրի տեսարան՝ զսարսափելին ազանց սրբարան ․ ուր տեսիլք հրեշտակականք և ամծայլին հրամանք յաղթողականք՝ լուսաւորապէս յայտնութե͞ ազդեալ երևէին ․ զայն վայր երկնանման ահաւոր սքանչելատես , քեանոյ ումեմն քաւադխնակի՝ նախանձարկու պատկերի՝ աւերածոյն անապատի , պաշտոնէութեղ գարշելի և գեւաճենաճեր զոհարան սատարատուեալ կազմեաց ։ Զրկեալ զարքայն երկնաւոր՝ 'ի յարքայականն կայից ․ զամենահարուստն ունայն 'ի սոսացուճածոյ խլրոյ ․ զտանուտէրն՝ անհանգիստ և թափառական տատանեալ ։ Բէհեզղեբուղայ ձեռըն նկարեալ , և զանունն ահեղ՝ փոսրանդի արարեալ ․ գերի տարեալ զաւանդ գովելոյն , ողբալի՝ զորբամածին մասն նուաճեցուցեալ ․ աղօթատուն փոքու ապարանք՝ զորահն լուսոյ կարգեալ , և բնաւից ունողին՝ և ոչ գլխոյն տապաստար յիւրայնոցն եղեալ ․ հատեալ զցանկ հզօրին , բախտից հմայից՝ զսեղանն մեծախորհուրդ արեանն սրսկման՝ երևեցուցեալ ։ Լայնեալ հետս բազումս՝ ընթացելոց 'ի գայթակղութե ․ հովիւ կորստեան՝ հօտին սատակման ․ մոլորութե բուռն վարդապետ ․ և այն՝ զխտութե͞ կրօնից օրինաց , հայր ունելով զմեծն եզեկիա՝ զնմանակիցն գաթի ։

Ե ․ Րյիքան սոսացեալ զամուռս չարեաց , որ և զնոյն սպառիճն՝ որ զարքայութեանն փառս ընծայեաց նմա , հայհոյեալ և թըշ-

նա

նամանեալ ․ և զաղօթկերացն բազմութն՟ սուսերաւ մահու խողխողեալ ։ Ընտանի գաւազանն ․ մերձաւոր վտանգից ․ հարազատ սատակիչ ․ կցորդակից սպանող ։ Աստ՟ծ ոչ գոյր գտանել , զի ուրացեալ էր զնա ․ զաբրահամ ոչ էր յիշել , զի խորթացեալ էր 'ի նմանէ ․ խաչակաւ ոչ էր աղօթել , զի նզովեալ էր 'ի նմանէ ․ խաբոյեկին ոչ էր պարծել , զի տարագիր էր անուանն կոչմանն մեծախորհուրդն շնորհի ․ զզաւութեան երգ ոչ էր նուագել , զի կշտամբից էր նորին ․ 'ի քաւարանն ոչ էր մերձենալ , զի պղծեալ էր զնա ․ 'ի տապանակին ծածագին ոչ էր ապաւինել , զի ընդ գարշութեան ձուլածոյն էր փոխանակեալ ․ առ մովսէս ոչ էր կարդալ , զի անքաւելի էր պարտիցն որ առ նա ․ առ ահարոն ոչ գոյր աղաչել , զի մեղսապարտ էր առ նա ․ առ մերձաւոր մարգարէիցն գունդ ոչ էր դիմել , զի սպանող էր նոցա ։ Եւ նր՟ քաւութեն մեղաց , և արքայութիւն թագաւորութե՟ն վերանին պարգևեալ տուաւ ․ զի քեզ՝ բարերար , բաղմացուցեր կարգեցեր գովեստս անձառս և անլռելիս՝ 'ի յազգս տոհմից և 'ի գարս ժամանակաց ․ և զզուն յաւազն մոնց անփոփոխելի պահեսցես՝ 'ի փառս քոյդ բարձրութե՟ն և 'ի փրկութե՟ն դատապարտելոյս ․ անմահութեանց պարգևաց տուիչ քո , գովեալ յաւիտեանս ․ ամէն ։

Վերջին յաւելուած երգին հեծութեան՝ նորին հայցողի , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ։

ԲԱՆ· ԾԲ։

ա· Օրհնեալ տիրաբար 'ի քումդ էութեն , անհասանելի և անփոխադրելի , խնկապէս բարի · պաշտօն խնկելի , և երջանկութիւն խոստովանելի ամ՛ երկրի · երկայն յուսոյ ամենապատրաստ տեսութեն · գթած ողորմած , որ ոչ պահես ոխս բազմութեն ամաց մեղանաց՝ քրթթել մի ական · որ հրաշաւորս զարմանալիս՝ գեր քան զամ՛ ազինս նախնեացն՝ անսահման առաւելութե՛ կրկին ընդ միոյ հաճեցար հեղուլ զողորմութեն վերինահոս վտակս ամենախնկաւորս 'ի շնորհաբաշխութես նորում ։ Եւ զանտատուս զմուտս ընտրանի պատուհանին անձկութեն նեղուցին ազօտականաց , չափով գիտութեցն ըստ սահմանի , և իւր իսկ նմին , և ինձ ընդ նորին՝ բացեր ընդարձակեցեր թշնամացելումս զատապատն անջրպետական ելեցն ողորմութե՝ ձրի պարգևացն մեծականաց · զոր ընդ մէջ իմն մանուարոց առևտաւոր յիշատակաց , և 'ի հնումն զայր տպաւորութիւն օրինակաւ նկարագրեր՝ զշարժարուքն առ իս , և ես զանամ առ ձեզ · և յորժամ զարձցիս և հառաչեսցես , յայնժամ կեցցես ։ Նաղէ և զաղջամղջին սևութե զունոյն՝ փոխարկել

'ի

'ի ձեռն պայծառութիւն . և զարմանցն արեամբ ներկելոցն՝ յաղթանակել 'ի պատահումն գերման , ըստ եսայեայ և զաքարիայ . և 'ի մէջ բարկութեն՝ դարձեալ զոյգ զօրութեն . քանզի անապատանալ քաղաքացն իսրայէլի , և դարձեալ բնակել . և ճանապարհացն ամայի լինել 'ի չգոյէ մարդկան , և անդրէն հեռանել . և լքանել 'ի սովոյն ոգւով , և դարձեալ զօրանալ ձեռամբ . և գնալ ողջ 'ի տեղի իւր զայրացմամբ , և գտանել զօրութի . ըստ ներողութեան զէլոն , և 'ի մէջ սաստիցն ապառնալեացն՝ կրկին պաշտպանութե , և 'ի սրտին խռովութեան յուզումն խնամոց գթութեան : Այս մարգարէիցն ձայն խնկելի , որ զօրհնեալդ քո գալստեան զազատարարդ հրաման կանխաւ ազդէին :

Ժ . Նո՛ւ զոր չէ բանիւ նուաթեղէն լեզուի ընդ թիւ արկանել վն անբաւութե , փոքունք են և նուաստունք օրինակք և նմանութիւնք , հինք և ժամանակաւորք՝ առ աւետեացդ քո յայտնութե , և խաչիդ փրկագործութե : Որ յետ՛ վայրի կառուցեր զխորանն վկայութե արեան քո ուխտի , որք մեծաբարբառ միշտ աղաղակեն՝ քանդատականիւք մաքրուն հայելի՝ զյաղթանակ բարեաց քումդ հանդիսի , կեանս կրկինս և անմահականս՝ շնորհաց , մկրտութեան , յարութե , նորոգութե , առ քեզ ընտանութե , ընդ հոգւոյդ սբյ միութե , քաւութե , ազատութե , լուսաւորութեան , մշտնջենաւոր մաքրութե , խնկալէս երանութե , ընդ վերնայնոցն կցորդութեան

ան.

անկապուտ փառաց . 'ի շրթունս մեր ձայնիւ՝ բարձրելոյն հաշտեցուցիչ բանից աղաչանք : Եւ զոր աղաւօթն է ասել, կարգեմ աստանօր՝ յիշատակ եղեալ մեծիդ երախտեաց՝ ա՟ծ խնկ լինել ընտրութեամբ շնորհին, և ընդ հաւատացելոց միանալ՝ տ՟րունի մարմնոյդ ճաշակմամբ, և ընդ լուսոյ կենաց խառնութե՟ . զոր կատարումն երջանիկ խոստմանն, ըստ պօղոսի բանին, ոչ ունէր օրէնն : Արդ դու փրկութե՟ . եկիր հայրենիդ քո հարստութե՟, առաքեր և կատարեցեր զյուսոյն յերկարաձգութե՟, որ առ քեզ պահեալ անհամառօտելի՝ քաւիչ ամենայնի : Եւ քեզ փառք ընդ հօր քում՝ 'ի գովեստ բարեբանութե՟ հոգւոյդ քո սբյ, յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

◆ ◆ ◆

Աղերսիցն յաւելուած. կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանն :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ :

ԲԱՆ. ԾԳ :

ա. Տէր զօրութեանց՝ բոլորից դիտօղ թագաւոր, օրհնաբանեալ ողորմութե՟ ա՟ծ ամենեցուն : Որ յաղթես անսահմանի լայնատարած ընդարձակութե՟ . ա՟մ անբաւութեց դու ես ողքանութիւն . մինչ զի կարծրոյն՝ քեզ հասանելու է, և լոյծն՝ քեզ պնդակալ, և չիք քո իր անհնարաւորական՝ յաղթօղ զօրութե՟ աջեդ . հուրն՝ ցօղ իմն է զովական, և անձրևն՝ բոց կիզանողականն ։ Զբարն բանս ցուցանել կերպարան ազդման , և զբանականն դընես անխօս և անշունչ արձան ։ Զպարտաւորն ողբեալ՝ պատուականն անձնս , և զկարծեցեալն մաքուր՝ իրաւամբք բըռնեալ դատիս ։ Զմատուցեալն ՚ի մահ՝ բերկրութ̃ բարեաց արձակես , և զըմաշեցեալն՝ զուարթ տեսութ̃ օծեալ՝ դարձուցանես ։ Կանգնես զմատնեալն հողերից գրոյման , և զսասանեալն՝ ՚ի վստահութիւն վիմիդ հաստատես ։ Զախտացեալն բազմահառաչ՝ երջանիկ կարգես , և զյառաջացեալն՝ դարձեալ անդրէն ՚ի յետս նահանջես ։ Եւ յորժամ պակասին առ ՚ի մէնջ բարիքն , զառաւել զարմանալիսն յայնժամ ներգործես . քանզի մի̃ քո դետես թողուլ զմեզ՝ և ջնջել զանօրէնութիւնս , և քաւիչ լինել անիրաւութեաց՝ և զմեղս մեր ոչ յիշատակել , ըստ եսայեայ և երեմիայ ։

Է̃. Այլ առ շնորհ նորոգ փրկութեանն՝ բազմօք գոհաբանութ̃ հեղեալ , ՚ի յաճախութիւն անբաւիցն՝ լեալ առ մերն իսկոյն կարկեցայ . քանզի կրկնեալ զըստոյգ անպատում բարիսդ , որ ՚ի քէն առ իմ՝ յանմասն թշուառութե̃ , քոյին ապերախտ առ քեզ մաղթեցից , յարմարեալ դարձեալ ՚ի նիւթս բանիս զառ ողբերգութեան այսր մատենի , լցից թախծութե̃ք և հեծեծանօք ։ Այլ առեալ խառնեցից ՚ի տօնողիդ հաճութե̃ , ըստ ցաւոցն՝ զդեղն . ըստ վհատութեանն՝ զխրախոյն . ըստ յուսահատութեանն՝ զյիշատակդ անուանն հաստատողիդ . ըստ տխրութեւս զսփոփանաց · ընդ իմոյս դառնութեան՝ զքաղցրութիւն կենարարին · ընդ պատիժ օրինին՝ զշնորհն · ընդ պարտս անիծիցն՝ զազատարար օրհնութիւնն · ընդ մարմնոյ մահուն՝ զամենայնիւ՜ նորոգութեան :

Է · Հաւատամ հզօրին բանի, ուստի միջայնեմ · ըստ բնութեան սրտիս՝ ո՜վ Տ՛ր, որ հնչումն է առ քեզ մեծութեան ձայնի երկար գոչելոյ : Որ մարմնակից և պատկերակից մեր եղեալ, և քահանայապետապէս անօրինակ՝ զօրինակին խորտակեալ զլուծ, ընդ զենման մահու անասնոցն՝ բարեբանեալ մարմնոյդ նուիրմամբ, անմահապէս միշտ մատուցանելս, և անմոռացաբար քաւութիւն շնորհես · ոչ սակաւամեղելոցն միայն, այլ և որոց հասեալ է անընկալութեան առ ելս կենաց : Զի ո՜րքան զօրէ մարմնոյ անդամոց առ մեղս կենդանութիւն, թէ և բիւրուց ամաց ունիցի յերկարաձգութիւն, յորժամ նոյն բոլորեցուն մին սրբին կամաւ և յօժարութեամբ զենումն ընկալեալ, մահու համբերես բաշխեալ ՚ի քաւութիւն : Զի ոչ եթէ մարդութեանդ աղբերց՝ պատարագականն գոյ մահու յորդառատօրէ կատարեցին, այլ կամօք քոյք՝ հոգւոյդ գործակցութեամբ, ՚ի հաճութիւն հօր՝ և ՚ի մեր հաշտութիւն ցանկ մատուցանես : Իսկ եթէ ամենեցդ ինձ անպիտանին՝ խառնելս մին իմ առ իմ փրկութիւն, ՚ի դէմս իմ, երբ թէ ընդ քոյդ էութեան ես իջեալ մարմնով պարտանակցաբեր կցորդ միացեալ · և դու բարերար, յաղագս իմ ՚ի մինս կերպի՝ փոխանակեալ ընդ իմում ծառայս :

պարանեաց , և մահ ընկալեալ անպարտապարտդ՝ զմահապարտիս մեղաւուց պատուհաս , և 'ի յիմ անուն յանցաւորացս , որպէս թէ կամաւ ընդ քեզ ես կրեցեալ , բազումս մեռեալ՝ և մնաս կենդանի . ոչ ուրացողացն ձեռօք , այլ դաւանողացն հաւատովք ծծապէս նուիրեալ , և 'ի մասունս անհատս բաշխեալ :

Գ. Ասէր ումն ողոքաւոր՝ չաւատալեացն պաշտօնատար . մեծ ինձ և անկշռելի առ ամեն դատել՝ անյարմարագիր անձին յուսադիր , հաւատամ զփառս և զերջանկութին , քան թէ մարտիրոսութ՟ իսկ՝ թող թէ ուղղութ՟ իմս թշուառութե՝ յանցաւոր մարմնոյս վախճան ընդունել : Իսկ զանձնասութին խորհրդոյս՝ այսու դիւեցի . դաւանէր խակոյն , որ զի և մաքրոյն անձինք առանց նուիրման այսր յեշատակի՝ չէ են խակապէս կատարեալք խոպան , եթէ ոչ ընդ այս հրաշակերտութին մեծութն՝ հողեալ խառնեցին : Այսա թէ մեղաւորիս մասին , կրկին մատուցար բաժին ասելով յուսայր , իբրև այն՝ թէ ես ինքն եղեր ճշմարտիւ , դրուեալ զիմս դաժանութին ընդ քում համեղութեան , պատարագեալ քոյինանիւթ զանդուշածոյ նշխարաւդ կենաց լուսոյ : Այսու ամենայնիւ 'ի վերնատանն նախանուէր բարեշնորհութե՝ անհնարաւոր ախտիցն ճարակ՝ զմարմին և զարիւն իւր բաշխեաց 'ի քաւութին , 'ի վեր կարծեցուցանէր քան զնահատակին վկայեցելոյ արեամբ կատարմամբ . յուսոյս օրինակ յարգաւորութ՟ գրեալ զիս 'ի փառս , այսմ փրկանօք հաւատալի երևեցուցանէր , քան թէ քաւելոյ և ողորմելոյ և շնորհելոյ , որչափ մեծականիդ առ մարդ զօրութն . և տիրական մեծախառն մարմնոյն կամաւորական նուիրումն՝ առ անասնական սպանդին մատուցումն . և անմահն՝ առ մահկանացուս . լոյսն ահաւոր՝ առ ստուերայինս . յաւիտենականն՝ քան զանցաւորս . բարձրեալն՝ քան զերկրաւորս . անստեղծն՝ քան զեղականս . բարին իսկութե՝ քան զթիւրեալս բնութեամբ . մանաւանդ զի իւր է կամելն , և իւր կենսագործելն . օրհնութն առաւել՝ քան զանիծիցս պատուհաս :

Է . Որդ՝ տո́ւր խոցելոյս ՚ի սիրտ և յոգի՝ ապաշխեմ գըլթած , զառ ՚ի յերկինսուաս ընծայեալ ողբոց կենաց . մատիր քաղցրութե՝ առ ախտացեալս մեղօք . քաւեա́ ՚ի պարտեաց՝ ամենակատար բաւականութեն : Իսկ առ ՚ի յինէն՝ այս է ճշմարիտ և անխաբելի կերպարան բանի , որ զի հատիցդ ամենից՝ ՚ի սէրս ընծայես . և ըստ տարազու սերմանն՝ և հնձելն է իրաւացի , ըստ ճշմարիտ բանին պօղոսի . և աջոցուցանէ ՚ի տապ արևու՝ ոչ է զօրութն : Այլ դու բարերար հաստիչ յոչնչէ՝ յարդես յաւէտ խնկայես հանգոյն , և զդաւանելն զգեղ՝ բաւականն առ կենդանութն . և ոչ ես ընդ սահմանաւ փակեալ օրինի , այլ յաղթես՝ մանաւանդ թէ խզես զկապկանսն , և դու միայն ծնաս պայման առեալց՝ հնարքն յանցաւորաց տարուկուսելոց : Եւ քեզ ընդ հօր՝ հոգւոյդ սրբոյ փառք և իշխանութն յաւիտենից ամէն :

Վէրջ

Վերստին յառնելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հաճոյից, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա՟յ ։

ԲԱՆ. ԾԴ.

ա. Եւ որդ՝ յամենայնի առ իմ ակնկալութ՟ն՝ քո՛ է զօրութ՟ն, ընկղզենալոյսդ աչաց տեսանելեաց եւ սրտի խնամատոյց՝ յ՟ս. քո՛ է բարերարութիւն՝ կեանք եւ անմահութիւն ։ Դարձ առ իս գթութ՟բ, եւ հանդերձեսցես դառնալ ինձ առ քեզ կրկին բերկրութ՟բ. զի առանց քոց կամաց՝ ոչ ունիմ լինել նորոգ փոփոխեալ. եւ եթէ ոչ կամք քո գթասցին, ոչ զօրեմ փրկել մահու պարտականս. եւ եթէ ոչ կառավարդ յարգարեսցես պատրաստել ինձ հետս ճանապարհի՝ որ առ քեզ բերէ, վի՜հ է ինձ խորոց յաղթէ եւ յանդնդէ ։

բ. Ահա ոչ պարծիմ՝ իմ իրօք նախատեսալս. ոչ պանծամ զարմացեալս. ոչ խրոխտանամ լքեալս. ոչ մեծաբանեմ պապանձեալս. ոչ ըմբոստանամ ձաղեալս. ոչ երջանկանամ եղկելիս. ոչ արդարանամ ամբարշտելոս ։ Զի ոչ երբեք հարթ ընթանայ երիվար՝ առանց սանձակալի. եւ ոչ նաւ համբառնայ հանդէպ՝ առանց ուղղչի. եւ ոչ արօր կշիռ ինչ գործէ՝ առանց մաճակալի. եւ ոչ երկնօրեակք լծոցն 'ի ձահ ձգեսցին՝ առանց եղոլի. ոչ ամպ վերաշրջէ՝ առանց հողմոյ. ոչ աս‑

տեղք ցնդէն և կամ գումարէն՝ առանց ժամանակին . ոչ արեգակն փոխաբերեալ ուր շրջանակի՝ առանց տարրական օդոյ . և ոչ ես նորօք հանդերձ՝ առանց բարեգործիդ հրամանաց՝ ակնարկութեն : Զի դու միայն ես տուիչ կենաց բանականաց , և խնամիչ կարգաց հոլովման արարածոց , և 'ի քէն է ինձ փրկութի , ըստ սաղմոսերգին , և դու ձայնես բարբառ խնդալից աւետեաց հնչման՝ յականջս ընդունելութեան ամ հասակի , եկայք 'ի հանդիստ իմ ամենեքին աշխատեալք՝ և ես մաքրեցից զձեզ 'ի պարտեաց : Իսկ զի՞նչ օգուտ 'ի լուացմանէն , եթէ կրկնակի զազրացայց . և կամ ո՞ր օգուտ 'ի ճաշակմանէն , եթէ գեհենին մատնեցայց : Եւ կամ զիա՞րդ յաբրահամ պարծեցայց՝ խորթացեալս 'ի գործոց նորին . որդիս զարշութեան հօր ամովրհացւոյ , և մօր քետացւոյ կամ քանանացւոյ , ըստ մարգարէին որ առ իս՝ յանկուցող ձայնի . ժառանգս մերժելի եթովպացի՝ և ոչ մենեկին սառայի , ըստ տեսանողին առ իս առածի . եղբայրս զամրինի՝ և կամ գոմորայ . համբաւս անդրռեաց և անարգելի՝ խակակութ պորտոյն խակութե տղոյ և ողողելոյ , ըստ եզեկիէլի կրկնամախաոն կշտամբութե :

Է . Եւ քանզի 'ի ծովս բազմալուանգս ալէաց հողմոյ սաստկալեալս զղուեալ՝ ուժգին ըլկանօք խորա ապտակեալման 'ի ծովին՝ փոխեալ ընկեցեալ 'ի վտակն վայրենական ողողից . առ որս՝ զմատունս ձեռաց այսր անդր տարաբերեալ , իբր 'ի հոսանաց բռնութեանց զարհանալար

գէ

գետոց , արտաձգեալ յակամայ ընթացս ողորմագին գլորման՝ Ջրակուլ ոգեսպառ պղտորարբութեամբ՝ դաժանաձայն ակախառն մամռարմատս խռոնախառնէ՝ մահաբեր երկկամբք վանեալ , ըստ որոց յուղխիցն հեղեղիցին՝ հեղձուցեալ ։ Այսու առակաւ և ես երկեղիս՝ խօսիմ , և ոչ իմանամ · գոչեն , և ոչ ինչ լսեմ · բարբառին , և ոչ զարթնանամ · հնչեն , և ոչ փոխադրիմ · փողեն , և ոչ զուամարթիմ · վիրաւորիմ , և ոչ ես զգամ , կուոցն զարշութեն նմանեալ՝ թափուր յազդմանէ բարեաց իմաստից · Արդարև չար առաւել յաւէտ խոկալէս քան զօրինակդ՝ անմարտութիւս , ատելի և մեղադրելի , և ատենին քան արժանացես մատնելի ։

Գ · Եւ քանզի անդառնալի ուղղոյն յիշատակ՝ ատեացս պարտեաց՝ զայս կտակ թողի՝ որոց ընթեռնուն , խնդրեմ բանիւ տու ած կարգեալ հանապազորդութեամբ · այս կացցէ սահման յանձնառական խոստովանութե̃՝ մշտնջենաւոր ձայնարկու աղաղէն քոյ՝ ամենակալ · զոր գիրդ ընդ մարմնոյս , և բանդ ընդ հոգւոյս՝ զմնացմանելեդ մշտ թախանձեսցէ , երբ յանեղծական մաղթողէ ընկալեալ աղերս 'ի յիմոյս ձայնէ՝ բարեգութ մարդասէր , օրհնեալ յաւիտեանս · ամէն ·

Վերստին յաւելուած ներքին հեծութեան՝ նորին հայցողի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ։

ԲԱՆ. ԺԵ.

ա. Եւ վն զի ողջացեալ ողջոյս թիւք 'ի թիւս անբաւից ծննդոց մարդկան՝ եդի 'ի կշիռս իմանալեացս մտաց, ոչ գտի զոք համեմատ ինձ պարտաւոր ․ և առ այս զդաւթեան սաղմոսին զբանն 'ի յերգ ինձ առնուլ՝ զառն կշտամբութեն գաւազանաւոր գործաւոր ․ ով յարիցէ ընդ իս 'ի չարիս՝ հաւասարել յանօրէնութիւնս ։ Եւ քանզի այս բառ ամէն մասին՝ կնքեցաւ և հիմնարկեցաւ առ այլս մահու, և ես վկայեմ կրկին հաստատեալ ․ առ այսր խրատունս գրեմ՝ ինձ միայնոյ զեղծանել խայթս, քան իմոյս բանիւ բազմաց տարագրել ․ թերեւս ամենեք առ այսու արդեօք՝ և ինձ շնորհեսցես, շնորհողդ զպարտիս իմոցն ։

բ. Եւ արդ՝ զինչ քեզ աղերս հաճոյական 'ի յայսմ և 'ի սոյն, և 'ի ծուխ անուշից ընդունելի խնկոց մատուցից՝ գովեալ թագաւոր երկնաւոր քո, եթէ ոչ զառ 'ի յինէն անիծեալսն՝ օրհնել մաղթեմ ․ զկապեալսն արձակել ․ ազատել զդատապարտեալսն ․ բարեգործել զնեղեալսն ․ պատուել զթշնամանեալսն ․ սփոփել զտրտմեցեալսն ․ դարմանել զխորտակեալսն ․ խնամել զպարտուցեալսն ․ պաշտպանել զընկճեալսն ․ զվիրաւորեալսն

'ի

'ի մարմին՝ յոգի բժշկել: Եթէ օրհնութեն բանիւ՛ առ ոք մատուցայ, լռեցեր · իսկ եթէ անիծիւք, մի հայեսցես ընդունել գըթած: Ես տառապեալս ամենաթըշուառ՝ 'ի վերջին սպասաւորութեն մաղթանաց այսր մատենի, 'ի բովանդակ մտաց շնորհեցի իմոցն՝ փակեալ առ 'ի քեն զանիծիցն գժնդակ ըղձիցն չարաչուք ձայն · և գժնեից նենգաւորացն իմոց՝ ընդ բարիսն 'ի բոլոր սրտէ հաշտութեան արգահատեցի · վասն որոց և ծունր աղաղատանաց կրկնեցի · որչափ դու լեալ ահա յայց եկեալ առաւել ողորմեսցես ըստ քոյդ մեծութեն՝ գովեալ խնամակալ, կեանքդ՝ մահացուիս · հզօրդ՝ տկարիս · ամենակարդ՝ վարանելոյս · իմաստութեդ աղբեւր՝ յիմարիս և թմբրեցելոյս: Քանզի յաւէտ սխալեալ անկայ իբրև ողողակ մթայնն ոչ ընդունական՝ 'ի հաղբս մանկամնդձայամակս · չխնայեցայ զկորուստն · չգետացի զորդոյթն · չառեալ զըմբռնող որսոյն ծածուկ մեքենայս · չկարծեցի զխաբումն կերպարանաց կեղծաւոր վարմն · չնկատեցի զգայթագղութին շուրջանակի · չշօշափեցի զպատանդիչ զցանցարկ կարթին · ժամանեցին ինձ չարիք, և ես ոչ կարացի ձեռնամխել, ըստ սաղմոսողին:

Գ · Քանզի և ոչ խնամակալի ումեմն արտաքնոյ բարուոք թուէցաւ չար տալ ըղձման՝ առ չխնամելոյն պատճառի · և ես վկայեմ իմովս բանիւ · քանզի իբր զանըզգայ պատճառս անտանանց մեռանիմք՝ և ոչ զարհուրիմք · կորնչիմք՝ և ոչ հիանամք · թաղեցեալ լինիմք՝ և ոչ խոնարհիմք · առարագրիմք՝ և ոչ տագնապիմք · եղծանիմք՝ և ոչ զղջանամք · մաշիմք՝ և ոչ մատուեմք · պակասիմք · և ոչ պատրաստիմք · գնամք՝ և ոչ զգուշանամք · գերիմք՝ և ոչ ևս ըղգամք : Իսկ հանդիսատ ասէ երջանկին Յոբայ զվախճան մարդոյ , և ես խոստովանիմ զայն ընդ սմին , եթէ ոչ ունէի զբեռն աշխատութեան մահացու գործոց ըստանձնել : Մանաւանդ զի՝ որոգայթն գաղտնի , և հնարագիտն աներևակի · տարր ժամանակիս յանէից , անցեալն անյոյս , և ապառնին կարծողական · Ես անհամբեր , և բնութիւն թերահաստ · ուժք անհաստատք , և միտք ցնդեալք · կիրք հարկաւորք , և բարք անժուժկալք · մարմին մեղսամակոյր , և յօժարութիւն երկրաւոր · գխմամարութեն անկակից · և խառնութեն ներհակական · բնակութեն կաւեղէն , և անձրևք ուժգնակիք · կարիք անթուելիք , և պատահարք աննախդրաւք · միտք չարախինամք , և անհնմունք բարբառեցաւք · կեանք առօրեայք , և զինուք սակաւաւորք · խորհմունք յիմարութե , և խաղալիք տղայականք · ախտութեք ընդունայնք , և վայելմունք երազականք · համբաւք ոչնչից , և պահեստք հողից · նմանութեք ստուերաց , և կերպարանք ծխծղելիք : Քանզի իբրև եկն եհաս պատուհասն , ըստ պօղոսեան բանին , անպատրաստ գտեալ զիս ինքեան , մեղքն կենդանացան յանդիմանել յարդարութեցն , և ես մահացայ կենացն , և կենդանացայ կորստեանն :

Զ · Պօղացան օտարք չարին գումարք՝ զրազստացուածս սրտիս իմաստից . ըստ գրոյն կանխաբանութե՟ն . որով եկն եհաս խակոյն սատանօր իմաստութե՟ն ինձ նուաճանաւ , ըստ առակողին , և առաւելուլ ոչ բարւոյ ցանկութե՟ն : Ո՛չ յառեցի զակն ոգւոյս 'ի գլուխն իմ կենաց Ք՟ս , որով ընդ ուղիղն հետևեցայց : Քանզի կամելով ուժգինս ընթանալ՝ ընկլայ սատակապէս . յանչափն ձգտիլ՝ իմոյն ոչ հասի . 'ի մեծագոյնն ամբառնալ՝ սաստուստ գլորեցայ . յերկնայինն ուղղոյն՝ անդնդոց մատնեցայ . 'ի զգուշանալն առաւել՝ յաւէտ վնասեցայ . յանարատն պահել՝ մանր խորտակեցայ . կարծելով ընդ առհեակն մտցել՝ յաղն գլթեցի . 'ի զերկրորդն խուզել՝ զնախինն կորուսի . 'ի խնդիր սակաւուն՝ 'ի կարևորացն զրկեցայ . 'ի յուխտին պահել՝ զաչինն գժրեցի . առ սովորութե՟ն կորիլ՝ կորուսիչս գտի . 'ի փոքունցն փախուցեալ՝ մեծամեծացն մատնեցայ . զոր ես ինքն ինձէն սանձծեալ՝ չարաչար դատախազ անձին կարգեցի : Յորոց փրկել զմատնեալ զերիս դու միայն զօրեսցես , կենաց մատուցեալ՝ զընծայեալս մահու՝ զհոգիս . զի դու միայն՝ տ՟ր յ՟ս , Ճանաչիս բարերար , անսահման փառօք՝ ընդ հօր և հոգւոյդ ս՟բյ օրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

* * *

Վերջին յաւելուած երկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանին ։
’Ի խորոց սրտից խօսք ընդ ա͞յ ։

ԲԱՆ· ԾԶ։

ա. Իսկ զառլիթան՝ մահու դիպուածոյ՝ դժոխաբարեան ծառայս դաւանութեն սպասուղք, ընտանիք Թշնամիք, հարազատք հակառակք, և որդիք դաւաճանողք, աստուածագրեցելովք մատամբքդ նշանակեցից՝ գրեալ յանուանէ, որ են այսոքիկ ։

բ. Սիրտս նանրախորհուրդ, բերանս չարախօս, ակնս յայլրատատես, ականջս վրիպալուր, ձեռնս մահաձիգ, երկիլամունկս անփորձ, ոտնս մոլորաշաւիղ, ընթացս աներկիւղ, հետք խոտորնակ, շունչք ծխախառն, գնացք խաւարային, գոյութեն ըերդե վիճակեան, խորհուրդ ծորեալ, կամք անկայուն, չար անփոփոխ, բարեմանութեն սառանեալ, անձն տարագիր, աւանդ վաճառեալ ։ Գազան վիրաւոր · Թռչուն նետահար · փախստական քարայլէծ · ըմբռնեցեալ [illegible] · առապակ ծովակերոր ։ Ձկնաճար նենգաւոր · մարախիլ անպատսպարան · աղաւաղէն անժուժկալ · մշակ հեղգացեալ ։ Աղօթական անխրախոյս · բեմական սատանաքարշ · քահանայ անկնդրուկ · օրինական անանուէր ։ Դպիր կշտամբեալ · իմաստակ խելագար · Ճարտասան անճառանի ։ Կերպ անպատկառ · դէմք անամօթ · երեսք լրբացեալ ·

չէալ • գոյն անհամբոյր • ահեղ տեսարգի • գեղ ծանակեալ : Խորտիկ խանգարեալ • ճաշակ գարշեցեալ • այգի գաղձնաւոր • որթ որդնահար • պարտէզ փշաբեր • հասկ ուտաճահար • մեղր 'ի մկանց ճարակեալ • անպատասպար անկեալ : Անապարծ յուսահատ • անհամոզելի նզով • անհաշտական բաժանեալ • ունայնաբան շաղակրատ • պաճարամիտ գոռոզ • անասնօրէն ապերատ • դժոխային աղաւահ • աներասան յանդուգն : Մոլեգնութեն անիած • ձեռնամբգութեն ապամնող • տատասկացան երկրագործ • երջանկութեն եղկելի • մեծութեն վատթարեալ • վայելչութեն անշքեալ • կարողութեն տկարացեալ • բարձրութեն խոնարհեալ • փառաւորութեն ընդոտնեալ • պատուէրանազանցութեն յարակայ • սխալանք յինքնակամ : Մատակարար կամակոր • խորհրդակից նենգաւոր • բարեկամ հատուածեալ • հաղորդապետ գողամիտ • մերձաւոր կծծի • բաշխող ժլատ • վերատեսուչ կարկամ • ոգի անախտակեր • խղճք անսէր • բարք ատեցող • աղէք անգթականք • գնացք անխոհեմ • աներեւոյթք ճանեալք • ծածուկք անիծեալք • դիպուածք թշնամանեալք : Վաճառական վատնիչ • շահարար շռայլեալ • պաշտօնեայ արբեցող • գանձուց ատոկեան երկմիտ • պատգամաւոր բանսարկու • դռնապան քնեած : Աղքատ հպարտ • մեծատուն ժխտող : Գիճանապետ անօրէն • պահապան մառանից • բնակակից շարախօս • սուրհանդակ անժաման • Թղթաբեր պարտաւոր • տաքեալ խառնակարար • միջնորդ անիմաստ :

Աւն

Արքայ արտալած · Թագաւոր Թարմատար · կայսր ոգեկործան · իշխան տիրադաւ · զօրավար զրկօղ · դատաւոր անիրաւու · ռամիկ ինքնագործ ։ Նախատողէ ծաղր · սիրելոյ աշխար · բանադրի դարով · յանդիմանչի դատախազութէն ։ Քանզի և 'ի վեհագունիցդ կոչմանց՝ էր ուրեք արդեօք՝ զի էի · իսկ 'ի վատթարականացդ մասանց՝ եկն երբեմն եհաս՝ զի եղէ ։ Արդ՝ այսքան իմաստակարութէնք խարդախութենց յանձնխաղունեց , յորոց յոմանց խաբեցայ երբև զյիմար , և յոմանց տիրեցայ երբև զտկար՝ կամաւ մատնեալ զիս ինքն մահու ։

Գ · Արդ՝ զորս 'ի վերադրելոցդ մասանց՝ քեզ առնելեաց , և իմ կորուսչաց՝ 'ի սպաս պաշտաման քեզ ընծայեցից · զորպիսիս ապականութ՟ պարագրեալս՝ ամենասուրբ քո մեծութեան հանդէպ կացուցից · և կամ որքանեօք երկայնմտութ՟ք համբերեսցես այսքանեաց պարտուց · որքան ներես · որպէս լուեցես · զիարդ իսկ անսայցես · եթէ ոչ մատնեսցես հարուածոց գանից զարժանիս սատակման մահու ։ Արդ՝ այսոցիկ անհնարին մթութենց՝ հոգւոյ խաւարի՝ ողորմութ՟ լուսոյ քոյ պատահեսցես՝ բժշկել քաւել և կենդանագործել՝ զօրեղութեան անվթարելի · և քեզ փառք յամենայնի · ամէն ։

* * *

Վէրջ

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ։

ԲԱՆ. ԾԷ։

ա. Ո՛վ դու անուն ահաւոր. մեծութեան տեսակ. անքննելին բարձրութեան պատկեր. անսահման զօրութեան կերպարան փրկութեան լուսոյ. պաշտպան կենաց. դուռն արքայութեան՝ վերնում համագլխեանն. ճանապարհ հանգստութեան. ապաւինութիւն նորոգ և անտխրական երանութեան. ամենակալ ինքնիշխանութեան բոլոր էականութեան. օրհնութեան կոչումն. աւետեաց ձայն. բերկրութեան բարբառ. անմահութեան դեղ. որդի անճառ Այ միոյ։ Որ ինձ անհնարին է, քեզ դիւրին է. որ ինձ անհասն է, քեզ սահմանեալ է. որ ինձ անանցն է, քեզ հպաւոր է. որ եղկելոյս ինձ ծածկեցեալն է, քումդ երանութեան մերձաւոր է. որ ինձ անկարելին է, քեզ կատարեալ է. որ ինձ անկշռելին է, քումդ անճառութեան չափեալ է. որ ինձ յուսահատութեան է, քեզ սփոփանաց է. որ ինձ անբժշկականն է, քեզ անվտանգելի է. որ ինձ հեծութեան է, քեզ խնդութեան է. որ ինձ ծանունք են, քեզ թեթեւագոյնք են. որ ինձ եղծեալն է, քումդ զօրեղութեան գրեցեալ է. որ ինձ կորուսեալն է, քեզ ըմբռնեալ է. որ ինձ անճառն է, քեզ համարեալ է. որ ինձ մռայլն է , քեզ ճառագայթ է · որ ինձ անթիւն է , օրհնեալդ քում ձեռին բովանդակեալ է · որ ինձ տաղտկալին է , քեզ հեշտալի է · որ ինձ փախչելին է , քեզ վանելի է · որ ինձ անմատոյցն է , քեզ դիւրահերքելի է · որ ինձ մահաբերն է , քումդ կենդանութ՟ն զօրութ՟ն՝ ընդ ոչգոյսն համարեալ է :

ժէ · Այլ դու ողորմած ա՟ծ բոլորից տ՟ր յ՟ս ք՟ս , և այսմ զօրես առ ելիցն հնար՝ եթէ գթասցիս · վ՟ս անուան փառաց մեծութ՟ն հօր քո օրհնելոյ , վ՟ս կամաց գըթութ՟ն ոգւոյդ քո ս՟բյ , տես 'ի տաժանաւորս կրից յանդիմանական յայտնութ՟ն , և 'ի խորոց սրտի խնդրամատոյց դատախազութիւն · նայեա՛ 'ի բնութեանս ամենապատող խակութ՟ն , և պարգևեա՛ բըժշկութ՟ն վիրացս , և հնարաւորութիւն կորստեանս · զերծումն բազմամանեայ մահուս , և շաւիղ կենաց ապականելոյս · նորոգութ՟ն եղծմանս , և մուտք յուսոյ անմխապշանելոյս : Եթէ ես զամենայն ինձ կամս ցուցի , որչափ առաւել դու զբնաւորականդ քո զընտանի բարերարութիւնդ · եթէ 'ի փշոց պտուղ ընծայեցաւ քաղցրութ՟ն , որչափ առաւել 'ի ծառոյդ կենաց՝ ճաշակ անմահութ՟ն · եթէ ես իմոց ատելեաց ողորմութ՟ն մաղթեցի , դու քոյոյս զխնդիրդ ոչ կրկին մատուսցես հըզօր՝ յանճառագոյն առատութ՟ն :

ժը · Արդ՝ տես 'ի քոյդ մեծութ՟ն բարձրեալ , նայեցեալ 'ի յիմս փոքրկութիւն · ընկա՛լ զաղաղակս խոստովանութեանս անհամար մեղացս , որ զբնաւն համոյն տեսանես ·

և որպէս զխմին գթել՝ ոչ գրեցեր, և զաւագոյս փոքու սասանել՝ մի համարեսցես. և երբև զչաւալթին՝ ընդ մեղայն ասել՝ խակոյն անցուցեր զպատիժ պարտուցն, և առ իմ ձայնիս հեծութիւն՝ զնոյն գործեսցե՛ս երկայնմտութի̃ն. որ տաս ամենեցուն առատապէս անաչառութբ̃՝ ով̃ յաղթօղ բարի բազմիմաստ. և ոչ նախատես զկեանեալ ստրուկս՝ ով̃ ողորմած և ամենաստեղծ. սաստեցի՛ր զվերստին, և մի կորուսաներ զբուժեալս արեամբ քո, և զբուծեալս սնեամբ քո՝ գթա՛ծ: Զի քո է փրկութին, և ՚ի քէն է քաւութիւն, և քեզ վայելէ փառք յամենայնի յաւիտեանս.
ամէն:

⁂

Վերջաւորին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հաջողի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի:
՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ̃:

ԲԱՆ. ԾԸ:

ա. Օրհնեալ տ̃ր յա̃ ընդ հօր, ՚ի կամս հաճութեան հոգւոյդ քո սբ̃յ. և օրհնեալք ամ̃, առ ՚ի յօրհնելոյդ օրհնեցան. օրհնեալ միայն՝ որդի օրհնելոյ. չիք իմ թագաւոր իշխեցօղ շնչոյս բաց ՚ի քէն՝ քո̃: Այս է օրհնութիւն յակոբայ՝ ամենայնի, յորժամ բարձից զմեղս նր̃:

բ̃. Տէրդ ողորմեաց ինձ՝ տ̃ր բարերարութ՝ ըստ նախնիդ քո սովորութե̃, և օրհնեա՛ զանօթս քո բանականս, ըստ ձայնին դաւթի՝ և ըստ մովսէսի. զի բանիւդ քո փրկութեան ժամանեալ, հասից քաւութեան՝ օրհնեալ առ 'ի քէն ։ Աստուածապէս ինձ հրաշագործեալ՝ ողորմած արքայ երկնաւոր, որք անկելոցն 'ի բազմաժամանակեայ մահճացն խիստս, ժողովելոցն 'ի սրահին բեթհեզդայ ։ Յորոց մի էր և կրկին թերահասան՝ երից տասանց և ութի միոյ ամօք ախտացեալ յօդիցն լուծմամբ, որում ոչ անխայեցեր զբժշկութեան ձեռնտուութեան, երբ գտեալ զանդրոյժ չարութեան՝ որ նեղութեացն քեզ յաւուր մատնութեան զատն գիշերին ամբարտաւանութեան՝ երախտաւորից, մեծից և բարերարից ։ Որ թէպէտ և կանխաւ իմն զգուշացուցեր, թէ մի մեղանչեր՝ զի մի կրկնեսցին կրկին քեզ չարիք, ոչ ինչ վերջացու լինել ձեռներեց սկզբնաւոր անհամբուրելի դատողացն զքեզ 'ի խաչին ։ Եւ դու այնպիսոյ անյարիր ջատուկ մահու ծնդեցեալ չարաչուք առն ողորմեցար, անճառ բարութեան . սիրալի մարդասիրութեան . սարսափելի ներողութեան . սոսկալի երկայնմտութեան . անբաւելի քաղցրութեան . փառաւորելի հեզութեան ։ Որ միշտ յաղթես 'ի գթութենէ, և ոչ թշնամանիս . պարտիս յողորմութենէ, և ոչ պարտաւիս . բանադատիս 'ի մարդասիրութենէ, և ոչ անդանիս . հարկիս 'ի բարութենէ, և ոչ հայհոյիս . ստիպիս 'ի սիրոյ, և ոչ բամբասիս ։ Պաշարիս դարձին իմ՝ առ քեզ, և ոչ ձանձրանաս . աղաչես զկնի ապերասանիս, և ոչ լքանիս . ձայնես չլսողիս, և ոչ արգամնիս . փութաս մեղկելոյս, և ոչ խափանես ։ Առ չարս՝ ես բարի . առ ամենապարտոս՝ ես ներող. առ մեղաւորս՝ ես քաւիչ. առ խաւարեալս՝ ես լոյս. առ մահացեալս՝ ես կեանք:

Գ. Այս են գիրք՝ ամ հոգեշունչ օգտակարութե, որ յաճախս ծննանելն երկնաւոր պտուղս՝ անձնւոս և զարմանալիս: Այս և ինձ թշուառացելումս՝ օրհնեալ ամենապարգև, արի առ զմահիճս խշտացդ մեղաց 'ի վայր կործանմանց, և հեռեալ ժամանեալ յանդորր հանգիստ անաշխատ կենաց: Խղճացեալ ամենակարող սուրբ բանիդ հրամանի՝ զերիզաղնդեալ մահազգեստ պարփակութե՝ դժոխաղնեայ կապանացս. և լոյծ ինձ զհանդոյցս խեղդողական ոգեպահանջ սատակութեանս, առաքելով զործանաւորս մահու՝ յազատութիւն վերին անանց բերկրութեն, կենսաբեր և անմահին քո բանիւդ: Մի տակաւ տակաւ ազդեսցես, և մի օր 'ի յօր յերկարաձգեսցես, զի մի առաճար ծանրութիւն բեռանցս մեղաց՝ տիրեսցէ թիկանցս ազգերաց, և կործանեալ զիս կորացուսցէ՝ հայել 'ի դժոխս, և ումգնակի գոռոզ բռնութեր՝ անպարապ հողերական զինուն արարեալ, մահու ծառայեցուսցէ: Այլ օգնեա ինձ՝ բարի վշտակից՝ հեծութե կարեացս մահու երկանց, առեալ յինէն զփայտ սատակմանն, որ երբեմն յուսոյ պահանկին. որով կառուուցես զկայելչական յաղթանակի արի զօրութեանն, ընդդիմել հաստով յուսոյն կարծրութե՝ ընդ քեզ բեռնել անայթաքելի: Եւ քեզ ընդ հօր՝ հոգւոյդ սրբոյ փառք և իշխանութի յաւիտեանս. ամէն:

Վէր

Վերստին յաւելուած նորին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։
Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա͞յ։

ԲԱՆ. ԾԹ։

Ա. Հաւատամ եւ վկայեմ մտաց գիտութ͞բ՝ 'ի քէն ազդեցեալ ոգւոյս խնամատարին ուշիմս տեսանեմ. զի ըղձալի են քեզ՝ բարերար, աղաչանք մեղաւորաց՝ քան զխնդրուածս արդարոց։ Զի մինն զպարտութեան ձիրն յայտնեալ՝ շնորհիդ քո ապաւէ. առ որ ծանուցեալ զբնութեան չափ, եւ մեծ կշտամբիչ ատենին համբարձեալ՝ ինքնագոր մաքատակից նմին խոկ ինքեան, եւ զառն զարովէ եւ ծածկասէս դատախազ։ Իսկ միւսն՝ յարդիւնս քարեացն իւրոց նայելով, յանձին հարեալ ձեռն վասաշուէն, մտանայ զպատահման բնութ͞ն, եւ պարզեաց՝ քան զողորմութ͞ն զիտեալ անին ունի։ Արդ որոյ առ մինն՝ անթիւ են ստեղծուածք ձայնից, որ զողորմութենդ քո՝ փողով բարբառոյ ազդէ. իսկ առ միւսն՝ ընկեալ են քոյդ՝ անքննելին աշխարհ եւ անհնարինամ. ամաչեմ ասել, թէ եւ երկրաւորիս գործոց պատմութ͞ն՝ զքոյդ յառաջեալ։ Արդ՝ արի Տ՛ր, եւ մի զօրասցի քան ըղձոյդ՝ ահ հողեղինի. մի կշռեսցին ողորմութիւնք քո՝ ընդ չափից մարդկան։

Բ. Եւ արդ՝ առողջքն անդամօք՝ անկարօտք են բժշկութ͞ն. եւ տեսանողականքն աչօք՝ չունին պէտս առաջնորդի. եւ փարթամքն ընչիւք՝ ոչ դեգերին առ դուրս ընչոցն.

լիոցն . և ամե՟ն յղփացեալքն՝ ոչ սպասեն փշրանաց սեղանոյ հացի . և սր՟քն վարուք՝ ապաւինեալ են ողորմութ՟ն : Եւ արդ՝ ինձ գթասցիս ողորմել՝ բարձրեալ երկնաւոր հզօր , ամենատեսուր վարանեցելոյս : Քանզի թէ էի իբրեւ զյոբ , աւելի զանձն իմ՟ իբրեւ զնա արդար և անարատ . Թէ իբրեւ զմովսէս , աւելի վստահութ՟ե զնորայն , ծանիցէ տ՟ր զայնոսիկ՝ որ իւրն են . եթէ իբրեւ զդաւիթ , աւելի՝ արարի զիրաւունս և զարդարութ՟ի . և դարձեալ՝ զմեծն քան զբնութ՟ի մարմնոյ , զմեղս թէ ոտնանէի 'ի սրտի խմում՝ մի լուծիցէ ինձ տ՟ր : Թէ էի իբրեւ զեղիա , աւելի զանձն իմ՟ այր տ՟ր . Թէ էի իբրեւ զերեմիա , զգոյդ ճշմարտութ՟ն յանձն օրինակէի . Թէ էի իբրեւ զեզեկիա , պարծէի զպարուցն և զիրաւացին՝ գնացի առաջի քո արդարութ՟ե . Թէ և իբրեւ զպօղոս , աւելի զիս բնակարան աղգարան և ընդունարան քո բանին : Այլ ես անօրէնս 'ի մէջ գիտութ՟ե օրինացն , ոչ միայն չունիմ զանձն իմ՟ քեզ ընծայել յարգանօք բանից իբրեւ զնոսա , և զընաւին չարս՝ ոչ զաբեան զայնոսիկ առաջի քո յիշատակել , այլ և ոչ զամենուսաս գոյից զարարեհաչակեալ անուանդ հզօր՝ ամենապարչակալս ընդունել գովել : Իսկ դու առ իմ հնարս զօրաւոր՝ մատո՛ ինձ ազի փրկութ՟ն . աջ պաշտպանութ՟ն . ձեռն օգնելութ՟ն . հրաման բարութ՟ն . լոյս ողորմութ՟ն . բան ներողութ՟ն . պատճառ քաւութ՟ն . գաւազան՝ կենաց օգնութ՟ն : Զի դու ես յոյս ապաւինութ՟ն տ՟ր յ՟ս ք՟ս , օրհնեալ ընդ հօր հոգւովդ սրբով յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

Վերջ

Վերստին յաւելուած երկիր հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանին , 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա̅յ ։

ԲԱՆ. Կ։

ա. Եւ արդ՝ ում զի ոչ վայելէ օրհնաբանութիւն 'ի բերան մեղաւորի՝ 'ի Յեսուեան առակէ կանխաւ խոկ ուսայ , զիա՞րդ յաւելից կրկնել զնոյն գովութիւն՝ աղաչաւորս բազմապատիկս , որ հանապազ ընդունիմ անէծս 'ի սաղմոսիս բարեբանութեան ։ Զի եմ երգեցից ինձ վնասակարս , և արձանացուցից նախատինս . և 'ի մերկութեանս գրեալ փուշս ընդ շուշանաց ժողովեցից ։ Զիա՞րդ ընդ գութ համարձակեցայց ասել , թէ զատամունս մեղաւորաց փշրեսցես ։ Զիա՞րդ դարձեալ , թէ մի անօրէնք բնակեսցեն առաջի աչաց քոց ։ Զիա՞րդ , թէ դա՛տ արա ինձ Տ̅ր ըստ արդարութեան քո , ըստ անմեղութեան իմոյ որ յիս ։ Զիա՞րդ , թէ կատարեսցին չարիք 'ի վերայ մեղաւորաց ։ Զիա՞րդ , թէ խորտակեսցին բազուկք մեղաւորի և չարի . և զայն որ գտնի ։ Զիա՞րդ , թէ տեղասցէ 'ի վերայ մեղաւորաց որոգայթ հուր և ծծումբ ։ Զիա՞րդ , թէ սատակէ Տ̅ր զշրթունս նենգաւորս՝ և զլեզուս մեծաբանս ։ Զիա՞րդ , թէ փորձեցեր զսիրտ իմ և ոչ գտեր անիրաւութիւն ։ Զիա՞րդ զյաջորդն ասեն , թէ ես պահեցի զճանապարհս խիստս ։ Զիա՞րդ զեւս, զեան, թէ ես արդարութե՟ երևեցայց երեսաց քոց: Զիա՞րդ, թէ և ես եղէց անբիծ ընդ նմա: Զիա՞րդ զիւան, թէ հատուսցէ ինձ Տ̄ր ըստ արդարութե՟ իմում, և ըստ սրբութե՟ ձեռաց իմոց: Զիա՞րդ անձամբ ինձէն զստութի՟ իմ ծանուցեցից՝ ասել ընդ սմին, թէ լուացայց սրբութե՟ զձեռս իմ: Զիա՞րդ 'ի մէջ նանրութեան, զամբարշտացն աթոռս բամբասեցից: Զիա՞րդ զերջանկին պարծանս՝ թշուառացելումս կերպաւորեցից, թէ դա՛տ արա ինձ Տ̄ր՝ զի ես յանմեղութե՟ իմում գնացի: Զիա՞րդ օտարս 'ի բարեաց՝ դիտողիդ զաղանեաց արգահատեցից, թէ մի՛ համարիր ընդ ամբարիշտս զանձն իմ: Զիա՞րդ ես ինքն գոլով՝ զայլս անիծեցից, թէ տուր նոցա Տ̄ր զգործս նց̃. և 'ի կարգ բանիցն համարձակեցայց:

Է. Քանզի թէ զյետինս բանիցն՝ առաջնովքն աստանօր եդից, կրկին ծանրանան ինձ ցաւք, և յաճախեսցեն դառնութիւնք: Բայց 'ի զղջեցելոցն արտասուաց՝ դոյզն մի շահեալ, բաւականացայց հանապազորդեան յանդիմանութե՟ ապաշխարանին ընտանի ձայնիւն, որ զպարսաւորեալս միշտ կշտամբէ. առ որս՝ և ապառուճած քառասուներորդի իններորդի հատուածի բանի յանդիմանողի՝ զիս դարշեցուցեալ, հանապազ խայտառակէ. խցեալ զբերանս 'ի փառաբանութենէ, եղկելի զանձն իմ ցուցանէ. ամենայնի ձայնիւն դատախազեալ, յակնկալութենէ կենաց լքանէ, միանգամայն և վերջս մահու ինձ՝ իբր 'ի պատանիչ առաջի: Քանզի թէ չար է ա-

նեծս

նէծս առնուլ յօտարէ , այս անձամբ զանձն անիծանել՝ կրկին չարաչար . իսկ եթէ չառնուլ նախատինք 'ի մերձաւորաց՝ օրէնք են , այս 'ի տեսողէն հայել զալտախկ , կրից արեան տաժանմունք՝ վիշտք աղէտից և խէթք մտաց : Բայց թէ առ խոնարհութեան անձին իւրում մտանեսցի , ջնեալ և կշտամբեալ անիծիւք 'ի լեզուէ իւրմէ , 'ի խոստովանեալ և յանձնիշխան շրթանց բերանոյ վերնոյն՝ օրհնեսցի . զի ճշգրտեալ թարգմանեաց զվարձն իւր առ նա՝ զհետս կենաց ոչ լքանելով . սահմանաւն տիրոյ՝ զպարտեացն արմատ կրճատեաց , ոչ տիրեալ 'ի խարդաւանաց չարաբանողաց . ոչխար հօտին քի գտաւ բժշկեալ՝ դիմերով 'ի յաղն բուժիչ աղեացն արկածից : Բայց ես անբանական բարոյից է սառն կենդանեաց՝ 'ի մէջ գալարոց ծաղկածին վայրից՝ կենաձիր բանից՝ թմրէբութեան մտաց 'ի յարօտս մահու ճարակել :

Դ . Եւ արդ՝ քանզի ի՛մ է առաւել վերջին կշտամբողական , և առ իս անկանի ընդիպուածոցն չար պատահմունս . որ լիձէն անձին նուաճեցի մեծս զեղմունս կիզանողականս հրոյ տոչորման , հատեալ 'ի յերկնուստ զգուշի՛ գաղաթմանս իմաստնարանի բազմակիս : Քանզի զմա՛րդ 'ի յարդիւնս ինձ օգտից սաղմոսն եկեսցէ , յորժամ անապատուղ 'ի բազմերգութէն ըննեցիմ , ոչ նուաճեալ հոգւով , բստ թելադրելոյն պօղոսի : Զխա՛րդ ընդ մարգարէին ես զքրունին խառնեցից՝ մեծս մեղաւորաց՝ նկուն պիտանեաց առել ընդ միջն .

աձ̃յն , թէ 'ի բա՛ց կացէք յինէն ամ̃քն՝ որ գործէք զանօրէնութ̃ն : Զիա՞րդ ո՛չ ունելով 'ի բազմացն պատուիրանաց կատարեալ՝ շնորհին և օրհնին՝ բարբառեցայց զերջանիկին , որ նախ ինքն արար՝ զոր մեզ կանոնեաց , թէ քանզի ծառայս քո պահեցի զայս . և որ զհետոն գան ասացեալքըն : Զիա՞րդ թափուրս 'ի լրութ̃է իմաստից կենաց՝ ընդ երկիւղածս տ̃ն օրհնեցից : Զիա՞րդ ընդ մեծին մաղթանաց զիմս յօդեցից , թէ զմին խնդրեցի 'ի տ̃նէ՝ զտեսիլ վայելչութ̃ն նորա , և զհրամանատրութ̃ն տաճարի ն̃ր : Զիա՞րդ 'ի հրաժարելին ինձ ձեռնամխեցից , յորժամ լսեմ , թէ ուղղոց վայելէ օրհնութիւն : Զիա՞րդ շրթամբք իմովք զանձն իմ՝ անէծից՝ առելով զգինի յոլովից առեալն , թէ երեսք տ̃ն 'ի վ̃ր չարագործաց՝ սատակել զյիշատակս նոցա յերկրէ . զիա՞րդ զմիւսն դարձեալ , թէ չարք վաղվաղակի սատակեսցին : Զիա՞րդ զկերպարանացն իմ՝ նըմանութիւն , թէ բազումք անբարշտաց խորտակեսցին : Զիա՞րդ սատակման ինձ պաղատեցայց , թէ ահա մեղաւորք կորիցեն : Զիա՞րդ զբազմայածեան լեզուս 'ի յօրհնեալն բան մխեցից , թէ ասացի պահել զճանապարհս իմ , զի մի մեղայց լեզուաւ իմով : Զիա՞րդ փշովք մեղաց հեղձեալս՝ զանապատին պարծեցայց , թէ այլ զիս յանբծութ̃ն իմում ընկալար : Զիա՞րդ ես մեղաւոր և կրկին պատժաւոր՝ զհանգուռնակիցսն դարձեցից ասրէլ 'ի նոցունց , թէ 'ի մարդոյ մեղաւորէ նենգաւորէ փրկեա՛ զիս՝ ա̃ծ :

Դ. Զխո՟րդ երբ ոչ կռապաշտեալ անպատկառաւորէս սրբազնացայց ունայն պանծանօք առնել ընդ գաւթի, միթէ մատուցեա՞լ իցէ մեր զանուն ա՟յ, կամ ձգեալ զձեռս 'ի մաղթանս օտար աստուածոց. քանզի որ 'ի մէջս գարշութ՟ն խոնարհեցաք, առաջին կայ նորին կառուցեալ առեալ 'ի պաշտօն յաւանականացն ախտածարծեցն պոռնկապատիր պատկերացն կերպարան՝ աստարտայ և քամովայ և մեղքոմայ արոչարձանի, և թարահատայ թարմատարի, ընդ զաղրատեացն կանացեաց՝ խշանդամեցն պատկառանք՝ անվերարկու ծանակութիք: Երբ ոչ պատկառեցից սովիմք առնել ընդ նահատակին, որ զայս դիմադրաւութ՟ն առ բարին ունէր մինչ, թէ վ՟ն քոյ մեռանիմք զօրհանապազ. և որ 'ի կարգին է սորին՝ սաղմոս: Երբ յիմարս յարս և վատթարս՝ ասել ժպրհիմ, թէ բերան իմ պատմեսցէ զիմաստութ՟ն, և սիրտս զհանճար. Երբ մարդելոյշ կերպարանաւոր՝ զմարդահաճոյիցն ոսկերս ցրուել մաղթեցից: Երբ զերկին երկրորդեալսն մեծանունն բարութիս, թէ հաճոյ եղէց առաջի տ՟ն յերկրին կենդանեաց: Զխո՟րդ ունօղս անբաւից մեղաց՝ զարդարոյն առեալ կարդացից, թէ ոչ մեղք իմ և ոչ յանցանք. առանց մեղաց ընթացայ, և ուղիղ եղէ: Զխո՟րդ զիս ինքն մատնեցից կորստեան՝ յասելն զայս բան, թէ մի՛ ողորմիր գործողացն զանօրէնութ՟ն: Զխո՟րդ, թէ ո՟պ հալի մոմ առաջի հրոյ, այնպէս և մեղաւորք յերեսաց ա՟յ: Զխո՟րդ զդեղսն ապատկանացու փափկութի՟՝ սահմանեցից զանմնմանն ինձ բան , թէ խոնարհեցուցի սպահօք զանձն իմ . և զաղղակիցս նորին ընդ նոյն , թէ ես 'ի նեղել նց՟՝ քուրձ ըզգենուի . և իբրև զսգաւոր և զտրտում՝ խոնարհ առնէի : Որպէս հանդարտեցից զնմանեացն իմ պատիժ միշտ յիշատակել . թէ սակայն միուր բարկութեան՟ ոյ ոչ սպառեսցի , և արբեցեն 'ի նմանէ ամ՟ մեղաւորք երկրի . Իբրև զեան առ սմին , թէ զամ՟ եղջիւրս մեղաւորաց փշրեսցես : Զխորդ զապերախտութիւնն յակոբայ 'ի ճառ առեալ հեծնեցից , որ ընդ սաւէլին զճշմարտութեն ընկալեալ , մատուցաւ ընդ նոսին՝ նոցին թերութ՟ զերախտիսն քնի՝ ածոյնալքն արտաբերեալ խաչին փըրկանօք , քան նոքա զզօրաւորութեն մովսէսի՝ ցպղոյն սքանչելեօք , որ զօրինակն նկարագրէր տրունական անտեսութեն : Զխորդ զյարուցելոցն 'ի վր՟՝ դիւաց զադէտս ցուցից , իբր նոքա զսատարացելոց խուժադուժ ազգացն՝ ասելով , թէ արկլին զդիակունս բարեացն որ 'ի մէջ՝ կուր մխտասակարացն թռչնոց , այս է՝ այլոցն օդայնոց . որպէս զանկեալ զսերմն բանին 'ի ճանապարհին . և զմխաբանեալ զկանս ընդ չարին՝ նք անօձանեցից , իբրև զնըմանակիցն առ 'ի նոյն չաւիղ չարին պատերազմի՝ դուպար զաղտնամարտ մաացս օցատելոց , զոր ես զօրացուցի՝ գործակցեալ հնարից բանսարկուէին : Իւ ոչ ունիմ ասերսել , թէ մի լսեր և մի դադարեր՝ ած . և խոնարհեցան 'ի վր՟ սէց քոց և սասցին ; զոր 'ի կարգէ սաղմոսիս է աղօթել ։ Քանզի յոյժ պատեհագոյն է առնուլ զայսոսիկ 'ի վ՟ր բնութեն մոլեկան դիւաց միշտ ճալկատեղոց՝ առ ներկայիս խռովութիւն , և ընդ նոսին՝ նոցին մշակաց ։

Է. Յորոց դու տ՟ր ք՟ն՝ որդի բարձրեալ մեծիդ ա՟յ՝ պաշտեցես և ամրացուցես . երկնայնոյն զօրուդ շրջափակութ՟բ՝ յորմ ընթացից խաւարային հողմոց՝ խաշինդ լուսոյ զմեզ պաշտպանեալ . որ զի՝ թէ և զօրացին յիս անօրէնութիւնք բազմօրինակք , այլ ոչ հայհոյութիւնք ։ Որ ոչ համբերեր 'ի կորուստ նմանեացն իմոց ամբարշտելոց , այլ ամենագորով թախանձմամբ ընդ եղծմամն ջրողոյն զազրագործաց՝ կրկին վշտացար , տաղտկալի զմահու նոցա դիպուածն քեզ գրեցեր , ասելով զզարմանալեան լսողաց բան , ածեալ զմտաւ ո՛չ եւս յաւելից անիծանել զերկիր վ՟ն գործոց մարդկան ։ Եւ մխիթարիս մեծ իմն պարարեալ , ընդ կեանս՝ անմաքրից և պարտաւորաց սատակման . որ երբեմն առակաւ դդմենւոյն՝ զանխայելն 'ի կործանելեան ցուցեր՝ ողորմած . և առ այլ ումեմն՝ ներեցար սաստիկ վտանգեալ , ընդ յամրանալ անձրեւին առ ուրացողացն դարման ։ Անձառելիս ցուցեր բարութ՟ն տեսակս յիշատակաց տօնելիս՝ 'ի վերջին աւուրս . քե 'ի ձեռն առաքելոցն քոց , ողջոյնս հասարակաց անհամբուրիցն հեռաւորաց քաղցրաճաշակս հրամայեցեր ։ Այժմ և յիս ցողես կենդանանի զհայրենի զթութեցդ զսէր , զի և ես փրկեցայց քաւեալ ամենառատ քո այցելութեամբդ ։ Եւ քեզ ընդ Հօր՝ Հոգւովդ սբ̄վ փառք՝ յաւիտեանս · ամէն ։

* * *

Վերոպին յառելուած իրիքն հեթանոսութեան՝ նորին հոխողի, առ նոյն աղերս մարգարէանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̄յ ։

ԲԱՆ · ԿԱ ։

Ա · Սու ընդդէմ է ինձ բնաւն որ 'ի սաղմոսին այնպիսեաց բանիցն՝ 'ի կեր արկանել · որ 'ի նախատինս՝ միանգամայն և 'ի ծաղուս ինձ յարուակային, հանապազ երգել իմովս տաւղօք ։ Քանզի՝ զիմ երգ արդեօք զշուք երջանկին ինձ դատապարտելոյս նմանեցուցից՝ ասելով ընդ նմին, թէ ոչ մերձեցաւ առ իս թիւրեալն սրտիւ ։ Զիարդ զկարգադրութիս տանցն՝ 'ի յայսմանէ զկնի թուելոցն զարհուրեցուցչաց՝ ընդակից կայից կանոնաց օրինաւորին՝ զինուորին և թագաւորին, և մարմնական հրամանատուին, որք և երկնայնոցն են համբուրելիք՝ ասելով, ոչ յուսահատ եղէց 'ի կենաց պատուոյս աւետեացս և նորոյս աշակերտ՝ անմահան յամենուստ բարեկարգութ̄ց ։ Զիարդ ըստ իրաւախոհ արդարոյն, ընդդէմ մեղաւորացն՝ մահու զինեցայց տառապաւ առաւօտին 'ի սկիզբն արթնութեանն մինչ պատրաստական լինելոյ, որ և ոչ զանդամանս մարմնոյս զանեալ խրատեցի · զիարդ մանկցեալ մեծին արութեան՝ սատակեցից 'ի քաղաքի տ̄ն զանօրինեալսն, որ և ոչ ըղբուսեալ բիծս հոգւոյս իմոյ մեռուցի ։ Զխա՛րդ ստեցից գրողին չէ՛ յայտնելոցն . Թէ զմոխիր որպէս հաց կերայ . զխա՛րդ , որ ոչ միացուցի յիմոցս կրից կաթիլ մի պղտոր՝ ընդ յատակ արտօսր աղբերց երգողին՝ ասեմ ընդ նմին , Թէ զըմպելիս իմ արտասուօք խառնեցի . և արտասուօք իմովք զանկողինս իմ Թացի ։ Զորս ինձ գրեցից մեղօք մահացեալս , յորժամ աղըօղն ծայ 'ի բոլոր սրտէ՝ զյանցմունս նախնեացն իւր վարկանիցի , Թէ մեղաք մեք ընդ հարս մեր՝ անօրինեցաք և յանցեաք . և որ 'ի վախճանին յանդգի սաղմոս՝ իրաւամբք առ իս , քան առ իսրայէլ ։ Որովք յարգեցայց դասիլ ընդ բարեան , յորժամ մարդկային հնարից այս դեղ պատուէցաւ՝ որ ոչ յիս գտաւ , 'ի գարշութենէ կերակրոց 'ի մահ սովեցեալք՝ և յաճախութէ ճգանց 'ի հոգւոց նուաղեալք , ըստ խորութէ ինքնօրէն կրօնից՝ հրէից և հեթանոսաց ։ Զխա՛րդ արդարութիւն իմ մնայ յաւիտեանս , զոր ոչ բնաւ իսկ կատարեցի ։

ե . Եւ զի մի տարակուսեցայց յամեալ 'ի բանիս , համառօտել զայն փութացայց ։ Զինչ ունիմ ասել 'ի տեղի բանիցն՝ զոր ծնծաղունչ ձայնն նուագեաց օրհներգոյն դաւթի , Թէ բոլորով սրտիւ իմով խնդրեցի զքեզ . զխա՛րդ ընդ սմին զմեծն քան զայս , Թէ յամենայն ճանապարհէ չարեաց արգելի զոտս իմ . իբր ընդ եղեալս և զայն մատուցից , Թէ 'ի սրտի իմում Թաքուցի զբանս քո՝ որպէս զի մի մեղայց քեզ ։ Որպէս զունայնութեանցս իբր զկուրութեանց

ճա

Ճառեցից ընդ պարս մաքրոց , թէ 'ի պատուիրանաց քոց խմացեալ , ատեցի զամ՟ ճանապարհս չարաց ։ Զիա՞րդ զհեզոյն ճշմարտութե՟ն խմում ստութեանս մշտնջենական երդմնահարութե՟ն կարգեցից՝ ուխտեալ ընդ հաւատարիմն , երդուայ զոր հաստատեցի պահել զդատաստանս արդարութե՟ն քոյ ։ Զիա՞րդ ինձ հրեշտակ մահադոյժ անհրաժեշտ վճռի՝ զբանն իւր պատգամ կրկնեցից , թէ հեռի է 'ի մեղաւորաց փրկութե՟ն ։ Զիա՞րդ չարս խնկապէս՝ զբարեայն գրեցից՝ որք 'ի տ՟նէ առնուն զնոյն հատուցումն՝ զայս տուն յեղյեղել , թէ բարի առնէ տ՟ր ուղղոց սրտից ։ Զիա՞րդ զհամառօտն փոխարութե՟ն անաչառութեան՝ վրիպեցելոյս ինձ սահմանեցից , թէ զթիւրեալսն յափշտակութե՟ն տանի ընդ այնոսիկ , որ գործեն զանօրէնութիւն ։ Զիա՞րդ զա՟ծագեստին պանծանս՝ անմնչեցելոյս ինձ պատուհասեցից՝ առեալ զնորայսն , թէ տ՟ր ոչ բարձրացաւ սիրտ իմ , և ոչ զբօսան աչք իմ ․ և որ յետ սորին պատմին ասացեալքն ։ Զիա՞րդ զանձնան քան զմարմինն բան՝ 'ի ցոյցս ուռից բաշխելութե՟ն վհատելոց , եւ զանձ՟ զկենդանին՝ առեալ ընդ օծեալն իւր հողեղէն , թէ յառաջադոյն ասեսցի , զի ոչ գոյ նենգութե՟ն 'ի լեզուի իմում ․ 'ի սկզբնաւորն նախաձայնեալ սաղմոսին՝ մինչև 'ի լրումն աւարտմանն բանիս ։ Զիա՞րդ զաստակցութե՟ն զծնելից մարդոց համօրէն՝ այրս մահու և որդիս աստուածեանն բարբառիմ ընդ բարեշնորհին , ո՞չ ահա զատելիս քո՝ տ՟ր ատեցի ․ և զմնացուածն սորին կարգի ։

Զիա՞րդ մեծաւն վստահութե՟ տօնելի մեհենի՝ անձն իմ և դու աշխար աշխարհի՝ զանդաստ քո ողի յառաջ ընծայեալ՝ մեծացուցանես ընդ պատկերոյն, թէ փորձեա՛ զնա՝ տ՟ր և տե՛ս, թէ իցէ՞ն անօրէնութ՟իք 'ի ձեռս իմ. և զյաւելուածն որ դնես սորին ։ Զիա՞րդ ես գոլով և յայլոց աղօթեմ ապրել՝ յուսացելոցն յա՟ծ ձայնակցեալ, պահեա՛ զնա՝ տ՟ր 'ի ձեռաց մեղաւորի, և 'ի մարդոյ չարէ ։ Զիա՞րդ համբարձայց ընդ փառաւորեալն մաղթելոյ, թէ դու ես լոյս և բաժին իմ յերկրին կենդանեաց ։ Զիա՞րդ իբր հանդէսացեալ ընդ Ճգնաւորին՝ զերգսանակն յաղթանակի թագաւորին մատուցանելով զառաւելեալն քան զօրինակ աղերս աղօթից, թէ ինձ սպասեսցեն արդարք քո մինչև հատուսցես ինձ ։

Գ. Բարերանեալ է և այս իմաստ հոգևոր՝ և տ՟րունի գործոյն նմանի, որ ըդփորձիչն պատկառեցոյց, յորժամ զամենայն արհամարհիցէ՝ և զանկզբնապատճառն եղելոց միայն ընտրիցէ՝ անելով, թէ երանի՛ ժողովրդեան, որոյ տ՟ր ա՟ծ է ն՟ա ։ Մեծ է և այս բարձրութ՟ի շնորհի՝ և ըղձուշական համարձակութիւն լցեալ երանութե՟, թէ ս՟ք քո օրհնեսցեն զքեզ ։ Ըղձալի է և այս ընտանութ՟ի մերձաւորական հոգևոր հաղորդութ՟ի՝ յա՟ծ յուսալ և 'ի նոյն արձանանալ՝ բանիւ՛ սաղմոսին բերկրեալ, թէ զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ տ՟ր . և զկարդ բանին կատարէ, մինչև զողբալին և զղուճարձալին ազդեսցէ, թէ պահէ տ՟ր զամենեսեան մեան որ սիրեն զնա ․ և զիմ՛ մեղաւորս սատակէ տր ․ 'ի գլուխս լրման գրոց նուագարանաց սաղմոսիս՝ իբր թէ զօրինակն լինել եցոյց վերջին հատուցման՝ արդարոց և մեղաւորաց ։ Զուգակցորդք են միմեանց և զկնի երգեցեալքս ․ զի թէ ընդունի զհեզս տր՝ և խոնարհ առնէ զամբարտաւանս մինչև յերկիր , ապա ինձ որքան եղկութիւնք կան առաջի ․ իսկ եթէ հաճի տր ընդ ժողովուրդ իւր , և բարձր առնէ զհեզս 'ի փրկութն , ապա հերքեալս 'ի բարեմասնութեանց ես՝ ո՜ւր հաստատեցայց ․ իսկ եթէ օրհնելի է ած 'ի սբս իւր տիրապէս , ապա օտարս ես 'ի մաքրութենէ՝ ընդ որս դասեցայց ․ իսկ եթէ 'ի կանխերգեցն մերձ այսր եդից յիշատակարան ինձ կշտամբութն , թէ սիրեցէք զտր սբք նորա , զի ստուգութիւն խնդրէ տր՝ և կրկին հատուցանէ ամբարտաւանից , ապա յորժամ զնդի ես գտայց՝ գերեալս 'ի գազանեաց գառին չարեաց ։ Քանզի զօրօրինակ տառանին տագնապաւ տերևք անկոց եղևին ծառոց՝ շարժեալք 'ի հողմոց ուժգին բախելոց՝ հոսեալք 'ի խոնարհ , այնպէս ջանացաւ ջարդել զընթացից իմոց վերարձակութն քաղաքէր ուղէշ՝ զյարմարեալս ձեռամբ անեղ մշակին ։ Զոր հաստատեսցես արմատացուցեալ վերստին դարձեալ՝ նոր պտղաւորութբ անապականաւ , յանդաստան կենաց իմանալեաց քոց կամեցդ՝ ամենապարգև թագաւոր քս , օրհնեալ յաւիտեանս ․ ամէն ։

Վերջին յաւելուած երկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանին :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̅յ :

ԲԱՆ. ԿԲ:

ա̅ . Այլ արդ՝ ընդէ՞ր ոչ 'ի վերագրեցելումն սաղմոս նախաձայնական՝ և այլ մարգարէիցն մասն ինչ յօդեցից : Քանզի զի՞նչ վայելչութիւն իցէ կերակրոյն, եթէ անզգայացեալ ցաւովք ուտիցեմ . և կամ զո՞ր շահ սաղմոսն ունիցի , եթէ ոչ 'ի միտ առնուցում: Քանզի նզովեմ զիս ինքն 'ի նոսին , և ոչ իմանամ . ըմճացեալ զինիմ, և ոչ պայծառանամ . արևու ծագեալ , և ոչ լուսաւորիմ . մեղր ճաշակեմ՜, և ոչ քաղցրանամ . ուեանիւ՛ ընանիմ , և ոչ բժշկիմ . մերձս կանխեմ 'ի նոյն , և զատարկ երևիմ . հանապազ ձայնիմ , և ոչ երբէք խրատիմ . ողջիմ դարձեալ , և ոչ զգաստանամ :

բ̅ . Արդարև՝ մեղք և անօրէնութիւնք իմ յիս , և ես մաշիմ 'ի նոսին , ըստ մարգարէին՝ որ 'ի գինեաց պարտաւորացն բանի . և տ̅րունական առակէն՝ հին տկոցն և նոր գինւոյն : Վասն զի թէ սատակին անօրէնք և մեղաւորք 'ի միասին , ըստ եսայեայ ձայնին , ապա և ինձ դժնէիս նոյն բաժին հանդերձեալ պահի : Քանզի ասեմ զսաղմոսն , թէ հատուցանէ այնոցիկ՜ որ առաւել առնեն զամբարտաւանութիւն . և կցորդեմ ամէն զընթերցուածն , թէ օր

հն

ա՟ծն 'ի վ՟ր հպարտից և ամբարտաւանից· ասեմ, Թէ օտար եղեն մեղաւորք 'ի մօրէ, և որ ինչ կարգ սորին ցուցանէ, յարեմ առ սմին, Թէ կործանեսցին անօրէնք երկրի, և ամբարիշտն բարձցի յերկրէ· և անիրաւք մերժեսցին 'ի նմանէ: Ողբք ինձ կարդացէք առ ձայնն, Թէ զօրօրինակ վառի եղէգն 'ի կայծականց հրոյ, այնպէս այրեսցին մեղաւորք 'ի բորբոքեալ բոցոյն· լացէք առ սաղմոսն, Թէ արկցես 'ի վ՟ր նոցա կայծակունս հրոյ· աշխարս պատմեցէք 'ի բանս ա՟ծեան վճռին՝ մարգարէին ապշեցեալ, Թէ ոչ կամիցեք լսել ինձ, սո՛ւր կերիցէ զձեզ· կոծեցարո՛ւք առ սաղմոսն, Թէ մի՛ հովուեսցէ զնա· ողբ արտասուաց՝ ողորմ հառաչմամբ ընդ հեծութիւնս իմ յարմարեցէք, յորժամ բարձրեալն ընդ ինէն և ինձ ասասցէ բանիւ սաղմոսին, Թէ ժողովուրդ իմ ոչ լուաւ ձայնի իմում· աւա՜ղ կարդացէք Թշուառացելոյս, յորժամ այլ մարգարէ զնոյն գիծէ, վա՜յ նոցա՝ զի վաղեցին զինև: Բարբա՛ռ փողեցէք 'ի սիրտ մղձկեալ նո՛ր աղաղակի, յորժամ տեսանողն աստուծով ամաչեցուցեալ զիս կշտամբեսցէ՝ ընդ ապարասան տանն յակոբայ, տեսէք արհամարհողք՝ զարմացարո՛ւք և եղծարո՛ւք:

Է· ԱՅԼ դարձուսցես և ամփոփեսցես զբարձրացեալ զսուր բարկութե՟ն ահաւորիդ սպառնալեաց՝ 'ի սարսուցելոյս յերեսաց մեծիդ· և խնամովք աջոյդ բարեբաշխութեան առ իս ժամանեալ, օծունն կենաց պարգևատրեսցես քո՛ աղաչողիս:

Որ քեզ փառք՝ յերկինս 'ի բարձունս, և 'ի մահացուաց յերկիր 'ի խոնարհ, 'ի սահմանս բոլոր ազանց, և յամենայն յաւիտեանս. ամէն ։

* * *

Վերստին յաւելուած երգին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̅յ ։

ԲԱՆ. ԿԳ ։

ա̅ծ . Բարերար և բազմագութ, մարդասէր և երկայնամիտ՝ միայն թագաւոր, ընդ Հօր քում պատուեալ և օրհնաբանեալ ո̅ր ամենայնիւ, որդի ա̅յ կենդանւոյ ։ Անպատասխանաւոր միջոց խնդրեմ կորըստեան . որ ամենեւին անփորձ եմ 'ի չարեաց . որ ոչ կամիս զմահ մեղաւորի . որ փրկութի̅ ես 'ի քոց կամաց ընծայեցեալ . որ դարձուցանես զմոլորեալ մեղաց՝ 'ի յող քաւութի̅ . որ զհուր բարկութե̅՝ յանձրև փոխարկես ։ Որ զյետնեալ զկինն 'ի բարեաց՝ կրկնակի գոյիւ նահանջեր՝ երկեակ բնութե̅ 'ի նոյն արձանի, ոչ խակասէս ընդ անպարտան, և ոչ համայն ընդ պատժաւորան ։ Որ զուծութիւն ծովուն սահմանաց, երբ զկարկառս քարանց կառուցեալ յեղանակեցեր ։ Որ զկարծրանիւթ վէմն անապատին, 'ի վիժակս վըտակաց հոսեալ՝ բղխեցեր ։ Որ զյորդանման ջրոյն սրաշարժ վայրէկութիւն, հրաշաւոր անդրադարձութե̅՝ 'ի յետնորդս հեթանոսաց ընծայացումն աւազանին՝ 'ի թե

կունս

կուռս առաքեցեր ։ Որ զպատուհասատեղատարափն երկնքովն , յօրինակ կործանման բռնութեն սատանայի՝ իբր զթեթեւութեն յարդի ցնդեցեր ։ Որ զխտաստակար ջուրն նորին , 'ի յաւակ այլայլութե՝ առ 'ի քաղցրին փոխարկութե՝ քանանացւոցն փրկութե՝ խորհրդական աղին համեմատ անուշեցեր ։ Որ զմեռային դառնութե , իբր զմտաց անհաւանութե , կենացն փայտիւ 'ի քեզ յարմարեալ՝ պիտանի արարեր ։ Որ զառեալն 'ի գետոյն , 'ի գծագրութե անսահմանդ քո հրամանի անորակելդ գունակութե՝ 'ի նոր երանգ բոսորային՝ մածեր արիւն 'ի ցամաքի ։ Որ զանկենդան ցուպ գաւազանին , 'ի կերպարանութե՝ առ 'ի զգոյդ մերոյս նկարագրելով , այլ եւ յօտարազգեցն ընդդրութիւն՝ 'ի տեսիլն ասպաթոյն կերպիւ վիշապի՝ նմանեալ ցուցեր ։ Որ զերջանիկ ձեռն աջոյն մովսիսի , 'ի ցոյցս տեսութե առաջադրելիցս հրաշից մարդեղութեդ քո՝ բարձրեալ , եւ քեւ՝ ախտաւոր մարմնոյս մաքուր լինելոյ անփոփոխ փոխարարութե՝ կրկին գուշակեցեր ։ Որ յայսքանեացս շրջագրութե , բարեխնամակես արուեստիւ սիրոյ զանակնկալն գիւտ մեղաւորաց կորստականաց նշանակեցեր ։

Է. Օրհնեա՛լ ամենազօրութ , որ բուսուցանես յերկրէ դալարի , զմեռեալն՝ յանշնչականեն . որ զանշարժն՝ իբր զընթացող կառավարես . որ յանարգ արգանդէ՝ կոչես քեզ պատկերակիցս . որ տաս պատանեկաց՝ աղորիս ըմբոշխնելիս . որ 'յայտա մաքուրս՝ հեղս ընծայես . որ զապաղարթ

մեռ

ձևութեան վարուց , ՚ի ձեռն կերպարան զարմանագործս , ցուցեալ՝ թէ առ անսահման հեռաւորական , յաղթող ես հզօր · որ փոփոխես զերթմունս բնաւորականս , ըստ բանին յոբայ , ՚ի կամս հաւատարիմս , Որ սասանես զերկիր , և զսիւնս նորին ՚ի հիմանց , նշանակեալ հաստատածին զդոյն՝ թէ դու միայն մնաս անկորնչելի · որ հոլովես զաստերս՝ երբև զանցաւորս , և դարձեալ ՚ի նոյնն կայես՝ երբև զյարակայս , յայտ արարեալ՝ թէ և առ մեղաց բազմութն՝ դիւրապէս ունել կամ թողուլ՝ նոյնպէս զօրաւոր լինես ։ Որ զարուսեկին անզգայ էութն՝ երբ երասանաւ իմն դաստիարակես , երևեցուցեալ այնր իրի կերպիւ՝ թէ զմտութեանս չար դիմեցումն՝ յորժամ և կամիս՝ հանդարտ առնիցես ։ Որ զանբարբառ բոլորակ լուսանին՝ կարգես ունայնս և պատարունս , լուսաւորել զպատճառն առ ամենայն տեսողաց՝ թէ ՚ի նուազութէ բարեաց ըզպարտաւորս մարմին՝ դու առնես ՚ի լրութիւն առաջնաստեղծ հարստութեն ։ Որ զպատկերս անխօս աստեղաց , երբ ըզդասակս գոյզն հօտից՝ որոնես և ժողովես , յոյս իմն կենաց առ այս խորհրդաբերեալ՝ քաղցրահայեաց տեսութն , թէ՝ և անաղաչաւորաց լեզուաց՝ կարողապէս բաւես ողորմել ։ Որ ՚ի մէջ մահու և կենաց՝ շաւիղ վտանգութեան ուղղես ՚ի ծովու , վկայութն եղեալ հաւատոյ , թէ՝ և յանկասկածաւորն վայրի՝ քև պաշտպանիւք անգայթագղելի · որ իբր զջուր կաթսայից ՚ի հրոյ եռացեալ ամ զմեղաց մրրիկ պղտորեալ՝ բանիւ կամաց քոց խափուցանես : Որ հայիս յերկիր և տատանես զնա , զի անբանիցն՝ զմտաւորս ըզգաստացուցանես . որ իբր զակատ մի անձուկ նաւի՝ 'ի վերայ շարժութե՟ ալեաց՝ զանբաւ թանձրութի՟ գետնոյս դղրդես , որով ծանուցեալ լինիս ամենից հաստատոց՝ թէ իցես աներկբայելի , որ 'ի բան քո զօրեղ՝ հիմնացեալ ունիս զմա , Որ սերմանես զարտաշնչացեալ մարմինս յերկրի , և զնոյն անկորուստ պահեալ՝ երկին կենդանածնես . որ ապականացուս աւանդեալ՝ անեղծս ստանաս . որ ընդ մահացու նիւթոյս՝ զնշխարդ կենաց խառնես , որ հրամանաւ անկնարկութեան՝ 'ի խուն վայրկենի կազմեցեր՝ պատրաստ կացուցեր զանզարդութիւն ամենից եղանակաց : Քո է զօրութի՟ և կարողութի՟ , որ շրջանակես զժամանակս ամաց հոլովման աւուրց՝ յայլ նմանութիւն բարեպատեհ տեսողութե՟ : Որ կարգաս զանմռունչան , իբրև զկենդանիս . որ ադդես միայն , և նոքա ընթանան . որ միայն հեռուս անկանես անձառ արուեստիւ հնարագիտութեան՝ մէգ և առաւօտ : Որ յետ նախակարգ յօրինուածոյն առաջնաստեղծ լինելութեն , արարեր զփառաւորեալն մեծամեծս հրաշակերտեցն հանդիսից , ըստ գրոյն երջանկութե՟ կանխահնարացն զարմացման , այլ իմն գոյացութիւն տեսելի տեսակի՝ անեղծ աշխարհագործութեան ես քան զայն՝ 'ի մարդանալդ քո , որոց ոչ գոյ թիւ :

Ջ . Որ ահա զշնան մեր՝ քեզ գրեցեր .

որ զարդարութիւնս քո՝ մեզ շնորհեցեր . որ ընդ քեզ կրեցեր զհաշտութիւնն մերում փրկանակ . որ ոչ երբեք լքանիս յողորմութենէ , դարձո՛ զամբարշտեալս՝ 'ի պաշտօն բարի երկիւղի , զթմբրեալս՝ 'ի զգաստութիւն արթնութեան սրտի . զանմաքուրս՝ 'ի սրբութիւն պայծառութեան կերպարանի . զաղտեղաբիծս՝ յանբծութիւն հանդարտական նոր պատկերի . զբեկեալս՝ յողջութիւն , որ 'ի դիպմանց ոչ խորտակի . զլացեալս՝ 'ի խնդութիւն զուարթութեան անտխրելի . զյուսահատեալս՝ 'ի սէր միաւորիչ անքակտելի . զամաչեցեալս՝ 'ի վստահութիւն հաստատութեան անշարժելի . զխաւարեալս՝ 'ի լոյս երանութեան անմեկնելի . զմահու գերեալս՝ 'ի կեանս , որ ընդ եղծմամբ ոչ անկանի : Զի փառաւորեսցի անուն քո՝ Յիսուս , խոստովանեալ յամենայնի , ընդ Հօր և ընդ Հոգւոյդ սրբոյ՝ 'ի բարձունս երկնի և 'ի ստորինս երկրի՝ և 'ի բնակիչս նոցա , յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

❖ ❖ ❖

Վերջին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Աստուծոյ :

ԲԱՆ . ԿԴ :

Ա . Եւ արդ առ ամենայն բանի՝ յամենայնի ուղիղ ես՝ Տէր . խրատուամբք դատիս . արդարութեամբ կշռես . ճշմարտութեամբ չափես . օրհնութեամբ հատանես . բար-

ւոք

ւոց ընթանաս · ստուգութիւն սիրես · յստակութիւն կամիս · լուսաւորութիւն համբուրես · փորձիւ յանդիմանես · երկայնմտութ՟բ քննես ։ Ո՛չ ունիս նենգութ՟ն և ոչ գոռոզութ՟ն , այլ ամենևին հեզութիւն , հանդարտութիւն և ողորմութիւն ։

Է · Արդարացար վերին խնամութ՟ն անպայմանական հօրդ հանճարոյդ՝ կրկին վեկայեալ անզեղջ գովեստիւ յորդեգրեցելոցն շնորհօք , ըստ բանին սրբութ՟ն՝ որ աւետարանեաւն կենաց 'ի քեն ընկալաք · որ ոչ 'ի կոծելն ողբացի , և ոչ 'ի փողելն կաքաւեցի ։ Ասացեր անօրինիս՝ թէ մի անօրինիր , և ես 'ի նոյն չարիս անդէցայ · մեղաւորիս՝ թէ մի ամբառնար եղջիւր 'ի բարձունս , և ես զընդդէմն քեզ գործեցի , և ոչ զգացի երբէք զաւածեալս , թէ 'ի ձեռին քո են եղջիւրք արքայութ՟ն՝ հպարտից ամբարձելոց , խոնարհեցուցանել և բարձրացուցանել , ըստ Ամբակումայ , Դաւթի և Զաքարիայ ։ Օրհնութ՟ն ինձ կամեցար՝ ողորմած , և ես անիծեալս՝ մեծ տարագրութ՟բ խոտորեցայ յարժանին ինձ մասն · սիրեցի բարկութ՟ն և ոչ բարութ՟ն · շօշափեցի ըստ գրոյն՝ զխաւար՝ և ոչ զլոյս · կենդանի ձայնիդ քո գթածն՝ ապատումն պատասխանեցի ։ Զորդնն անմահ ասացեր՝ բանիւ Եսայեայ , և զհուրն՝ անշէջ , և զկրտամբութ՟ն՝ անվախճան , և զանեղծն՝ յաւիտենից , և զօրինակ նմին՝ սոսկալի , և ես ոչ խնայեցայ , ըստ սաղմոսողին , և ոչ մտաբերեցի · այլ 'ի մեռայլ մատուրական

կու

կուրուէ գնացի ։ Ցուցէր մարգարէին, թէ զօրհնութիւն ստացի՝ որ զօրէնս գնէ՛, և ես համառօտել զնոյն փութացայ ։ Արձան հոգևոր վիմի գրեալ մատամբ քո՛ տ՟ր յ՟ս ք՟ս, զգաւիթ իւրովքն բանիւք կանգնեցեր, առեղծին ինքեան ընտրութիւն առ սոյն, թէ պահեսցի զօրէնս քո յա՟մ ժամ, յաւիտեան ․ անդրադարձութիւ բանին միջնորդեալ զերկին հաստատութիւն, թէ և յաւիտեանս յաւիտենից ․ ընդ որս՝ և զսորին նմանիս պարծանաց՝ առ իմս խրախոյս, և ոչ զլծեցայ ․ Ձեսեցայ 'ի տունս բաջաղու, և ոչ եղ ․ 'ի յերկուս հետս երկմտութեան՝ կրկին կաղացի կառեալ 'ի բարեաց, ըստ երգելմանելոյն հեղինու ։ Ունիմ զմանեկս իւրովքն օրինակօք՝ եկեալ 'ի մեռելոց, և զտառս մարգարէիցն՝ գրեալ 'ի յոգի, և զմստեանս առաքելոցն՝ ընդ մասցս մատնեալ, և զծո՞րդ հասարակաց՝ կտակաւն աւետեաց՝ յարուցեալ 'ի թաղմանէ անթիւ նշխեցելովք, և անհաւատացոյն քան զնդեալին եղբայրակցութիւ այնր մեծաման, որ է առակ իմն յարմարական, նմանեալ զզայականացն մասանց՝ անդորմիցն յափացելոց, մնացի իբրև զսալ դարնաց անտառ՝ յամառեալ քարացեալ սրտիւ, որպէս օրինակն է բեւեռայ, և ոչ ապաշխարեցի ։

Ձ ․ Նայլ ազգեա՛ վերաստին առ սոյն կերպարան լքեալ՝ կրկին ողորմութեան՝ բարի, ա՛ռհաւոր, մա՛րդասէր, խնամակալ, կեդանի, ամ՛րը, լուսաւոր և անխախտան թագաւոր, զօրութիւ պանծալի խաչիդ-

խոր

խորհրդոյ , 'ի կարծրացեալս մեղօք անբեր անդաստան՝ երկմտանացս յիմարութե՟ն՝ և անպտուղ սրտիս չորութե՟ն . զի առեալ նպաստ օժանդակութե՟ն 'ի գթութե՟նէ կամաց ամենակալիդ , որով տացէ բղխեսցէ հոգիս , ընծայեալ աչաց վշտագնեցելոյս՝ վտակս արտասուաց աղբերացանողաց՝ ինձ 'ի փրկութի՟ն և 'ի մաքրութի՟ն , և քեզ 'ի հաճութի՟ն ընդունելութե՟ն՝ ամենապարգև տէրդ բոլորից , փառաւորեալդ յաւիտենից . ամէն :

* * *

Վերստին յաւելուած երկրին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա՟յ :

ԲԱՆ. ԿԵ:

Ծր . Եւ արդ՝ ես նախնիս ամբարշտաց . գլուխս մեղաւորաց . պետս անիրաւաց . առաջինս պարտաւորաց . պատկերս յանցաւորաց . ատատնիկեցիս ըստ վատթարութե՟ն , այլ ոչ ըստ բարերարութեան , ահա զանձնաւորիցն իմոց ճառեցի . զպատկառանելիսն խայտառակեցի . զգաղտնիսն հրապարակեցի . զծածուկսն յայտնեցի . զթաքուցեալսն ցուցի . զամփոփեալսն տարածեցի . զգաղտնութե՟նս մաղձ՝ ժայթքեցի . զգործակցութե՟ն չարին՝ մատնեցի . զամբարեալ թարախ վիրիս՝ քամեցի . զխորս պարտեաց իմոց՝ ծանուցի . զպատրուճակն կեղծեաց՝ առի . զքօղ տգեղութեան՝ վերացուցի . զամօթալեացն զգեստ՝ մերկացուցի · զզարշելիսն՝ յանդիմանեցի · զմրուրն մաճու՝ փոխեցի · ըղպալարս հոգւոյս խածոտածոց՝ քաղհանայապետից քծի բացի ։ Յանձինս վտանգ՝ ոչ անխնայեցի · մարմնոյս սիրոյ՝ ոչ աչառեցի · զարմատն հնութեան՝ տեսիլ արարի · բնութենս կարեաց՝ ոչ ողորմեցայ · զխաբանութեն կայ՝ խլեցի · զդղեակ սրտիս քանդեցի · ընդ կամացս որոյ՝ եւր ընդ դարանակալի մահու՝ կռուեցայ · զպահեստ անդրյալոցն՝ արտաքս հանի · զմթերիցն գանձ՝ մեծին գուշակեցի · զդատախազն՝ դատաւորին հանդէպ կացուցի · զապաւինեացն զփորձ՝ այժմէն լսէ գոհ · զդաշն կործանողին՝ կտրեցի · զուխտն խաբողին՝ ցրուեցի · զկատարած մարտին յաղթութեան՝ 'ի քեզ տ̃ր յ̃ս՝ ապաստանեցի · զպատերազմին խումբ՝ դրդուեցի · զդիմադրութ̃ն դիմեցմանն՝ բանիւ ա̃յ յուսացայ · զխաւարասիրացն փաղանգ՝ լուսեղինացն զինուք սադրեցի ։

Ե · Ուր արդ՝ առեղծիդ թմ եղելոց ք̃ս որդի բարձրելոյդ ա̃յ , զատէն դարովեալս յայտայխեաց բանից , եւ զհարուածեալս յայրքանեաց գանից՝ մի՝ կշտամբեսցես կրկնակի դատել 'ի մեծի աւուրն ։ Ահա հզօր անքննելին անճառ բարերար թագաւոր անմահ , առ ոյս կերպ պատկառանաց՝ ինքնապարսաւ խոնարհութ̃ե , որ ինձէն զանձն՝ մեծաւ ձաղանօք յոգե դատեցի , ընդ նոճագօք այսր մատենի՝ անարգանօք ամօթոյ՝ զդէմն սատանայի · եւ զերեսս կերպի պատկառեցելոյս՝ նշանաւ խաչին զօրացի ։ Մխացի կնիքդ

ըու

ջուսոյ՝ 'ի գեղ տեսակիս . ամրութեանդ նշան հաստատեցի՝ 'ի տեղ գլխակիս . երեւակ կենացդ փայտի ձեւացի՝ 'ի պատկեր այտիս . արոճեալդ հրաշից՝ 'ի ճակատիս շուք նշանակեցի : Մի՛ այլայլեսցի յինէն՝ դրոշմդ լուսապաճոյճ . Մի՛ բարձցի 'ի տեսանելեացս բոցդ՝ ճաճանչօրհնութեան . Մի՛ մերժեսցի 'ի գլխոյս՝ առհաւատչեայդ փառաւորութե՟ . Մի՛ սաստնեսցի 'ի բերանոյս ամրութեան սեմոց՝ փառք տնազրութեանդ : Պահպանակդ երկրպագելի՝ 'ի զգայարան սրտիս մխացի՛ . չորիցս նուիրոց խնկոյ գոյութեան . քառաթեւեդ նշոյլ ազդեցէ՛ . ձեռինս կարկառման , փրկչիդ իշխանութի՟ օժանդակեսցէ՛ . մատուցման հաստատուճածոյ մատինս , խորհրդարանդ համարձակութե՟ բարեգործեսցէ՛ : 'Ի մեկնելս խնում , Մի՛ հեռասցի սրբութիւնդ . Մի՛ լքցի պատիւս՝ 'ի պատուիլն պարտաւորիս . Մի՛ մերժեսցի 'ի յոգւոյս՝ անդաւաճանելիդ փրկութի՟ . Մի՛ ջնջեսցին գիծք կենդանատուիդ՝ 'ի քո՛ գրեցեալս ճիգոյ . Մի՛ եղծցի նկարուածս արեան զօրութեան՝ 'ի տիրատեղ խորանիս . ընդ իս բնակեսցէ՛ յեմում գերեզմանին . 'ի ծորել մարմնոյս թշուառելի , ծնումն շնորհիդ առ իս պահեսցի . 'ի նորոգութեանն աւուր , սովաւ հանդիսակեցայց փառաց փեսայիդ . 'ի քոյոց այտի ծանուցայց , քոյովքդ վաստակօք պճնեցայց , երախտեօք մեծիդ յարդեցայց , աւազանին զգեստի՛ւ պերճացայց՝ քաւեալ ողորմութե՟ : Մա՛ր բարեգութ , զվերարկուդ անապականութե՟՝ սա-

ժա

ժանեցեալս մեղօք մարմնոյս . մի յարիցէ ընդ քոյս՝ բանսարկուն . հնացուցիչ հոգւոյս՝ վատնեսցի . խաւարաբնակացն սատիրք՝ մի ընդ իս վերբերեսցին : Օրհնեացի անուամբ քո գըթած՝ վիհն իմ հանգըստեան . ողորմութե՟ քո լցցի գուբն իմ գերութե՟ . ընդարձակեսցի քեւ ինձ՝ նեղին թշուառութե՟ . անդորր եղիցի խռովօղ՝ ինձ բանան բարկութեան . ծնուսցէ զիս առ յաձումն՝ արգանդն մթութեան . յուսով քո շահեմարանեսցէ զիս՝ յարկն այն անձկութե՟ . ձեռամբ քո պահեցայց՝ ՚ի խշանին տարտամութե՟ . Թեւօք քո ընկալայց՝ ՚ի տունն տագնապի . դու գովեալ ընդ իս՝ ՚ի սենեակն վտանգի : Աւա՛ղ ինձ տատանօղ՝ ՚ի թիւս հազարաց, զի երբեմն էի վերնային, և այժմ անդնդային . երբեմն տօնելի, և այժմ աշխարելի :

Ժ. Սալէ և արդ՝ կրկին դու օրհնեալ ՚ի բոլորից գոյից՝ յերկնայնոց և ՚ի ստորնայնոց՝ և ՚ի սանդարամետականաց մեռելոց՝ անպարտականդ այս տարագրութե՟ : Ես վրիպեցայ . ես օտարացայ . ես յիմարեցայ, պարտեցայ, և խոտան գտայ . ես լքայ, կամեցայ, և կործանեցայ . ես մոլորեցայ . ես մատնեցայ . ես մերժեցայ . ես խորթացայ, գերեցայ, և գայթագղեցայ . ես նզովեցայ . ես թշուառացայ . արբեցայ, և վատթարացայ . ես ընկլուզայ . ես խաբեցայ . ես անօրինեցայ . ես տապականեցայ, մահացայ, և խոպան եղծայ . չիք քո առ այս՝ ինչ մասն բարի, որ ես միայն անփոփոխ բարի : Արդ՝ կամօք քո լեր, և խաւար ինձ ձեռագայթ .

գայթ. Ճրագ յուսոյ քո անդ, և գիշերին վաղորդայն. մարմնոյ քո հաղորդեալ, և յամնթոյն կարծեաց ապրեալ: Իսկ ես ոչ գրեմ զանձն իմ կենդանի՛ վասն անփախչելի վախճանին. դարձեալ՝ զիս ոչ վարկանիմ կորուսեալ՝ վասն աններկեան նորոգմանն: Որ և փակեալ համարիմ ինձ զելս կենացդ՝ վասն անքաւելեացն պարտեաց. դարձեալ՝ բացեալ ինձ զդրախտն՝ վ̃ն փրկութե̃ն աւետեաց. քանզի ոչ այնքան վհատութե̃ն գոյժ տագնապէ՝ որչափ փրկութե̃դ քաջալերեալ ձեռն կարկառէ: Արդ՝ տէ՛ր տ̃ր՝ տէ՛ր ողորմութիւն, առ ա̃մ ձայն գոհաբանեալ. օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն:

⁂

Վերստին յաւելուած երկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղէտս մաղթանաց բանի: Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ:

ԲԱՆ. ԿԶ:

ա. Արդ՝ որ ոք և առցէ զայս գիր մաղթանաց այսր մատենի պարկեշտականի պատարագել սովաւ, եթէ 'ի մեղաւորաց իցէ մատուցեալն, եղէց և ես իմովս բանիւք կցորդեալ նմա. իսկ եթէ յարդարոց գուցէ յառաջեալն, գտայց և ես սովիմբ՝ ընդ նմին ողորմեալ նովաւ: Այս թէ երջանկացի այնպիսին ինքեամբ՝ ինձ միայնոյ գրեալ զեղկութիւն, և ես ինձէն վկայեմ այսմիկ: Բայց յիշեսցէ՛ նա զաղոման և զբանս նր̃ զհոգեշունչս, թէ ո՞վ ոք

վասա

վստահացն սէրս ո՞ր ունել, և կամ ո՞չ պարծեցն մաքուր լինել ՚ի մեղաց. և զի ո՛չ յարեաւ մարդ երկրածին՝ ազատեալ ՚ի պատասխանեաց. և ո՛չ ընտիր ինքնարշաւ վազիւքն, և ո՛չ թէ և ՚ի թուելս ամբարձման թևոց բերիցի. առ որ դժո՛յժ լինիցի կրկին երկուցեալ ՚ի վիմին իսկ հաստատութե՟՝ ունեալ ՚ի պօղոսէ, դուցէ անկեալ ՚ի յերկիր՝ սահմանողն այսմ կանոնի խրատուադատի՝ կշռեալ նմանեացն։ Այլ ասացէ զայս կշռամբութե՟ մաքուրն՝ նիւթ պատկաց, առ ՚ի չէջանել անընտրողաբար յանձեռնհասան բարձրութենէ. և պատճառապարտն՝ առիթ ազատութե՟, որով ամբարձեալ ՚ի կործանմանէ հողեղական մահուն՝ ապրեսցի յուսով։ Իսկ ինձ եղիցի պատգամս այս բանի՝ արձան փորագրեալ՝ անմեռնելին անեղծանելի, որ փոխանակ իմոյ եղկելւոյս անձին մահացուն՝ անդադար հնչմամբ հեծութե՟ բողոյ առանց լռելոյ միշտ աղաղակէ. լիցի և ոսկերացս քակտեցելոց ՚ի հողապատեան շիրիմ վերարկուէին՝ անմռունչ ձայնիւ զայս խոստովանել. հասցէ և մարմնոյս ՚ի հողլուծելոյ՝ բարբառով իմն անազդելեաւ՝ ծածկատեսիդ զոյն պաղատել։

Է. Տ՟Ր՛ գթութ՟եց, աղբիւր ողորմութ՟եց, պարգևիչ բարութ՟եց, որդի՛ բարձրելոյ տ՟ր յ՟ս ք՟ս, ողորմեա՛, խնայեա՛, մարդասիրեա՛. նայեա՛ ՚ի վտանգս. անձնարկեա՛ ՚ի ընկլութիւնս, խոնարհեա՛ց ՚ի թշուառութիւնս. տե՛ս ՚ի տարակոյս անձեռնհաս տագնապիս. հանիր հաղորդել կորստականս կարեաց։ Շօշափեա՛ բժիշ-

կա

կայէս՝ զամենամեծշնորհաւ ախտաւորութիւնս · ունկն մատուցես քաղցրութբ՝ ողորմագին հեծութես · լուր 'ի խորոյն անդընդոց մահուան գերեզմանի՝ անմռնչելի հառաչմանս , մեղէ յականջս ամենալուր լըսելեացդ՝ ձայն պաղատանաց վատանեալ անդամոցս ։ Եւ մն զի դրաւականն կենդանութեանս անապական է , անփոփոխելեցի և սիրոյդ քո գթութիւնդ · կցորդ լեր հեզութբ՝ տաժանաւորս տկարութեան ։ Մեռեալ պատկերիս՝ մի ոխս պահեսցես · ընդ անշունչ կերպարանիս՝ մի 'ի դատ քննութե մտցես · մահու տանջեցելոյս՝ մի հարուածս յաւելցես · ընդ բեկեալ խեցեղէն անօթոյս՝ մի ուժգնութբ մարտիցես · վճռեալ կոշկոճելոյս՝ մի բարկութբ կրկնեսցես · կործանեալ շինուածոյս՝ մի պատուհաս մատուսցես · շան սպանելոյ՝ մի քարինս արձակեսցես · լըճոյս ջախջախելոյ՝ մի սաստիկս որոտասցես · հողոյս անպատուելոյ՝ մի իբր ամբարհաւաճի ուժգին մռնչեսցես ։ Զմոխիրս մերժելի՝ մի 'ի դատ ընտրութեան կոչեսցես · զփոշիս ցնդելի՝ մի իբր զօր դիմամարտ դասցես · զաւելմն տապակալի՝ մի իբր զօրս վարկանիցես · զգարշութիւնս անդրանելի՝ մի իբր զգանձամարտիկ վանեսցես · զխէթս 'ի բաց ընկենլի՝ մի նուաճ գեհենին պահեսցես · զայրքանեաց բազմապատիկ բանից կշտամբեալս՝ մի վերըստին յանդիմանեսցես ։

Ճ. Այս ամենամեծշնորհա և խուարարգել չիրմին են ահա սրտաբեկ և յոքնաճախիծ արգահատութիւնք · հաստատեսցէ օրհնեալդ քո բան՝ անփոփոխական լինել, ըստ սրտի արգահատելոյս. քանզի և այժմ մինչ կենդանեօքս խօսիմ, մեռեալ եմ անհաւիդ. որ 'ի կորուստ մահուն սատակման՝ ամենազօրիդ հրամանի՝ անեղծ եմ հաստատեալս: Արդ՝ աղաչեմ զքեզ՝ ո՛վ յս̃ քս̃, հայեաց յիս ողորմութբ̃, և մի՛ թողացուսցես լինել անակից ինձ բերկրալոյս, և զմահահաղեկոյց տապանին ազդումն անկենդանաւորին թնդման՝ թշուառուն թաղման՝ աղաղակ ձայնի հառաչման լալեաց՝ քեզ հաշտեցուցչաց՝ յարգեսցես լսել՝ միայն բարերարդ, հոգեսէր, հզօր, մարդասէր. և հոգիդ քո բարի բնակեսցէ ընդ իս՝ լոյս առնելով ինձ 'ի խաւարին: Մնասցեն ընդ իս կենարար քո կրից պաշտեցեալ մասունք, զի իբր զաւանդ գանձու զիս պահեալ 'ի քեզ, կենաց նորոգման ընծայեցուսցեն. օժանք անվանելի զինուց ինձ պատկանեսցին, ընդ իս յարակայեալ քարինք պարսից՝ հոգևոր հնարից՝ զարին հալածել զգունդ: Մարտն որ առ իս՝ քև ո՛ր վանեսցի. զի եթէ յարիցէ 'ի վ̃ր իմ պատերազմել, տեսեալ զքաղաքն ունայն 'ի զօրաց՝ և զազդողականացն գործի ապաձայն, զքեզ ո՛վ ունիմ մշտնջենաւոր և աններհելի պահապան:

Գ̃. Զի եթէ այժմ իսկ կամիս արագեալ յառաջ քան զօրն կատարածի, և անշաւիղ արգելան ինձ պատրաստեսցէ, առաքեմ զաղօթմն տէրունականն՝ նմինգան մահու. եթէ 'ի վայր զիս հնարե կործանել, զծննդաբերութեն ասպարիզին. եթէ 'ի մոխիր երկրի թաւալել ձեռն բերիցէ , երեսացն ո՟յ 'ի նոյն մածուցուածն զնա հերքեսցէ . եթէ վաստակս ինչ ցաւոց նիւթեսցէ , քրտունքն յուռթի արեամբն զանգեալ փրկչին աշխարհի՝ զնա խոճեսցէ . եթէ յընթացից բարեաց զշունչս իմ պատանդեսցէ , կապանք ամենաստեղծին՝ զնա արձակեսցէ . եթէ յուրացութե՟ն պարգևաց լուսոյն ընդդատեսցէ , հայհոյութե՟ն համբերութիւն յածամարտիցն զնոսին ընդ նոյն կարկեսցէ . եթէ հարուածս նետից գաղտնաձիգ զինուց՝ ինձ արձակեսցէ , կարթ հնարից աղեղան փառաց հօրն կապարձից՝ նմին պատահեսցէ : Եթէ քօղով լուսոյ խաւարականի՟ մտանել ընդ այս անամօթեսցի , կափուցմն գլխոյն ձորձով պատեցեալ լոմանն ամենից՝ զնա տանջեսցէ . եթէ մոլեսցի ըդվատաճութիւն ձեռինս կապել , եղեգն մատուցեալ 'ի յաջ գոյացուցչին՝ զնա չարչարեալ ըմբերանեսցէ . եթէ ձաղանօք այպանման՝ զիս կատակեսցէ , տանելն ծաղու ամենազօրին՝ զնա հենգնեսցէ : Եթէ բժժանօք ինչ յուռթից՝ կոխարգել խոբամանկեսցէ , ապտակն դիմաց հզօրին ո՟յ՝ զնա սաստկապէս ամաչեցուսցէ . Եթէ 'ի մուսս գիշերային մթութե՟՝ խաւարաւ խաբէութե՟ լցեալ մարտիցէ , 'ի Ճառագայթից լուսոյ երեսման քո ո՛ր խայտառակեսցի . եթէ 'ի միջօրէական՟ տապոյ փորձութեանցն՝ արեգակնակեզվառնիչ խորշակին՝ զիս 'ի յարմատոց խախտել կարծիցէ , 'ի զօրութե՟ նշանիդ լուսոյ խլեալ չորասցի : Եթէ 'ի փշամն շ նորհէ ունայն զիս առնել հնարաւորեացի , Թուքն զոր ընկալաւ տրն քրովբէից ընդ մեղաւորիս , զիս պատկառեցուսցէ ։ Եթէ ժանիք խածողք ինձ ցուցանիցէ , լռութն երկնաւորին բերանոյ՝ զիս պապանձեցուսցէ . եթէ խածմունս աղուէականս հոգւոյս ազդեսցէ , բեւեռացն հարմունք հաստատողին բնաւից՝ զիս կսկծեցուսցէ ։ Եթէ յընթացս անխրատութեանց խորհրդոց զիս մաքրեցուսցէ , սեւեռք ոտից անհաստատնելւոյն՝ զիս կապեսցէ . եթէ հրապոյրս ինձ դժնեայս արբուսցէ , քացախն ընդ լեղւոյն խառնեալ 'ի յարբումն բարերարին՝ զիս դառնացուսցէ ։ Եթէ առաջին ձաղակմամբ փայտին զիս դացէ , սոսկալի խորհրդով խաչին ըմբռնեալ՝ խայծն պարտաւորեսցի . եթէ ընդվզել ընդդէմ հնազանդութե տն հրամանի զանձն իմ ուսուսցէ , բերումն պաքանոցի անսահմանելւոյն՝ զիս կործանեսցէ . եթէ 'ի մահ սատակման զիս վանեալ վիրաւորեսցէ , սուճար տէգ զինու մեկքոյն 'ի կող՝ ստեղծչին ադամայ՝ զիս հերձեսցէ . եթէ երկամբք մշտաց դժոխականաց զիս պարփակեսցէ , պատառմանցն կտաւ՝ էից ունողին՝ զիս ըմբռնեսցէ . եթէ յատակս մահու հայել զիս խարդախեսցէ , բնակել կենդանւոյն 'ի մէջն մահու՝ զիս մեռուսցէ . եթէ խնդասցէ ընդ մարդկօրէնս իմ գայթագղութե , կրկին կորուսցի կարկամեալ կամաւ , յորժամ անմահն ած յարուցեալ փառօք՝ ընդ իւր նորոգեաց զբնաւ մահացեալս ։ Եթէ ընդ լուծանել փոքր կայանայց հազարամէից՝

բերկ

բերկրեսցի , դողասցի կրկնեալ վերստին խակոյն ընդ վերջին շղթայս անզերծ տագնապին ըմբռնման՝ սաստկագունի յանվախճան տանջանարանին : Եթէ ընդ առաջին հարուածն դժուարեսցի , դոյժ կորստեան յեռնուլ սաստկմանն անշէջ գեհենին՝ որ պատրաստեալն է նմ̃ և նորին հրեշտակաց՝ նմա պատմեսցի , որ յաւուրն մեծի՝ մեծին ատենի :

Ե. Իսկ ինձ ապաւինելոյս ՚ի քեզ՝ Տ՛ր Յս̃ , միայն Թագաւոր ինքնակալ զօրեղ՝ արարիչ երկնի և երկրի՝ և ամ̃ զարդուն որ ՚ի նմա , որ գալստեանդ քոյ ակն ունիմ , և ողորմութեան փրկչիդ սպասեալ յուսամ . ՚ի յոյս քո անկանիմ , և զգարշապարիդ հետս համբուրեմ . զպարտութիւս խոստովանիմ , և զմեղանս հրապարակեմ . կշտամբանաց քարամբք կոծիմ . և հառաչանօք սրտիս տապանիմ . ՚ի խեթ խղճիս խոցոտիմ , և բոցով շնչոյս ճենճերիմ . աղի ցօղով արտասուացս այրիմ , և երիկամանցս աղդամանք կիզանիմ . յուսակտուր օդով ցամաքիմ , և դառնաշունչ հողմով չիջանիմ . թախանձանաց բանիւքս երերիմ , և կողկողագին հեծութբ̃ դողամ . տաժանելի կրիւք տուայտիմ , և տագնապաւ հոգւոյս տատանիմ . ՚ի կոծ մրրկաց ծփիմ , և ՚ի բախմանէ ալեաց սատանիմ . ՚ի լրութէ համբաւոյն սարսեմ . և յիշատակաւ ահին կորնչիմ . կերպարանօք ատենին հալիմ՝ և սպառնալեօք մեծին մեռանիմ , լո՛ւր՝ բազմագութ , քաւիչ , մարդասէր և երկայնամիտ . քաղցրութի̃ անձնառու , որ բարի և տուիչ տենչալի :

քանզի կարօղ ես յամենայնի և առ ելս շնչոյս իմոյ՝ փրկութ՟ն մեծի. և քեզ ընդ հօր հոգւովդ սբ՟վ փառք՝ յաւիտեանս. ամէն:

* * *

Վերոյին յաւելուած Տէրէն Հնձաւորեան՝ նորին հանճարի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի:
՚ի խորոց սրտից խօսի՝ ընդ այ:

ԲԱՆ. ԿԵ:

Ա. Բայց քանզի յոյժ արդար է բան իրաւանցն քն՟ի իմյ առ իս՝ քան առ սկզբնահայրն չարեաց սատանայ: Զի մ՟ն նր՟՝ յայն սակս յայտնեցաւ, զի լուծցէ զգործս նորին. և մ՟ն իմ՝ զի զենացեալ պատկերս նորոգեսցէ, առեալ զկերպարանս բոլոր էութ՟ն կերպին խակութ՟ն մեծին իմյ՝ միացոյց ինքեան անշուշտ խառնութ՟բ. նորա ոչ են շնորհեալ ՚ի բազմաց, և ինձ զբովանդակն եհեղ առատութ՟բ. մ՟ն նր՟ ոչ երբեք չարչարեալ, և մ՟ն իմ համապատաղ պատարագել. նա անհաղորդ է կենացն, և ես միշտ վայելեմ ՚ի փրկութենն. նա վանեալ է խաչիւն, և ես զօրացեալ նշանաւն: Նա հերքեալ ՚ի լուսոյն, և ես միացեալ ընդ փառացն. նր՟ ոչ խոստացաւ հանգիստ և յերկրի, և ինձ զերկինս սեպհականեաց. զնորայն կարեաց զառհաւատչեայ, և զիմն՝ առանց խզելոյ յարակայեաց. զնա յերամակս խոզիցն արգել, և յիս ինքն զօրացաւ. զնա կարճեաց օրինակեաց, և զիս ճառագայթ

նշա

Նշանակեաց · զնա սողնոց նմանեցոյց , և զիս իւրումն անուամբ կնքեաց :

Է · Նաև ես զերախտաւորն ոչ լսեմ՝ զայսքանեաց բարեաց արարողն , և չարին զկնի միտեցայ՝ հայեալ ընդ նմին յատակս դժոխոց՝ աչօք անարժանս բարեաց · անձերս երախտեաց · անընդունակս սիրոյ · տառամէք մեղաց ձգեալս · յերկնաւորմունս խորոց խոցեալս · քանդեալ ծառս արմատենեայ · գինիս յեղաշրջեալ · ցորեանս հեղեղեալ · մուրճակս ջրեալ · վճիռս պատառեալ · կնիքս այլակերպեալ · նմանութիւնս փոխեալ · արկանելիքս կիզեալ · ըմպանակս կորուսեալ · նաւս ընկղմեալ · մարգարիտս մանրեալ · ակնս պատուականս սուզեալ · տունկս փոսացեալ · նեցուկս խորտակեալ · փայտս ամենեքին փտեալ · մանրագորս աղաւաղեալ · յարկս տապալեալ · խորանս խախտեալ · բոյսս արմատացն խլեալ · ձէթս հեղեալ 'ի գուբն աղբեաց · կանթեղս հանեալ 'ի կոյտս մոխրոց · այրս մահու 'ի յարեանց գնդից : Քանզի միշտ խրատեալ ընդ երուսաղեմի՝ տառակաւ բարեկրթին 'ի մարգարէիցն ձայնից՝ անձն իմ ողբալի , և ոչ ինչ խրատեցեալ · որ աստէն անգոսնեալ եմ , և անդէն խայտառակեալ · աստ դարձեալ , և անդ կշտամբեալ · աստ ձաղեալ , և անդ նախատեալ · աստ թշնամանեալ , և անդ յանդիմանեալ · աստուստ ապշեալ , և անդանօր լքեալ : Աստ հեծումն , և անդ հառաչանք · աստ կործիս , և անդ կատարած · աստ խէթ , և անդ հատուցումն · աստ արկածք , և անդ հանդերձ դատաստանի , ուր ոչ է բան խրատանաց , և ոչ ձայն պաղատանաց · ոչ թիւք աւուրց , և ոչ ելք ժամանակաց · ոչ ուղք յուսոյ , և ոչ դրունք ողորմութեանց · ոչ աջ պաշտպանութեան , և ոչ ձեռն այցելութեան :

Է · Տէր դու ապաւինութիւն · դու ինքն փրկութիւն · դու այցելութիւն , դու և քաւութիւն · դու երանութիւն · քև բժշկութիւն · քո ողորմութիւն , միայն հզօր՝ կենդանի՝ անճառ Տէր Յիսուս Քրիստոս բարերար Աստուած · օրհնեալ՝ օրհնեալ , և դարձեալ օրհնեալ , ընդ հոգւոյդ քո սրբոյ յաւէտ բարձրացեալ 'ի փառս հայրենի խնկութեան մեծիդ՝ յաւիտեանս յաւիտենից · ամէն :

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հէծութեան՝ նորին հեղինակի , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի · 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Աստուծոյ :

ԲԱՆ · ԿԲ :

Ա · Եւ արդ՝ 'ի յիշատակ ահարկութեան վերադարձեցելոցդ՝ որք յանծուստ են տարաժամանալիք լինել ժամանեցեալք , զկարդ դադարեցայց 'ի նորոգ ողբերգութեանց , և կամ որպէս զցամաքումն ասացէ հեղեղք արտասուացս : Զի ևթէ զորբեքվտակեան առուակս դեռոցդ յորդահոսան ծաւալմանցդ , որ զեդեմ և զերկիր առհասարակ ողողանեն՝ ըմպալէս բաւականութեան բաշխեալ ածի , և զղխումն երից խորեանց՝ առ աչս իմ եդեալ , զանձինս մեղաց սատակութեան զբոց զովացուցանել՝ ոչ

բա

քաւականացին : Եւ կամ մարգարէին ո՞չ ըղձականութիւն՝ կրկին ինձ լցցի գլուխս ջուրց բազմութիւն , և ճրագարան տեսութեանց կնքողիս՝ աղբերց կայլակմունք , զեկման ողբոցս չափել զվտանգ՝ ո՛չ ձեռնարկեսցեն . և ո՛չ եղերականք ջայլից համօրէն՝ բանահիւսից կանանց լալականաց՝ 'ի սիրտ և յոգի վիրաւորելոց . զաղէտ վտանգիս 'ի յերգ արկանել , և կամ 'ի նուագս ձայնից բերել :

Է . Ի՛մ է օրն լինելութեան նզովեալ , և ո՛չ յոբայ՝ կամ Երեմիայ . քանզի տօնելի է օրն նոցա՝ զորոց մի 'ի նոցանէ ո՛չ արժէ աշխարհ՝ և ո՛չ տարագրելի . ապա ուրեմն զիս նկատ եղեալ զո՛չ արժանիս լուսոյ՝ և կամ միոյ մանաւոր բարւոյ , զհանդեպումն աւուրն անիծելին՝ յորում ես գտայ կորստեան որդիս և մահու դրացիս . մշակս մեղաց և արբանեակս անօրէնութեանց : Այլ ո՛չ կայցէ յուխտին կենաց՝ զոր դու սահմանեցեր՝ աստուած բարերար . ո՛չ գնայցէ 'ի քո պատուիրանն կենդանականն անմահացուցիչ . ո՛չ վաստակեսցէ 'ի հունձս արմտեացն , որով 'ի մուտս ձեռանն՝ աւուրցն խստութեան՝ կերակրել պատրաստեցայց . ո՛չ կառուցէ ամրութիւն որմոց՝ և ո՛չ ձեղուն յարկաց ձգեսցէ , որով 'ի շնչմանէ մրրկաց օդոց պահեսցայց . ո՛չ համբարեսցէ նշխարս պաշարոց 'ի յուղին անեզրական , որով զտագնապ սովոյն իմ բժշկեսցից . ո՛չ հանդերձաւորեսցէ քեզ աղերս աղօթից , որով առաջի քո կալ համարձակեսցայց . ո՛չ կազմեսցէ Թռչակ փրկութեան՝ վարուց մաքրութեան , որ զնորոգութն ինձ երաշխաւորէ · ոչ եւս զընտրութն հաշւէն 'ի կենցաղոյս ճանապարհէն իմոյ մատնչելն , զի 'ի դատաւորէն ձեռանէ՝ ատենէն իսկ փրծայց · ոչ լռութք ձեռին օրհնութեան մատանեայ յանդիմանեն , որով օրէնադրին մատնանկից դատոյց սրբեցեալ ։ Ո՛չ գիտաց եւս զգուշութիւն , և ոչ Թիկանց պատսպարութիւն , ոչ աջոյս իմ զինուորութիւն , և ոչ ահեկիս պարածածկութն , որով 'ի պատերազմիս վտանգէ զերծայց · զերկնաւորս ոչ զգեցուցի զըրահիւք , և ոչ զմարտիկն՝ սպառազինութք , որով զճակատն յարդարեցից ։ Զկանուխն ոչ կապեցի պատող , և անապանին ոչ ժամանեցի , և ահա տարակուսեալ ունայն 'ի բարեաց · մաքրութն ծաղիկ ոչ ունիմ , և ոչ իւղ ողորմութն , և գիշերոյն մռայլ անշոյլ · 'ի նիրհուածն մահու նընջեալ եմ , և տագնապ կոչողին փողոյ սաստէ · զզարդ հարսանեացն կերպին մերկացայ , և զձէթ վառուցն մերատին լքի , և դուռն մտին հարսանեաց աւասիկ փակի ։

Ջ · Եւ արդ՝ զիա՞րդ առից մխիթարութն այսքանեաց մեղաց , և կամ ընդ ո՞րքանեաց տարակուսանաց խաւարի՝ լուսաւորութն յուսոյ կենաց խառնեցից · և կամ ո՞ր արդեօք զդարշապարս ոտին կառուցից · և կամ յո՞ր վստահութիւն զաչս իմ յառեցից · և զի՞նչ անդորրութն ծփանացս նկատեցից · և կամ յո՞ր բղձական դիւրութն ձեռն համբարձից ։ Զի եթէ 'ի ձեղուն բարձրութեան երկնի , անտի անձրեւեաց հուրն սոդոմայ , որ տապացեալ է · իսկ եթէ յատակ խորութեան երկրի ,

սա՛

ամ երաց զկոկորդն ըմբռնողականն՝ և եկուլ զդադան բանակօքն աբերոնի ։ Եթէ յանդգնեցայց փախչել յունողէն , գուցէ կալցի զիս վիշապն ահագին ։ Եթէ ընդ դաստանս ինչ թափառեցայց , արջառունք են խնդրել զվրէժ սատացողին առաւել առ իս՝ քան երբեմն զեղիսէին՝ առ մատաղմանկունս բեթելացիս քրքջողս ։ Եթէ յամենատարած օդոյս պարզութիւն , այն եղև եգիպտացւոցն՝ խաւար շօշափելի ։ Եթէ 'ի թռչունս բարձանց , նոքա են կոչեցեալք 'ի սպանդն զոհին՝ [illegible] դիականցն ։ Եթէ 'ի տկարան խեղդամահեցից , վտանգիմ 'ի պիծակացն , և զի՛ս պիտոյ են ինձ ատխածունք ։ Եթէ յարջոցն պատառողաց ապրեցայց , մժիխքն արեան ծարաւիք ինձ պատահեսցեն ։ Եթէ յանհոգա ուրեք նստեցիմ , մժղուկքն անարգագոյնք՝ իբր ցնցուղս հրոյ եռացեալս՝ զինև մաղեսցեն ։ Եթէ յեղջերէ միեղջերւոյ փախնուցում զերծեալ , նկուն ձիրանք աղկաղկանոցն մարմնաբորաց՝ զիս կեղեքեսցեն ։ Եթէ 'ի սենեակս շտեմարանաց խորշից զօղեալ ամփոփեցիմ , տաղտկատեսակ դարշութի գորտոցն՝ մեղաց օրինակքն՝ զիս զազրացուսցեն ։ Եթէ 'ի վայրս ինչ անդաստանաց կացեալ զետեղեցայց , շարք շանաճանճոցն տարմից՝ զինև պատեսցեն ։ Թողում ասել զկարիճն և զձորեակն զօձն զօրաւոր՝ ընդ թունաւորն թրթուր , և ընդ անկենդանական երևելին , հանդերձ ջրակարծ կարկտաւն , և ապականագործ եղեամբն ․ որ առ աչաց տեսիլ՝ ասպազէնք և նշանատագոյնք , բայց 'ի յակնարկելն ա՟յ՝ յաւէտ զուարճաբար ուժգնութեամբ հարին՝ հանին՝ վանեցին զհպարտն ամբարհաւաճութիւն փարաւոնի բռնութ՟ն բուռն պատերազմին՝ յաղթող վիճակաւ . որ են կերպարանք թոշքուցելոյն կրից ըղկողաց՝ անձնականացն աներեւութից՝ եղխպտացուցն անօրէնութեանց՝ յորս և 'ի մահ տանջողաց՝ զաղտնի չխատողաց :

դ. ՏԱՐ դու ամենազօր արարիչ բնաւից մ՟րդ բոլորից , 'ի յատենին հանդիսացի՛ր հերքել զմ՟ս . և ինձ ողորմեա՛ կրկին զգթութ՟ք՝ ձեռն մատուցեալ փրկութեան՝ տարակուսեցեալ կոչկոճեալ վարանեալ 'ի մահ պարտելոյս : Զի դու միայն ճանաչիս ա՟ծ փառաւորեալ միշտ ընդ հօր հոգւովդ սրբով յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ :

ԲԱՆ. ԿԹ.

ա. ԵՒ արդ՝ վ՟ն զի 'ի ձեռն մեծիդ և ամենահնար արուեստաւորիդ խնամութ՟ն ա՟ն և ա՟յ՝ իբր 'ի քրայս բովութ՟ն փութոյ քոյ սիրոյ՝ հանապազ եռամ՝ և ոչ երբէք պարզիմ , միշտ խառնիմ զուգիմ՝ և ոչ ես միանամ , այժմ դու՝ արծաթագործդ երկնաւոր՝ իմ՟ ճարտարապետ , 'ի մնացիս փաստակեալ առ խն-

աւ

աշխատիս, ըստ մարգարէին յայտնի առակի, և չարութիւնս իմ ոչ հալեցաւ. զոր ինձէն մոլեալ չարաչար՝ իբր զխելագար դիւաբախի իմն ողորմելի՝ յանդգնեալ անկարգս խօսիմ՝ զինս զպարտիս անձեցուցանել, քան հաշտութե՟ հնարս ինձ այսուհազմել : Եւ զի մի անընդել դիպուա՛ծ՝ և անկիրթ պատահումն՝ և անհաւասար հանդիպումն՝ պատրաստութի՟ք հանդերձելոց տանջանարանացն ինձ երևեցին, ամենեւին անմնաց պակեաց ատատեին 'ի յիմում մարմնի՝ նշխար ծնացուածոց նախնումն անխծիցն. զոր 'ի փոքունէ տարրէ անարգէ՝ զմեծն է ուսանել :

ճ̄. Քանզի խաղաղն ինքնաբերականն դիւաք որովայնի՝ բոտոք ձապուկք չարժոպուկանք, և ազգի ազգէք. որդունք աղեաց գազանակուրք. խաղաւարուք հրակայծակք. և բոծք բոցակիծք. և անիծք անկերպաւորք. և երամակք ոմանք քրմուծինք զաղրաթորմիք կսկծեցուցիչք և մարմաջողականք : Ասպատակք այլոց վայրենեաց, ըստ նմանութե՟ դիւաց գիշերամարտից՝ և մեկնաղէն բարբարոս դնդից խաւարասիրաց, և գազանութե՟ քանասար գայլոց արաբացւոց՝ կորակոր գնացիւքն, արջնաթոյր գունոյն, կրկնապարոյր կածառ կոցաւն, որ զորէն ունի խայթոցաց կարճի, իբր դժնիկ փշովք՝ խոցոտեալ ծծեն, ձգեն զարեանն խոնաւութիւն, և յանկողինս մանչոց հանգստեանն վաստակս կրից ցուցանեն : Եւ կարկառեալ ուրուք ձեռն՝ հատուցանել զհատուցումն նց̄ նոցին. փաղփաղակի զգամ զինաս փաւնդին՝

դին՝ զոր ազդեն մարմնոյն , և անդէն խոկոյն ըերկամարմին փոքր հասակաւն՝ երբ թեւօք իմն թռիչս արձակեն , և ըստ մարախի ձեւոյ ոստոստեալ՝ այսր անդր տարաբերին . և ըստ բազմապատիկ նենգութե՟ բարոյից դաւօղ աղուէսուց՝ խորամանկեալ խուսափեն 'ի պատռուածս բազում ելից , զի յերկիւղէ մահուն ապրեսցին : Եւ այնքան չքոտի և անքատ անձամբքն՝ ոչ միայն զռամիկսն և զխոտնեձաղանձս , այլ և զթագաւորս հզօրս և ահագինս՝ փախուցանեն հանեն տարաբերեն 'ի դստիկոն յարկի ապարանիցն բարձրութեան , և կամ 'ի բացի բնակեցուցանեն . քաջք արանց արեաց , որք իշխեցին ամբոխից , և տիրեցին ժողովրդոց , և առին զքաղաքս ազգաց , զպարտութի՟ իւրեանց զօրաւոր ձեռինն՝ ինքեանք վկայեն , թէ քանզի ոչ կարացաք 'ի դիմի հարկանել վեհիցն բռնութեան , վասն այնորիկ խոյս տուեալ հասաք յայս տեղի :

Է . Եւ զինչ է ինձ փոքունց և զանկածից ծաղրականաց ամանց գոյութեանց 'ի կեր արկանել , որք զօրեղ և անհերքելի ջատագովք են ա՟ծութեանն՝ յիշատակել ինձ զհանդերձեալսն , որք 'ի մարմնոյս անօրինելոյ՝ ընծայեն պտուղս դառնութե՟ : Ընդ որս և եկամուտ սատակչականացն ախտից գիւղք , և կերչացն կոյտք անողոքելիք . յորոց չէ զերծանել , քանզի հարկաւ մարմնոյն վտանգի՝ զապագայիցն սոքօք խնամատարել . և ոչ տեղի է գտանել ապաստանի՝ փախստեամբ անկանել առ նա . այլ առանց կամաց քումդ ակնարկութեն , և մարդկային կարք և հնարք վրիպեցան ։ Իսկ դու բարերար՝ զամենայն ունիս բաւականապէս զկենացն հնար՝ եթէ կամեցցիս փրկել , նորոգել , քաւել , բժշկել և կենագործել · և քեզ փառք յաւիտեանս յաւիտենից · ամէն ։

* * *

Վերջին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հեղինակի , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ։

ԲԱՆ. Հ ։

ա. Եւ քանզի համբարձեալ զընթացս բանիս ՚ի փոքունց աստի երկրայնոց՝ չհամարելոց ընդ գոյս՝ եղելոց ՚ի մեծագունիցն տեսակս , աստեղց զարմանալի հանդէս լուսանց աշխարհին անաչառութեան ։ Որ զի թէ մերձաւորագոյնք լինէին այ՝ երբեք զնախածանօթ հայրապետութիւն , և կամ մաքրագոյնք՝ ոչ մարգարէն , կամ անբծագոյնք՝ երբեք զառաքեալսն , կամ ընտրելագոյնք՝ ոչ մարտիրոսն , եթէ ոչ դու մարդասիրեցեր աննուաղ բարից և անփոփոխ խնամակալութիդ և անպակաս ողորմութիդ , ընդունայն է ինձ փրկութիւնն առ ՚ի նացանէ ։

բ. Զի եթէ առ նոյն ինքն արարչական ձայն արձակեցեր , իբր ողորմագին առակ ընչեղին ինձ վարդապետեալ է , ՚ի տառապեալ անասի պատասխանեալ , կամ թէ միոյ ջրոյ ոչ բանականաց · քանզի և նա փակեալ է ընդ-

կա

կարեօք համարակաց անհնարութե՟ : Իսկ եթէ առ մոլեկս , և նա զգածեալ է տկարութե՟ , որ ոչ զօրեաց առնուլ փրկութեան , որ զհայթայթանաց կրկուան՝ 'ի պահպանութե՟ն աւուր ժողովէր : Իսկ եթէ առ ահարոն , և նա ինքնին իսկ կարօտացաւ մաղթողի : Իսկ եթէ առ դաւիթ , 'ի մէջ բարեացն առաւելութեան՝ առաջնեալ է և նա : Իսկ եթէ առ նոյ՝ և յոբ՝ և դանիէլ , զայս եզեկիէլ մարգարէ մեկնեաց՝ յանուանէ իսկ յիշատակեալ ըզնոսա , և զայն ընդ նոսին իբր 'ի դիմաց տ՟ն ասացեալ , կենդանի եմ ես՝ ասէ տ՟ր , թէ ոչ ապրեցուսցեն զուստերս և զդըստերս իւրեանց 'ի բարկութենէն որ հասանիցէ , բայց եթէ ինքեանք միայն ապրեսցին : Իսկ եթէ առ պետրոս վէմն հաւատոյ , 'ի քումդ խնամոց խուն մի խիթացեալ՝ և նա ընդ կրկին իմն գրաւեցաւ : Թողում առնել զբազմացն զումարութե՟ խոնարհեալ առ կարիս կարիս , թէև յաւէտ երջանիկք իցեն : Ընդ որս և յոհաննու մե՟ մարգարէի՝ 'ի մէջ ծննդոցն ապառնաւորութե՟՝ մարգարէին զայթագղութե՟ մնայ յոլովից անթարգմանելի , թէև 'ի դէմս իմն մեկնութե՟ ձևակերպեսցի :

Ի՟ . Ոչ քանզի չափեալ սահմանեցաւ զօրութե՟ն փրկութե՟ մարդկան , և ցուցան նոքա ողորմեալք բարերարիդ՝ և զօրացեալք ամենակալիդ . կոչեցեալք պաշտպանողիդ՝ և քաւեցեալք հնարաւորիդ . շնորհեալք ապաւինեցուցչիդ՝ և բժշկեալք անախտականիդ . կենդագործեալք անապականիդ՝ և լուսաւորեալք նորոգողիդ ,

այ

այսուհետև գիտացեալ զսակին սրբանութեց հողածին բնութեւս , որք մխիթա՛ր են օրինակաւն նմանաբար հարազատապէս վհատութեն յուսահատելոց , ահա՛ առ քեզ դիմեցից՝ ո՛րդի Այ̃ կենդանւոյ ք̃ս օրհնեալ յաւիտ ։ Մանաւանդ զսատուակին ազգակից այսմ՝ մաղթանաց աստանօր յիշեալ ․ զվերադրելոցդ բան վերստին արդարացուցանէ ․ բարի է , ըստ իմաստնոյ ումեմն երջանկի , անկանել 'ի ձեռս Տ̃ն , և մի 'ի ձեռս մարդկան ․ զի որպէս մեծութիւն նորա , և ողորմութիւն նորին ։ Եւ այս բան՝ թէև զԴաւթին իմն դժադրէր , որ զերեքամսեան հարուածն ածեան առաջի եդեալ՝ ընտրեաց ինքնին կամաւորաբար զդատակնեք մահուն սատակման՝ իբր զկենդանի քնի հաւատոյն յաճախութեամբ , քան զերկուսն ևս այլ փորձութեանն՝ որք տանջեն և ոչ ողորմին , սակայն և իմն օրինակութիւն բանիս պատկերի ձևարակեցելոյ հնարս կենաց կորուսեալս անձին՝ ոչ է այլայլեալ յարմարութենէ ․ զի ոչ եթէ զփրկեալսն նուաստացուցանեմ 'ի մատենի այսր ողբերգութեան , առանց որոյ ոչ է մատչել առ Տ̃ր , այլ զփրկողին անուն պահեմ , և զշնորհ նորին՝ առ ամենեսին բարեհռչակեմ ․ և զընաւորին բարձումն 'ի թուխս վարուց՝ խոստովանիմ բանիս պայմանաւ , յաւէտ կարօտեալ ողորմութեանն դեղոյ ։

Դ․ Ահա́ դու կեանք , դու փրկութիւն , դու բժշկութին , դու անմահութին , դու երանութին , դու լուսաւորութին , արա́ ինձ անդորր 'ի մեղաց աշխատութեանց, զի եւ քեզ լիցի հանգիստ 'ի մշտադատս հեծութեանց՝ ձանձրացուցիչ թախանձանաց. որ ոչ այլ ինչ, քան թէ փրկութիւն մարդկան պարարիս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն ։

* * *

Վերջին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ։

ԲԱՆ. ՂԱ

Ա. Եւ քանզի երջանիկքն եւ փառաւորեալք սրբոց պարք, յորոց ոմանք դոյզն ինչ գթեցին, եւ յաճախագոյնս հաստատեցան. փոքունս տատանեցան, եւ մեծագոյն վառմամբ նշուլից հոգւոյն մաքրութեան լուսաւորեցան ։ Յորոց մինն՝ ըղձանկոծածոյն յայտնէ զհասարակաստեղծն տկարութիւն, իսկ միւսն՝ զգերազանցն քան զբնութեան օրէնս՝ վարս եւ առաքինութիւնս հրեշտակականս ։ Եւ արդ՝ նոքա որ օրհնեալքն են յամենիշխան բերանոյ Ածութեան հօրն քո, ընտրեալքն օծեալքն կնքեալքն եւ բարեբանեալքն, իբրեւ զանգամս քո պաշտեցեալք, եւ իբրեւ զօթեվանս հոգւոյն սրբոյ յարդարեալք. յորս չէր ինչ նշմարանք եւ կամ գիւտք խաւարի, այլ ամենեւին անկեղծութիւն եւ լուսաւոր արդարութիւն. եւ որքան մարթ է՝ զմարդն ոյ՝ Այ նմանեցուցանել. Երեսք պարզք եւ անպատկառելիք. կրօնք բարձունք և անխոնարհելիք · կեանք ըզգաստք և անստգտանելիք · պաշտօն առ Ած՝ կարծր և անփոփոխարկելի · ընթացք արիականք և անկասելիք · Ճշմարտութիւն միատարր և անյեղելի · դիմագրաւութիւն զօրեղ և անհերքելի · առաջաւորութիւն պայծառ և անաղաւաղելի · իմաստասիրութիւն վերնական և անկոխելի · պատկեր մաքուր և անաղարտելի : Զորոց կերպարանս և զյիշատակս անուանցն աղաչել՝ Ած իսկ վարդապետաց , և նոքօք հաճութեն ՚ի մէջ խաւարութեն՝ արարչիդ բան լուսաւորեաց :

Բանք պանծալիք հաւատացելոցն Այ :

Է · ՎԱՅ ես անպատմանս յանձն , և որքան բան զօրէ՝ պարսաւեալս · որ մինչդեռ արթունս եմ , ննջեմ · մինչդեռ ըզգաստ երևիմ՝ թմբրիմ · ՚ի բարեպաշտելս իմում՝ գայթագղիմ · մինչդեռ աղօթեմս՝ և վրիպիմ · ՚ի յընթանալս իմում՝ և կասիմ · յարդարանալս իմ՝ և մեղանչեմ · ՚ի խաղաղանալս իմում՝ ամբոխիմ · մինչդեռ արշաւեմս՝ առ ՚ի յետոյն հակամիմ · ՚ի չուելն իմում՝ ընդ կռունկն դառնամ : Ընդ լուսոյն մասին՝ և խաւարիմ · ընդ քաղցրութեն ճաշակ՝ օշինդր խառնեմ · ընդ կուղս բարեաց՝ չարիս հիւսեմ · ընդ կանգնելն՝ և կրկին գլրիմ : Ծաղկիմ , և ոչ պտղաբերիմ · ասեմ , և ոչ առնեմ · խոստանամ , և ոչ կատարեմ · ուխտեմ , և ոչ վճարեմ : Կարկատեմ , և անդրէն ամփոփեմ · ցուցանեմ ,

նեմ, և ոչ ընծայեմ · մերձեցուցանեմ, և ոչ մատուցանեմ ։ 'Ի ճարակել խոցուածոյս՝ անդրէն վիրաւորիմ · 'ի հաշտեցուցանելն՝ վերստին խռովեմ · զուր հանդիսանամ, և իրաւամբք պարտաւորիմ · գրիմ, և իսկոյն եղծանիմ · նաւեմ, և 'ի գիծն թուլանամ · սկսանիմ, և 'ի հանդիսին ոչ ժամանեմ ։ Կարգիմ, և դարձեալ սասանիմ · լնանիմ, և կրկին հեղում · շարունակիմ աստ, և անդ 'ի սատրես հատիմ · բարգիմ, և անդէն տոչորիմ ։ Հիմն արկանեմ, և ոչ գլխաւորեմ · սակաւ վաստակիմ, և բիւրս վատնեմ · դոյզն գանձեմ, և անթիւս սպառեմ ։ Զայլս խրատեմ, և ես ինքն անփոյթ եմ · միշտ ուսանիմ, և երբէք 'ի ճշմարտութին գիտութեան ոչ հասանեմ ։ Զչիջեալ չարեացն՝ նոյնչափ արծարծեմ · սուղ ինչ քաջալերիմ, և առաւելապէս լքանիմ · լարիմ, և իսկ և իսկ առ նմին մեղկիմ · զայս կարկատեմ, և զայն պատառեմ · խլեմ զեղէգն, և տատասկ տնկեմ ։ Ընդ ամբառնալն՝ և այսրէն բերիմ · մնամ 'ի բոյնն աղաւնի, և անտուստ աղուէս ելանեմ · գամ սակաւ մի սպիտակ, և որբանամ դառնամ բնութին սեւացեալ · ասեմ զիս քեզ դաւանել, և սպանողին նուիրիմ · ընդ յանդիման լինելն, և թիկունս դարձուցանեմ ։ Մաքրիմ, և այլմրճոտիմ · լուանիմ, և նոյնին զազրանամ · կերպարանիմ զգաստութին, և գործք զաւուղայն կատարեմ · շրթամբք ճշմարտեմ, և ստեմ երկմտանօք · աղօթս մատակարարեմ, և ահեակ կողմամբս աւերեմ ։

Ընդ երկրագործութեան ցորենոյն՝ որոմն սերմանեմ . 'ի բարձրագոյն իմաստիցն՝ վայր իջեալ ես ինքն գտանիմ ։ Հրեշտականամ յերեսս , և 'ի խորհուրդս դևանամ . 'ի յոյս հաստատիմ, և 'ի միտս տատանիմ . սուտ ձևանամ , և իրօք խոտորիմ . կեղծաւորիմ արդար , և արդեամբք ամբարշտեմ ։ Պասիմ 'ի պարս հեզոց , և ընդ այսս կաքաւեմ . 'ի մարդկանէ գովիմ, և 'ի տեսողէդ պարսաւիմ . 'ի հողածնելոցս երանիմ , և յորդւոցն լուսոյ աւաղիմ . հաճոյանամ յետին ռամկին , և Թագաւորիդ մեծի յաչաց ելանեմ ։ Զատեանն դատաւորին Թողեալ , խառնակրօնիցն աղերսեմ . հերքեալ 'ի վեհիցն , սոսկականացն սպրդիմ . մարմնովս արտաքուստ պճնիմ , և անձամբս երփնիմ ձայնին ճանաչիմ . հպատաւորիմ գաղտն հաստատել , և ուխտակորոյս արտաքս մերժիմ ։ Այոր մաքուր հոգեկիր , և վաղւէ մոլի խելագար . զտրուածի պատուէրն լքեալ, թելադրութեան օձին հետևիմ . արիանամ զօրապէս , և վատթարագոյնս ընկրկիմ . զծանրութիւն աւուրն բառնամ, և 'ի ժամ վարձուն անմասն ելանեմ . 'ի բացուստ ճոռոմս խօսիմ , և 'ի պատասխանատուութեան պահու պապանձեալ կարկիմ . 'ի յերս արևուն հարուստ երևիմ , և ընդ երեկս ունայն դեգերիմ ։ 'Ի յաթոռս ծերոց բազմեալ , և խելայեղից կցորդիմ . ննջեմ խեթիւ , և արհաւրօք զարհուրեալ զարթնում ։ Զանդաստանս կամացս՝ չարաչարս հերկեմ , փոյթ խնամով 'ի չարիս . միշտ անհաւակ ողջիս . անդարձ

սա

տարագրեալս · անզղջական զառածեալս · անմխիթար տրտմեալս · ինքնագրաւ գերեալս · մահու և ապականութեան ծառայեալս · անողոքելի տանջեալս · անփրկելի մատնեցեալս · անպատուհասելի հատուածեալս · անարծարծելի շիջուցեալս · անկազդուրելի խորտակեալս · անհանդերձելի կործանեալս ։ Եւ եթէ պարտ է զաստուածն աստանօր աւել անօրինեալս անձին նախատինս , ահա գրեմ , գրեմ և ոչ անխայեմ 'ի խուճս նուեթեալ գեհենին ։ Ստացուածս նախանձու նորոյս ադամայ երկնայնոյ , որք և կայենն առաջին՝ հնոյն և հողեղինին · որ ունիմ ըզբնաւն աստուածս 'ի յանձին զնշանակ ամբաստանութեան , ոչ զնշոյս տուրեառութն , այլ զբանիցս կշտամբութն ։

Է · Եւ արդ՝ ուր իցեն փրկութիւնքն , ուր սկզբնահայրն հաւատոց՝ 'ի յուսահատութեան վայրի՝ զանգթութեան իմ չարիս կրկնէ · մեծն մարգարէից՝ քարամէջ բանից կաշկանդէ · արին բարեփառ՝ աշտէին նիզակաւ՝ 'ի մահ սատակէ · պատկեր ճշմարտին՝ ընդ աքարու համայնիւ ջնջէ · ծծարեալն մեհեկց՝ յարադարոցն մրխժուց մատնէ · մարգարէածին տեսանողն՝ ընդ ամաղէկացոյն առաջի տն սպանանէ · նախանձաւորն ոյ՝ երկնատեղաց բոցովն վառանէ · առաճերին լուումն՝ և նորոյս սկզբն՝ հեծանողին ընտրութբ հանէ · պետն առաքելոցն՝ ընդ սափիրայի 'ի կենաց զրաւէ · զարմանալին քննութբ հոգւոյն՝ բորումն ինձ մահու՝ ընդ կենացն քարոզխաւանէ ։ Արդ՝ անաչառք և ինձ կաճառաք

եր֊

երջանկացն , և ուժգնութեան հրամանի վերնոյն՝ արի ապաւաղէնք · ընդ հրեշտակացն՝ և մարդիկ · ընդ անեղերաց երկրի՝ և տարերք · ընդ անդնդայոցն՝ և շարժողականք · որովք դատեալ միշտ լինիմ՝ տուժիւք լլկանաց՝ յօրինակ և յիշատակ սակալեացն ապագայից , իբր հողմով փոթորկի ալեաց յաւէտ մրրկեալ կենացս վստահութի̃ միոյ անկայուն 'ի հաստատութեանց : Զոր եթէ ոք խնամութե̃ 'ի քննին առեալ խուզեսցէ զուղղակացն բազմատեսիլ զանազանութի̃ , զնմանունս փոքունս ընդ մեծամեծացն դատեալ , որոտանց թուոյ և քանակութե̃ համարոյ՝ թինդս առեալ անբաւ երանից , եռուն զեռուն սլանան 'ի մարմինս ծովու , վկայեսցէ և հաստատեսցէ ճշմարիտ լինել զաստայելոցս բանագրութի̃ :

Է · ԱՅԼ դու՛ ինքն օրհնաբանեալ անմահ թագաւոր՝ բարի երկնաւոր մարդասէր քն̃ , այ̃ կենդանւոյ միածին որդի , հզօ՛ր բարձրեալ անքննելի անճառ քաւի՛չ անհաւոր , սաստեա՛ 'ի ձմեռն ամբոխեալ ալեաց ուղւոյս ծփանաց · արձանացո՛ զծարաւս մոլեգին շարժման սրտիս խռովութեան · ընդոտնեա՛ 'ի սանձս կարոյ երասանաց ընթացանման՝ զյնդեալ մտացս վայրագութի̃ : Եղիցի խաղաղութի̃ հրամանաւ մեծիդ՝ ամենավարման բերոյս սաստամնման · սատակեա՛ խափանեա՛ զգազանագլխեան անդամս ուռուճականս գազանեաց անօթոյս՝ երկրակենդանայս հինից : Գրեսցե՛ս աղօթամատոյցս զայս նորընծայ տառ ողորմելերս թախծագին ձայնի ողբերգակու-

թե̃

թէ այսր մատենի ։ Զա՛ն 'ի խորոց մահու անդնդոց՝ չքնաղ ապրեցեալ , ընդ մարգարէին փրկելոյ . ընկալ զխոստովանութիւն անձնադատ բանիս 'ի հոտ անուշից . շնորհեա մխիթար դառնութեան վշտաց ուժգին հեծութեան յուսահատելոյս ։ Եւ քեզ ընդ հոր հոգւովդ սրբով փառք պատիւ և երկրպագութիւն յաւիտեանս . ամէն ։

* * *

Վերափոխին յաւելուած երկին հեծութեան՝ նորին
հանգոյն , առ նոյն ողբոյ մաղթանաց բանին .
'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̅յ ։

ԲԱՆ . ՀԲ ։

Ա . Այլ ահա ձեզ ասեմ ո՛վ եկեղեցիք միանձանց՝ և աշակերտութիւնք կրօնաւորաց , որք մերկամարմին մատանցդ ձեռօք՝ առ ակնկալութեան յուսոյն պարգևաց բարեացն անբաւից տ̅ն զինուորեալք , որոց զայս սեղան հանդերձանաց խորտկաց բանից ընծայեցուցի , ընկալարո՛ւք զայս աւանդութիւն խոստովանութե՛ն 'ի շինուած փրկութեան հոգւոց ։ Ծանիրո՛ւք [illegible] զմարմնոյս պարտութի . յիշեցէք զմարդասիրականն՝ ընդ աղաչելականին առնել մեզ 'ի խրատ , զի մի պարծեսցի ա̅մ մարմին առաջի ա̅յ , և զո՛չ ոք է արդարն և ո՛չ մի ։ Զօրունականն մի մոռանայք , 'ի կատարածն իսկ պատուէրանին գոգջիք զձեզ ծառայս անպիտանս . մի եղիցի լինել ձեզ որպէս խաբեցողին . զգուշացարո՛ւք և գրոյն , թէ կերպակուրք նո՛ր ընտիրքն ։ Քանզի և ես իսկ, որ զայս նուաստութիւն մատնաւոր պտղոյ ձեզ ջամբեցուցի, վկայեալ զանձնէ կամաւորական ստգտանք բիւր բամբասանաց՝ անբըժշկական մեղանաց, 'ի սկզբնահայրն ընկրեալ մինչև 'ի սպառումն ծննդոց նորա՛ կամայականն յանձնառութեամբ հատուեցի եդի զիս ամենայնիւք պարտական չարեաց ։

Է. Լուայ յումեմնէ ոչ պարտաւորէ, և ոչ հաճեցայ, 'ի յասել՛ն նո՛ր անյարմարապէս առ այն, որոյ առաջի ոչ է արդարանալ մարմնոյ երկրածնի, թէ ոչ երբեք չնացայ, ոչ պոռնկեցայ, և ոչ զաշխարհիս ինչ համբուրեցի ճաշակս մահու ։ Այլ ոչ ընդհատ ինչ յանօրէնութենէ ․ թողցէ՞ նմա տ՟ր ա՟ծ զայսոսիկ, թէև ճմարտիւ իսկ գրեցաւ, ոչ ընթացաւ, որքան թէ գթեաց, 'ի յասել զանյարմարն 'ի դիմաց ժողովրդեանն խարդախելի բանիւ՛ զաքարիայ ․ օրհնեալ տէր ; և մեծացաք ․ որ է փարիսեցւոյն ձայնի կերպարան ։ Բայց ես քանզի գիտողին ա՟յ մատնեալ եմ դատաստանի, որ զկիրս աներեւութիցն մտաց 'ի կշիռս եղեալ՝ համարի դատել զիս նորօք ամենիրաւ հատուցմամբք, ոչ կերպարանեցայց տեսողին ․ ոչ կեղծաւորեցայց քննողին ․ ոչ սուտեցից զոչ գործեցեալսն նկատողին ․ ոչ խաբէութ՟բ ընդ մի ինչ մտից մեծին ․ ոչ 'ի տեսիլ բարւոյ՝ ցոփուն զարս քողարկեցից ․ ոչ 'ի պատկեր ընտանի՝ զաղխկարս երբէք յարդեցից ․ ոչ խենեշեցայց 'ի զարդ օտարոտի ․ ոչ պճնեցայց այլով պայծառութ՟բ ․ ոչ պաճուճ՟ք ճանս յարմարեցից ազգեղութե̃ս դեղոյ ։ Ո՛չ ոք մեղաւոր իբրև զիս · ո՛չ ոք անօրէն · ո՛չ ոք ամբարիշտ · ո՛չ ոք անիրաւ · ո՛չ ոք չարագործ · ո՛չ ոք վրիպեալ · ո՛չ ոք սխալեալ · ո՛չ ոք մոլեգնեալ · ո՛չ ոք խարդախեալ · ո՛չ ոք շաղախեալ · ո՛չ ոք ամաչեցեալ · ո՛չ ոք դատապարտեալ · ես միայն եմ, և այլ ո՛չ ոք · ես ամենայնն , և յիս ամենեցուն ։ Ո՛չ հեթանոսք , զի ո՛չ գիտէին · ո՛չ հրէայք , քանզի կուրացան · ո՛չ ազգէայք և խառնիճաղանջք , քանզի յիմարք էին իմաստից ։ Պետ վարժից կոչեցայ՝ յանձինս դատախազ · ռաբբի ռաբբի անուանեցայ , և զգովեստն առ ա̃ծ՝ եղծի · բարի ասացայ՝ առ եղկութե̃ն ժառանգութե̃ն · որ վկայեցայ 'ի մարդկանէ · որ եմ անմաքուր առաջի ա̃յ · արդար դատանեցայ՝ ա̃մ իրօք ամբարիշտս · հեշտացայ 'ի գովեստ մարդկան , զի ծառայ եղէց յատենին ք̃ի · յուսաղանէ կոչեցայ արթուն , և ես 'ի քուն մահու ննջեցի · 'ի փրկութե̃ն աւուր հեկող յորջորջեցայ ։ բայց զգաստութե̃ն աչս կախուցի ։ Ահա՛ դատաստան · ահա՛ յանդիմանութե̃ն · ահա՛ նոր կշտամբանք , և հին դատապարտութիւն · ահա՛ ամօթ դիմաց , և տագնապ հոգւոյ · ահա՛ խնդիրք փոքունց , և կշիռք մեծամեծաց ։

Գ · Բայց դու միայն՝ տ̃ր ա̃ծ մարդասէր , անոխակալ և երկայնամիտ , համարեա՛ց մեղապարտս անձին՝ ընդ վերջին պարտաւորութե̃ն աւուրն ահաւորի՝ զայս կսկըծեցուցանող [illegible] նախատինս ։ Մի՛ լռեայց 'ի քէն զայսոսիկ՝ գրեթած ·

փոխանակ զի ես ինձէն անձինս գրեցի ։ Արդ՝ բարձցես և վերացուսցես զպահ պարտաւորութեան կանոնիս՝ ընդ քեզ կապելոյս տենչմանօք հոգւոյս ։ Հա՛ն զնախատինս պատկառանաց խայտառակութեանս • Ծածկեա՛ աջովդ կարողութեան զազեղ տեսակ մարմնոյս մերկութեան • մատո՛ հանդերձեան զթօշակեալս ուժգին մեղաց բեռամբք • կարգեա՛ ինձ սահման հետոց բարութեան՝ առ ելս կենացդ • պահեա՛ յիշատակ ինձ ողորմութեան՝ և զկնի մահու՝ կեանք ամենեին , օրհնեալ յերկինս , և գովեալ յերկրի • բարեբանեալ միշտ յամենայնի՝ յաւիտեանս յաւիտենից • ամէն ։

* * *

Վերջին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։

՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա͞յ ։

ԲԱՆ. ՀԳ ։

Ա • Թագաւո՛ր բարձրեալ հզօր ահաւոր՝ օրհնեալդ միայն տ͞ր յ͞ս ք͞ս , քո՛ է փոխարկել յանակնկալս կենաց յուսահատութեան՝ զպատուհասակից անէծս՝ առ կեցուցանող օրհնութիւն • զպարսաւանս վհատութեան՝ առ զուարթացուցիչ գովութիւն • ընդ ամօթոյն՝ համարձակութիւն • ընդ պատկառանացն՝ պատիւ • ընդ տարագրութեան՝ յոյս բարութեան • ընդ բաժանմանն՝ անկնկալութիւն միութեան • ընդ սպանականացն բանից՝ ողջական սփոփանս • ընդ միանգամ դատապարտութեան՝ կրկին ազատութեն :

է . Ողորմեա՛ տ՛ր՝ մահու մեղապարտիս յաւուր արձակման շնչոյս կենդանութե , մինչ աչացս ողորմագին հայեցուածս 'ի բարձունս կողկողեցի , զբազմարկածեան ուղւոյն զանդերձ ընթացիցն զանփախչելին ճանապարհ յաչս բերելով մտացս տեսմամբ ամենայնիւ վտանգեալ . և 'ի յերդբնակութե յարկիս նկատեալ յելիցն շաւիղ , թշուառացեալ կիսամեռութե , դեմոք այլայլութե , տատանմամբ մտացս , կարկամ հառաչմամբ , նուաղ հեծութե՝ նրբական ձայնիւ , յոգի թախծութեան յոքնամանեայ տարակուսանաց՝ 'ի խորոցս աներևութից զգործեցելոցս ողբալով հառաչեմ : Կարօղ ես բարեգութ՝ և անդ հրաշագործել յաւէտ զօրեղութե՝ ասելով , թէ ո՛չ եղիջիր յոգւոյդ խորտակմանէ . և կամ թողեալ լիցին քեզ մեղանք քո . կամ թէ երթ 'ի խաղաղութիւն սրբեալ 'ի մեղաց : Եւ զոր յայնմ ժամու ո՛չ ժամանեցից պաղատել , այսօր ընկալցիս մարդասիրապէս , ո՛վ երկայնամիտ բազմաշնորհ ամենակեցոյց : Յորժամ՝ որ այժմիս բանապանծոյն խորխտաձայն սիգացող բարձրապարանոց՝ անկեալ դնիմ դի անկենդան . կարկեալ 'ի խօսից . կաշկանդեալ ձեռօք . լքեալ անդամօք . խփեալ շրթամբք . կափուցեալ աչօք : Տախտակ անշարժուն . կոճղ կիսայրեաց . արձան անզգայ . պատկեր անբարբառ . գոյութե անշունչ . ողորմելի տեսիլ . աշխարելի կերպարան . ողբալի օրինակ . եղկելի դեմք . արտասուելի նմանութե . լուցեալ

լե

ջերդու · ցամաքեալ խոտ · թօթափեալ ծաղիկ · ծորեալ գեղ · չիջեալ ղամբար · դատարկ կոկորդ · խոտանացեալ սիրտ · աղխեալ ազդարան · սպառեալ աղբիւր · թալկացեալ մարմին · ժողխեալ որովայն · քակտեալ տաղաւար · կոտորեալ ոստք · բաժանեալ յօդք · հատեալ ծառ · սղոցեալ արմատ · թողեալ տուն · հնձեալ արտ · սատրախուզեալ բոյս · օտարացեալ բարեկամ · մոռացեալ պաշհեստ · թաղեալ դարչութին · մերժեալ աւելի · բարձեալ խէթ · անարգեալ կմախք , և իբր զանպիտան աւ. տուն կոխեալ : Կարօտեալ այլոյ մաղթանաց , որք զհաւատոց՝ թշուառիս ձայնիւ նուաղեալ աղերս հառաչման , ցօղով արտասուաց՝ բարեբարիդ գթութե 'ի բարձունս տարածանեն : Զաւքեղ դարձն յեղանակեն յարգահատելով , զոր օրհնեմ · զնշան խաչիդ փրկութեան , զոր երկրպագեմ · զյարութեն ճշմարտութիւն , որում հաւատամ · զփառաւորդ քո յայտնութին , զոր փառաւորեմ · զդատաստանիդ ահաւորութին , զոր խոստովանիմ · զանիցդ յանդիմանութին , յորմէ զարհուրիմ · զհոգւոյդ սրբոյ ինձ ուղեկցութիւն , զոր աղաչեմ · զօծմանդ տեառնագրութին , զոր և համբուրեմ · զթագաւորեն ընդ քեզ՝ տ՛ր յս̃ , որում պաղատիմ : Արդ լքաւ՝ մերժեցաւ՝ բարձաւ՝ տրոհեցաւ՝ փախեաւ՝ սրացաւ՝ տեղի ետ կցորդութիւն զուգութե կենցաղոյս կենդանութեան · և յուսոյդ որ 'ի քեն պարգև՝ մնացական և անվախճական յիշատակարան պահեցաւ :

Գ · Տէ՛ս ողորմութեամբ 'ի տարակուսանս վտանգելոյս՝ միայն բարեգութ փառաւորեալ որդի ա̅յ, քաւել, բժշկել՝ կենագործել՝ պաշտպանել՝ նորոգել՝ նկարել՝ կանգնել՝ հաստատել՝ վերստին ստեղծագործել յերջանիկն անապատութեն · քո է կարողութիւն, քո է փրկութիւն, քո ողորմութիւն · չիք քո անկարութիւն, այլ ամենեւին զօրութիւն, բարձրութիւն, իշխանութիւն, անվախճան թագաւորութիւն, իսկութիւն, ինքնութիւն, ամենատեղի բացարձակութիւն, բարերարութիւն, լուսաւորութիւն · փառաւորեալ տիրապէս, անպակաս եւ անյաւելուած, ինքեալ խորհրդով անթարգմանելեաւ յերրորդութեան սրբում գոհաբանեալ յաւէտ · եւ ես առ սմին 'ի նոյն պաշտօն հաւասարութեան միապատիւ զուգականութեան, երէկ եւ այսօր՝ եւ յաւիտենից յաւիտեանս · ամէն :

* * *

Վերջին յաւելուած կցեցին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանին :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̅յ :

ԲԱՆ. ՀԴ:

Ա · Արքայ երկնաւոր՝ տէր բոլորեցուն, առ տ̅ր բան՝ յանմի միջո երկայնամիտ, ա̅յ կենդանեաց անքննելին որդի : Ահա անդ է ողորմելին քակարդէս, յորում հասուս անկենկալութեն վատասակոյն · անդ է բարեգործելին, յորում անսատութիւն խմարիցն խափանեցաւ · յայնմ ժամու է մար-

դագասիրելն , յորում տկարութն՟ վտանգապաշարեալ տխրեաց ներքոյ և արտաքոյ : Անդանօր է բժշկութիւն ծծայնի քոյ ձեռինդ , յորժամ բնաւ անդամոցն առողջ եւ կենդանութին՟ . այն վայր է այցելութե՟ , յորում ելք հնարից ոչ գոյ : Այն է քո մեծութին՟ , յորժամ զյուսահատութեան վէրն ողջացուցանես . այն է հարազատ քումդ ազգակցութե՟ , եթէ յանակնկալն ժամու արուեստաւորեսցես փրկութիւն : Այն է հանդիսարան քում յաղթանակի . եթէ զփակեալն մուտս կենաց 'ի սպառումն շնչոյս՝ բացցես . այն են քո շնորհք վայելչականք , եթէ զչարեացս իմոց մոռացեալ՝ զբարեացդ քո յիշեսցես : Յայսմ ես անոխակալ , եթէ ապախտաւորիս՝ ընդ երախտաւորացն խնամարկեսցես . 'ի սոսին ծանեալ գիտասցես , եթէ նայեցար 'ի նուէր բանիս՝ նախնի գթութե՟դ , եթէ զողորմութին՟ չարեացս բարձցես :

Է . Յաղագս այսորիկ հիւսին բանք , և եղանակին նուագերգութիւնք , յորժամ տէրն բարի՝ չարն ծառայի՝ զբարեգործացն պարգևեսցէ , որ մինչ իրաւամբք մնասցէ բանտի , նա յարքայական ապարանս զնա հանդուսցէ . մինչ հրաւիրեալ է 'ի գուբ տղմոյ , նա 'ի բազմականս ամենապատիկս պահուց զրգեցուցանիցէ . մինչ բրելոյ զաշտն գիտասցէ , նա 'ի բարձրութիւն բերկրութեան հայեցուցանիցէ . մինչ ծառայութե՟ մանկանցն սպասէ , նա մատանի համարձակութե՟ մատուցանիցէ . մինչ հայի հարուածոց գանից , նա գթոյ գիրկս արկանիցէ . մինչ պատրաստեալ յուսայ կորստեան, նա երևելի տեսողաց բազմաց առնիցէ. մինչ ակն ունի սատակման մաշու, նա ընդ կենացն և փառս ընծայեցուսցէ. մինչ հատման գլխոյն նայեսցի, նա զնոյն պսակաւ պայծառացուցանիցէ։ Այս պտուղք օրհնութե՟ն՝ գըթած, սքանչելարմատ քում չարչարանաց. այս արգասիք կենաց՝ արարչականդ քո հրամանաց. այս իղձք խորհրդոց՝ խոստովանեալդ քո տենչանաց. այս շողք լուսոյ՝ ամենատիրդ ճառագայթից. այս ախորժութ՟ն ճաշակաց՝ բարեբանեալդ քո քաղցրութե՟ն։

Է. Ո՛ւր մայրնոյ են այսոքիկ՝ տ՟ր. 'ի քեն ազդեցաւ գրել ինձ զասելին. ահա՛ զօրոյդ յատուկ աղերս աղաչեմ՝ օրհնեալ, 'ի քոյոց այսի պարգևեալ շնորհեա՛. բայց տ՟ր զգանձս քո բարիս, ըստ աղերսանաց սաստկին։ Մի խառնեսցես 'ի համբարս բարեացդ քոց՝ 'ի չարեացն իմոց. մի ընտեմարանեսցես զատելիսն քո՝ որ են ոխութիւնք և ցասմունք, ընդ սիրելիսն քո՝ որ են գթութիւնք և ողորմութիւնք. մի պահեսցես 'ի ստացուածս քո պաշտելիս՝ զանախորժելիսն քո՝ որ են մթութիւնք և դառնութիւնք, և զիմ վաստակելեքն՝ որ են մեղք և թշուառութիւնք։ Մի գրեսցես աջովդ օրհնութեան 'ի մատենիդ կենաց՝ զմուրհակ պարտուց իմոցս անիծից. այլ զանհնարաւորին ինձ համբերեալդ՝ մեծացուսցես կրկին տուեալ զանուն քո տ՟ր 'ի նոսին, ցուցանել զնոյն ինձ դիւրինս և հեշտականագոյնս։ Զա՛ս են իմ պարտիքս և անդր քան զթիւ, այլ ո՛չ այնքան հրաշալիք երբև զքո զողորմութինդ . բազո՛ւմ են մեղանքս , այլ յաւէտ են նուազեալ առաջի քոյդ ներողութեան . յաճա՛խ են չարութիւնքս , այլ յաղթական են համայնից՝ հզօ՛ր ամենակալ՝ քոյդ մարդասիրութի . ինձ են անհամար՝ իմոյս անձին բիծք , այլ քեզ՝ յո՛յժ դիւրաւ են ընդսահմանաւ : Ո՛չ են այնքան զօրաւորք առկենդանութի՝ զէնք մեղանաց պատկառեցելոյս պտղաբերութե , որքան յիշատակ մահու կենդանութեանդ՞ առ վանումն կործանողին բնութե : Զի՞նչ ազդեսցէ փոքր խաւար՝ առաւուրդ քոյ . զիա՞րդ բաւեսցէ դոյզն ինչ աղջամուղջ՝ մեծին ճառագայթից . զիա՞րդ համբարձցի կշռեսցի ընդխաչի քո կրից՝ խակութի հեշտութեան՝ մարմնոյս ակարութեան : Զի՞նչ երևեսցի յաչս ամենակալիդ քոյ առատութե՝ կոյտք մեղանաց ամ ախեղերաց . ահա կոշտ մի հողոյ դիւրափխրելի՝ 'ի կարծրութենէ բախման վանեցեալ , երբ զաղաղջակ անձրևոյ բազմադեղ հոսմանց քո կամեցողդ՞ չքացեալ պայթեալ անդատին : Զի՞նչ պիտոյ են քում զօրութեանդ ամենահնարկարողութե՝ ժամանակաց առաւելութի առ յանցուածոց խնոց քաւութի . ո՛չ քթթել մի ական . ո՛չ խուռն մի տեսութի ածանցական . ո՛չ սակաւ մի նուազեցուած փայլական . ո՛չ կիսամամանեայ յամրութի . ո՛չ փութացելոց ոտից յեղեղումն . ո՛չ յելից բարձրութե միոյ կանգնոյ կամթի ակնունելոյ . ո՛չ գիծ մի չափոյ՝ մատանց հեռանեցելոյ . ո՛չ նշուլից արագութիւն . ո՛չ շնչոյ առուրևատութի . ոչինչ յայսմ յանդոյ և յանտպաւորական նմանութենէ անձեւ օրինակաց յաւէտ անեկայից՝ այնքան առաժամայինք , կամ հարեւանցելիք , որքան եղծմունք , ցնդմունք և հալմունք մեղաց սառնամանեաց պահեսալ՝ քումդ զօրութեն՝ ա՟ծ ամենայնի տ՟ր յ՟ս ք՟ս որդի անքննելին կենդանւոյդ ա՟յ : Որ տաս պարգեւս արեւ քաղցրութեն՝ չարաց ընդ բարիս . և անձրեւս երկաքանչիւրոցն անաչառապէս : Կշռես սահմանես իրաւամբք՝ և զվաստակս կրիցն հատուցանես . որոց մեծ է հանդերձեան առ անընկալութեն պարգեւին , փոքր խթանաւ փորձութեն՝ զգաստութիւն պարտուցն առատէն վճարես . իսկ որ զերկիր ընտրեցին , ներես ողորմութեամբ , տալով և սոցա դարմանն ընդ նոցա՝ մինչ առ քեզ դարձին սպասես : Եւ քեզ փառք ամենազօրիդ՝ առ ամենայն հրաշագործութիւն բարեխնամող երկայնմտութեան , օրհնեալ յաւիտեանս . ամէն :

* * *

Վերափոխումն յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին
հոգւոյն , առ նոյն աղէտս մեղանաց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ :

ԲԱՆ. ՀԵ:

Ա. Եւ արդ՝ ընկղմեալ զմայլեալ և խապառ ծածկեալ 'ի յանձնառութենէ առաւելութեան՝ բազմամասնեայ յաճախութեան մեծիդ երախտեաց , որ ամենազան լրմամբ անմատչելեաւ՝ յաւէժ և յա-

յահեկէ՝ 'ի գլխոց և 'ի Թիկանց համբարեալ կան անբաւութիւնք :

Դարձեալ առ նոյն երկնապարին Երկրորդութ̃ ա̃ծային հոգւոյն աղերսեալ, որ ինձ յառաջադրելոյն անհամանէյա աւանդութ̃՝ առ ա̃ծ լուսաւորութ̃ եկեղեցւոյ դաւանութեան՝ մեկնապէս եղեալ աստանօր : Եւ որ առ անձնական նշանակեն՝ ցուցանէ Երանաւոր Երրորդութ̃ անձանցն :

Է. Մատուցանեմ ընծայեմ դարձեալ աստանօր աւանդ գովեստի դաւանման ճշմարտականի : Զի ոչ երբեմն հերձուածականին չարափառութ̃՝ ամենապատիրն խաբէութ̃՝ նենգողին կարթիւն հարուածեալ 'ի բաց հերքեցայ՝ ելեալ 'ի դրախտէն, արդ միաւորականաւս այսու ուղիղ ամբծութ̃՝ 'ի յաւանդ խնկապէս շնորհի՝ անդրէն միւսանգամ համբարձեալ ամփոփիմ՝ 'ի Թուխս Թևոց լուսոյ, ահա յերկինս ժամանեցից հեռանեալ :

Ը. Այլ քանզի յարգանդէն՝ յորում յղացայ հոգևոր երկամբք ծնեցեալ, զմեծ և զերջանիկ դշխոյ անարատ՝ ամենից կուսից խնկուհի՝ զպանծալի մայրն իմ գովելի՝ պայծառ է կանոնաւ սահմանի բանի արձանագրել յայսմ մատենի. զի ծանիցեն ցուցցի՝ և այլոց ևս ապագայիցն ազգաց պատմեսցի որքանութիւն փառաց խնկելոյն արժանաւորապէս պաշտմամբ պատուեալ. իբր մաքուր մարմնով ընդ դշխոյ մարդկութեան բանին ա̃յ, 'ի յիշատակ Հաւատոյ՝ երրորդութեան դաւանութեան : Եւ արդ՝ 'ի յայս օրինակ հոգենկար պատկերի բանի, որ զխորամանկս բուսոյ յարմարի, ընկա՛լ զիս՝ գթած օրհնեալ, քաւեցեալ և սրբեալ 'ի մին: Հա՛ն տալաւ 'ի հոգւոյս զնախատինս մեղաց. անմեղս և անբիծս ընդ հովանեաւ սորին բազմեցո՛. յաւէտ զոհկալս 'ի տունն գաւթի, և անտուստ փոխեալ 'ի տունդ քոյ, ըստ մարգարէին ձայնի՝ որ 'ի քեզ՝ յ՛ն ակնարկէ: Մի՛ սոսկ զմտիցն, և մի՛ անօգուտ զելիցն հետեւութիւն՝ արասցես. մի՛ զհաւատոյս ջերմութեն՝ ցուրտ համարեսցես, և մի՛ զհամբոյր ողջունիս՝ անկարգ ինչ վարկանիցես. մի՛ զպաշտօնն՝ ապաշխարհ գրեսցես, և մի՛ զերկրպագութիւնն՝ անխորհուրդ լքցես. մի՛ անպտուղ լիցի տեսականութիւն պատկերին, և մի՛ անշոյլ՝ կերպարանին սքանչելութն. մի՛ անհուր ողջակիզին սպանդ մնասցի, և մի՛ պատարագ ուխտի այս Ճառի՝ արտաքոյ ցրեսցի. մի՛ Ճաշակդ բուսոյ՝ ինձ մահու լիցի, և մի՛ բաժակ քո կողիցդ արեան՝ 'ի դատապարտութն եղիցի:

Է. Պաշտեմ զքեզ՝ տ՛ր յ՛ն միդ յէութենդ, որով զգիտութն հօր քո և հոգւոյդ սբյ Ճաշակեալ ծանեաք. քանզի 'ի քէն իսկ վարդապետեալ զամենապարգեւ կարգս եկեղեցւոյ, և 'ի մին աղօթամանէկր բուսարան կենաց փրկութն բարեաց, տարածեալ զսերտ՝ ձեռաց համբարձմամբ՝ զայս կնդրուկ բանի ընծայողիդ 'ի սմա՝ անբողիդ բնաւից երկրպագելեաց մատուցեալ, յաւէժ ընծայեցուցանեմք այսու բարբառով բարեշնորհութն:

Յառ

Յաղս որ 'ի Նիկիայն սահմանեցաւ բան, այլ եւս խորհրդածութն ածային աւանդութն:

ե. Փառաւորեմք վերաձայնեալ նուագօք օրհնութե՛ երգոց՝ 'ի հաւատապաշտաման բանի՝ զբարեհրաման պատճառն եղելոց՝ զերրորդութիւն անսկիզբն՝ անհամեմատ բարձրութեամբ՝ անհասական խորհրդոց եւ անըմբռնելի իմաստից, անզննելի զգայութեանց եւ անքերելի եղելոց. քանակութեն վերնականն երկնի, եւ անսահման ներքնայնին խորոց. լրութեն սահմանց, եւ նախագրութեն սկզբանց. մի՝ յերից անշփոթ կերպից, եւ երիս՝ միոյ անհատուածելի իսկութեանց. 'ի վեր քան ըղձմտաց անարգելութե՛ յարաձգեալ ամ ուրեք բովանդակ: Անփոփոխ բարի. անսասանելի ուղղութեն. անխառն կերպարան սիրոյ. մեծութեն անյաջորդ. բարձրութիւն անխոնարհելի. անվանելի տեսականութեն. բարերարութեն աննուազելի. կամք կայուն. հրաման կենդանի. ակնարկութեն փրկչական. երանութիւն ճշմարիտ. ակնկալութեն հաւաստի. խոստումն անստելի. աւանդ արդասաւոր. ստոյգ աւետիս. վերամբարձութիւն անձեռնարկելի:

զ. Մի հայր՝ միայնոյ որդւոյ՝ միական հոգւոյն պատճառեալ. ամենահաւասարուստ բարութե՛ ամենեւին ունայն 'ի չարէ. օրհնաձայն գոհաբանութե՛ անքննելին ներբողեգովեալ:

է. Մին բարձրեալ ահաւոր անուն՝ հա-

մամիապատիւն կցորդութեանց , անպատումն ազգականութեանց , եռալուսեանն զուգակցութեանց , անյաւելուածն լրականութեանց , ինքնիշխան կամաւորութեամբ պատուասիրեալ առ հայրն հանգունաւորիւ՝ գործակցութբ հոգւոյն սրբութեան՝ խոնարհեալ իջեալ 'ի յերկնից , անճառագ գոլով յընտանի փառացն , հաճեցաւ մտանել յարգանդ մայրենի ածածին կուսին մաքրութեան . յորում աճեցոյց զբոյսն օրհնութեան՝ 'ի լուսապահման անդաստանին անարատութեան , ընդ ամենակատարն էութե համանեալ յանանջրպետ միականութեան՝ թափանցական խառնութբ յածութեանն ոգի՝ բաղկացոյց զգոյութեն չնչոյս հրաշապէս : Որով անատամբակելի երասանաւ սանձաց կրթութեան՝ զստահակութիս իմ հանդարտեցոյց . և կամաւ ընծայեալ խաչին՝ ամբարձաւ ծաղիկն պտղոյն կենաց՝ 'ի ծայրս լրութեան անմահականն տնկոյ , 'ի մահ վիրաւորեցաւ , ածութեանն անընդմիջելի 'ի մերասերին մարմնոյ , որով կենացոյց զգործին պարտեաց , արարչութեան խակութեան՝ 'ի նմին յաւէտ անբաժանօրէն ընդ նիւթական մարմնոյն վշտացեալ : Իջեալ 'ի վայրս խաւարային դժոխոց , եհան զկապուտն իւրաստեղծ 'ի կապանաց օձատողին . և իբր 'ի նիրհմանէ քնոյ զարթուցեալ , յինքն նկանջեալ զզինեցումն մահու , կանգնեցաւ կենդանացաւ ածապէս՝ ելեալ 'ի յերկրէ հացն կենաց և հովիւն հօտից բանաւորականաց : Հաւատարիմ եղև յաշխարհի . և երևեցեալ նոյնութբ՝ ամենեցուն անճառաղելի , որք եկն

հա

համայն, և համբարձաւ բովանդակ · բազմեցաւ նստաւ 'ի գերունակին գահոյս՝ նախնականին պարզութեան՝ արարչական փառաւորութե՟ ։ Զոր խոստովանիմք ած՟ բարերար և տր՟ բոլորից · որ դատի զամ՟ երկիր արդար ընտրութբ՟ յաւուրն մեծի · որ ինքն է սկիզբն՝ և ինքն կատարած · նոյն առաջին՝ և նոյն առյապայ, անպակաս բովանդակութբ՟ թագաւորեալ 'ի լոյս անմատոյց ։

ը · Օրհնաբանեմք ընդ հօր և որդւոյ՝ և զանբաժանելի բղխումն՝ նոցին փառակից հոգւոյն տ՟րութեան ։ Որ ստեղծ զբնաւս և կենդանածնէ զամ՟ · որ անդստին իսկ 'ի բնէ համապարփակ մթութե՟ աշխարհականի միգի՝ շրջէր նկարէր և կերպարանէր ամենունակ ջուրբքն անբաւութե՟ երկրատարածն ծովու՝ 'ի կատարումն արգեան խորհրդոյս՝ զր՟ աւազանին լուսոյ ։ Նախ արար, և այժմ գործէ · գոյացոյց · և մինչ կատարէ՝ արուեստս, սքանչելիս · նախատեսութիւնս սրբանելոց · ազդմունս ած՟օրէնս · զօրութիւնս զարմանաւորս · մարգարէս, առաքեալս, վարդապետս՝ վարժօղս կրթութե՟ հանճարոյ ։ Զորբաբարն մատուցման արեանն քի՟՝ յարդարեաց · քաւութիւնս անձանց՝ առողջութիւնս մարմնոց՝ ըստ նմանութե՟ քի՟՝ ողորմութբ՟ հրամայեաց ։ Մկրտեաց և դեր քան զջուր, ինքեան միայն բաւականութբ՟՝ նորոգեաց լուսաւորեաց · հանապազ նովին բարեգործութբ՟ զօրանայ ։ Վկայեաց միածնին ածութե՟՝ 'ի հասանման յորդանանու · օրինակաւ տեսութե՟ ամպոյ՝ ցուցաւ ձայ_

նւ ձ

նիւ հօր 'ի լերին Թափորական : 'Ի նոյն ամպ նմանութեան՝ հովանի եղև յակոբեան տոհմին՝ 'ի յելսն եգիպտոսի . յուղեգնացութեն զօրավարութեան մովսիսի՝ հողմով սաստկութեան՝ զփարաւոն ընկղմեաց : Քահանայս կատարագործէ . իմաստունս կազմէ . Թագաւորս զօրացուցանէ . քաւութիս ընձեռէ . կեանս շնորհէ մահացելոց՝ 'ի նորոգութեն յարութեան : Նոյն ինքն է օծումն մարդացելոյն քի . մշտնջենաւոր հաւասարութե̃ ընդ հօր երկրպագեալ՝ 'ի պատուի մեծութեան որդւոյ . անսահման փառաւորութե̃ օրհնեալ յաւիտեանս . ամէն :

Նորին ասացեալ 'ի խորհուրդ սբյ եկեղեցւոյ . Ընդդէմ պիղծ աղանդաւորացն Թոնդրակեցւոց , Նոր Մանիքեցւոց :

Թ . Դաւանեմք 'ի հաւատ ուղիղ և անխոտորնակ ամբծութեան՝ համբուրիւ շրթանց ողջունեալ , զկառուցեալս խորան յանշիջական արձանաց՝ անծայրին բընակութեան եկեղեցւոյս շինուածոյ : Որ գերազանց գոտու և երկնի ամենազարդ բարձրութե̃ . որ 'ի նոցին խակ յառաքելականացն դասուց հիմնեցաւ , յաշակերտաց վերնոյն խմբեցաւ , 'ի սպասաւորաց բանին պաշտեցաւ : Սկիզբն առեալ կենացս այս գանձու՝ 'ի վերնայարկին սրահէ , խորհրդակատարին վայրէ , զոր հոգին այ լցոյց , փայլեցուցեալ 'ի նմա զօրութե̃ յաւուր մեծի պենտակոստէին . Նախ ըզտունն բարեաւելն՝ յօրինակ սրբութեան կատարման շնորհի այսր եկեղեցւոյ կանխամեծար առաւելութե՟, յորում ապա և 'ի նմին բնակչացն՝ տուաւ լուսանորոգ բարեփառութ՟ն : Ուստի արիւն հզօրին ա՟յ բաշխեալ մատուցանի՝ յաւէտ քան ըզհաբելին մահու՝ գուժարկու, մեծաւ բարբառով ձայնի բերկրութե՟՝ կենդանութե՟ն անմահութե՟ 'ի սմա ազդելով : Քանզի ոչ է կար զօրութեան ուրուք ընդ երկնաւ յանդիման արեգական՝ 'ի սպասաւորութե՟ խորհրդոյ այսր աճաւորութե՟ ձեռնարկել, եթէ ոչ ընդ թեւօք սորին պահեսցի․ նա զի ոչ երկնիւք բաւականանայ այս նուէր ճրունի մարմնոյ, եթէ ոչ զայս ձեռուն օրհնութե՟՝ ծածկոյթ ունիցի․ վա՟ զի մահու անիծիւք հերքի այր ըստ օրինին, որ արտաքոյ խորանի այս վկայութե՟՝ զնծայլին պատարագն մատուցանէ․ մանաւանդ զի պարտաւոր արեան կոչեսցի, որ ոչ զանձինն օրինակ արիւն՝ յայս նուէրան ընծայեցուցէ : Մի՝ 'ի սմա լռեսցուսն 'ի մահն քոյ, զի մի յանդգնաս անարգեալ՝ ա՟ծութիւն, 'ի ծանուցելումն զնախնին կրեսցէ : Մի ձեռնադրութիւն 'ի պատիւ օծութեան լուսոյն, զի մի յանբծութիւնն խաբէութիւն խառնեսցի : Մի և շնորհօք, քան թէ ապաշխարութեամբ՝ քաւութիւն, զի մի ճշմարտութիւն կերպարանօք խորամանկեսցի : Մի յընտրութիւնն ապառնի՝ հաւատ, զի մի սպառնալիք հատուցմանն՝ զոյգս լինչ օտար համբաւոյ գրեսցի : Մի երկաքանչիւրոց գոյութեանց մերոց իրաւանք կշռամբութիւն, զի մի կիսամանեսցայ

աւ

առ մարդն ներքին և առ արտաքին՝ չարի և կամ՝ բարւոյ փոխատրութիւն՝ կարծիցի յանմահ գործութիւն արքայական որդեգրութե՟ն, զի ընդելութեամբ երկրայնովս՝ առաւելութե՟ վերինումն թագաւորութեան յայտնապէս ճշմարտեսցի: Մի յոյս կենդանութեան առ անեղծութիւնն մե՟ց, զի աներկեւանութե՟ խոստացելոյն՝ 'ի մէտս ունկնդրացն ծանուցեալ հաւատասցի:

Ժ. Այս դշխոյ պաշտելի՝ անշնչական եկեղեցի՝ տայ կեանս, և մահու լինէ. ըստ օրինակի ադամեան պտղոյն յարմարապէս ճաշակելի. գերազանց քան զբանականն՝ յանշնչութե՟ն հրաշագործէ. մինչ զի կատարումն ընձեռէ և նորոգ հաստատէ. վերստին նկարեալ 'ի մեզ զկերպարանն փառաց լուսոյ: Գրեալ ևս է տեսակ մեծութե՟ն վերինումն կամարին՝ սկզբնաւոր յառաջակառոյց քան զբնակիչս հողեղինացն 'ի նմա զօրութե՟ց: Իւր իմն ընծայէ թուիչս մարմնոյ՝ ընդ թեթեւութե՟ս հոգւոյ, պատուականին հարստութե՟՝ զանարդն յարդարեալ: Ո՛չ ինչ նմանակիր մեղօք զազրանայ, եթէ ոչ՝ 'ի մարդոց չարաց, և կամ անհաւատից կոխեցի: Տեղ իմն է զարմանաւոր՝ յաղթօղ իմաստից մերս տեսութե՟ց. անբաւն 'ի բանաւորէն կառուցեալ, նմին օժանդակեալ՝ իբր վեհագոյնն յաւէտ նշանաւի: Մեծ է քան զմարդ, որքան ընտրեցելոյն մովսեսին՝ ցուպն յաղթողական. առաւել քան զլանաւոր, որքան դահարանն՝ գաւազանն խորհրդական ծաղկեցեալ. գերազանց քան

ըղզմտաւոր , ո՛րչափ քան զեղխս և զեղխակոս՝ գետաշերձ մաշկեալն սքանչելահրաշ՝ փայլեալ արուեստիւ ։ Օգնութիւն պարգևէ կրկին ամենակատար սրբանեալ ձեռաց՝ մաքրաբար , քան թէ զինայէս . մարմին նիւթական՝ քարի և հողոյ գոյակից , հարազատ ըզգայականաց և սրբոց ։ Իբր զվէմն անմահ կենդանի՝ 'ի կործանումն է և 'ի կանգնումն . որպ զգաստաւորն ամենից հոգւոց՝ հանդիսանայ հրաշալէս ազգամամբ՝ յանէծս և յօրհնութիւնս . իբրև տեսող աներևութից՝ զոմն հրապարակէ , և զոմն տածէ . առ ինքն կոչէ զըրեալ յանուանէ՝ իբր զտիրող հրամանատար էիցս ։ Իբր զեաուն յաւիտենականն՝ անհարուածելի է 'ի գխմամբրոնց . ըմբռնէ զհոգևորս՝ իբր զհնարագրութիւն մեծին արուեստի . անմեղս և անվրիպութիւս՝ ըստ քնի հետոցն ընթանայ . բարձր ճոխութեամբ անպատկառաբար համարձակայէս՝ զօրէն գովելոյ գլուխ ամբառնայ ։

ԺԹ . Այնքան մեծ ունի սրբութիւն , մինչ զի զօրս ըստ պատկերի իւր եղեն , կանոնաւ խարէ ։ Յետ յոգունց ընտրութեանց փորձից՝ թէ համարձակեացի մարդ ողախալեալ՝ 'ի գաւիթս նորին մտանել՝ ոչ աղծի , այլ ընդ անպատրաստիցն թերութեանց դժուարի . ոչ նզովի , այլ տեղի տայ ոչ գիտողացն զշնորհին զչափ . ոչ լքանի ինքեամբ՝ պարտաւոր իւրումն գոլեալ , այլ 'ի մերոց գործոց խրթնանայ . ոչ թողացուցանէ երկիցս մատչել յըմբռնումն տոխցն կենդանատուաց , ըստ տիրական անձնաւ խորհրդոյն ոչ կրկին յաւուր՝ ըզնոյն ցուցանէ, զի մի անընտրաբար՝ նուիրանն խայտառակեսցի : Վշտակցէ կարեաց զօրապէս՝ իբր անախտակիր ապականութեանց՝ որ 'ի մեզ շարժմանց • առանց բարբառոյ տիրապէս հրամանաւ դատի :

ժը. Սա զի և տապան իմն է մաքրական, կրկին երջանկական, 'ի հեղձմանէ կենցաղոյս ալեաց պահապան : Ո՛չ բազմօք անբաւիւք գազանաց դասուք՝ և տակաւ մարդկամբ, այլ ընդ երկրայնոցս և զվերինսն յինքն հաւաքէ • ոչ յալիս խռովութե՟ բերի, այլ 'ի բարձրութիւն երկնի համբառնայ : Իբր զաշակերտ հրահանգեալ հոգւոյն այ՝ փախչի 'ի նենգութէ • ոչ 'ի բողոք մահու՝ մարմնոյ հարուածոց, այլ 'ի կենացն աւետիս՝ ըմբռնեալ ածէ • ոչ նոյնիւ ձեռնարկեալ գործի, այլ հաւատոյն հրամանաւ շինի • ոչ մոլեքս ընդբեռնելեալ, այլ միածինն այ՝ հոգւովն սրբով զսա հանդերձէ • ոչ յարաշարժ հանապազափոխ, այլ մշտակառոյց հիմամբ անսասանելեաւ զսա հաստատէ : Դարձեալ իբր զտապանակն անխօս փայտեղէն մածեալ տախտակօք առանց զգայութե՟՝ տեսողականաց մեզ առաջնորդէ • որպէս կերպարան անքանակ էին յառաջ հետեւեալ՝ 'ի հանդերձանս լուսոյն կենաց՝ տեղի պատրաստէ : Ընդ ողխելի անուասատակէ, եթէ ոչ խաշապէս յոգի բերեցի • սպանանէ վառնեալ վաղվաղակի առժամայն, եթէ անտանելին լծակցութե՟ երկրասիրաբար գետնակոխ սայլիւք՝ իբր զանօթ ինչ ձեռնազննին բարձեալ տանի նիցի ։ Ո՛չ լեզուաւ մարդոյ , այլ բանիւ հրեշտակաց խօսի ․ ոչ ունկան գոյականութիւն , և արագապէս մտաւեալ լսէ ․ ոչ ձայն կերպաւորական բարբառոյ , և զպատգամս գործոցն յոլ՝ համօրէն ազանց պատմեալ հռչակէ ․ ոչ խաղալեաց շարժականութիւն , և ամայնով իմն կենդանութեան հագագաւ աղաղէ ։ Ո՛չ ուներաց և ջլաց յօդուած , և երկուք հազարօք կանգնօք լայնութեամբ՝ իբր ըզգունդն անհամար՝ բարձրեալն այ , ըզկենդանական զօրուն գումարտակ՝ հեբրայական փառեալ ամբոխին , և այժմ՛ ընդ նոսին՝ իբր զանմեղքուրս 'ի սրբութէ զանձինս ախտիւ մեղանաց ջեռեալս՝ հաուածեալ յինքենէ հեռի ուղեկցէ , արբեցելոցն 'ի տաժանաւոր աշխատարկութեանցն ։ Նոյն իսկ էութիւնն այ մարմին եղելոյ՝ անուամբ այս վիմի նշանակեցաւ , պատառմամբ կողին զընտաս արբուցեալ ։ Ո՛չ արեան երակաց ընթացք , այլ լուսոյ վերնոյն շատրուանք , թափանցանց միութեամբ զայն կենդանացուցեալ նորոգ պաշտպանէ ․ ոչ սողոմն կամ զօրաբաբէլ մահկանացուաց ստախկանութէ , այլ ամենից ունողին իմաստ զսա գծագրէ ․ ոչ աննուիրական հասարակաձուշակ իւղով աւ 'ի յակոբայ պարարի , այլ ահաւորին արեամբ՝ և փառօք մեծին օծանի ։ Ո՛չ տուն երկրային նիւթոյ՝ քան թէ մարմին երկնային լուսոյ այ՝ զորին որդիս կընքեալ ձեռնադրէ ․ ոչ կենցաղոյս յերկրէ յղացմունս , այլ արքայութեանն երկնից ժառանգս կրթէ ․ զի ծոց իւր գրգեալն՝

գոգոյն աբրահամու ընծայեցուցանէ : Փեսայ հարսնութեան սորա՝ որդին այ կենդանւոյ . օրիորդք խնձոյից սորին՝ հայրապետացն գումարք : Սոյն ինքն մատուցումն առնէ այսակիր բարձմանցն կատարութեն , զի զերկնայնոյն այ ունի զծանօթութն . օտարութն է ամե՛ն դիւցն դրօշելոյ , զի 'ի համօրէն քարինս սորա՝ քս երկրպագի . քակտումն է յայտնապէս ուրուականն ըղձիցն անտառաց , զի 'ի բնաւից մայրից աշխարհի՝ նմանութք կենացն փայտի՝ 'ի սմին տրն նուէրի . խորտակումն է համայն դիւապատիր յուռթիցն արձանաց , զի քարն գովեալ կարկեհան ակամբք և միմօք կենդանեօք՝ այսրէն հաստատի :

ծդ. Այս յարկ չքնաղ և ածընկալ՝ ազատ է միանգամայն 'ի յամենուստ ծառայութէ . ոչ օրինակ վերնոյն սիոնի , քան թէ ճշմարտութն նմին ճանաչի . ոչ կռապաշտութեն կապաւ՝ բաղնին , և կամ ըծով օրինին՝ տեղի պարտաւորուէ , այլ տրունի բարերարութեն պարգեւարան 'ի մէնջ համբուրի : Ոչ սկսանի երբէք՝ յայլ իմն կերպարան ձեւոյ փոխարկեալ՝ այլ 'ի նոյն շուք փառաց մեծապէս ընդարձակի . սոյն ինքն և երկին երկնի՝ յերկրի լուսապայծառ կերպիւ հռչակի : Որպէս չէ առանց հօրն քնի , և ոչ առանց այսր մօր արգանդի յղի կատարել : Աստուածն չըքի անբովանդակելին , եթէ ոչ 'ի սմին տան տաղաւարեացս . ոչ ունի տեղի գլխոյն հանգըստեան՝ տրն բոլորից , եթէ ոչ 'ի յայս կայարան կենաց մնեալ ազգանիցս : Քան 'ի կամար վերնայինն երկնի՝ 'ի յայս հիւթաւոր բնակութե̃ն առաւել պարծի . անբաւութիւն ա̃ծեան լուսոյն , ո̃ր զգէնս մարգարէին՝ և զօրինակս սորին ծածկեցին , ո̃ր փոխեան 'ի փառաց երեսաց նորին , և նմանութե̃ սորուն՝ որ 'ի տաճարին՝ ոչ հանդարտեցին , 'ի տօն հանդիսի̃ մեծի գովեստի , և 'ի բանականացս դասուց խմբեալ նուա՛գի : Այս օրհնի կրկին բաղձանօք , քան 'ի դրախտն վայելչական :

ԺԴ. Նայս մայր հոգևոր՝ երկնաւոր՝ լուսաւոր , քան թէ երկրաւոր՝ շնչաւոր՝ մարմնաւոր , զիս գգուեաց որդի . կաթն ըմպեանց սորա՝ արեանն ք̃նի : Եթէ ա̃ծածնին խոկ պատկեր զայն ոք գրեսցէ , ոչ անօրինի : Իբր զնշան խաչին փրկութեան՝ զօրութե̃նս զարմանազանս՝ և արուեստս բազմօրինակս կատարեալ հրաշագործէ . բեմ ահաւորին առնի՝ 'ի սմա հաստատեալ տեսանի . սովաւ խորթաբարոյիցն հերձուածողաց՝ մոլեգնաճառ բերանք կարկին : Ունի և քարինս իմն իմանալիս և բանաւորականս , որով զգաղանամիտս անմաքուրս՝ բացուստ 'ի բաց տրոհեալ տարագրէ : Ծնանի և ա̃ծս ոմանս եղականս՝ պատկերս մաքուրս՝ միայն ա̃յ ք̃նի : Ունի և զգլխն իւր ընդ արևելս՝ 'ի տեղի խոստաման բնակութեանն մերոյ առաջնոյ . Հեռամբ իմն ցուցանէ յայտնապէս՝ զգալըստեանն ա̃յ շաւիղ . զփայլականն առակ տէրական՝ 'ի դէմս բերեալ մեզ վարդապետէ . զփրկութիւն 'ի յելից անտի ծագմանն արուսեկին՝ ք̃նեան երևմանն 'ի վերջնում աւուրն , արարածոց երկրի Թարգմանէ :

Յաւս

Ցաւս հալածէ․ ախտաժետս բժշկէ․ դեւաց բռնութե՟նց զերծ։ Արգանդ որովայնի սորին՝ աւազանն կենդանարար․ 'ի պար հարսանեաց սորա՝ դասք առաքելոցն։ Այնքան ճոխացաւ բարգաւաճեալ երանութեամբ, մինչ զի նոյն ինքն փրկչին անուամբ՝ վայելչապէս յորջորջեցաւ․ տիրամօրին լուսոյ կոչմամբ՝ 'ի մերձաւորաց միածնին ձայնեալ կնքեցաւ։ Ծփելոց մեղաւորաց՝ նաւահանգիստ հանգստութեան․ խրախճանարան՝ վերնոցն դասուց․ բժշկարան անսխալելի՝ տարակուսեալ պարտաւորաց։ Երրորդութիւնն անպատում՝ 'ի սմա փառաւորի՝ օրհնեալ յամենայնի։

ԺԵ․ Նաև եթէ ոք ձեռն չարութե՟ն՝ 'ի վերինն արքայութե՟ն յանդգնաբար համբառնայցէ, և գիւտ ինչ մարմնաւոր, և կամ հնարք մարդկային, և կամ արուեստ երկրակենցաղ՝ զսահմանեալ աւանդութիւնս առ ձեռակերտս եկեղեցի վարկանիցի, և ո՛չ պարգև առաւել կենաց, և ակնկալութիւն ած՟ային, և հոգւոյն սբ՟յ յայտնեալ՝ լուսանորոգ նախագրութիւն, և երախտեաց բարձրելոյն՝ ամենատուր ընծայանութե՟ն, և կամաց արարողին՝ խնկաւորեալ խորհրդարան, և առաքելոց ձեռինն աջոյ՝ բարեհանճար հիմնարկութիւն, և միանգամայն ասել՝ դուռն երկնից, և քաղաք ա՟յ կենդանւոյ, և մայր կենդանեաց՝ ազատ 'ի պարտեաց, և ճշգրիտ տեսակ կերպի երևակիս բանականի, իմանալին՝ խորհուրդ հոգւոյս, և շօշափելին՝ պատկեր մարմնոյս, և սրբութեանցն անդանձնաւեց՝ գերազանցեալ նոր սրբութեն, եւ քոեանն նշանաւ՝ պայծառապարծ պսակեցեալ, զայնպիսի ոչ խոստովանողսն՝ մերժէ յերեսաց իւրոց հայրն ամենակալ՝ 'ի ձեռն բանին իւրոյ էակցի, բարձեալ 'ի նմանէ եւ զաւանդ շնորհի հոգւոյն փառակցի. փակեսցէ զդուռն կենացս այս առապաստի յանդիմանն նորին: Իսկ մեք զորս գրեցաք՝ ամէն եւ վկայեմք, հաստատեալ որում կարդացաք. յանուն եւ 'ի փառս ամենակալ երրորդութեն եւ միում ածութեանն, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Այս են հատուած յեկեղեցականէն. եւ այս 'ի մայր էն լուսաւորչին՝ խորհրդածնեալ պատմութեն:

⁂

Վերոյին յաւելուած վերջին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն ազգերս մաղթանաց բանի:
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ:

ԲԱՆ. ՀԶ:

ա. Տէր ողորմած, բազմագութ՝ հզօր՝ ահաւոր՝ մարդասէր՝ օրհնեալ՝ կենդանի՝ անճառ. որ ոչ ելանէ երբէք ըստ բան քո՝ իր անձեռնարկելի, որ եւ մնաց է անհնարաւոր: Քո է հատուցանել պտուղ քաղցրութե՝ ընդ փշոց խստութեան, սկզբնահանցող այսմ նորոգ եւ զարմանաւոր կանոնաց կենաց. քանզի բարի առնել ատելւոյն, եւ աղօթս 'ի վերայ հալածչին, եւ փրկութե հայցել խոցողին, եւ սպանողին ներումն խնդրել 'ի քէն ընծաղկեցաւ պտուղս այս հրաշից · որոյ քաղցրութիւն անճառ է քան զօրինակ , և բարեբանեալ կամաց քոց ախորժելիք , և գովեալ շրթանց քոց ճաշակելիք · հոգի երեսաց՝ և զօրութիւն գերոյ մերոյ՝ տ՟ր ք՟ն օրհնեալ 'ի բարձունս ։ Աւաղ մարդք երկրածինք և ամենալքեալք , և բարեմատոյց ձեռաց՝ չարիս դարձուցին · իսկ դու լոյս և տուիչ լուսոյ՝ ո՛չ լսես անէծս · ո՛չ ախորժես չար · ո՛չ կամիս կորուստ · ո՛չ ըղձանաս մահ · ո՛չ յուզես 'ի խաւարութենէ · ո՛չ տիրես 'ի ցասմանէ · ո՛չ հարկես 'ի բռնութենէ · ո՛չ մթանաս 'ի սիրոյ · ո՛չ այլայլիս 'ի գթութենէ · ո՛չ փոփոխիս 'ի բարութենէ · ո՛չ թիկանց շրջումն , և ո՛չ երեսաց անդրադարձութիւն , այլ ամենեւին լուսաւորութիւն և նկատումն փրկութեան ։

Է · Եթէ քաւեսցես , կարո՛ղ ես · եթէ բժշկես , զօրաւո՛ր ես · եթէ կենդանացուցանես , բաւակա՛ն ես · եթէ շնորհես , առա՛տ ես · եթէ ողջացուցանես , հնարաւո՛ր ես · եթէ պարգեւես , ամենալի ես · եթէ արդարացուցանես , ամենարուե՛ստ ես · եթէ մխիթարես , ամենիշխա՛ն ես · եթէ նորոգես , ամենակա՛լ ես · եթէ հրաշագործեսցես , ամենաթագաւո՛ր ես · եթէ վերստին հաստատես , արարի՛չ ես · եթէ կրկին գոյացուցանես , ա՟ծ ես · եթէ հոգաս ընդ մեր , ամենատէ՛ր ես · եթէ կորզես 'ի մեղաց , այցելո՛ւ ես · եթէ չարչարանացս ընձեռես , օրհնեա՛լ ես · եթէ յորսողէն զերծուսցես , փրկի՛չ ես · եթէ զեղցես 'ի քոյոցդ 'ի մեզ , հարո՛ւստ ես · եթէ նախըքան 'ի մէնջ խնդրելն՝

ձեռն՝ դու կարկառեցես, անկարօտ ես. եթէ լայնես նեղութեանս, անդորրիչ ես. եթէ զվերջացեալս կոչես, խնամակալ ես. եթէ զսասանեալս հաստատես, վէմ ես։ Թէ պապակելոյս արբուցանիցես, աղբիւր ես. Թէ զծածկեալսն երեւեցուցանես, լոյս ես. Թէ զօգտակարսն իմ ծանուցանես, բարի ես. Թէ զբիծսն անտես առնիցես, երկայնամիտ ես. Թէ ընդ փոքուս ՚ի դատ ոչ մտանիցես, բարձրեալ ես. Թէ ծառայիս ձեռն մատուցես, բատացօղ ես. Թէ աջովդ քո պաշտպանեսցես, յանձանձիչ ես. Թէ վհատելոյս դարման մատուցես, կերակրիչ ես. Թէ զանգէտս պարարեսցես, վարդապետ ես. Թէ զդիմեալս առ քեզ ընկալցիս, ապաւէն ես։

Դ. Եւ արդ՝ քո են այսոքիկ՝ ո՛վ ողորմութիւն. ոչ միայն գրեալ, այլ կատարեալ և գլխաւորեալ նախնի նահատակդ համբերութեան վկայից. որ վասն իմոյ փրկութեան հանդիսացար զօրապէս յասպարիսեան ճակատուն, զի կակղեցես զկարծր բռնութիւն մարմնոյս զառողջութեան վարժմամբ կրթութեան չարչարանացն վտանգի. և յանպարտելիդ մարմին՝ չափեալ զբնութեանս մերում զաժամանակեան տագնապատուժի, զի զգթութիւնդ որ առ մեզ՝ արդեամբք ցուցցես ՚ի քեզ օրինակեալ. օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

⁂

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ :

ԲԱՆ. ՀԸ:

Ա. Եւ քանզի որ է օրհնաբանեալ և լուսաւորող՝ կցութեան երկուց ընտրութեանց արարածոցս տեսանութեանց՝ յեղանակելոյ յայլ նմին էութեն երկնակենցաղ անփոփոխադրելի , ամբարձելոյն խոնարհութեն , և կործանելոյս վերբերութեն , սարսափելի ուրբաթու մեծի պասեքիս , յորում եկն եհաս ժամ բարեպատեհ գրել նմա զայս նուագ ձայնի հեծութեն՝ զուարճախառն երկիւղիւ , աչս ըղձալի հաւանիմ աւել աստանօր 'ի քոյոց այսմ՝ զոր ընդ իմ կրեցեր՝ ա՛ծ բոլորից :

Բ. Ասացեր յատենի քում ստեղծուածոյն խմուլս կերպիւ . ոչ խօսեցար՝ ատ՛ենից բանի . ոչ բարբառեցար՝ հաստանեցք լեզուի . ոչ ձայն արձակեցեր՝ սասանեցք երկրի . ոչ մնչեցեր՝ ամենազդեցիկ փողդ մեծութեն . ոչ երախտեօքն քո յանդիմանեցեր , և ոչ չարեօք նոցին ըմբերանեցեր . ոչ մատնեցեր անօթոյ՝ զնմանեցան զքեզ անմաքրանաց մանկոր . ոչ 'ի կապեալն զքեզ զխմադարձեցեր , և ոչ յապտակելն դժուարեցար . ոչ 'ի թքնուլն թշնամանեցեր , և ոչ ընդ կոփելն երբեք խռովեցար . ոչ ընդ կատակելն սրտմտեցար , և ոչ ընդ խաղ արկանելն երեսս փոխեցեր ։ Մերկացուցին զզգեստ պատմուճանին իբրև ՚ի տկարէ, և զարձեալ ագուցին իբր անփրկանաւոր ըմբռնեցելոյ ։ Եթէ ոչ էր արբեալ կրկնակի քացախ զանգեալ ընդ լեղւոյ, ոչ էր հեղեալ մաղձն իմ մթերեալ նախնի դառնութեանն ։ Ճաշակեաց մհատութբ̃, և արգել անգէն տարակուսանօք ։ առին մոլեգնաբար, և զարձեալ մատուցին անպատկառապէս ։ Գանիւք հարուածոց յետին անարգութեան ՚ի մէջ խառնիճաղանջն ամբոխի դատապարտեցին ։ ծունր կրկնեցին նախատանաց, և պսակ եդին արհամարհութե̃ ։

Է ։ Ոչ ետուն հանգիստ կենդանարարիդ, եթէ ոչ՝ զգործի մահուն կրել քեզ պատրաստեցին ։ ընկալար իբր երկայնամիտ ։ առեր իբրև զհեզ ։ բարձեր որպէս համբերող, բառնաձնեալ իբր զպարտական՝ զփայտն մշտաց ։ Որպէս զծաղիկ շուշանաց հովտաց՝ ուսով բերեալ զզէնն կենաց, զի յարհաւրաց գիշերայնոց՝ զիւրակերտս զահաւորակս մարմնեղէն զոյութե̃ս՝ պահպանեսցէ ՚ի դատապարտութե̃ն վայրի՝ իբր ՚ի խրախճան խնձոյից ։ Հանին արտաքս իբր զողջակէզ ։ կախեցին իբր զխոյն սաբեկայ՝ ձգեալ զեղջերացն ։ տարածեցին ՚ի սեղան խաչին իբր զպատարագ ։ բևեռեցին ոտ̃ յարագործ ։ պնդեցին իբր զապստամբ, զխաղաղութի̃դ երկնաւոր՝ իբր զաւազակ, զանկապուտ մեծութի̃դ՝ իբր զտառապեալ, զառ ՚ի քրովբէից պաշտեցեալդ՝ իբր զքամահեալ, զսահմանդ կենաց՝ իբր զմահանաւոր սատակման մահու • զաւետարանիս նկարիչ՝ իբր զհայհոյիչ օրինին • զօրէնս և զկատարումն մարգարէից՝ իբր զհամառօտիչ գրեցելոցն • զճառագայթդ փառաց՝ և զինքն անքննելին խորհրդոցդ հօր՝ իբր զներհակ ծնողիդ կամաց • զօրհնեալդ խնկաւետ՝ իբր զատարադրեալ • զկարոյ օրինին լուծիչդ՝ իբր զայր 'ի նզովս գրեալ • զհուրդ ծախիչ՝ իբր զհերքեալ իմն կալանաւոր • զահաւորդ երկնի և երկրի՝ իբր զհաւատոյ պատժաւոր • զի լոյս անմատոյց ծածկեալդ՝ իբր զհողածին ըմբռնեալ :

Գ • Ո՛վ քաղցրութիւնդ և երկայնամիտ բարերարութիւնդ ողորմածիդ գթութեան , որ ինձ ապախտաւոր և անօրինեալ ծառայիս , Տէրդ բոլորից՝ զայս մեծ կամաւորապէս և հաւանողական հաճութեամբ տարեալ՝ մարմնոյդ միութեամբ 'ի քեզ ընկալար • և մինչև 'ի քնարան շիրմին տապանի՝ անապական 'ի քութիւն ամբողջ նոյնութեամբ մեծ անքննելին՝ զնոյն կրեալ նախատինս անճառ համբերութեան , յարեար կենդանի ինքնիշխան բարձրութեամբ լուսոյ՝ աննման մարմնով , և անթերի մեծութեամբ : Օրհնեալ փառք , գովեալ գթութեամբ , բարեբանեալ միշտ ողորմութեանդ , յաւիտեանս յաւիտենից • ամէն :

⁂

Վերջին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հանգոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի:

'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ:

ԲԱՆ. ՀԲ:

ա. Եւ արդ՝ անկեալ յերեսս հողանիւթ կերպիւս, 'ի վայր խոնարհեալ ծնրադրական երկրպագութե՛՝ ընդ բարեգործիդ ողորմածութե՛՝ զկենդանաբար ոտս համբուրեմ, զայս օրինակ մաղթանաց մեծիդ ընծայեցուցեալ:

բ. Ողջունեմ՝ զքեզ միայն խնամակալ, մարդասէր, գթած, կեցուցիչ, հզօր, այցելու, պաշտպան. Մի ունայնասցի վաստակն աշխատութե՛ փրկականդ կրից մարդացելոյդ վասն իմ՝ ա̃յ. Մի սուտ եղիցի քրտանցն կաթուած խառնեցեալ արեամբ՝ 'ի մատնութե՛ն աւուր դժնդակին. Մի լքցի աստուածացեալ լուսոյդ երախայս, զոր ձրի և առանց փրկանաց Թշուառացելումս ինձ պարգևեցեր. Մի ընջեսցին շնորհացդ աւետիս, զոր կողից քոց կայլակք նորոգեցին. Մի անշահ եղիցին կրիցդ պտուղք, զոր կարօտութեաս իմում մատուցեր: Մի պարծեսցի բանսարկուն վանեալ՝ զքո ստացեալս իւրացուցանել. Ահա յաղթեսցես կամօք քո՝ ըղձից չարին. Վերստին աղճեսցի միանգամ զարհուրեալն. Կրկին պարտեսցի խաբաւ դատեցեալն: Մի անխայեր զազատարարդ քո բան, որ զլուսեղծեալս քո քեզ ընծայեալ՝ վերստին տու քեզ դարձուցանել · զանձկաւն արարեր բարերարութիւն յանակնկալ ժամուն յուսահատութեան · յորժամ բնաւ իսկ կուրեալ և օտարացեալ էր կենդանութեան շարժողութեան , մեռար անմահդ՝ և զմահացեալս նորոգեցեր · եթէ զկանոն համաձայնութեան օրինին փոխեցեր , արդ զդիւրինն և զհեշտականն և զեւս հնարաւորն մի արգելցես՝ սկզբնաձիր ողորմածութեան բարեգութ օրհնեալ և երկայնամիտ Թագաւոր : Այդպէս բանիւդ ամենազօրաւ՝ որ զգոյութիւն լուսոյն ստեղծեր 'ի նախնումն աւուր , և վաղվաղակի փոփոխեալ դասոյց 'ի լաւ անդր · և փոխանակ զի ես ոչ խնդրեցի հեռանել լուսոյդ , դու ելցես ինձ յայց՝ ճառագայթ ծագման հայրենի կերպիդ , և կոչեցայց առաջի քոյ ծառայս մնասապարտ՝ ողորմեալ շնորհեալ առ 'ի քէն · ոչ է ժամանակ յերկարաձգութեան առ 'ի զպարտսն հատուցանել , այլ շնորհեա՛ ինձ տառապելոյս զերեսս քո՝ լոյսդ 'ի խաւարի սրտից մեղանչելոց : Արդէլ և կնքեա՛ զընթացմունս ելիցն , որ մինչ զեղուն բարիքն հոսեալ 'ի յուշոյս իմ անսութէ · պահեա՛ ինձ զշնորհ ամենապայծառ գանձուցդ մնացականաց , որով պատուհականն գտեալ՝ քո՛ անմանեցայց , պաշտպանեալ 'ի քէն՝ անսահմանն բարի ·

Է · Ահա ողորմեա՛ ինձ՝ գըթած , աղաչեմ զքեզ ողորմեա՛ ինձ՝ հըզօր , կրկին ողորմեա՛ : Մի փոխարկեր երկունս ցաւոց՝ ընդ չարեաց խնդոց բարից ամենեին · մի բառնար 'ի վտանգելոյս՝ զառ 'ի քէն պարգևեալդ շնորհ · մի կապտեր զփրկութիւն

ամէամենօրհնեալդ հոգւոյ · մի լուծանէր ըղխնկեալ զկնիք արքունական պատկերիդ: Մի յայտնեսցին փուշք մեղանացս՝ 'ի սըրբութիւնս մտացս · մի խղէր զկապ մտութեան՝ զընդ քեզ սիրոյն պնդութ՟ն · մի մերժեսցես զարուեստ զօրուն՝ լեզուոյս յարմարութեան · մի պակասեցուցանէր զաջողուած աջոյս՝ առ 'ի զլուսոյդ մատունս բաշխել: Մի գրէր 'ի դպրութ՟ կենաց մատենից՝ զմահուն պարտիս · մի պահէր · մի լինէ՟ համարիր · մի յիշեցուցանէր · մի ամաչեցուցանէր · մի նախատէր · մի ոտն հարկանէր · մի արձանացուցանէր զմեղկունեցն · մի ամբարէր զկորստեանցն · մի իբր սոպտեալ իմն ամբաստանէր: Մի յարուսցես ընդ իս զծառն անիծից · մի արձակէր 'ի յիս զապաղարթ ձխատուցն · մի ընծիւղէր զծաղիկ մեղացս · մի բերցես ընդ առաջ զնամակ պարտուցս · մի արտաքերէր զէութ՟ի պտղոյն: Մի թուեսցես 'ի ձիւղս երկրաստեղծ մատանցդ՝ ըղդիւտս գործոցս · մի մատուսցես բան ընդդէմ ահեղ՝ զանօրհնութիւնս իմ յիշատակել · մի մատնեսցես խոցս կամաց զաւանդս հոգւոյս՝ վարել 'ի գերութեան · մի ատեն զիս փառաւորէր՝ զի անտանօր դատապարտեսցես · մի նուազութեամբ այսր անցաւորի՝ զյաւիտենական բարիսն տուժէր · մի 'ի սակաւուն այսմ ժամանակի՝ զանվախճանելի զփառսն չափէր · մի ընդ հոմանիս վշտաց հեծութեան՝ զանախտական զկեանսդ գրաւէր · մի ընդ սառէրի այսր մթութ՟՝ զանճառելիդ լոյս փոխանակէր · մի զերասանակ մտացս լըքցես՝ ըստ արտաուղի հետս հետևել ․ մի զկամուրջ կենցաղոյս գրեցես՝ ինձ հանգըստեան բաւականութիւն ․ մի զհովլիտ հանճարոյս սատաճերական պահէր՝ 'ի հանդերձեալն ինձ հրապարակել ։ Եթէ ամբարես զաւանց համարոյ գործոցս իմ չարես , մեռայց կենդանւոյն ․ եթէ շտեմարանես 'ի սրտի , սատանին կիզեալ անբոց այրեցայց ․ եթէ քննեսցես զանօրէնութիւնս , առանց յանդիման քեզ լինելոյ՝ խայտառ հալեցայց ․ եթէ անկակից ինձ թողցես զմեղսն , 'ի նոսին վատնեալ մաշեցայց ։

Է ․ Ակնարկեա՛ միշտ զօրեղ ամենակարող՝ փախնուլ չարութեացս որ յիս , զի բարիդ քո եկեալ փոխանորդեսցէ ․ հրամայեա՛ գըթած , խնամակալ , գովեալ , լոյս անշիջանելի , զօրութ՟ անսահմանելեաւ , զի նո՛ր հաստատեսցի գոյութիւն բնութեանս մարմնեղէն յարկի անդամոցս ․ յորում հանգուցեալ անլքանելի՝ բնակեսցես բազմեալ ախորժ անձկանօք՝ միութեամբ հոգւոյս իմ ընդ քեզ ․ զպաշտպանութիւն մեղայս մերժեալ խայտառ՝ յանդորրութիւն զիս պատրաստեսցես՝ ամենակեցո՛յց թագաւոր անմահ տ՟ր յ՟ս ք՟ս , օրհնեալ յաւիտեանս ․ ամէն ։

⁂

Վէր

Վերջին յաւելուած երգին հեծութեան՝ նորին հանգոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանին ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ։

ԲԱՆ. ՀԹ.

ա. Յիշեա՛ Տ՛ր, Տ՛ր գթութեանց, սիրողդ իրաւանց ա՛ծ ճշմարիտ․ Նայեա՛ վերստին 'ի բնութեանս կերպարան մերոյ սխալական․ զննեա՛ ինձ դարձեալ զամենընթաց տարածմունս՝ ելից արեանս շարժողութե․ բժշկապէս մատի՛ր տեսանել, զի մարդ եմ հաստատեալ մտօք խակութե թերի խորհրդոց՝ յայն ինչ, զոր դու իսկ վկայեցեր տեսողդ ոչէից՝ միայն դու անհնման տառութե խաւարի ։ Այս իրաւունս է գրել ինձ ընդ մեղուցեալսն մարդկօրէն վրիպանաց սխալմամբք, պարտեալ կրկին՝ իբր զերկրածին մանկացու մարմին․ քան բանից քում սուս երևել․ քանզի արդարև գիտակ իսկ ես, թէ չար է աբարն՝ և ընդդարոյս չարութեն մեր, և ոչ փոփոխին խորհուրդք մեր յաւիտեան, ըստ հոգեհանճար իմաստնոյն կանխազգեկոյց առակի ։

բ. Ընթերցայ զպատմութիւն տանջանացն, որ պատրաստեալ և մնայ ինձ՝ արկանել զորդիս գեհենին՝ զորդ մահուն յաւիտենականի․ բարձ զամօթոյս պարտիս, որ պահեալ է յայտնել թշուառականիս յետին աւուրն յանդիմանութե ։ Խրատ խաղաղութե՝ յառաջապարգև ողորմութե՟ քո ընծայեցա՛, զի մի՛ անտանելիքն ահաւորութեան՝ 'ի ցոյց ինձ եկեալ կերպարանեսցին՝ անյոյս ապշութե՟ն ընդկենաց զղջման առաջի կարգեալ, դատաստանն ահաւոր․ անկաշառ և անխաբելի դատաւորն․ ամօթս սոսկալի․ կշտամբանքն սարսափելի․ յանդիմանութե՟ն անփախչելի․ տագնապն անձողոպրելի․ պակուցումն անխրախուսելի․ դողումն անմխիթարելի․ լալումն անսփոփելի․ կրճումն ատամանցն անբժշկելի․ ապականութե՟ն անողջանալի․ անէծքն սարսափելի՝ ա՟ծայինն քո բանիդ․ փակումն գթոյն, և արգելումն ողորմութե՟ն ։ Որ ընդ դադարելն երկնի՝ և ընդ երկրի դղրդելն ընդ կարծրութե՟ն յատակիս, ըստ կուտակելոյ կոհակաց խռովութե՟ ծովու իբր փախստեան կերպ ցուցանելով, մի զմիոյ հետս խափանեն կամեալ յերկոցունց․ և տատանեալ սասանեալ լայնատարած գետնոյս թանձրութե՟ 'ի հիմանց անտի, ընդուժգնակի բախման թնդելոյ ներքնայինն խորոց՝ հարթէ զերկինս, և հալեալ հրագեհինն բնութե՟ք վիհից և ա՟մ տարերաց դոյից․ այլայլին երկինք՝ յանեղծ փոփոխութե՟, և յեղանակին արարածք տարերոք խուռնք՝ 'ի նորոգ նմանութե՟ ։ Ծածկութե՟ք գործոցս հրապարակին, և աներեւոյթք կրից մեր յայտնեսցին, վարք կրօնից ներգործեցելոց՝ 'ի մարմինս մեր նկարին ։ Թագաւորն երկնից՝ յատենի նստի, վճիռ հատուցմանն 'ի ձեռին իւրում ։ Ահա վայ ինձ եօթնիցս անգամ կրկին եղկութե՟, ըստ չափոյ կշռութե՟ այսր համարու, որ զամբաւութիւս թուոց պարագրէ : Զինչ գործեցից ողբալիս հոգի՝ յոյժ մեծի աւուր վտանգի . քանզի սաստիկ է յիշատակն իսկ յառաջեալ քան զհանդիպումն . զոր ոմն մարգարէ՝ զօրինակին նմանութեն 'ի դէմս բերելով, զձեւս տագնապի անգերծ փախստեանն նշանակէ ասելովն . զորօրինակ եթէ փախնուցու ոք 'ի ձեռաց առիւծու, և պատահեսցէ նմա արջ . և փախնուցու յերեսաց արջոյն, և մտանիցէ 'ի տուն, և յեցուսցէ զձեռն իւր 'ի յորմ, և խածանիցէ զնա օձ . և դարձեալ կրկին սաստկացուցանէ առ նոյն կերպարան իրի՝ զտեսիլն քստմնելի, ոչ ապաքէն՝ ասէ, խաւար է օր տն, որ խաւարոյ և մթոյ, որ ամպոյ և մառախղոյ :

Է . Յորժամ հրեշտակն պահպանողական կենակից, հզօր ատեկան՝ իրաւամբք ամբաստանեսցէ, և հատուցանողն աչաւոր՝ արդարութբ յանդիմանեսցէ : Սպառաւորք թագաւորին առանց խնայելոյ խուճապեն, զոմանս 'ի կեանս հրաւիրեն, և զոմանս յամօթն դատապարտեն . կեսոց՝ դէմս լցեալս ծաղու ցուցանեն, և ինձ՝ ահարկուս և քստմնելիս երևեցուցանեն . ոմանց՝ պսակս լուսապաճոյճս մատուցանեն, և այլոց՝ կորուստ մահու բողոքեն . արդարոցն ձայն աւետեաց, և ինձ գոյժ անմխիթարան վշտաց : Յորժամ առ բարին՝ մահու յաղթութիւն խայտառ մեռանի, և ինձ չարագործիս կրկին յարակայի . ուր դրանն բաղխել՝ ոչ ինչ ազդիցէ, վճար եղեալ գթութեն առ իս : Յորժամ դպրութիւք հրաշիցն զարմանալեաց, որ են ծածկեալքն յայժմուցս հասարակաց վարուցն տեսանել՝ մարդկային բնութեան գործոց, յաղագս որոյ եղեն գոյութիւնք նմ կեց՝ յիւրաքանչիւր մարմինս անպակաս դրութե խակոյն երևելին. և խորութիւք անճառիցն կնքեցելոց յիմաստից ստուերայս, առաջի աչաց մերոց կերպարանին։ Ուր այժմ շահավաճառութիւնք ողբոց և արտասուաց զերկինս գրաւեն, և անդ խել զապաժաման ընդունայնութիւք՝ արհամարհեալք լքանին. հառաչմունք հեծութե՝ ոչ կանխաւ սատի առաքեալ, չէ երբեք դատանել անդէն. ողորմութիւք ճշգով սերմանեալ, ոչ պայծառ վառմամբ գնան առաջի։ Ուր տապանն նախայանցիցն, և կտակարանն ուրանարգելիցն, և նշանն ահաւոր այժմուցս՝ յանդիման եղեալ մեծաձայնս դատախազեն. յորում սոսկալէ վայրի՝ ուր զուխտն կցորդութեան հայրենի, և ուր զխորանն վկայութեան անտեսիցն, և ուր զարիւն մեծին այ՝ անէսատան խին խրաւացի առաջի իմ տարածանեն։ Զանդջանարանն բազմապատիկս՝ անձամբ անձին սատէն խիկ պատրաստեցի, զիա՞րդ մխիթարեցայց համառօտեալս յուսոյ. զի եթէ զոլքն լուսոյ՝ դասուք արդարոցն, որ փառաւորեալքն են երանութե, սարսեն դողալով, ոչ բաւեն բերել զահաւոր տեսիլ երեսաց մեծ դատաստանին, ես եղկելիս՝ սանդարամերոյս սատակման որդիս՝ ո՞ւր երևեցայց. որ ոչ միայն չեմ պատկառելոց, այլ և պատուհասն իմ անտանելի՝ և կորուստն ան-

մոլա

սպառելի ։

Դ․ Այլ որպագեմ ամենապարգեւ՝ զօրութի՟ անճառ ձեռն փրկութե՟ 'ի կորուստ գերելոյս , զի օգնեալ 'ի քէն՝ դարձայց միւսանգամ 'ի դրանց դժոխոց , ամենապատրաստ հանդերձեալ ամենեւին անվըտանգելի՝ պրծեալ 'ի պատժոց . տատանօք տեսեալ մնացս իմաստիւ զպաղատայիցն գլխաւորածս , բաւականացեալ 'ի լուր երկիւղին 'ի տագնապէ տանջանաց՝ ահին համբաւով , կամօք քո բարեաց զերծեալ ապրեցայց . և մի մատնեցայց կորեանցն առիւծուց , որք խնդրեն 'ի քէն զիս 'ի կերակուր՝ ծամել ատամամբքն գազանուէ , զի զորովայն մահուն լցուցեալ՝ զաստուստ պարարեալս՝ անդ ձգեալ հալէն , ուր անսպառ պահի մնացուած մթերիցն՝ 'ի ծախուածն յաւիտենից ։ Զի դու միայն բաւես կոչել 'ի ժանեաց սատակմանն՝ 'ի կեանս և յերանութե՟ , բնաւից ապաւէն Թագաւոր լուսոյ՝ տ՟ր յս՟ քս՟ , օրհնեալ յաւիտեանս . ամէն ։

* * *

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ , առ մայրն երանութեան՝ աղերս մաղթանաց բանին ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ փրկաւորոյն ։

ԲԱՆ․ Զ ։

Ա․ Եւ արդ՝ 'ի վերայ այսքանեաց յուսահատութեանց և ահարկու սրտաբեկութեանց , պակուցանողական սաստկութեանց ածային բարկութեանց , տագնապեալ

ոգ

տուող թախծութե̃ն խոպա , աղաչեմ ըզքեզ ո՛վ ա̃ծածին : Հրեշտակ 'ի մարդկանէ · մարմնատեսիլ քերովբէ · երկնաւոր արքայուհի · անխառն իբրև զօդ · մաքուր ո̃պ լոյս · անշաղախ ըստ նմանութե̃ պատկերի արուեստին բարձրութեան · գերազանց քան զբնակութի̃ անկոխելին սրբութեանց · երանաւոր խոստմանն տեղի · եդեմ շնչական · ծառ. կենացն անմահից բոցեղէն սրովէն պարունակեալ , 'ի բարձրեալն հօրէ զօրացեալ և հովանացեալ , հանգստեամբ հոգւոյն հանդերձեալ և մաքրագործեալ , բնակութեամբ որդւոյն յարդարեալ և տաղաւարեալ : Միածինն հօր՝ և քեզ անդրանիկ · որդի քո ծնընդեամբ՝ և տ̃ր արարչութե̃ : Ընդ անաղտ մաքրութե̃դ՝ և անբիծ բարի · ընդ անարատ սրբութե̃դ՝ և խնամակալ բարեխօս · ընկալ զմաղթանս այսր աղերսանաց՝ քում դաւանողիս , և մատո՛ ընծայեա՛ ընդ սմին խառնեալ զբանն իմ՛ նախնի՝ մեծիդ ներբողի՝ 'ի քոյդ պաղատանս : Հիւսեա՛ միացո՛ զմեղուցելոյս դառն հեծութիւն ընդ քում երջանիկ և խնկաւորեալ հայցուածոյ՝ տու՛նկդ կենաց պտղոյն օրհնութե̃ · զի 'ի քեն միշտ օգնեալ և բարեգործեալ , և 'ի մաքրական քո ծնելութե̃դ ապաւինեալ և լուսաւորեալ , կեցից քի̃ որդւոյ քոյ և տ̃ն :

է . Օժանդակեա՛ թևոցդ աղօթիւք՝ խոստովանեա՛լ մայրդ կենդանեաց և ելիցն իմ յերկրէս հողոյ , առանց լքմանց հետևել 'ի կեանս օթևանացդ պատրաստու̃ն , զի թեթևասցի կատարածն իմ ինձ՝

ծանրացելոյս անօրէնութ՟ք ։ Արասցես տօն ինձ բերկրութեան՝ զօրն իմ տագնապի՝ ողջացուցիչ երկանցն եւայի. բարեխօսեա խնդրեա աղաչեա, զի ըստ անճառելի մաքրութե՟դ եւ ահա զբանիդ հաւատամ զընդունելութիւն ։ Արտասուօք օգնեա վտանգեցելոյս՝ գովեալդ ՚ի կանայս. ծունր խոնարհեցո առ իմ հաշտութիւն՝ ծնօղդ այ՟. ընդ իմում թշուառական հոգւս՝ խորան բարձրելոյն. ձեռն տուր անկելոյս՝ տաճար երկնային. փառաւորեալ զորդիդ քո ՚ի քեզ՝ անօրէն ինձ հրաշագործել քաւութե՟ն եւ ողորմութե՟ն՝ ազախին այ՟ եւ մայր. բարձրասցի պատիւ քո ինեւ, եւ ցուցցի փրկութի՟ իմ քեւ ։

Գ. Եթէ զիս գտցես՝ տիրամայր. Եթէ ինձ ողորմեսցիս՝ սրբուհի. Եթէ զկորուսեալս շահեսցիս՝ անարատ. Եթէ զհարթուցեալս յանձանձեսցես՝ երջանիկ. Եթէ զամաչեցեալս յառաջ մատուսցես՝ բարեշնորհ. Եթէ յուսահատելոյս ինձ միջնորդեսցես՝ միշտ սբ՟ կոյս. Եթէ զմերժեալս ընտանեցուսցես՝ մեծարեալդ այ՟. Եթէ յիս ցուցցես զգթածութի՟՝ լուծիչդ անիծից. Եթէ զծփեալս հաստատեսցես՝ հանգիստ. Եթէ ՚ի խռովութեցս յուզմանց փոխեսցես զիս՝ խաղաղարար. Եթէ վրիպեցելոյս ինձ հնարաւորեսցես՝ գովեալ. Եթէ վասն իմ մտցես ՚ի հանդէս՝ մահու նահանջիչ. Եթէ զդառնութիւնս իմ անուշեսցես՝ քաղցրութիւն. Եթէ զբաժանմանն իմ խարոց քակեսցես՝ հաշտութիւն. Եթէ զանմաքրութիւնս իմ բարձցես՝ եղծման ընդոտնիչ. Եթէ զմեռանեալս մահու փրկեսցես՝ կենդանի լոյս.

Եթէ

թէ զլալեացս ձայն հատուցես՝ ընկերութե՛ն . թէ զխորտակեալս կազդուրեսցես՝ զեղ կենաց . թէ 'ի կործանեալս յիս ակնարկեսցես՝ հնգելից . թէ ողորմութե̃ ինձ պատահեսցես՝ կամակ նուէրեալ , օրհնեալդ միայն 'ի շրթունս անբիծս լեզուաց երջանկաց , ահա կաթիլ մի կաթին՝ քում կուսութե̃ն՝ յանձն իմ անձրեւեալ՝ կենաց ինձ զօրէ , մայրդ բարձրելոյ ա̃ն յոր արարչին երկնի և բնաւին երկրի : Զոր անճառապէս ծնար բովանդակ մարմնովն և համայն ա̃ծութ̃բն , որ փառաւորեալն է ընդ հօր և հոգւոյն ս̃բյ էութ̃բ , և անքննութ̃բ մերոյին բնութ̃բս միացեալով , ա̃ծ՝ և յամենայնում, մի յերրորդութ̃են . նմա փառք յաւիտենից յաւիտեանս . ամէն :

* * *

Վերափին յաւելուած երկին հեծութեան՝ նորին հայցողի , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա̃յ :

ԲԱՆ. ՁԱ:

ա̅ . Ընդ ծածանելն մաղթանաց՝ ահա և զվերինացն ամենայն հրեշտակացն լուսաւորելից զաղերս հայցուածոց , որ վ̃ն իմ գոչէն առանց լռելոյ հանապազորդեան արդարահատութ̃ մաքուր բերանոց՝ ընկա՛լ բարեգութ : Որք են բարիք բարեգործեալք 'ի բարեբարէդ՝ անկիրթք չարեաց , հատանեալք յամենիշխան հրամանաց քոց . շնորհութիւնք հզօրք՝ անհնարկութեն բարձ̃ բեղոյդ · սրք, մաքուրք, անարատք, օրհնեալք, վայելչականք, յաղթօղք եւ անպարտելիք · եւ ըստ ընթացից տեսութեն մտաց՝ արագունք :

ը. Որք եւ պտղաբերոյս տնկոյ թզենւոյն եռամեանն դատապարտութե, որ զընա յաւիտեանս պարունակէ ժամանակն, զանցեալն ընդ ներկայիս եւ ընդ ապառնոյն՝ յամայր յամրութեամբն յերկարաձգելոյ՝ յայգի աշխարհիս արմատացելոյ, սին սաղարթիւքն պաճուճելոյ՝ զրկեալ 'ի պտղոյ · որ է ճշգրիտ պատկեր թշուառ մարդկութես, սոքա բարեխօսք՝ հանդերձեալք՝ այլ եւ խնամակալք · որ դեգերեն հանապազ առ մեզ՝ ընդ մերում կրիցս կարեկցելով, բարեմասնութեն մեր սպասեն · եւ յաւիտենականն կենդանութե փրկութեն մեր աղօթեն՝ զայս բան ասելով, զգործս ձեռաց քոց մի անտես առներ : Քանզի արդարեւ մեր են այս աղաչանք 'ի բարեբարեդ Այ վն մեր կարգեալ առ նն · զի նոքա բանիւ են առեղծեալ, եւ մեք ձեռօք ներգործեալ : Որք եւ գալոց են ընդ միածնիդ՝ վկայք սոսկալի դատաստանին հատուցման, ճշմարտաբան դատախազք յանցաւորութե երկրայնոցս, յահաւորին ատենի՝ յայտնիչք իրաւամբք զմատակարարութին՝ որ առ մեզ · որ եւ անտանօր կարեկցեն աղաչեալ հառաչմամբ զմշտանուէրն նուաղ ձայնի, ողորմեա՛՝ դու առեղծեր մի կորուսաներ :

թ. Հարդ՝ ընդ գոհաբանութե ձայնիցն խնդրուածոց՝ անմահականացն վեհից՝ եւ 'ի մեր հեծութես հաստատեցիս՝ [illegible]

սրա

արարիչ, որ յաղթես գթութ՟բդ քո վերնոցն և ստորնայնոցս. քանզի քո՛ է բարեբարելդ առ մեզ և առ նոսին: Այդ՝ մի՜ բարեզարդութ՟ե անախտականացն, հրաշատեսիլ հրակերպիցն, անշաղախ մաքրոյն, անմեղիցն, բոցանիւթիցն, հոգեղինացն, և անվանելեացն. ամենաձեցուն առաւելութ՟բ 'ի բարձրն ընտրականութ՟ե գերափայլ յաճախ գիտութ՟բ՝ անյուրա ջերմութ՟բ ջեռուցանողք՝ ինքնաբուն առալոմն ծածկութ՟ե ըստ ինքեանց զմեր սառնասեր սրտիցս անբորբոք շիջուցին, այրել անաղօտ 'ի մեծախորհուրդ սրբում սեղանիս՝ որ 'ի խորանիս, առանց նիրհելոյ և դանդաղանաց սպասել հրամանաց երանականաց կեցուցիչ կամաց ամենաստեղծիդ. քրովբէօրէն տարբերութ՟բ յամմիացեալք անբաժանելի: Որք երկնաւոր պետութիւնք են մեծք, և զինուորութիւնք անբիծք անհաւորք, երկնաւորիդ տ՟յ՝ աղօտացնեայ պաշտօնեայք, 'ի յամենայդ լուսոյ՝ ցոլք նշուլից:

Դ. Որովք և ինձ մեղաւորիս հողեղինի մարդասիրեսցես ողորմել՝ յիսուս, աղաչանօք խնճոյն հրեշտակի, դարձուցանելով զիս տ՟ր՝ 'ի բարիդ քո հետս լուսոյ. զի զաւանդ հոգւոյս իմ պաշտպանութ՟ե, զոր հաւատացեր նմին տեսչութեան, զընկալեալն 'ի քէն 'ի կենդաղ սատեացս՝ ուրախութ՟բ սրտին յիս բերկրեալ, անմեղադրելի առ 'ի քէն օրհնեալ՝ խնդալից դեմաց զուարճութ՟բ՝ քեզ արքայ բարձրութ՟ե փառաց անհասից՝ 'ի խրախճանս կենդանախումբս բերկրեցելոցն պարուց մատուցեալ ընծայեցուսցէ՝ գովեալ ողորմամբ : Եւ քեզ ամենեքին ընդ Հօր անհասի՝ թոճակցութեամբ հոգւոյդ անճառի՝ վայելէ փառք պատիւ և երկրպագութիւն . յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

* * *

Վերափին յաւելուած երին հեծութեան՝ նորին
հոգւոյն , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ :

ԲԱՆ. ՂԲ:

Ա. Ա՟ծ բարերար բազմապարգեւ թագաւոր , կենաց պատսպարան , լուսոյ կերպարան , լայնատարր հանգստարան . որ յաղագս մեղուցելոյս եկեալ մարմնացար . գործեցեր զանպատումն և հանդերձեցեր զհրաշալիսն , մինչև կատարեցեր զաւետեալն ընդ ամենալիր ա՟ծութեդ :

Բ. Արդ՝ մի առաքելոցն սրբոց յերկնաստեղծ քո ձեռամբդ ձեռնադրելոց , և հոգւովդ սրբով օծելոց , զորոց զգովեստն արժանաւորութե՟ ըստ իմում կարի՝ առ ՚ի փառս քո՝ տ՟ր ամենայնի , յայլում բանի պաշտեցի , և ինձ ողորմեսցիս յիշատակաւ սիրոյ նոցին ընտրութեան : Շաւիղ ինձ եղիցի նոքօք՝ և հանդերձեցեն յերանութիւնն փափաքելի . ձայն բարի հովուութեան նոցին՝ ՚ի յողջոյն ինձ կենաց քաղցր լուիցի : Մասն կալայց ՚ի յանեղծութեն փրկութեան տօնեցեալ յաւայն՝ ընդ առաջնորդացն կենաց , սկզբնաշնորհեցն հիցն պատուէրս, փառաւորեալն դասուց. գետոյն բանականաց, աւետարանչացն բարձանց, իշխանացն պանծալեաց, լուսապայծառ Թագիւ պճնելոյն, 'ի զարդանկապուտ զօրութե՛ն շնորհին պայծառացելոց, խաղուն զուարթութե՛ն տիրական լուսոյն կատարելոց:

Գ. Ընդ աշակերտաց մեծիդ հրամանի բարձրեալդ ոյ քոյ՝ և մարտիրոսացն ընտրելոց նահատակութե՛, որք մահուցու և վշտաւարչարն մարմնով, վտանգաւոր և ամենակերն անդամօք, երկրաւորական և հողազանգուածն բնութե՛՝ մարտուցեալ ընդ աւոր դայից ամ՟ նեղթից՝ պսակեցան բարձրացան և կենդանացան հոգեպէս. արիաբար եղեալք 'ի յերկրէ, ըստ մարգարէին, վկայք ճշմարիտք ամենափրկչին մահու. իմանալեացն անտեսիցն և ծածկելոց՝ աներկբայ բարեացն յուսով տեսելոցն ստէպ նկատողք. աշակերտք առաքելոցն և չարչարակիցք նոցին. որ հաւասարեալ գործովք ընդ նոսին, կատարեալ լրմամբ անպակասելեաւ՝ պայծն 'ի խրախճանս անկէան երանութեանն. որոց հաճոյական և ընդունական մաղթանօք, արիւնընծոյ փառատականէր քրանէկիցրուէ աղերսիցն յարգմամբ՝ ընկալ զիս նորոգ ըստ նոսին մասին անեղծ փրկութե՛ 'ի քեզ արձանացեալ:

Դ. Ընդ խաղացեալսն հօրբ և սուսերք՝ սրեամբ ներկելոցն, և Ճգնաւորացն սբ̃ց հարցն միանձանց՝ և քեզ հետևելոցն ո՛րդի ոյ, անպարտելի քաջութե՛ և անպատիր զգաստութե՛, ընդ դժնեայ զաւաղէ

մարմն

մարմնոյս բռնութ՟են՝ որպէս մարտացեալ, սովլիկք վանեցին զանմարմինն բելիար. և մշտամարտ հանդիսիւն յաղթապարեակ կենցաղոյս՝ առանց զղօճանաց ծանրաբեռնութ՟են՝ 'ի լայնածաւալ ծփանաց աշխարհիս ծովու՝ տառապանական մարմնոյս թանձրութ՟են՝ զթեթևութ՟ին հոգւոյն թռուցեալ՝ 'ի նաւահանգիստն կենաց հասին. և երբ սիրողք վերնում վիճակին՝ առանց յետնոցն մտածութ՟են, զթագն յաղթութ՟են համարձակապէս՝ պայծառ ճոխութ՟ք պճնեալ խոկապէս՝ 'ի գլուխ կապեցին. մ՟ն նոցին արժանաւոր մաղթանաց և նուէրական հայցուածոց՝ և զիս զմեղաւորս 'ի պատժականաց՝ ընկալ ընդ
նոսին ։

Ե. Եւ ահա խառնեալ զանմաքուրս բան՝ ընդ նախագրեալ երջանկացն փառաւորական աղերսարկութիւն, որ մ՟ն իմ գոչեն քեզ 'ի հանձնութ՟ի, և ես ընդ նոսին՝ երբ զառնութիւն եղեալ ընդ քաղցու, կամ տատասկ ընդ տորկութ՟են. ապեղութիւն ընդ վայելչութ՟են, և տխմ՟ ընդ գեղեցկութ՟են մարգարտի, կամ հող ընդ յստակութ՟են ոսկւոյ, և կամ քարինս անարգս ընդ պայծառութ՟են արծաթոյ. բացասութիւն ընդ ճշմարտութեան, կամ աւազ ինչ առածնառու ընդ կակղութ՟են զանգուածոյ հացի. արդ լուր՝ հզօր հնարաւոր գովեալ, զնոցայն մ՟ն իմ, և զիմս ընդ նոսին՝ 'ի նոցին գովեստ, 'ի փրկութիւն իմ և 'ի փառս քո՝ ամենագութ, բարերար, օրհնեալ, երկայնամիտ, կարող, անքննին, անճառ, անեղծ և անստեղծ ։ Քո

ևն

են պարգևք, քո՛ են շնորհք. դո՛ւ սկիզբն և պատճառ բարեաց ամենայնի: Ո՛չ ես դատապարտիչ, այլ ազատիչ. ո՛չ ես կորուսիչ, այլ գտիչ. ո՛չ ես մահացուցիչ, այլ կեցուցիչ. ո՛չ ես տարագրիչ, այլ ժողովիչ. ո՛չ ես մատնիչ, այլ ապրեցուցիչ. ո՛չ ես ընկղմիչ, այլ վերածիչ. ո՛չ ես գերիչ, այլ կանգնիչ. ո՛չ ես անիծիչ, այլ օրհնիչ. ո՛չ ես վրիժառու, այլ շնորհիչ. ո՛չ ես թշուառացուցիչ, այլ մխիթարիչ: Ո՛չ եղծանես, այլ գրես. ո՛չ սասանես, այլ հաստատես. ո՛չ տան հարկանես, այլ սփոփես. ո՛չ պատճառս յօդես մահու, այլ հնարս խնդրես կենաց. ո՛չ ես 'ի կամս շարժեալ սաստկութեան, այլ 'ի փրկութիւն ողորմութե՟: Ո՛չ մոռանաս զայցելութիւն. ո՛չ լքանես զբարի. ո՛չ արգելուս զգթութիւն. ո՛չ բերես վճիռ կորստեան, այլ կոչես ապաշխարութե՟: Ո՛չ թշնամանես յառատութե՟ց. ո՛չ բամբասես 'ի շնորհաց. ո՛չ հայհոյես 'ի պարգևաց. ո՛չ նախատես 'ի ձրի ձրից. ո՛չ անգոսնես յերկայնմտութե՟ց. ո՛չ եպերես 'ի ներութե՟ց. ո՛չ բանսարկես 'ի բարութե՟ց. ո՛չ անպատուես 'ի քաղցրութե՟ց. ո՛չ քամահես 'ի հեզութե՟ց. ո՛չ առաքին այսոցիկ տրտնջմունք, այլ անլռելի գոհաբանութիւնք: Բա՛րձ զմեղս իմ՝ հզօր. լո՛յծ զանէծս իմ՝ օրհնեալ. քաւեա՛ զպարտիս իմ՝ ողորմած. ջնջեա՛ զյանցանս իմ՝ գթած. մատո՛ մատն այցելութե՟, և անդստին իսկ կատարեցայց. զինչ քեզ՝ տ՟ր, քան զասելն դիւրագոյն, և կամ զինչ ինձ պարտաւորիս կարևորագոյն: Այլ կենդանագրեա՛ բարեխնամ

ժզ քոյ

քոյինաստեղծ պատկերիս՝ փչումն կրկին 'ի շունչ նորոգման լուսաւորութեան մաքրական շնորհի՝ զամենամեղս ոգի պաշտպանեալ :

Զ. Մի՛ ածեր ողորմած՝ ինձ օր տարաժամ 'ի համառօտս երբէ՝ անթոշակ ապաձեռնութե̃՝ ընդ անկատար ուղին հետեւել . Մի մատուցաներ բաժակ դառնութե̃՝ 'ի ժամ ծարաւու . Մի փակեր գըթած՝ իմ հանդէպ՝ զյաջողուած հոգեւոր օգտիս , և մի իբր յանկարծադէպ հինից տապատակ՝ գիշեր մահուն ինձ պատահեսցէ . Մի տապ տօթոյն յանպատրաստ պահուն՝ զարմատս հաւատոյ ցամաքեցուսցէ , և մի լուսնականն գխաղոճածք հաւատոյ պտղոնեօք ՝չորասցեն . Մի պատահեսցի ինձ սառն մեղացս , և մի հոսանք ուղխից կենդաղոյս զիս ողողեսցեն : Մի հանդիպան մահ̃ բերիցէ , և մի ննջումն 'ի սատակումն յառաջեսցէ . Մի քունն ինձ կորուստ լիցի , և մի նիրհումն ապականութեան գործեսցէ . Մի վախճանն անյարմար՝ 'ի վերայ իմ արշաւեսցէ , և մի շնչոյս վերարձակութեն ըմբռնեալ՝ 'ի խոնարհ լքցի :

Է. Դու ես Տէր . դու գթած . դու բարերար . դու երկայնամիտ . դու ամենակարող . առ ամ̃ բան անհնարութե̃ անձնազօրաւոր , քաւել՝ փրկել՝ կենդանարծել , լուսաւորել , վերստին հաստատել , 'ի ժանեաց կերչաց գազանաց՝ և կամ յատամանց վիշապաց 'ի կեանս կոչել , 'ի խորոց անդնդոց 'ի լոյս բերկրութե̃ ածել , և 'ի հեղձմանէ ծփանաց մեղաց՝ ընդ արդարս երջանկաց՝ փառօք բազմեցուցանել :

նել : Ամենայն ոգի քեզ ակնկալեալ յուսով սպասէ , կարօտեալ քումդ շնորհաց · եթէ երկնայինք , և եթէ երկրաւորք · եթէ անկածն մեղօք , և եթէ ամբարձեալն արդարութեամբ · եթէ տէր , և եթէ ծառայ · եթէ տիկին , և եթէ աղախին · և 'ի ձեռին քո է շունչ կենդանական բոլորեցուն : Եւ քեզ ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ փառք՝ յաւիտեանս յաւիտենից · ամէն :

* * *

Վերոյին յաւելուած երգին հեծութեան՝ նորին հանդերձ , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանին :

Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ :

ԲԱՆ. ՁԳ:

ա . Բարձրեալ անքննին · զօրութիւն ահեղ · տէր արարածոց · թագաւոր երկնի · ստեղծիչ հրեշտակաց · գոյարար մարդոց · հաստիչ հրեղինաց · պետ բարի հոգւոց · աջ ապաւինութեան · անդորրութիւն հանգստեան · տեսարան լուսաւորութեան · պայծառութիւն բերկրութեան · ճանապարհ երանութեան · պատճառ կենդանութեան · առիթ բանաւորութեան · փրկութիւն առանց չարութեան · առաջնորդ խաղաղութեան · պարգեւ ամրութեան · պատուանդան պահպանութեան · ցանկ բոցոյ մեծի օրհնութեան · սահման անխախտելութեան , յիշեա́ յայսմ ողբերգութեան մատենի բանիւ խոստովանութեան՝ և զոր 'ի մարդկային ազգէ թշնամիս մեր՝ 'ի բարի , և արա́ կատարեա́ նոցին քաւութիւն և ողորմութիւն : Մի́

բար

բարկացիս ընդ̃ մ̃ իմ՝ տ̃ր , իբրև զ̃ըս բամբասողաց՝ առ յանձնս սիրոյդ որ յիս · այլ որպէս զչարս կշտամբողաց և իրաւամբք նախատողաց՝ ներեա՛ յանցանաց նոցա ։ Եւ արդ մատուցեալ երկաքանչիւրոցս առաջի քո՝ արդարադատ , ոմանք առ մեզ վնասակարագոյնք՝ սակաւուք թերևս՝ և յիրաւի բամբասելոցս , և ես առ քեզ՝ ամենապարգև , անթիւս և անկշռելիս բազմօրինակ ուխտազանցութիս ։

Է · Արդ՝ յիշեա՛ զքո մեծութիւնդ՝ տ̃ր · նայեցեալ 'ի յիմս անարգութիւն · և ընդ խնդրելս իմ 'ի քէն բարի իմոյն առելեաց , և դու առ քոյս՝ ըստ քում մեծութեդ՝ անճառելիս հրաշագործեսցես ։ Մի՛ տապալեսցես զիմն խածանողին , այլ փոփոխեսցես · խլեալ զխոտանս բարս երկրաւորս՝ զբարիսն արմատացուցես , և յիս և 'ի նորին ։ Մանաւանդ զի դու լոյս ես և յոյս , և ես խաւար և յիմար · դու խկութեն բարի գովելի , և ես համայնիւն չար ապիկար · դու տ̃ր սորբեցս և երկնից , և ես անփշխան չնչոյս և հողեղոյս · դու բարձրեալ 'ի կարեաց զատեալ , և ես ամաժանաւոր և փոանդաւոր · դու 'ի վեր քան զկիրս երկիրս , և ես կաւ անարգութեն զարշութեան · դու՝ ըստ մարդաբեկին , միաս յաւիտեան յանբաւ բարձրութեն , և ես միշտ կործանիմ՝ ըստ նորին բանին · 'ի քեզ ոչ է մթութին կամ նենգութեն , և ես բովանդակն խակ եմ՝ որ զաւանդն իմ ոչ պահեցի ։ Հա՛ն զիս 'ի բանտէս · արձակեա՛ 'ի կապանացս · զերծի՛ 'ի շղթայիցս · փրկեա՛ 'ի խեղդմանէս ·

ազատեալ 'ի տագնապէս · քակտեալ 'ի յերկաթիցս · լոյծ 'ի պաշարմանցս · արտաքսեալ յերկմտութեցս · սփոփեալ 'ի տխրութեցս · հանգեալ 'ի նեղութեանցս · փարատեալ 'ի վշտացս · հանդարտեալ 'ի խռովութեցս · ապաքինեալ 'ի ցաւոցս · մերժեալ 'ի հեծութեցս · հեռացեալ 'ի յողբոցս · կազդուրեալ 'ի կականմանցս : Այժմ ողորմութե և պարգևատու քաղցրութե , մի ըդգրաւեալս արեամբ հզօրից՝ անտես արարեալ ընդվայր կորուսանել · կանգնեալ զհասեալս յաւէտ մահու՝ 'ի բազմավտանգ հիւանդութենէս :

գ · Ահա՛ բարդեցան կուտեցան շրջանակք ամացս ընդունայնութեան , յորմէ հետէ յայտնեցեալ ցուցայ յաշխարհ երևեալ , 'ի յանդգամանէ մօրն իմոյ անանկի՝ փուշ դժնիկի՝ մեղաց շառաւիղի · մի լինիր ինձ խայթոց խոցոտիչ՝ որդ անդ առհմին յուդայի , և կամ զաւակին եփրեմի : Եւ քանզի բուսուցեալ տնկեցի յոգիս՝ փոխանակ ցորենոյն բարեարմութե՝ խոտս խայթողականս ինքնաթոյնս ընդարմացուցիչս , ըստ գրոյն բանի՝ որ երկեցն է քան զաւետխան , զխայրդ ոչ կոչեցից զանձն իմ՝ զարշելի անդաստան անխծաբեր փշովք մեղաց հեղձեալ : Ո՛չ սերմանեցի արդարութե , ըստ բանին յովսեայ , և զխայրդ հնձեցից և ժողովեցից զկենաց պտուղն : Անկատինք կուսութե՝ անձինս մաքրութեան , ըստ մարգարէին բանի՝ որ առ իսրայէլ · կարօղ ես տ՛ր՝ 'ի նոյին հաստատել : Այլնեցի ընդարձակեցի , ըստ մոլեկան բարուցն յուդայի ·· զանկողին կանանցս՝ դըւացն հոմանեաց , 'ի ձեռս քո՛ է ամփոփել զարձեալ 'ի նոյն զդաստութ՟ն : Եթէ մարմնապէսն կցորդութիւն ընդ տեսանողին , անարատ գործեաց զպատանիկն , իսկ դո՛ւ փրկութ՟ն հոգեպէս միացեալ 'ի յիս՝ կրկին մաքրեցես . եթէ արեգակնըս այս անկենդան՝ ստեղծեալ առ 'ի քէն երկրիս մատակարար , և զկարակումն մօրից ցամաքէ , և զոհաս պտուղս հաստուցանէ , իսկ ստացող ամենից՝ հոգիդ ա՟յ՝ ո՛րքան զօրեացես զտիղմ չարեաց աղտոյ՝ և զթարախ պղծութ՟ն մեղաց մեթերից՝ խակոյն սպառել : Վասն այսր կանխաւ իսկ ժամանեցի հայցել առ 'ի քէն բարի՝ ատելեացն խնդ 'ի կարգ այս բանի , զի զհերքեալ մնասակարս պարտուց մահու , յամենախնամ աչաց հզօրիդ մի մերժեսցես՝ օրհնեա՛լ գթութ՟դ . արդ՝ կենագործեա՛ զիս զամենամեղս անդամօք մարմնոյս՝ ընդ բնութ՟ն հոգւոյս խորհել միշտ զքոյդ : Իսկ բարեգործացն խնդրել բարիս , բնութ՟ն են օրէնք՝ անըռնադատ կրեցն յարակցապէս առ սոյն բերումն : Քանզի արդարև առ միդ այդպատուէր՝ ա՟մ հասակ զօրանայ . իսկ միւսոյդ երկրորդի՝ առաջնովդ խնամով հանդիպել , ա՟ծականիդ է նմանութիւն . յաղագս այսր իրի՝ նախնի զաւակի զթշնամեացն խնդ՝ աղերսանս , քան զերախտաւորացն բարիս :

է. Նու արդ՝ յիշեա՛ զնոսա կրկին ընդ միոյ , որ 'ի քո անուն բարձրացեալ՝ զանարժանս զիս ընկալան . և տո՛ւր ն՟ց տ՟ր ամենառատ բարերար և անոխակալ , վարձս արդարոյ և մարգարէի, թէ և ես յաւէտ թափուր եղէմ յարժանեաց. ըստ հաւատոյ ն̃ց և առ յոյս նոցին անխկալութե̃, որ առ պարտաւոր գերիս՝ ողջամիտ կամօք անխնարկեն, ո̃վ թէ 'ի մասանցդ քո կեցուցչաց՝ 'ի պաշտպանարան հոգւոյս ծածկութի՝ լիով ունիցիմ: Եւ զպատժաւորս անամփոփելի 'ի քոյ տեսութե̃ց, և յանխաքելի 'ի յուղիղ կշռութե̃ց՝ քաղցր գթութե̃դ անսահմանելեաւ մեծացեալ առիս՝ մաքուր արարցես, անխայտառակելի պահելով 'ի տիեզերական յանդիմանութե̃ն: Եւ ո̃վ շուք իմ վայելչական զնել ախորժեն ինձ անարժանիս՝ սիրելիքն քո վասն քոյ, նայեցեալ 'ի կրօնս զգեստու քարեկերպութե̃, չգիտելով զբնս զաղտնեացն՝ երջանիկ կարգան եղկելոյս, և դու հնարաւոր ամենապարգև օրհնեալ մարդասէր՝ առ բնաւս ողորմած, վասն ամենաթշուառուկս հեծութե̃ հաշտեաց ընդ ն̃մ ըստ հաւատոյ նոցա. ընծայեալ նոցին մասն պարգևաց զանեղծ մեծութե̃դ՝ և զանթառամելի զպսակդ՝ յաղաւոր աւուրն յետնում հատուցմանն ամենափորձ ընտրութե̃ն:

Ե. Օի դու ես գրաւ փրկութե̃ մեծութե̃ անմատնելի և անծախ զանձուց ընտրելիս և ամենեցելոյս, 'ի վաճառ մերնայլին շահու օգտութեան՝ բանիւդ որ 'ի քէն՝ յարգեալ Ճոխանանք: Կաու՛ ինձ սահման՝ ջրոյ հանդստեան. արձանագր՛ անփոփոխ՝ պատրաստական վստահութե̃. կարգեալ օրհնաբանեալ՝ անեղծական յուսոյ ամրութե̃. տանը ամենախնամ դու-

մնաանաչառ պաշտպանութիւն. սասանեցելոյս՝ բարեաց անզօրութիւն. տարակուսելոյս՝ լուսոյ ապաւինութիւն. աշխարելոյս՝ մեծ երջանկութիւն. վհատելոյս՝ կենաց օգնութիւն. լքելոյս՝ անդայթագղելի օժանդակութիւն. նահանջելոյս՝ անսայթաք վերընթացութիւն։ Զի քո է բնաւդ, և 'ի քէն է ամենայնդ, և 'ի ձեռն քո բաշխին հաստատութիւնք պիտանացուաց համայնից կենաց. և քեզ վայելէ փառք՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

* * *

Վերոգրին յաւելուած երկին հնգետասնեան՝ նորին հեղինակի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։
'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ. ՁԴ։

ա. Արքայ երկնաւոր. թագաւոր բարձրեալ. տէր բոլորից. ամենից ակընկալութիւն. ստեղծօղ տեսականաց. հաստիչ իմանալեաց. պատճառ եղանութեանց. կազմիչ հանդերձելոց. տուիչ լուսոյ. առիթ առաւօտու. պատրաստիչ վաղորդայնի. երևեցուցիչ երեկորի. տարրիչ խաւարի. արուեստաւոր բարեհնար. իմաստութեամբ գործօնեայ. քաւարան օրհնեալ. հալիչ մեղանաց. հալածիչ ցաւոց. քակտիչ դառնութեանց. պահպանարան հանգստեան. հնարք նիրհման. յարմարիչ քնոյ. պարգևիչ ննջման. շնչոյ յարակարգութիւն. զգայութեան տևողութիւն. ցրիչ ցնորից. յեղանակիչ անրջոց. փոխարկութ՟ն զարհուրմանց · այլայլութ՟ն տխրութ՟եց · խափանիչ խլթմանց · ընդարձակիչ կարծեաց · համադրութիւն ծփմանց · ահագնութ՟ն խարդախմանց · հարուածիչ դիւաց · փախուցիչ ախտից · ընկղմիչ գայթագղութ՟եց :

Է · Պաշտպանեա՛ երկնաստեղծ ձեռամբդ · զօրացո՛ բարձրացեալ քո աջովդ · ամփոփեա՛ ամենակալդ թեւօք · ծածկեա՛ ա՟ծեան խնամօքդ · ամրացո՛ վերակացութ՟բ վերնայնոցդ · շուրջանակի պարսպեա՛ գումարտակօքդ անմահից · 'ի յամենուստ պարփակեա՛ կցորդութ՟բ հրեշտակացդ · վանեա՛ զընդդիմամարտն իմ՝ զինուորութ՟բ զուարթնոցդ · պատսպարեա՛ զապաստանեալս՝ ա՟ծածնին մաղթանօք · զբանակս անդրանկացդ՝ բարեկարգեա՛ ինձ պահապան : Բա՛ց ընդ աչաց դիմաց՝ և զմտացս իմ տեսանելիս · զգա՛ստ արա ընդ ոգւոյս՝ և զծանրաբեռն կրիցս դանդաղութիւն · վերացո՛ տ՟ր 'ի զգայութ՟եցս՝ զմածեալս յիմարութիւն · բա՛րձ միայն բարեգործ՝ զպատրուճակս թանձրութ՟ն : Ընդ սկզբան բերմանս լուսոյ՝ զողորմութիւն քո ծագեա՛ · ընդ ելից արեւուն՝ արդարութ՟ն արեգակնդ 'ի յանձկութ՟ն սրտիս մտցէ՛ · Ճառագայթ քո փառացդ՝ 'ի յիմաստից խորհրդանոց ջահեսցէ · խաչիդ տեսանողութիւն՝ ընդ շունչս և ընդ մարմինս համամփոփ տարածեսցի : Յանձն առնեմ քեզ յաւուրս՝ զքո յարմարեալ տապալուարս պահպանու ոգւոյս՝ որ 'ի մինն : Զի դու ես ա՟ծ անքննին , ամենեքին բաւական , և յամենայնում բովանդակ , օրհնեալ յաւիտեանս · ամէն :

✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣

Վերոյին յաւելուած երկրին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանին :
'Ի խորոց սրտից խօսք ընդ ա̃յ :

ԲԱՆ · ՁԵ :

ա̃ · Նաեւ արդ՝ մ̃ զի արժանաւորման մեր զուարթութիւն՝ քեզ նուիրումն լինել է համարեալ , եւ 'ի խոր թմբրութիւն լըռելն՝ մ̃ ուղիղ հաւատոյն 'ի քեզ՝ անթարթափ քաջութիւն աչաց , ուղղեա՛ հոգւոյդ քո խնամատարութեամբ զյաջողուած ձեռինս գործոյ՝ ընդ հեծութեան ձայնիս մաղթանաց : Զօրացո՛ տ̃ր՝ 'ի հանդէս քաջի ճգնաւորական արի վաստակոյ · կցորդ լեր կարեացս տկարութեան · թեթեւս կացո զաշխատութեանս այս սկիզբն · արագեա՛ մինչ կարող՝ զյառաջադրեալ ձեռնակերտս · դիւրացո՛ս ընթացս 'ի յաւարտումն լըրմանն : 'Ի վախճանն երկին՝ բերկրութեամբ զիս հասո՛ · ժամանն կացուսցես՝ 'ի հանդիպումն յուսոյն · կցորդ լեր ուղւոյն՝ ճանապարհիս ընթացից · 'ի թռիչս ամբարձման՝ փութացուսցես յօդաւորն · ընդ ամէնիմ լիցիս՝ 'ի վտանգի ծանրութեան · զձայն քո լուա՛՝ 'ի յանձկութեանն աղաչու · ձեռամբ քո կեցո՛՝ 'ի կորստեանն ժամու : նմանամբ քո ազդեա՛՝ 'ի սահմանելն անձկութեան · հարթեա՛ զխոտորոյ՝ ամենաչար խափանմանն · հոգեղինին ապաւինմամբ , քաս

ամ

ամբարտաւանից, ինձ հնարեա՛. բան ինձ շընորհեա՛ 'ի յատենի բազմութեան. իմաստութ՟ի յիս տնկեա՛ 'ի հանդիպման քննութ՟ե : Ամպով կամաց քոց հովանացի՛ր հրաշալապէս. հանդարտեցո՛ փայլիւնդ կենաց՝ զծովուս մրրիկ. սանձեա՛ զատեաց կենցաղոյս պատկեր՝ քոյին հրամանաւդ. քանզի թէ տաս ողորմութ՟ի քո տ՟ր՝ կամեցի, այս բուծութ՟ի կոչակաց կարծի՛ր է քան զկէտ. և թէ 'ի ցամաքի անտես տանիցես, իբր զանկայուն՝ ոլնդութիւն յատակիս 'ի նեղքոյ ատոի հատեալ սաատնի :

Է. Նորդ բնկա՛լ յո՛՝ զպաշտամանաց ձեռնարկութիւն՝ քեզ 'ի հաճութիւն, և արա՛ ինձ զամենակարծն գայթագղութիւն՛ մեծ վստահութ՟ի : Որպէս 'ի Ջրահեղձոյց ամենակործան դարու, որք 'ի հարկ տարածման գետնի առանց երկիւղի յանհոգս կէին, յողորմութ՟էդ անայի մնացեալ՝ կըբուական. խոկ ընդ հովանաւոր մածուծով լատանին յոդնատասան հիմանն հայթայթանօք՝ յանուն զթածիդ յեցեալ սահեցան. ընդ որս՝ և զաղաչօղս մշտատատան՝ 'ի նաւահանգիստն խաղաղութեան՛ մարգաւորապէս սրծեալ ապրեցո՛. վարձս 'ի քոյոյդ ընդ իս բերելով հոգևոր շահից, զատարապետս այս տօնճարութիւն պարտուցս լեեալ բանիդ առակաւ, 'ի քեզ տ՟ր անկայց մնացեալ խաղաւ անսրաժանելի՝ օրհնեա՛լ յամենայնի : Եւ կցորդելով այսմ մաղթանաց հոգեւլէնքն ամենամեքուրք՝ ընդ հոգելինացն մարտիրոսաց, որք ջրով և հրով փորձեցան, և յետից զերծմանն ընդ մեր խնդրեցին , և մեզ յիշատակ թողին օգնութե՜ն , աստացե՜ն ընդ մեզ համաբանաբար զուգամասնութե՜՝ եղիցի եղիցի ։

* * *

Վերջին յաւելուած Ներսէին Հեթումեան՝ նորին ձոխողի , առ նոյն աղէրս մաղթանաց բանին ։
՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ ։

ԲԱՆ. ՂԶ։

Ա. Ընդ այսր հառաչանաց թախծութե՜ ողբոց՝ ՚ի բազմաց կերպից շարակարգելոց , և ամենից հոգւոց ողորմեա՛ գթեալ և երկայնամիտ թագաւոր ։ Նաև այնոցիկ առաւել՝ որոց հատեալ է ակնկալութին փրկութե՜ կենաց . որք ննջեցին անպատրաստաբար՝ չիջեալ լապտերօք լուսոյն պակասութե՜ ։ Ահա յիշեա՛՝ տ՜ր իմ զթութե՜ , և ՚ի յայս ևս պատճառ խրաւունս ինձ գրեա՛ ։ Քանզի թէ և ՚ի փառս ահաւորութե՜ արանձնելոց մեծից՝ հակառակօքն հանդերձեցեր զկազմած մարդոյս , զմին ծանր՝ և զմին թեթև . զմին զով և զմիւսն հրային . զի զխմադրութին ՚ի հակառակացն հարթ պահեցեալ՝ արդար կոչեսցուք հաւատարիմ հաւատարութե՜ն , և ՚ի յայսմ դարման առաքինութե՜ վերաբերեալ ընդ ամենաբարձրոյն զխոնարհութին առ կաւն զխառնման անմոռաց պահեալ՝ պսակ ընկալցուք ճգնաւորական ։ Այլ քանզի յայսմ կանոնէ ուխտի վրիպեցաք , և անասնաբար սահեցմամբ ըստ հոգւոյն զիջման՝ ընդ երկիր մածեալ , այլ ոմն ախտիւ՝ և այլ ոմն անգթութեամբ . միւս մասն մոլութե̃ ամենաքաղձ կերակրոց՝ երբ գազան մշտաբոյծ՝ յարակայ կապեալ ընդ բնութեա : Իսկ 'ի քաւութս՝ ոմն անըմբռնելի և անողոքելի սլացմամբ 'ի բաց սաստուցեալ՝ վայրենաբեկս ամբարտաւանէ . Եթէ ջեռանումք տարփով սիրոյն որ 'ի քեզ՝ նշխարաւ բոցոյն որ 'ի մեզ , ցուրտ առընթեր կենակից նմին՝ զնոյն կասեցուցեալ , բարւոյն ընդմիջէ . եթէ օդականաւն հրեշտակայնովն յառեցիւք 'ի քեզ . ծանրութիւն թանձրու անդրանիկ նիւթոյս այս հողոյ՝ 'ի սորին քարշեալ խափանէ :

Է . Եւ արդ՝ յամենուստ պարտեալ և խապառ լքեալ՝ երբ զամեկար հաշմեալ հերձեցայ կորեայ վանեցայ . վատնեալ 'ի բազմաց՝ 'ի մահ գրաւեցայ . մի՛ որոյ 'ի պարգևականէն զրկեցեալ՝ յողորմութեն կողմ՝ նայիմ . և պատկառեալ դիմօք համայնից ունողս՝ զբնաւից աղերսաբանեմ զմեռելոցն քեզ՝ կենդանանեաց . քանզի կարօղ ես յարուցել հնարիւք և կերպարանացն բուռն մեռելոցն . ամ̃ ինչ քեզ զօրելի է . նա՛ զի՝ և ընդ անհնար կարելոյդ՝ և կամելդ է աւարտելի :

Ը . Արդ՝ այսց երկուց բարդուած շնորհաց նորոգչաց՝ առ միմեանս եկեալ՝ կարելին ընդ կամելն , բարձեալ եղիցի և յուսահատութեան վհատութի̃ ազգաց մեղաւորաց . և ժամանեալ հասցէ աւետաւորդելոյս՝ հոգւոց բժշկութե̃ քումդ հրամանի՝ Տ՛ր ամի , օրհնեալ յաւիտեանս . ամէն :

Վերջին յաւելուած երկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանին ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ ։

ԲԱՆ. ՁԵ։

ա. Եւ արդ՝ քանզի ՚ի գլուխ կատարման հասեալ սակաւամանեկաց կըտակի այսր ողբերգութեան, արա՛ տ՟ր վախճան գագաթման աւանդել ընդ այսց բանից մաղթանաց՝ ինքնանախատս կըշտամբութեան՝ և որ յիս կրեն չար սովորութիք ։ Որ քեզէն կարգեցեր սահման աւետեաց անկեղծութեան դատապարտելոյս՝ ասելով, ոչ են կամք առաջի հօր իմոյ՝ եթէ կորնչիցի մի ոք ՚ի փոքրկանցս. և դարձեալ, այս են կամք հօր իմոյ՝ զի զամենեսին ինձ յանձնապարեալսն ոչ կորուսից ։

բ. Նա օրհնեալ ես ՚ի գթութեան. բարերարեալ միշտ ՚ի քաղցրութեան. խոստովանեալ յերկայնմտութեան. ծանուցեալ ՚ի յայցելութեան. քարոզեալ տ՟ր ՚ի փրկութեան. ներբողեալ դու յառատութեան. պատմեցեալ ՚ի պաշտպանութեան. փառաւորեալ ես ՚ի փրկութեան. երկրպագեալ յանբաւ բարձրութեան. պաշտեցեալ ՚ի յանքննութեան. գովեցեալ միայն ՚ի յաղթութեան. վերաձայնեալ ՚ի մեծ զօրութեան. խնկաւորեալ յողորմածութեան. համբուրեցեալ յանձառ հեզութեան. ձայնակցեալ ՚ի խոնարհութեան ։ Ընդ քեզ և ծնողդ քո երկնաւոր ամծգ բոլորից մխիթարութե՟ն. ըստ որում հոգւոյ քո ս՟բ բարութե՟ն, որ զանկեալ զգրաստ թշնամեոյն՝ և զգայթագղեալ մարդն անբանութե՟՝ կանոնեցեր ոչ անոտես առնել: Որոյ երախտիս հզօրից ՚կյիս, և առաքինութիւն մեծից ՚ի բարձունս տնկեալ անդադար յանկախման փառաբանողաց. որովք զայս ձայն աղերսական յարգեալ ընկալցիս՝ մարտիրոսացն պաղատանօք ՚ի հոտ հաճութեան բուրման անուշից: Եւ այսու փրկանօք հաշտարար բանի՝ զնախնեացն պարտս և զանէրեւոյթ մեղս՝ միջնովքն և վերջնովքն մահացուցանողօքն զանձն և զմարմին բժշկեա՝ ամենակարող. զներքինս և զարտաքինս. զտիպքն և զգիծքն, և զխարանս հարուածոցն. բարձեալ և մաքրեալ գեղովք ողորմութե՟ զկեալ խածուածս բազմագունիս, որք գարշելիս ընդ ախորժելեացն քեզ ցուցանեն զէութիւն ընութեանս:

Դ. Եւ եթէ հասից յամս ծերութե՟ քեւառաջնորդեալ՝ արժանիս մահու, մի թողցես զտկարութիս. մի անարգեր զալիսն. մի կորացուսցես զկործանեալսն. մի զեջուսցես զկքեալսն. մի վայրաբերեր զխոնարհեալսն. մի շնչման հողմոյ մատներ զտակայծեալսն. մի ընդպահկեսցես զդեդեւեալսն. մի անվերաբերկու առներ զսառուցեալսն. մի անդարձման լեցի տագնապեալսն: Մի առանց տածելոյ՝ յարկն խարխալեալ. մի անպատիւ՝ պատկերն հնացեալ. մի պարարտութե՟ն անհամեալ. մի շուք շնորհին անարգեալ. մի հնութե՟ն քամահեալ . մի՛ նաւ հոգւոյս ալէկոծեալ . մի՛ երկարութիւն յուսոյն կտրեցեալ . մի՛ լար շաւիղին խզեալ . մի՛ ուշ իմաստունին բարձեալ . մի՛ գոյլին կազմած զեղծեալ . մի՛ ամբարձմանն թեւք փետտեալ . մի՛ զուարթութեն գեղոյն աղեղեալ . մի՛ ճաճանչ նշուլին քաղեալ . մի՛ պատուհանք աչացս փակեալ . մի՛ լուսաւորութեն նորին խափանեալ . մի՛ պատկերն խօսուն անկեալ : Այս աղաչեմ զքեզ՝ բարեգութ , ամենայն սրբովք պաղատիմ , լո՛ւր սոցին ինձ կանխաւ , զի զանազանն մի մոռասցիս : Դու առաջնորդեցեր ինձ , ըստ սաղմոսողին , և ապրեցուցեր , հան Տ՟ր՝ ընդ երգողին՝ և ՚ի կարծեացն կասկածանաց , յորմէ երկնչիմ : Իսկ ես չեմ արժանի ՚ի քէն՝ և ոչ հասարակական կերակրոյն վարձու , այլ դու կարող ես սովորաբար՝ և առ զրկացոյս բարեգործել : Քո են զարմանալիք անճառելից բարեաց՝ միայն հրաշագործ առ ամ երկայնմտութեն , ընդ հօր և հոգւոյդ սբյ օրհնեալ հանապազ՝ յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

⁂

Վերջին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի : ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ :

ԲԱՆ . ՁԸ :

ձա . Եւ արդ՝ ջուր կամաց և կաթ արտասուաց՝ բեկութեն հոգւոյս՝ մատուցս ըղձմամբ՝ խորտակմամբ սրտիս հեղեալ առաջին՝ զմարգարէին յիշեցուցանեմ զարամաթացւոյն սամուէլի , զոր առեալ եհեղ 'ի սկաւառակէ յանդիման քո՝ ամենատես , առ ժողովրդեանն օրինակութե̃ զանձն արկանելոյ՝ խոստովանութեամբ և հնազանդութեամբ կենդանարարդ գարշապարաց :

ը̃․ Եւ արդ՝ ընկա՛լ զայս հիւսուած բանի աղխողորմ հեծեծանաց , և հաստատեսցե՛ս յայս նուէր բանի՝ անարիւն զոհի թագաւո՛ր երկնի․ և օրհնեալ սրբեա՛ ըզտառ մատենի այսր ողբերգութեան․ և գրեալ դրոշմեսցես յարձան յաւիտեան՝ ընդ հաճոյականացն սպասաւորութիւնս : Կացցէ առաջի քո մշտնջենաւոր , և յիշատակեսցի 'ի լսելիսդ քո հանապազ․ բարբառեսցի շրթամբք ընտրելոց քոց , և խօսեսցի բերանովք հրեշտակաց քոց․ սարածեսցի հանդէպ աթոռոյ քոյ , և ընծայեսցի 'ի սրահ սրբութե̃ քոյ․ խնկեսցի 'ի տաճար անուշան քոյ , և բուրեսցի 'ի սեղան փառաց քոց․ պահեսցի 'ի գանձարանի քում , և համբարեսցի 'ի ստացուածս քո : Պատմեսցի 'ի յականջս ազգաց , և քարոզեսցի 'ի լուր ժողովրդոց․ Նկարեսցի 'ի դրունս իմաստից , և տպաւորեսցի 'ի սեամս զգայութե̃ց․ իբր կենդանեօք՝ զինս պատմեսցէ խոստովանեալ զանօրէնութե̃․ և թէպէտ վախճանն ընկալայց իբր զմահացու , այլ յարակայութե̃ բանի այսր սոփերի՝ գրեցայց կենդանի : Մնասցէ սա անեղծ 'ի կամս քո տ̃ր՝ ինձ պատժապարտիս համբարձեալ միշտ՝ անդուլ դատիչ․ անաչառ կշտամբիչ․

բից · անպատկառ յանդիմանիչ · անանխայելի գործիչ · անողորմելի պարսաւիչ · անհամբոյր ծանակիչ · անմարդասիրելի մատնիչ · անփրկելի տանջիչ · անկաշառ կառափիչ · անխնամելի յոյանիչ · ապառում հրապարակիչ · աշխարհալուր բողոքիչ ։ Փողով մեծութեն աղաղման առանց լռութեն և կամ դադարման՝ զխոցս պարտեացս խոստովանեցից ։

Դ · Այն գիր՝ խռովս ձայնիւ՝ խոր զիս ընդ իմ աղաղակեսցէ , տարածեսցէ զծածկեալսն · հռչակեսցէ զգաղտնիսն · կականեսցէ զկատարածն · հնչեսցէ զմոռացեալսն · յայտնեսցէ զաներևոյթսն · բարբառեսցէ զբարուրսն · քարոզեսցէ ըզխորոցն · պատմեսցէ զմեղացն · մերկացուսցէ զանտեսիցն · ցուցցէ զկերպարանըս թաքուցելոցն ։ Շօշափեսցին տովաւորքն · գոցին գայթագղութիքն · յանդիմանեսցին անձանք · քամեսցին չարեացն մնացուածքն ։ Եւ թագաւորեսցեն կեանքդ շնորհաց ողորմութեան քո՛ քո՛ , 'ի գանձս պահեստի ոսկերացն ցամաքելոց · որով 'ի ժամանակս կենդանականս սկզբնաւոր բուսոյ մոխ գարնայնոյն՝ նորոգման աւուրն պայծառութեն՝ քոյովդ ցօղով յոգի անձրևեալ այսու փրկութեամբ անմահականաւ , և անցամաքելի վերամբարձութեամբ շառաւիղս ձգեալ իմանալեացն բարեաց՝ գարձեալ դալարացայց և կրկին ծաղկեցայց , ըստ քոյինաշունչ գրոյն յուսադրութեան ։ Եւ քեզ միայնոյ փրկողի՝ և հոգւոյդ քում հօր խնկակցի՝ միանականն տրութեանդ և անճառ երրորդութեանդ՝ խորհրդական գովեստիւ փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս . ամէն :

⁂

Վերոյին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն , առ նոյն աղերս ժողովրդոց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ :

ԲԱՆ . ՁԹ :

Ծո . Տ և տ՟ր . կեանք և արարիչ . ողորմած . գթած . լոյս . երկայնամիտ . անոխակալ . մարդասէր . ամենազօր . պարգեւատու . փրկիչ . օրհնեալ . գովեալ . բարեբանեալ : Դարման ամրութեան . պատսպարան վստահութեան . առանց նենգութեան բարի . առանց խաւարի ճառագայթ . քաւիչ մեղաց . ողջացուցիչ վիրաց . անհասանելեաց հնարք . անմատչելեաց հպաւոր . անյուսութեան ելք . անուն, քո խոստովանեալ՝ ա՟յ որդի . և հօր քո ընդ քեզ հզօրի և ահաւորի , և հոգւոյդ ամենակալի՝ և ընդ քեզ երկրպագելւոյ փառք և պաշտօն գոհաբանութեան՝ յաւիտեանս . ամէն :

Վերստին յաւելուած նորին հեղինակութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա՟յ ։

ԲԱՆ. Ղ.

ա. Բարեբանեա՛լ Ա՟ծ երկնաւոր, միայն արարիչ, որ ամենակալ · մեծութիւն ահեղ · գթութիւն օրհնաբանելի · ողորմութիւն խոստովանելի · բարերարութիւն երկրպագելի · խնամակալութիւն պաշտելի · մարդասիրութիւն տօնելի · պահպանութիւն խնկելի · բարձրեալ անքննելի · մերձաւոր կամարար · ապաւէն անկասկածելի · մխիթար սրտից · փարատիչ վշտաց · ապաքինիչ ցաւոց · սպառումն վհատութեանց · բարձումն պարտեաց · փոխարկիչ կարեաց · կարգաւորիչ կրից · յարմարիչ բանից · սանձարկու լեզուի · շրջագրութիւն շնչոյ · կացուցիչ հագագի · ամփոփիչ խորհրդոց · կրթարան կամաց · արձանացուցիչ յուզմանց · հանդարտութիւն մրրկաց · խաղաղութիւն ծփմանց, որ ունիս զթեւոց ամենընթեաց իշխանականիս, և խնամութեամբ նուաճեալ առ քեզ դարձուցանես ։

բ. Գոհաբանեալ միշտ երախտաւոր, որ հեզութեամբ անհպարտութեան երկայնամտեալ հանդգչիս անենչանօք անճառ հրաշիւք՝ յանձինս սրբոց ։ Թագաւոր էից համայնից, ամենայնիւ ծանուցեալ գթած · ողքենահայր և նախաշաւիղ սիրոյն ընթացից ·

ձա

Ճանապարհ կենաց, որ առաջնորդես քաղցրութբ՝ դիմեցոյս 'ի լոյսդ վերին: Ձեռընկալու մեծ վստահութն, որ ոչ թողացուցանես գայթագղելոյս 'ի վայր կործանել. յուսոյ կերպարան, ճշմարիտ առ հաւատչելն աղաչողաց մտանց յայտնի երեւել. ապաւինութն հանգստեան, որ ոչ երբեք մատնես վտանգի դատապարտութեան: Ազատութիւն շնորհածիր, որ ասս ընպէս առանց փոխատրութն փրկանաց. տուաստութն աննախանձելի, որ քոյին փառաւորութբ՝ զանարգ նիւթ հողոյս ճոխացուցանես: Պայծառութն անստուեր, որ ճառագայթիւք ահեղ բարձրութեան պարածածկեալ զթշուառս՝ կրկին բարգաւաճ առնես: Քաւիչ մեղանաց բազմաց, որ զհեղըքեալս 'ի փրկութէ առաջնոյն պայծառութբ նորոգեալ՝ վերստին վայելչացուցանես: Հնարաւոր դիւրահաս՝ առ ամ անբաւ գերամբարձութիւն յաւէտ յառաջեալ. Ելք վստահութն առ խոստացելոցն վայելս. երանութն անձկալի, յոր զկենդանութն շնչոյս՝ ըղձանելն է ախորժելի, զի զքեզ գտից՝ կենդանի: Կամք անփոխադրելի՝ առ 'ի քաւութիւն գերոյս զօրացեալ ամենազօրելի. անխաբելի գեղ կենաց, որ և մեռելոց՝ ընաւելն եղծելոց առնես զքանչելիս: Ամենատեղծ աներկբայելի, որ զհուրբ կիզեալն, և զհողմով հոսեալն, և զծանեօք գազանաց ծախեալն, 'ի քթթել ական նովին հիւթականութբ անապական յարուցանես: Անհատատար համարձակութն, յորում ամօրէն պանծանօք պարծելն է իրաւացի:

Հայեաց

Դ. Հայեաց տ՛ր՝ յերկնից զուարթ բաղդբութե՟ յամենակործան վտանգ նեղելոյս, և արա՛ անդորր հանգստական գիշերաւոր՝ 'ի բազմատագնապս հեծութէ : Եւ զյարուցեալ գումարս սատակջացն, եթէ ապառաժենք այսական դըժնեայ հնարաւորութե՟ բուռն մարտակցաց պատկանեալ զինուք, եթէ մեղաց աղեղ և քո ատելի կերպարանք, եթէ ցաւոց և ախտից վտանգիչ և կորստական նշմարանք. մերժեսցե՛ս հանցե՛ս հատցե՛ս խափանեսցե՛ս և հալածեսցե՛ս՝ հեռի սահմանաւ խապառ. տարագրեալ անդարձ. որոշմամբ մեքանին կորստեանն. և կառուսցե՛ս կացուսցե՛ս նպատակ կենաց և ամուր մահարձան՝ զնշան խաչիդ՝ ապաւինելոյս 'ի քեզ՝ փրկութեն : Եւ յայսմ անաղարտ և անպատիր և անվանելի արուեստից ահաւորիս մեծութեն, լուծցի՛ն որոգայթքն գաղտնածածուկ սատանայականք. կապտեսցի՛ն մեքենայքն. վատնեսցի՛ն զայթակղութիւնքն. խայտառակեսցի՛ն հաղբեցն դըբութիւնք. յայտնեսցի՛ն երևոյթք որսոյն. գոսցի՛ն նենգաղին ծուղակք. մերասցի՛ն վարմին մերարկուք. տոչորեսցի՛ն որոմանցն բոյք. նզովեսցի՛ն բռնաւորին չարաբանութիւնք. կորեսցի՛ լար խաբէութե 'ի մահ որսողին. պարտեսցի՛ն պատրողին բանսարկութիւնք. պակասեսցի՛ն զէնք դըպարտողին. անկցի՛ն սուսերք մահաբերին. սուղեսցի՛ն ատդրողին պատրաստութիւնք. արձակեսցի՛ն տուռունք տագնապողի : Անբայլեսցի՛ն սուտ կերպարանք կեղծաւորին. սատակեսցի՛ն խորխտականացն խեա

յաւ

յարձակմունք · ցրուեսցին կցորդութիւնք կերպացն · բաժանեսցին աղինք աւազակացն · քայքայեսցին բոյլք բարբարոսացն · քանդեսցին ամրոցք ապստամբողացն · արգելցին ամպրոպք յանդգնելոցն · փարատեսցին փորձողին անձրեւք · հալեսցին և ցամաքեսցին եղեամն աղանդաւորին : Խորտակեսցին եղջիւր գոռոզին · մանրեսցին ամբառնալիք դրօշիցն կերպարանաց · փշրեսցին ամբարհաւաճութիւնք հպարտացելոցն · նահանջեսցին դիմեցմունք ճակատելոցն · քակտեսցին միաբանութիւնք զօրացն բռնաւորաց, թէ անմարմինք և եթէ մարմնաւորք, փախիցեն ընդ նոյն ճանապարհ 'ի մի շաւղաց հետոց՝ յեօթն տարակոյս, 'ի գուբն ինձ փորեալ՝ ինքեանք ընկճեսցին : Ցեղամնակեսցին ձմերունք ձանձրացուցչին · հատցին կապն կցորդութ՟ե՝ մշտաջան աւազակին · նողկասցին մտացս կայից՝ համբոյր շողոքորթին · ընդմիջեալ մեկնեսցին՝ նետաձգութիւնք նեղչին · կացցէ 'ի սասանման՝ նաւ խարդախողին · խլեսցին յարմատոց անտի՝ ատամունք խածանողին :

Գ · Սաւն փայլիւ օրհնութ՟ե կենաց, յորում պրկեցար ա՟ծդ անըմբռնելի · յեշատակաւ բեւեռացդ, որով 'ի գործի մահուն մածուցար՝ արարիչդ երկնի և երկրի · արեամբդ տ՟րունականաւ, որով ըղձիչայն մեծ կարթիւ ածեալ որսացար · լեղւոյն դառնութ՟ե, զոր արբեալ՝ զդեղատուութ՟ն կորուսչին արտաքս հեղեր · պատմաբանութ՟ե ըղձական ձաւալիւք կրկին տարաբախելեաց, որով զլըլբութ՟ե հաւա_

տա_

տակողին ըմբերանեալ ամնչեցուցեր . անոճամբդ անհասականաւ ամենայնիւ անթարգմանելւոյդ , յորմէ դողան և դասապարտին սոսկացեալ սասանին սարսափմամբ՝ բնութիւնք ած երեւութից և աներեւութից , եղիցին այս ած պարգևք շնորհաց՝ խոստովանելոյս 'ի պաշտպանութն , 'ի բժշկութն և 'ի քաւութն : Եւ մահաբեր դառնաթոյն օձին , և որ 'ի նմա աղդեաց տիեզերադաւ չարութին , 'ի սատակումն եղիցի նորին . նոյն ինքն 'ի կորուստ և յանբժշկական հարուած տանջանացն՝ սովաւ մատնեսցի , կապեսցի և ըմբռնեսցի : Եղիցի ողորմութն ստեղծողին ընդ իս , և շունչ ոգւոյս իմ ընդ քեզ անբաժանորէն կապաւ միացեալ 'ի մի :

Ե. Եւ որ ոք ընթերցցի զայս աղերս ձայնի՝ մաղթանաց գոչման՝ աղօթից հայցման , ծերոյ և տղայոյ , կուսի և երիտասարդի , և եթէ յաղախնաց ոք պաղատեսցի ածախրաբար , հաւատարապէս անսայութբ ընկալցին 'ի քէն մասն երանութն՝ պարտուց ազատութեան , հաստատեալ վերստին յանարատութն նորոգ մաքրութն , նկարեալ դարձեալ դէմս կերպարան անփոփոխելի : Ահա տիրապէս՝ հընարաւոր զօրեղ անպատում անհաս անիմանալի , տեսցես աստանօր 'ի հառաչանս կողկողանաց այսր հեծութն , որ 'ի բոլորից շրթանց ընծայեալ քեզ մատուցանի , մի հօր քոյ երկնաւորի և բարերարի , և հոգւոյդ սբյ փառակցի և կենդանատուի . ածածնիդ բարեխօսութբ , և խնդրուածովք ամենայն սբց : Զի դու ստեղծեր զմս .

զճամ · և 'ի քէն եղեն ամենայնք · և դու տիրես ամենայնի · և քեզ փառք յամենեցունց՝ միշտ յիսկութէ անժամանակ երրորդութեանդ , զուգակցապէս փառաւորեալ յանբաւս , և յաւիտենից յաւիտեանս · ամէն :

✣ ✣ ✣

Վերջոյին յաւելուած երգին հեծութեան՝ նորին Գրիգորի , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :

'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ :

ԲԱՆ· ՂԱ:

ած · Տ՛էր գթութեանց և ած ողորմութեանց · անուն մեծութեան · ձայն աշխարհութե · կոչումն սաստկութե · լուր անհասութե · բարբառ գոյութե · հնչումն հիացման · յուսադրութիւն բարերարութե ամենողորմ քաղցրութե : Յորմէ երկուցեալ սատանին ամ բնութիք եղկելոց · 'ի քո սպառնալեաց ահիդ սակուցման՝ սասանին սերոբէք · անիւորին քերոբէք · պարուրին պարք լուսակերպից · երկնչին հիացմամբ բոլոր պետութիւք վերնոցն · նոյնք ցնծան գոյութ մեծաւ 'ի մի նուաստականիս բերկրութե · զարհուրին դևք · ընկրկին չարուեցն գունդք · պակասեին խաւարասիրացն հոգիք · անդնդոց մատնեին հրեշտակք սատանին : Կապին նշանաւ խաչին՝ յարձակմունք դիմամարտին · փակին 'ի սատրին բանսին՝ քինաւոր ամբաստանեկացիքն · անխզելի հանգուցիւք պաշարին խումբք հակառակորդին · արգեըին անմղերծ զընդունաւ՝ մաքհաղինացն կաձաւք , պնդին 'ի մեռողս անհեղ հրամանիգ՝ այսականացն գումարք · պապանձին հարկեալ՝ ընդդիմաբանեցն դատակցութիւնք · պարաւանդին հիւծմամբ կորըստեան՝ աներեւութիցն ժողովք · անլոյծ շղթայիւք նեղին՝ առաքելութիւնք դերաքրիստոսին :

է · Ահա կարկառեմ մատամբք ձեռինս՝ զտեառնագրութե նշանիդ 'ի ժամ գիշերիս , որ ոչ մթանայ խաւարաւ անգիտութե՝ ամենեւին տեսականութե , քան թէ 'ի լոյս անմատոյց հանգուցեալ բնակես : Ընկալ զաղաչողս փառանդաւոր գոհաբան՝ ընդ պաշտամանութե թեւոց հզօրիդ · փրկեա՛ 'ի ցնորից՝ եկամուտ պղտորութեց · սուրբ արա զզգայարան հայելեաց՝ սրտիս նկատմանց · ամրացո՛ փակտուէդ կենաց՝ 'ի տխրական անկիջոց · ուրեամբ քո սրբեա՝ զըղջարկունս կայեցս · զհետս երեւմանցն՝ կաթուածով կենարար կողիդ գծագրեա՛ երգոցն պաշտամանարան՝ քառակերպելիդ ձեւակերպութիւն եղիցի · հանդերձ տեսութե՝ աչացս ամբարձմանս՝ փրկականդ քո կոչից խորհուրդ առդիցի · ընդ բարբառոյ յարկիս՝ չարչարանաց քոց գործի հաստիցի · զծառոյդ օրհնութե՝ հաւատք յուսոյ իմոյ կախեսցի : Արդէա՛ր՝ ոսկա զատտակեցն հոգւոց · մեղք անխափան՝ պաշտպանին լուսոյ · և ընդ սաստիկ ծանրութեան ցաւոցս՝ և զբեռն պարտեացս թեթեւացո՛ , զոր 'ի լուսարանի մտացս ամփոփման մահճացս անկողնի՝ ուշաբերեալ զլուսահատուցն դառն պղտոզոյն՝ խոստովանիմ՝ ամենագիտիդ. զանհամար մասունս գործոց չարաչար անօրէնութեցս :

Գ. Քանզի զվաստակեալս 'ի բազմածուփս աշխատութենէ . բարձ զտագնապ տարակուսանաց ոգւոյս կործանմանն , զդառնութին ընդ վշտացն . զհեծութին ընդ կապեացն . զանձկութին ընդ թշուառութեցն . զհառաչմունսն ընդ խորտակմանցն . զբեկութիւնն ընդ ապշութեանցն . զթմբրութիւնն ընդ չարմանցն . զարբեցութին ընդ յիմարութեցն . զթերամտութին ընդ խելագարութեանցն . զառումն սիրոյն , և զհրայրին ջերմութե աղաւաղական ախտին : Օժանդակ լեր տկարութե բազմախուռն տարտամութե , բարեգործ աջովդ շնորհի . Ձեռամբդ նորոգողի . մատամբդ կենսաբաշխի . փառօքդ մշտափայլի . յարակայութբ անեղծի . երեսօքդ զուարթականի . խնկութբ կերդ պաշտելի . բարձրութբդ երկրպագելի : Հատ՛ զչարաչար հեծութե՝ կորստականս խեղդման , զնոր գիւտ չարին . զհին խարդախութե բանսարկուին . զօտար ապգեցմունս՝ 'ի մահ կրթողին . զանյարմարական երևոյթս՝ հանապազորդեան եղեռնագործին . զառ այս հնարագրութին դժնդակ դիւին . զորջական բոցաշնչութե ձգօղ կախարդին : Պահեա՛ 'ի տեղւոջ հանգստեան մեռօրէնակ այսր դադարման , յաներևոյթ մտածութեց . 'ի մանաւոր սխալութեց . 'ի մեծագոյն գայթագղութեց . 'ի փոքրագոյն ոտնատութեանց . 'ի խաբէից չար ձանձրութեց : Հեռացո՛ զանհանդեպ մըտածութեան 'ի զգայութեանց ծառայիս յանցաւորի, զկերս բասրելիս · զվարս լծնամանելիս · զդիպուածս պատկառելիս · զձեռս վրիպելիս · զպատիրս ձաղելիս · զխորհուրդս անդոսնելիս · զաւետարանութիւնս նշկահելիս ։ Անխառն հոգւով և անշաղախ մարմնով զապաւինեալս 'ի քեզ հանդերձեամ, 'ի շնչեմանէ հոգւոց · 'ի զարկմանէ բռնութեանց · 'ի բախմանէ փոթորկաց · 'ի յոստմանէ մրրկաց · 'ի յարձակմանէ գազանաց ։ 'Ի կափմանէ աչաց՝ հայեցուած սրտիս մի առաճերացի, այլ՝ զուարթասցի պայծառասցի վայելեսցի՝ ընդ քեզ փայլեսցի՝ տ՛ր յս̃ քս̃, լուսաւոր վառմամբ անշիջանելեաւ ։ Բանիւ քո սրբեա՛ զպատուապարանս բազմականոնս, 'ի խորամանկութեանց · 'ի զբաղմանց, 'ի քո առելի յիշատակաց · 'ի վերնամարտ մտածմանց · 'ի քրքջական մորոսութեանց · 'ի անբանենդ անշնորհութեանց · յաստուածընդդէմ հերձուածութեանց ։ Գնդիւք վերնայնոցդ՝ վերակացու ինձ լիցիս, պետութ̃ք, իշխանութ̃ք · զօրաւորքն անյաղթականաց՝ մաքուր մատակարարաց՝ ա̃ծութեանդ · առաքեալքն՝ աւետեաց աւետարանաւն · մարգարէքն՝ կատակարանօքն · մաղթանօք երջանկացն՝ 'ի կատարածի աւուրն ընծայեալ ։ Որովք նորհեցից երկիւղիւ ըստ քեզ՝ տրտմութ̃, և զուարթեայց շնորհօք քո՝ կրկին ուրախութ̃ · եթէ վհատութ̃ նկղեցից, յարեայց դարձեալ հոգևորական բերկրութ̃ · եթէ ընկղմեցայց մեղանօք, կանգնեցայց վերստին զատեալ 'ի խղճէ անաղտ ամբծութ̃ ։

Է. Լուր խնդրուածոց ամենանուաստ ձայնիս հեծութեան՝ միայն բազմագութ, բարեխօսութեամբ սրբոյ Ածածնիդ, և ամենայն արդարոց, և նահատակաց ընտրելոց: Եւ քեզ փառք յամենեցունց՝ խմբագոչմամբ վերաստացեալ սրբովք զուարթնոցն անմահականաց դասուց՝ ՚ի գովեստ հօր քոյ այ մերոյ, և հոգւոյդ սրբոյ բնակից հաստատողի և նորոգողի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

* * *

Ի ծայրն Երջանիկ բարեբաստութեան՝ ժամանակին խորհրդածութեան. աղաչանս եղեալ ընդ ջերպարանս Թարգմանութեն:

ԲԱՆ. ՂԲ.

Ա. Գոհանամ զքէն բարեգութ՝ միայն մարդասէր, որ արարեր երկինս և երկրի, որդի այ կենդանւոյ, այն ինչ զարթուցեալ՝ անձկութեամբ սիրոյ քոյ յիշատակի՝ ՚ի լրութն հնչման՝ փայլակիդ հրաւիրման: Որով բախեալ զձայնարձակութեանցն զազդողարան, սթափեցաք կանգնեցաք, ՚ի վեր յարուցեալ ՚ի մեռօրինակս թմբրմանէ. ուստի իբր կոչմամբ սփոփանաց բանին՝ բերեալ ձգեցաք ՚ի ժամ պաշտաման օրհնաբանութեան, յանդիման լինել քեզ ուրախութեամբ՝ հանդէպ հատուցմանս բեմի:

Բ. Ահա փառք քեզ՝ անսահման անուն՝ և անբովանդակելի զօրութիւն, որ այսքանեօք հնարաւորութեամբք՝ ընդ փրկ-

կու

կութեն խռում հողայար · դժնհարանեալ անեղծ խնկութեան , որ կերպարանեցեր հրաշիւք սատանին զհանդերձելոցն նմանութեն , հանդարտ գործեալ վայելչականաւ փայտի անօթոյ՝ առ քունս անյարիր՝ սատանիկս որոտացեր ։ Որպէս թէ ընդծուլութեան զանդաղութեն զյանդխմնութեն խրատուդ խառնեցեր · 'ի հայրենի սիրոյդ հեզութեն զուժգնութեն ճայթմանն յարեցեր · յընդոստ զարկուծած երկուց միջնորդաց՝ մարդասիրապէս քաղցր անձրեւեցեր · ոչ մեղմութե̃ մեղմական փանդիւ նիրհմամբ ընկղմեցեր , եւ ոչ անխնամաբար աչառութե̃՝ զտառապեալ հոգիս զարհուրեցուցեր ։ Ծնրադրական երկրպագութեն անեղծչիդ բոլորից , որ այժմէն ցուցեր համայն յայտնապէս՝ զօրինակ ահեղ բարբառոյն՝ մեծի աւուրն յարութե · կենդանացուցեր 'ի գաղտարմանէ դժոխական անբանութե̃ · 'ի խնդիր ելեալ կոչեցեր զպակասամիտս՝ 'ի գիտելդ ուրախութե̃ · արարեր զոյն՝ լինել հանդերձել անարատ հարսինն՝ առ սէր փեսայիդ · երկուցեր փոքր այս խթանաւ՝ զապարատանին զլկթխարութեն · լուծ սառուճար կըրթութեն՝ սասամբակեին ուսոյ՝ զայս իր գործեցեր · փարապան փանէզ՝ չարախօսին կրզակաց եղեալ կազմեցեր ։ Փառաւորեալ յաւէտ անդաւ բարձրութեն մեծիդ այ̃ · որ փոխարկեցեր զփայտին պարտիս՝ յաղթութեն շնորհիդ կենաց · խմոտնացուցեր վերստին դարձեալ՝ զսխմարս ցնդեալ՝ հոգեւորական հանճարովդ · կարկառ կոձմամբ՝ զանբժշկութիւն հարուածոց օձին̃ ռանց մոռացման միշտ Թարգմանեցեր . ընդ երրորդութ̃եդ գծագրութ̃ն զկայմն երեքկին՝ խմ մասնակարին 'ի կատարածին սովիմէ կրկնեցեր :

Ջ . Գովեստ ներբողից՝ բուրմամբ խնկոց վերառաքեալ քեզ՝ ամենախնամ . զի 'ի սըտապատիր կուսին բազմատարածութ̃ե՝ առաւել յաճախագունիւք որսացար զանձն խմ պարտաւոր 'ի քո երկրպագութիւն . խորոխտ և աշարկու նուէրեալ փայլեմ՝ զճշմարտութ̃են քարոզեցեր . մեծացուցեր այսր պատճառաւ պաշտաճականաւ՝ զնոր աւետարանութ̃եդ պատիւ : Սոյն ինքն տողպակ բարձրութ̃ե գոչման սպառազինութ̃եդ քո՝ արքայ սրբութ̃եց կայսերաց երկրի ո̃ր քո̃ . նշան խրախութ̃ե աւարտման հանդիսի մարտի քոյ՝ յո̃ . յաղթում խմմնաքին փառաւոր կապեալ ընծընեցաւ . կուփիչ հանապազորդեան՝ գլխոյ դաւաճան հպարտացեալ չարագործին՝ շերտս այս տաշեցեալ : Սովաւ գումարին 'ի պատերազմի որդւք սիոնի՝ ընդդէմ աշխարհակալին խաւարի . առն իմն ամբառանդ կրթութ̃ե կարգեալ 'ի հեռուստ՝ այս դրօշուած իւղեալ՝ առանց հնանալոյ և կամ խափանման . նշանակիչ ժամանակի աստուածային հատուցման՝ 'ի բացուստ անդր ծանուցմանէն . ազգակից հանդունմանման կենացն փայտի՝ որ 'ի դրախտին ծիլ . կոչարան բարւոք հաւատման փոյթ ընթացիւք՝ 'ի յարկն օրհնութ̃ե . պատկեր առակի անկոյն գիտութ̃ե՝ 'ի կարգ ընտրութ̃ե բարւոյն և չարի . յիշատակ մեծ առաւնադրութ̃ե յերեսս կերպիս հող-

ւոյն

ռովք սրբով՝ զնշան խաչիդ · Նախագեկոյց աւետամատոյց փառաց գալստեան՝ 'ի դըշխոյն պանծեալ ոչ Թագաւորիդ · յորդորիչ բազմալերական՝ մաքրապարիցն խրախճանութե · անախտական սիրարկու՝ անձնահամբոյրն կցորդութեան · Չքեղաչուք քողընծայ՝ ամենածին կուսի Թագուհւոյ · յորդարիչ ծածուկ պանութե , որ 'ի հոգին է վայելչութի · նմանութի պատգամին սինայ , որ 'ի տէրունեայն արտաքս առաքիւր · Միշտ օրհնող պանծալի անշաղախ որդւոց մայր անարատից՝ սովաւ փառազարդէր ։

Դ · Վերագոյն քան զերկրաւորն փողն եղջերեայ՝ զբնութիւնն բերկրարայ՝ սովահարթեալ տապալեցեր · քարինս արձակեցեր պարսիւ այսու փայտեայ՝ ընդդէմ գողիադու · գայխառն նորոգ կառուցեր՝ վկայ ահարկու՝ կործանմանն սատանայի · զ'ի խոր անձեցեալ արմատս մեղացն՝ Տէրէնոյինս այսու խլեցեր · զմոռացեալ ործոցս իմ պարտէզ՝ այսր երախտեօք ընդ լու կալեցեր ։ Զոր եթէ այլ իմն հայն զերդ ոչ անուանեմ նախապատուեմ եաւորութեն՝ ոչ սխալեմ , քան թէ ճըշմարտեմ · 'ի տկար ամանս այս նիւթոյ հոգեկրի՝ մեծութի գործոյդ յոի՝ առաւելապէս պատմեալ հռչակի · բիւրաւոր օգնականութեա վերնապարգեւս եւ քոյննատուրս՝ 'ի յայսմ անպատապար աղաւենութէ՝ երկրականաց զարմանագրեցեր ։

Ե · Խոստովանեալ անուանդ անքննին՝ մարգարէիդ բարեխնամութե , խընկեալ խորհրդով սրբամանութե՝ անդըծագրելի կերպարան լուսոյ . որ երկնաձիր նշանաւս այսու՝ նետս արձակեցեր հեռաձիգս ձայնատրականս՝ օդաչուս և յարմարաթռիչս՝ ունողս յինքեան հոգի կենդանի . որով անսխալ հանդիպմամբ զնպատակն խաւարային աղեղնաւորին գաղտնութեան՝ յաւէտ կործանմամբ՝ 'ի յետս ընկճեցեր : Իբր զպատնէշս ամրաբերձ բերդամարտութե՟՝ կանգնաւորս անվայբարկելիս՝ աստուստ անտանօր զկոտեալ գլխոտնածս այս փայտի զարկմամբ՝ հրեշտակ կամարար՝ Թշնամեոյն ներհակ վերյուղարկեցեր : Բանիւ հրամանի մեծիդ ամենակալութե՟՝ օծութե՟ շնորհիդ արեամբ քո խառնեալ՝ զայս եղջիւր խեթկիչ՝ մոլի գոռողին , իբր զխաչիդ փրկանակ յեռանեալ սրեցեր : 'Ի մեծ աղդամանէ այսր ազաղանկի գեր քան 'ի վերինսդ՝ քանդեալ վերացաւ գրանդն ամրութե՟ կանանց՝ անվայելուչ և ամենաերկչոտ խենեշութեան կարճամանին , ընդ հրէական սրտին խմատից՝ և սատաներական տանն կործանութեան :

Է . Փառաբանութիւն քեզ վերընծայեմ՝ անմահ Թագաւոր . զոր արարեր և հաստատեցեր աջովդ քո հզօր՝ աղաչեմ զքեզ՝ կրկին ներգործես : Ննջուցեր սմա հերքեալ սա 'ի մէնջ՝ զնեղթ դժնդակ խարամանկութեան բանսարկուին . զսատանական տապ մեղաց . զհոգին դառնութե՟ ջնջման խաբողին . զոսարր արկածից մահուերկիւղի . զսա 'ի յօդից ցնդմանէ ժտակար բերմունս ախտացուցիչս . զայլախառն հեծեծութիւն Թալկացուցիչս : Ցրուեա վերստին քոյինաղէն հեծանաւս՝ օժանդակեալ թեւօք նշանից՝ զանազան հրածիլս · զօրամուտս կարկառաբերս · զցաւագին ցոլմունս հրախաւար կեղծաւորութեան փչման՝ բազմատամնի վիշապին · զսուր սատակման , զճակատամարտ գլխեցման , զյարուցելոցն 'ի վերայ վայրենական խորհրդոց , զդիւացն կաքաւս : Յորմէ զորհուրին յայսմ իրք փորձէ՝ տեղի տուեալ մեծաւ դողութե̃ , կիրթ իմն ծանօթութե̃ յայտնի գիտացեալ , թէ յայս աղձայնի՝ յանձնէ տր̃ 'ի դատաստան : Եւ խրախուսին յոգի արութե̃՝ զրահեալ պնդապէս սուսերաւ հոգւոյն՝ ամրացեալ մարտիկք ամենայն՝ 'ի ձև կանոնի այսր յիշատակի , որ զամենափորձ հրոյն ընտրութենէ՝ գոչմամբ անկերպագրելաւ՝ համօրէն ազանց քարոզէ 'ի յօրինուածս սաղմոսէդ՝ երջանկաբար նահատակութեան :

Է . Նորաւ աչօք փող աւետաբերող , համ̃ բարձաւ սոխաւ ամ̃ օրհնութե̃ · պատմեցաւ սովլեաբ ամ̃ երկրի · հնչեաց 'ի լսելիս բաժանման հեթանոսաց · ձայն պահապանաց մեծին զօրացաւ , ըստ բանին եսայեայ , և 'ի նոյն բարբառ առ հասարակ ցնծացուք : Հնչեցան ջրոյն առակաւ՝ 'ի ձեռն սորին՝ թշնամիք խաչին · անպատուեցաւ ճաշակն պտղոյ առաջին փայտին · տօնեցաւ նիւթս այս խորհրդական՝ կենաց անմահանալ · անարգեցաւ երկաթ՝ առ 'ի պէտս պատերազմի · իբր զօրութի տն̃՝ 'ի ամենայն երկրին մեծին նշանի՝ այս փայտ կենաձայն յարմարագրեցաւ · անկփեցաւ օծեալս ցողով հովուէին երկնայնոյ՝ սուրբ իշխանութեն մարդկային ձեռին : Ո՛չ գրծեալ 'ի քար տաճարին՝ մուրճ ինչ գործողի , իսկ յանծակերպս խորան՝ փայտս այս նուէրեալ ընդ խաչին թեւոց սլացեալ զօրէ : Ո՛չ 'ի գլուխս ամոցն , եւ կամ յեօթնիցս եօթներորդս յոբելինիցն՝ յանկեան ուրեք խափանմամբ փողէ , այլ ընդ ծագս տիեզերաց՝ եւ ընդ ծիրս եզերաց՝ 'ի ծոցս ջուրց բազմութեն ծովուց եւ կղզեաց նոցա՝ յաճախ սատակութեն՝ անարգել ճայթմամբ իմն ածայնով հնչեցեալ աւետարանէ : Կատարեցան սուսերք սատակողին՝ այս փայտի ցուցմամբ , յանօգտակարէ անտի մեզ փոխանձեալ՝ 'ի խոփս եւ 'ի մանգաղս :

ԾԷ . Ո՛չ արձագանք արձանաց 'ի խորոց ինչ գանչութեն՝ խիստ առաքեցեալ , եւ ոչ դժնդակապէս , ըստ իմաստակի ումեմն օտարի , զոր վիրաւորեալ . ոչ անախորժ ալրութեն ընդ ունկն մտեալ , եւ ոչ զանմին ուղղոյն անկամականութեամբ չար թնդեցուցեալ , ոչ ականջն փուշ խրատուցման՝ յանձն բռնացեալ , եւ ոչ մտացն այլայլ աղաչութեն առաջի արկեալ . ոչ զանգակ նիւթոյ պղնձոյ դանդաչեցուցեալ , եւ ոչ քար ընդ վիրգս սալի՝ առանց քաղցրութեն առ նոյն զարկուցեալ : Պարփակարան անխորտակելի նորոյս սիովնի . մի սա 'ի ապաստուցն կազմուածոց արարչաւանդեցն գլխաւորաց , զոր եկեղեցականքս քրիստոնէից՝ ընդ ղեւտականացն՝ զգուշաւորապէս բարձեալ յանձանձեն . օրինակ ձայնի հրեշտակին , զոր առաքողին բան՝

հա

հաւատն կոչմամբ այսու տեսակաւ զայն տպաւորեաց • Նոր գործի շնորհի նուագարանաց ուսուցարանին՝ զարթուցել հոգւոյն իմ առ մեզ , քան առ օրհնաբանութեն սաղմոսարանին՝ 'ի վերայ Եղիսէին : Սկզբնապատ նախընթացութե̃ աղէյարմար Ջութակաց՝ բարեխառնեալ ողբերգակութե̃ց՝ բարացուցական բամբռան բառացի բարառնութե̃ց՝ օրինակ նորոգ այլ իմն տեսակաւ առեալ մեզ՝ ընդ հնոյն փոխանորդութե̃ • ոչ հեթանոսօրէն ուրոճաձայն հնչման , և կամ հրեաբար խակախորհութե̃ , զոր մարգարէն տերամբ ազդեցոյց՝ 'ի բաց արա յինէն , այլ զաս սիրեաց և կրկին պատուէաց մաքրական սածմամբ՝ ահարկու դիւաց և ամենայն չար պատահարաց :

Թ. Նաև արդ՝ ընկալ օրհնութե̃ յարգեալ գովեստիւ զայս տաւղ սրբութեան՝ իմ̃ պահպանութեն և քո փառաւորութեն • քո պաշտօն՝ և իմ գոհութեն • անապական արուեստ բայց ձրութե̃՝ արարչական փառաւորութեանց : Մտցէ ձայնդ այդ ածաբեալ՝ ընդ պատուհասատ յօդեցս շաղկապութե̃ , հանել 'ի հոգւոյս զպատիրս դիւաց՝ և զմուտս անիծից՝ և մեղաց ապականութե̃ : Արասցես լինել զայս իր՝ նշանակիչ քնար ջահաւորական՝ անջնջելի նամակ՝ ջատագով անխափանական ծրունական անօրինականաց : Ահա պարգևեալ սրւաւ՝ բարեգութ , աղաչեմ հզօր՝ կրկին մեզ շնորհեա պահպանութե̃ 'ի դիմամարտից՝ յաներևոյթ և յերևելի : Ընծայեա մեզ ձեռն ամենալի • որ բանաս և մատուցացանես պատրաստաբար բաշխմամբ 'ի մասունս բազմապիսիս , օդոյ քաղցրութե՛ն • անձրևաց շահեկանութե՛ն : Պակասեցին քոյով հրամանաւ այսու բարբառով հողմ տապախառն, շնչումն ցաւաբեր , յարձակմունք հինից չար խարդախութե՛ց • սովաւ խափանեցին ամ՛ դիմամարտութե՛ք զնետորութե՛ց դժնեայ մատնչին • հալացին հատցին և մեռցին յերջանիկ ձայնէ՝ ծծեալս այս փայտէ՝ որդն և ուտիչ, և ամ՛ նմանիք սոցին , որ 'ի մերոց մեղաց զօրացեալ՝ ընդ մեզ պատերազմին : Արմատասցի մեզ սովաւ տունկ երանութեան՝ զյուսոյդ 'ի քեզ մեծ պաշտպանութիւն՝ անեղծինչ բոլորից ակր արարածոց , զայս ծառ սաբեկայ , որ ունի կախեալ 'ի դիտակ ստուգն՝ զաւանդ ն՛ք նորոգ՝ այժմու փրկութե՛ս ծածկեալ քե՝ ք՛ն , 'ի պտուղ կենաց անմահականաց : Փախիցեն յանհուն հեռաստան խորին խաւարի՝ այսր փայտի փառաւորելոյ բարեզեկոյց ձայնարձակութեամբ՝ նեչաարք ներհակք սապատերին սատրնականաց՝ բազմաձեռնեան խարդաւանողաց : Մերժեցին սովաւ 'ի յանդնդոց՝ պաղատահմական աղօթադրութե՛ց մերոց սահմանաց՝ և 'ի քո մշակեալ կենդանի երկրէ՝ մլրք վատնիչք , և հոյլք մրմնջեցուցիչք • կորեացին սովաւ՝ յաւելուածք կրկնադեղ և անվայելուչ պատահմանց՝ 'ի հնարից չարին 'ի մեզ յայտնելոց • խոկացէս վանեցի սովաւ , որք յերկրպագանչերոց բնութեանցս մերոց վերբերեն ներքնատեղծութիւնք մերձաւոր դաւաճանողաց , յաւէժն սա-

բին

րին վրիպակ մտածմունս , և յայլում գարշ գոյութիւնք՝ անմաքուր զեռնոցն ապականողաց : Փրկեա՛ տ՜ր յի՜ աղաչեմ զքեզ , փրկեա՛ բարերար • կարկառեա՛ առ իս զաջդ ամենազօրդ , և օգնեալ ինձ սովաւ՝ զերծո՛ զիս յամենեցունց ընդդիմացողաց :

Ճ. Սառնեցի՛ միացի՛ հրամանաւ քո՛ ՚ի սոյն՝ առ ՚ի փոխարկել զանդամանդեայ սիրտս յիմարեալ՝ ՚ի քոյին բանիդ արդիւնաւորութիւն • Հարցես մխեսցես զայս նեցուկ հրաշից քումդ սքանչելեաց՝ ՚ի սիրտս ծուլեալս և յոգիս լքեալս , և հաստատեսցես կազմեալ պնդապէս՝ ՚ի կայումն ուղիղ անսասանելի • իսկ զանընդդատն կակղացուսցես զարթնուլ և զդժնեա լինել յոգի հեզութեան՝ ածուանդ քո պատուիրանիդ , որպէս զպօղոսն և զմանասէն : Յիշեցո՛ մարդասէր պատուհասեալս այս փայտի՝ զերախտիս խաչիդ , որով զանձնաւն ներգործեցեր • բարձ յինէն՝ կեցուցէ՛ , զխոստանդ պարտեացս՝ պանծալի ընծայք ամբառնալեաց նոր տապանակիդ : Բացցեն կամօք քո՛ հզօր , ՚ի յայս ձայն կենաց՝ լսելիք սրտից յամառեցելոց • լուիցեն յայս մեծի բարութեան քումդ ակնարկութեան՝ ականջք խլից • պարզեսցին ՚ի ձեռն սորին՝ լեզուք համրացելոց • լուսաւորեսցին ՚ի սոյն՝ տեսարանք աչաց , հայել մաքրապէս ՚ի քեզ աչուցեալ անայլայլաբար • զղջասցին դարձցին կազդուրեալ կամք յափրացելոց • ընձեռեալ տացես տ՜ր տագնապելոյս անձրև արտասուաց : Եղիցի քև սա մեզ՝ լուր ցնծութե՜ • ձայն ուրա-

խուրութ՟ե · բարբառ բերկրութ՟ե · նուճայ հանդարտեան · նիւթ երանութ՟ե · պաճառ փրկութ՟ե · առիթ քաւութ՟ե · մերժումն վշտաց · խզումն խեղդմանց · ընդարձակութ՟ի նեղութ՟եց · համառօտումն խեթեմանց · հալածումն հեծութ՟եց · թեթևութ՟ի թառաչմանց · յապահովութիւն կարեաց · կարգադրութ՟ի կրից · սփոփութ՟ի վհատմանց · բժշկութ՟ի ցաւոց · տևականութ՟ի հեղգութ՟եց · ուշադրութիւն անտեսելեաց :

ժն. 'Ի յայս կամուրջ ցանկալի անխոտոր և անխոտորնակ, և 'ի վերնաշաւիղ բարձրաբերձ սրբահետ սանդուղ երկնաչու, առ հայր քո օրհնաբան ահաւոր անուն՝ ձգեալ մատուսցես՝ բարերար, հոգևոյդ աստուածնորդութ՟ե միանալ 'ի քեզ անընդմիջելի · որով և աճ՟յ միոյ՝ միայնոյ և միանական ե՟րրութեանդ՝ և անեղծ արարչութեանդ՝ 'ի կենդանեաց և յանշնչականաց հաստելոց՝ վայելչական գոհութ՟ե փառք և երկրպագութ՟ի յաւիտեանս յաւիտենից · ամէն :

Վերջին յաւելուա՛ծ ներքին հեծութեան՝ նորին հայցողի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ :

ԲԱՆ. ՂԳ :

Աղօթք Թարգմանօրէն վասն սրբալոյս իւղոյն Միւռոնի :

ՍՈ՛ւրբ աստուած անուն՝ բարձրեալ անպատում · անձկութե՟մբ փափաք յարախորժելի · 'ի սրբերգենեացն փառաւորողաց միշտ սրբաբանեալ՝ բնակեալդ 'ի սրբում · լի և ամենազեղուն բարութ՟ե առատաձեռն աննուաճելի · լոյս բարի, և ծագումն զօրելի · երկրպագեալ փառաւորելի, ահեղ և անզննելի · ամէն և յամենայնում : Այսու բանիւ զաղաչանս յուսոյ՝ ուխտ ընդ քեզ միութե՟ն՝ հզօր · այո՛, ամէն, ամէնուխոյ · զօրեալ Թագաւոր հանուրց · ա՟ծ բոլորից · ստեղծիչ գոյից, և տ՟ր կամարար · միայն առիթ պատճառաւորաց · փրկիչ և օծեալ մշտապաշտելի :

բ՟ : Ուստի մեկնապէս Թարգմանեալ 'ի մեզ զայս զանձ անխափան՝ և հաստատուն անփոխադրելի՝ յ՟ս ք՟ս արքայ երկնաւոր · որում զօրութ՟ե մեծաւ սպասեն անմահականացն ահեղից լուսաբերան բոցաշնչութիւք, կրկնեալ քեզ յօժարութ՟ե 'ի հա-

հաճութենէ անխոտոր մտաց՝ ծունր գոհութն. ստեղծօղ էութեանց , որ են 'ի տեսման և 'ի ծածկութեան : Որ եդ և էիր միայն բովանդակ՝ ամենեքին անպակասելի. առեր զմերս խնկարկես համայն , զի 'ի լրութէ քումմէ լցուցես. օրհնեալ և բարեբանեալ՝ ծանուցեալ յաւէտ միշտ անքննութբ ողորմութբ մեզ 'ի փրկութն , 'ի փառս և 'ի գովեստ անձառ բարձրութն՝ ահաւորիդ բարերարութն , ըսկզբնաձիր օծմանս շնորհի՝ մեծախորհուրդ հրաշազարդութն : Քանզի լոյս քո մեզ ծանուցեալ՝ ճառագայթ անհաս . ծագումն անսահման . արեգակն անաշխատակիւ . աստղ սահմանից՝ երկակշռ տարրութեանց . Ճրագ ոտից՝ և լոյս հետեւմանց , որով 'ի ցոյցս խնամոց եկեալ անսութբ՝ բանիս այս յարմարութեան , տօնեմք պարերգութեամբ հրեշտակօրէն յըստակամտաբար՝ փրկչավայելուչ կնդրկանեկեալ զպարգևաբաշխ առատութն ամենախնամողիդ՝ յեւր զուարթ անբիծ դաւանման : Քանզի 'ի սկզբան անդ՝ կազմեցելոյ ողորմելի ստորականութեամբ 'ի փչմանէ բարձրագոյն շնորհին՝ հայրն իմ սկզբնաստեղծ՝ և հնացեալ յաւէտ մեղացն գերմամբ 'ի մահ գրաւեցաւ . կապեալ ընդ եղծման ապականութեան անջերծ հանդուցիւ , 'ի ծառայն պատճառաւորեալ՝ յանկումն անյարիր ամենակործան գլորման , հեղքեալ 'ի լուսոյ՝ այսր խաւարին վայրի մատնեցաւ . իսկ դու գթած ո՞ր ողորմութեան , քանզի յաւէտ քան զնոյն ծանեալ զոր ստեղծեր , և զի

չէիցն

ջեկցն անձնկալութե՟ ջեկաց յոր լինչ երն , որով անկարողանայր խակապէս տեսանել 'ի լոյսն վերին անմատոյց գերակայութե անսահմանելւոյդ , ոչ մշտափայլ յարակայ վառմամբ անհաղօտելի տարածանեցեր ․ այլ գիշերայնոյն տոնաւալիրծ մթին արհաւրաց՝ ձեռնկալութե ձիթոյ՝ շարամանութե՟ նիւթոյ պատրուկի ընդ նոյն զանգելոյ՝ յօրինակ քո անախտ միութե՟ ընդ մեզ խառնելոյ՝ մարդասիրապէս հիւսեալ կազմեցեր ․ զի որ 'ի ստուերս մահու տարագրեալ գոլաք՝ կանխակորուստ անկոչն պարտեաց ․ 'ի պատճառ երին՝ ազգակցուպտղոյն ջահաւորեցեալ հաւատոյն վառմամբ՝ 'ի նոյնն դարձցուք խնկաւորութե՟ ․ որպէս և փայտիւն մահու՝ մածմամբ քո 'ի նա՝ ածեալ մածուցեր զմեզ , առակամեծի խորհրդոյն՝ միաւորեալ 'ի փայտին կենաց ։

Գ. Եւ արդ՝ որպէս ոչ է օր լռմամբ՝ առանց գիշերոյ , և ոչ անօրէնութիւն յարկի՝ առանց ձիթոյ պտղոյից խնդրոյ ․ քանզի երբ օրինակն հասարակային ոչ նուէրաւոր՝ զմարմնաւոր աչաց տեսութիւն լուսաւոր առնէ , նոյնպէս և մաքրեալն քոյինաշունչ շնորհին՝ ընտրութե՟ անխմնայեաւ՝ զաներեւոյթ հոգիս միութե՟ 'ի մեզ անտեսիդ՝ հրաշափառապէս պայծառացուցանէ ։ Զի ով յղձումն լուսաբանին ո՟ր աւազանին՝ լուսացմամբ մարմնոյն՝ զանձինն հաւատամք առնուլ սրբութիւն , այնպէս 'ի յօծումն իւղոյն պարարեալ յուսով զհոգւոյն զօրութե սովիմբ և 'ի սոյն՝ հանդերձ ունել [illegible] [illegible] ։

Եւ ըստ հրամանդ տէրունական օրհնաբանելի՝ զքաւութին մեղաց ախտացելոցն նախաղձուելիր • իսկ ոչ հաւատ ունողացն առայն բժշկութեն հրաշալի՝ յանդիմանակաց անտուստ առ նմին մարմնոյն տեսակի՝ հաւատարիմ՝ վկայ անդարձելոյն հաստատելիր , այնպէս եւ զայս փրկութեն լուսով կատարեալ՝ հեղեալ ՚ի մեզ օծմանէ զարդարագին խորանս • իսկ զներքին մարդս աներեւակ՝ ծածկապէս մտեալ նոր կենդանածնէ ։

Դ • Պատկեր պանծալի այս զանդուճած նութոյ՝ արարչիդ երկնի • քանզի որք զեւղոյն կրեցին օգտութի՝ որ յողորմութեն շահրնծայութի , եւ դու ՚ի գովեստ քեզ զայս բան սահմանեալ , թէ ողորմած եմ ես տր • քանզի ըստ սիրոյն անճառ կցորդիս ած , նոյնպէս ՚ի մանէ եւ այսու զեջեալ գծագրիս՝ ըստ անհասութեանն որ առ մեզ ։ Վեհագոյն մեծութեն խորհրդոյ յարմարաւոր զխնամկերպութեն՝ այս ձարպ պարարտութե՝ երկրի թանձրութեն՝ հոդանիւթ գոյականութե • զի ըստ սոյն մասն ՚ի կենդանեացն՝ ոչ ՚ի կերակուր հրամայիւր անդ՝ ըստ օրինին , այլ արարչութեդ ըն քրովքին պտուղ որոշիւր , նոյն նմանութեն ես եւ սատանոր՝ իբր զզօրութեն տն մատչելի յայս աւանդ՝ հաճութեան կեդ ոյ վայելչապէս տօնեալ նուէրք , հոգւոյս հարազատ զուգաձնանապարհ , արարողին պահեալ եւ ուխտեալ • քանզի ոչ շունչ արեան՝ եւ ոչ ձնձեր իւչ զօշարժութեն՝ օրինակ հոգւոյս իմոյ եւ կարոյս՝ ըստ անդամանքնեա մտոյս ծախի , այլ սրբայութեդ վերնում վիճակի՝ տ՟րունական բազմականին ձօնեցեալ ճաշակ՝ այս նիւթ ջահաւորական մշտաբորբոք անսպառելի:

Ե. Ո՛չ էր մատչելի 'ի նախագահութիւն արու անդրանիկ՝ դատիչ քննողաց, եթէ ոչ օծմամբ ինչ նշանակէր. ոչ քահանայութեն 'ի յանկոխելին տեղի ձեռնարկէր, եթէ ոչ այսու կատարեալ լինէր: Յակոբ դքարն պատկեր վիմին՝ 'ի խորհուրդ երկար՝ խորանին ընտրութեն՝ օծմամբն տպաւորեալ կերպացոյց. սա որ գլխումն անճառ բարձրելոյդ՝ տեսութե՟ սանդղոյն յարմարութեան, և զիս 'ի վեր տանելոյն անդուղեկցութե՟ն, զարձանն իւղեալ կառոյց նշանակ՝ 'ի ցոյցս ապառնեացն յիշատակի: Ահարոնեան քահանայութեն պայծառութեն հրամանաւ մեծիդ ա՟յ՝ օծմամբն ճոխանայր. որով 'ի գլխոյ անտի 'ի մօրուսն զեղեալ՝ գերափառ իւղոյն՝ զարմանազան կենդանագրութեն, ըստ սաղմոսողին, զփառաց նախնւոյն աւանդէր զանդրադարձութեն, և զշնորհիդ կենաց սրբութեն՝ ընդ մեզ խառնութիւն: Թագաւորութեն ոչ էր պանծալի անդանոր պատկերաւն ստեղծագործիդ, եթէ ոչ եղջերբ իւղոյն օրհնութեան ձեռնադրեալ՝ պսակաւ պճնութեն Թագին՝ յանուն քո քո՟ գլուխ ամբառնայր: Եւ զիարդ զնախնինն մեհից մնացեալ՝ զծառայն մեծիդ՝ և զկերպարանն անպարագրելոյդ. ոչ ահա մելքիսեդեկ՝ յօրինակ ճշմարտիդ ահաւորութեն՝ 'ի ձիթաստանեաց լերինն, ուր յետոյ ոտք մարմնացելոյդ ա՟յ զետեղեալ կացին, 'ի վերնոց անտի հրեշտակաց՝

կաց՝ 'ի պղտորց տեղւոյն հեղեցաւ • ուստի ջերմի սկզբնաւորին պաշտպան՝ եպիսկոպոսական արքայապատիւ ճոխութե՟՝ 'ի քէն հանդերձեալ նստաւ , մինչև յայտնեցաւ երևեալ լրմամբ՝ համայն խնկութիւն ադամանդին կենսագործութեդ :

Գ. Ո՛վ արդ՝ քանզի քո են շնորհք , և քեզ վայելեն գոհաբանութիւնք՝ օրհնաբանելոյդ ոյ , դու ինքն յարմարեալ բարեկերմար ապաւորութե՟ ողողչանս հեղուորականս՝ խնկապատարս՝ զնաալիս՝ պատճառ քեզ փառաց , և ինձ մեղապարտիս աւելի ըմպելութե՟ • մասն ո՟ր յո՟ , մերոյս անիրաւութեց՝ զայս ձէթ լուսանիւթ • և արկ 'ի սոյն խարանս խոցոյ մահացուէր զկաթուած օրհնութե՟ հեղոյդ փրկութե՟՝ անապակ գինեաւ սիրոյդ , միութե՟ աբարշականաւ պատարեալ պատանօք խնամոց • զի յիշատակարանս թարգմանօրէնս բանիս մաղթանաց՝ վայելչական խնի յարմարութե՟՝ 'ի թևս հոգւոյդ զկարդեր դայէ : Ի վերայ դաւթի՝ հոգի քո բարձրեալ՝ յայնմ օրէ խաղաց , յորմէ օծութե՟ն նուէրեցաւ : Սաւուղ յայլ յայն՝ և 'ի մարգարէս սմանս անտուստ ինկ գրեցաւ , յորժամ օծումն ժամանեցաւ գագաթան նորին : Արքայութենն սաբեասանեայց՝ օծմամբն դրաւեալ՝ մատուցաւ 'ի կցորդութիւն ամենն իսրայէլի : Կայսերս սմանս նշանաւորս մեծս և երևելիս՝ 'ի խժականաց բարբարոս ազգաց՝ հեղս այս կենսայնցուղ ցօղով անձրևեալ՝ իբր կարթիւ որսացաւ 'ի քրիստոնէութիւն հպատակութեան մեծիդ ոյ :

Բանն որ առ կեւրոս երկնաւորին պատուասիրութեան՝ զծնեալն ձայն՝ նմին մեծ վարկաւ : Զայն սաղմոսողին՝ գեր քան զմարգարէութիւն՝ զծնեալն անուն նախայարմարեաց , կանոնաւոր ընդմիջոցուկութք պատուէր աւանդեալ , մի մերձենայք և մի մեղանչէք : Առ հեղխաս առաքելութիւն՝ ածայլին հրամանատրութեն . նշանակ իմն հանելոյ 'ի պաշտամանէ անտի բաժնալու , զծնելութեն 'ի քորեբ ազդեաց յէուայ և ազայէլի : Իսկ թափեալ անուն փեսայիդ՝ 'ի հոգեկից բանից եմաստնոյն վերալկայեալ՝ կանխաւ իսկ գրեցաւ ․ որ զի հոգի ոյ յաւէտ պատկեր և նշանակից , զի փոքուս զմեծդ կերպադրութեն քե նկարագրեալ՝ ընդ քեզ միացուք առամբք քո շնորհիդ :

Է․ Եւ զի՞ ես երկարս՝ պատոռածօրէնս՝ բացականադոյնս՝ գծագրականս և առակաւորս շարագրեցից առաջի վերնոյդ և ահաւորիդ մալթողական բանաստեղծութեա ․ որդ և կենդանարարդ՝ արարիչդ երկնի և երկրի 'ի յօծմանէ անտի սկսեալ քարոզել զաւետարանն արքայութեն ․ վկայեալ անտուստ 'ի յօհաննէ՝ օծեալ և գառն ոյ՝ բարձօղ մեղաց աշխարհի : Զի թէպէտ ընդ օծմանն որհնութեն՝ հոգին էր քեզ խակաւար լումբ , և ածութեան խառնութիւն բովանդակապէս , այլ անունն պաշտի խորհրդեամբ շնորհին հրաշափառապէս ազդելոյ 'ի սմին , զի զըստորկութիւն ադամեան մարմնոյն՝ մեծանալ յաւէտ այսու յորջորջմամբ պատուաստրաոցես :: Բացեալ զաւածս մարգարէութեան Եսայեայ՝ զոր ինքն ա՟ծութիդ մարդացեալ՝ ընթերցար, հաւատարիմ առնել զբան ծառայից քոց՝ տ՟ր. և իբրև ծանուցեալ եղեր օծութե՟ն 'ի կարգ անդ բանին, թէ հոգի տ՟ն 'ի վերայ իմ՝ որով և օծ իսկ զիս, այլ փակեցեր 'ի համդիտափառն օծելութե՟՝ զորքանութիւն երկաքանչիւրոցն յայս արարեալ խորհրդասահմանի՝ ընդարձակ հեռաւորութե՟ մեծաւ կնքեցեր, զմերս՝ կաթուածով ինչ շնորհապարգևեալ, և զքոյդ՝ իսկութեամբ ընդ հօր՝ և ընդ հոգւոյդ հաւասարութե՟ թարգմանեալ։ 'Ի նախածանօթ մերսակերտութե՟ն՝ պանծալի իմն զոլեստիւ օծեալն նոյնանք՝ 'ի հրեշտակացդ փառաւորողաց՝ արարածոց երկրի ծանուցար։ Զոր մարգարէն կանխաւ գուշակեաց զ'ի յորդանան, և յընտրեալն լեառն թաբօրական՝ հայրենի ձայնիւդ եկաւորութե՟ն, թէ որ պատմէ 'ի մէջ մարդկան զօծեալ իւր։ Զոր աղաւնին ձայն կանխաւ պատմէ՝ հզօրիդ փառաց զայս պատուէ՝ առ 'ի զառեալդ ձեռնադրելոյ, օծ զքեզ ա՟ծ՝ ա՟ծ քո իւղով ուրախութե՟։

Է. Հոգի երեսաց մերոց տ՟ր ք՟ս. որ է օծեալ անուանդ իսկոյն, որով զփրկու՟թն կենդանութե՟ 'ի դէմս մեր լոյս՝ բարերարութե՟դ քո ազդեցեր. Խնամատութե՟ ումեմն երջանկի՝ մարդասիրութե՟ խոստովանելի, ասելով առ ոմն, թէ եդ վկայութե՟ն առաջի տ՟ն օծելոյն. զնոր աւետեացս վկայելով, թէ կոչեկս անգամ ոչ առ յամմնեղեաց։ Որդոցն երդ՝ իւղեփեցականն գենի՝ զաստուածով ծանուցեալ զխորհուրդն՝

'ի

'ի գովեստ հարսին սբ եկեղեցւոյս՝ զըմուռս առաքինութեան հանդերձ նմ առաջին իւղոյն . և ես զմուռս և կնդրուկ մաքրութեան վարուց նմ փոշեաց անուշից՝ իւղովքն զանգեալ՝ անդաստին և այսր յառաջաբերեաց : Դանիէլ զկենդանատու մահու քո՛ ք՛ս Թագաւոր երկնի , 'ի վեր քան զօրինակ կոչումն ձայնի՝ զայս անուանագրեալ վկայեաց յայտնի , թէ զկնի վաթսուն և ինն եօթներորդացն՝ սպանցի օծեալն , և օծեալ առաջնորդ զքեզ յորջորջեաց : Ճրագակիր աշտանակին զաքարիայ ազգովայ՝ որ 'ի բարեկբեայ՝ իւղոյն բարեբաշխ բացատրութբ՝ 'ի մատունս եօթանց առաջադրութեց գնդիցն վառելոց՝ 'ի ջահէ անուալի զօրութբ անեկամտաբար վիճակաւորեալ , զ'ի քոյդ լութէ 'ի մեզ փրկութն և օծելութն գերաբնապէս նախազեկուցեր : Զոր ըստ օրինին անտուստ գուշակմամբ 'ի խորանին որ 'ի տաճարին՝ ամենընդել ինն կրթութբ սովորաբար մատուցեալ լինէր , պանք , բաղարջենծայք , և նաշիհք՝ իւղովք խառնեցեալք , և զըճարակք եղանց իւղարկեալք , և տիրական անուամբ ձայնեցեալք , և հաւուց տամանց թաթաւմամբ յաղգակից Ճարպին 'ի յարիւն , այսր խորհրդոյ՝ առձեռն տեսակք և նշանակիչք յարմարականք քեզ՝ միածին ծնունդ օրհնաբանեալ մեծիդ այ . միայն դու օծեալ նորոգ և զարմանալի՝ ինքնութբ համայն էութբ՝ խոկալես լըմամբ ամէն անպակասելի :

Թ. Նւ զի՛ ես իցէ բազմապատիկս նշանակեալ առ այս մեծ խորհուրդ անհատա-

նե

նելի , և ո՛չ ճաշակել զերկն՝ քաղցրութեն . իմանալ քեզ զայս՝ թէ զի՞նչ իցէ իւղն , և թէ ո՛չ՝ զախրութիւն 'ի փայտն պարտիզաց՝ տնկմէ բժշկեալ , ըստ ստեղծողին , զը-ռամբթ գործեսցես : Եւ զի՞նչ պատրաստութիւն , եթէ ո՛չ զկերակուրն մահու՝ տալու մատուսցուք ընծայ 'ի սմանէ : Եւ զի՞նչ օծութիւն , եթէ ո՛չ զմխիթարոյն թըշուառ աղքատութին՝ 'ի ձեռն սորին փոխարկեսցուք 'ի պայծառութի յաւէժ ուրախութե . անուշահոտք քո փրկեալ յոգի զօրութեան՝ հօր անուշանեսցուք : Եւ զի՞նչ արդեօք մարգարէին հոգւոր ըղձականութի ամենատենչ բաղձանացն իցէ իմանալ . որոյ ծերութիւն առաւել 'ի ձեռն պարարտութե , և կամ օծանելն իւղով զգլխոյն մերամերձութի , եթէ ո՛չ՝ զհնին խարդախութիւն սորոյն սատակութե 'ի մահ կործանմանն՝ կենդանագործեալ գերողս այս կենաց՝ պատուապարեալ օժանդակեսցես : Եւ զի՞նչ ճրագին լուսաւորելոյ շնորհականութի , եթէ ո՛չ 'ի մէջ իմն անյուսութեան մեղացն մթոյ և կռապաշտութեն խաւարի՝ կերպարանեցաւ մութե 'ի յիս Եմմանուէլ : Եւ կամ զի՞նչ մարգարէն ծածկանեալ 'ի սփոփանս զուարթարարս օրհնութե՝ նշանակ յայտնի փայլեցուցանէ ոմանց աւետէ , օծցեն իւղով 'ի մրրոյ պարզելոյ . և կամ խնամատունն՝ 'ի գինւոյ հարսնին՝ տանէ օրհնողացն , հաստատեցէք զիս իւղով , և գեղեցկազարդ խնծորով յարկեալ ծածկեցէք , և 'ի պարտէզ իւղենեաց տածեալ զգեցէք , եթէ ո՛չ այսր ահա ընտրականն նուիրէ՝ հոգւոյդ քո ընծայ՝ 'ի այն լոյս տեսցուք զանխափանալիդ 'ի մեզ բարձրութեն գովեալ : Եւ արդ քեզ միայն՝ խնամակալ, պատճառ բարի բնաւից էղելոց, ձեռն համբառնամ՝ տարածմամբ բազկացս՝ երկիկամանցս գործակցութե՟՝ սրտիս հեծութե՟՝ լեզուիս և շրթանցս ձայնարկութե՟, լուր ողորմութե՟՝ տ՟ր, պաղատանացս խնդրուածոյ առ քեզ կարդալոյս. շնորհաւորեալ այսու պարգևօք՝ գոհաբանութիւն քեզ վերընծայեմ՝ հզօր ահաւոր բարձրեալ անքննելի, անփակ փափաքմամբ միշտ համբուրեցեալ, սուրբ սուրբ՝ և միայն միշտ սուրբ, օրհնեալ հանապազ յաւէժ անդադար երգաձայնութե՟ : Ընձեռեա՛ առաւել բարերարութեն իսպառ վրիպելոյս. տո՛ւր յոյս քաղցրութեն՝ ոչ մասին միոյ մատուցման լուսոյ՝ արժանաւոր լինել հանդիպելոյս, լցեալ քև բարի զնրբութեն ծածուկ խորհրդոյս՝ դրդութեն խառնեալ ընդ աղէրս՝ ասել ընդ դաւթի, ընկալայ ա՟ծ զողորմութեն քո, և զծածուկս գաղտնեացդ անտեսից՝ իմաստութե՟ քով յայտնի արարեր :

Ժ. Եւ արդ՝ մեծութեն քեզ՝ ամենակալ առատաձեռն աննուազելի՝ ամենափոյթ առ 'ի գթութիւն՝ մշտայօժար 'ի բժշկութեն, զի միացուցեր խառնեցեր ընդ մերձաւոր դիւրագիւտ ընտանի նիւթոյս՝ ըղհրաշս անճառս քումդ սքանչելեաց ահաւորութեն : Քանզի զոր երկին ամ՟ բարձանց՝ երկիրս լայնութեամբ՝ և անդնդոց ներքնոց խորութե՟՝ ծովուց բազմութե՟՝ ոչ զօրէ տանել, այլ իբր զդոյն 'ի մեծէ բերի, 'ի փոքր գոյս տեսականեցեր զօրութե՛՝ սահմանեալ ճշմարտապէս անհրապուրելի . զի մի՛ նորոգ իմն երևելով յայլ էութե՛՝ առ այս հարևանցի երևականութիւն ինչ վարկանեցի՝ վիրաւորել . քան թէ բժշկել անընտրաբար զկարծիս մտաց ։ Քանզի ոչ մարմին՝ քեզ հաւատապէս՝ օրհնաբանեա՛լ որդի այ , խոկութե և ո՛չ օրինակ՝ ՚ի յարդեանցն ցորենոյ արարչապէս մեզ հանդերձեցեր , և կայլակ կողից՝ զարիւն խաղողոյ , և արգանդ կենաց հոգևոր ծննդեանն՝ զաստատութե ջուրց յոլովութե , նոյնպէս հոգի անմահից փչման՝ առեալ և ՚ի սոյն արդիւնարեցեր երկունք կենաց , որոյ կերպարան՝ յառաջ եկեղոյն , և ոչ հեթանոսութե՛ է փոխարկութե . որպէս ոչ տեսանագրութե խաչական փայտի ինչ երկրպագութե՝ նուաստացս յերկրի խաւարի՝ ըստ նմանութե քո տ՛ր՝ ծառայեցեր ։ Քանզի յայս կերպարան շնորհի՝ զանապականս լըրութե անհասից յայտնեալ աշխարհի լուսաւորեցեր , զի մի՛ անանկն կարօտացի և մի՛ ընչեղն բարձրամտեսցէ , ըստ օդոյ հաւասար բաշխման , և լուսոյ արեգական տարածման , և ջրական վտակաց զեղման . զի հաւասարապէս բաշխիւք երկրածնաց մանանայքն զուգամանութեամբ՝ փոքունցն առաւել , քան մեծամեծացն ,

ժա. Ընդ այս նիւթոյ տեսաւորութե խորին խորհրդոյ և ՚ի բնուստ անուստ հրաշապէս ունի զթարգմանութիւն . ոչ զի ոչ երկմիտ ինչ շուշափութե անհաստատապէս զանեղի փոխէ , և ոչ նեղա-

զա

ղաքար զբնակութ՟ն ինքեան լեալնէ · քանզի ոչ վերջնականօք աձատուէք հերքել , և ոչ յընդդիմակաց ումեքէ ողողեալ արտաքս եղանէ : Վ՟ն զի որպէս պատահումն գունոյ յեռութ՟ն մարմնոյ՝ անփոփոխ իմն և անհրաժեշտ , որ գոլումն գոյացուցանէ՝ և ոչ գոլումն ապականէ , այսպիսաւ իմն յարմարութ՟ե՝ իւղոյս զօրութ՟ն անդստին 'ի յիւրոց անտի կերպարան զառեալն ունոյն՝ միաւորական զուգութ՟ե ընդ մեզ իսկ կցորդեցեր՝ տ՟ր յ՟ն ք՟ն , ընդ իրին գոյն՝ և զօրինակն ընծայելով · քանզի զանիմանալին տեսութ՟ե աչաց և մտաց ըղձից՝ 'ի դէմս բերեալ կերպարութեցեր · 'ի պտղոց երկրի ծնեալ մզելով զարմանալեօք հրաշագործութեամբ մատակարարել մեզ պատրաստեցեր : Մանաւանդ զի ոչ յոլովից խառնից 'ի մի եկելոց խմբակցութեանէ զանազան ծաղկանց , ըստ հնոյն և առանձինն բազմաբուրեան այլայլութ՟ե , զայս իւղ օծութ՟ե հրամանատարեցեր , այլ երբ զօրինակ փոխեալ զայն առ այս՝ զունիքն խառնեցար 'ի սոյն մաքրութ՟ն վերնալոյս ձիթոյ : Որ թէպէտ անձառ են համեղութիւք քումդ անուշութ՟ե , և ընդ օրինակաց իրիք ոչ համեմատի , այլ ծաղիկ դաշտի՝ և շուշան հովտաց՝ և նարդոս ընտիր՝ և եղեգնախունկ խառնեալ հալուէիւ՝ յարմարութ՟ե հոտոյ քուքմոյ՝ փրթթեալ ոսկեդոյ և ազնիւ գինւոյ , ոչ սակ՝ քան թէ իւղոյ միութ՟ե պատշաճապէս օրինակեցար · փառաւորեալ անուանդ անքննին , որ զա՟մ ընուս , և յիրի իմէք ամենեւին ոչ կարօտանաս : Ուստի ոչ չափթելովք 'ի հակառակաց բռնադատութեանց՝ բաժանեալ կամաց՝ մեկին առաւելի , այլ 'ի սիրոյ հաւանութենէ աստուածապէս 'ի մէնջ պարապիս , մինչ մեր ըստ մեզ՝ առ ամենայն վայելչական նմանութիւն օրինակեցեալ . առ որս ըղձս բարի՝ և հուր ջեռուցիչ , տապ սիրոյ առանց մասին ինչ շնչման անգթական սառնացրութեան՝ այս զանդոճած նիւթոյ՝ կաթոճածոյ ձիւթոյ՝ մաքուր մնաց տեւեալ իմանի , որով յերաւի սովաւ 'ի յած է միանալի ։ Ընդ սողմնի օծելոյ որդեգրեցելոյ քոյ՝ երդեմ բերանով հարսինն՝ երկնաւոր փեսայիդ բարեբան գոհաբանութեան , համբուրեալ 'ի յիղձս մնաց՝ զհոտ իւղոց քոց քան զամենայն խունկս . և իբր զբանս կենաց յաւիտենականաց ունողի , ըստ հոգելից բանի իմաստնոյն՝ և աստուածաբան աւետարանչին , զհետ քո 'ի հոտ իւղոց քոց ընթացուք . ըռճացեալ զերեսս ջուրբք կենաց , որ 'ի վեր է քան զերկին օդոյս այսորիկ , և ծծեալ զգլուխս անախտականս իւղովդ երկնայնով յանդիման եղէց քեզ ուրախութեամբ , զուարթապէս՝ և ոչ տըխրաբար ։

ժբ . Այս իւղ խնկելի՝ պաշտելի և երանելի , ոչ սոսկ օծումն ուղղոյս մենեկի , և կամ հերաց վարսից գագաթան նպաստ ինչ մատուցանի , եթէ ոչ տէրունականն կենսատու խաչիւդ տեառնագրեցի ։ Այն իւղ զարմանահրաշ օրհնութեան ըռայ՝ զհրեայն և զխուժն՝ զհնդիկն և զբարբարոսն՝ զսկիւթացին և զելլենացին՝ ըղգումն դժնէաբար՝ և զարհաւրատեսակ

շանս

ջուրն ՚ի գլուխն սոսկալլիթխար , զտէրն ազատ՝ և զստրուկն ծառայածին՝ քրիստոնեան արարեալ՝ անուամբ քո կնքէ , և հոգւոյդ միոյ ընծայէ , և հօրդ երկնաւորի՝ հարազատ որդի հաստատէ ։ Բազմօրինակ են սովաւ արուեստից ուսմունք յարմարեցեալք , նախ նիւթոյն՝ ապա գորութեն ։ Քանզի երբ անօթ փայտեղէն մինչև օծեալ իցէ՝ դիւրաբար հերձի , և անօգուտ եղեալ անպատուի , նոյնպէս և մարդ՝ ոչ իւղեալ սովաւ՝ հեշտախորտակի , և մեկուսի եղեալ առ ՚ի քէն՝ ոչ լուսաւորի ։ Մատն սա քո՝ յ͞ս , որով զհրաշալիսն զարմանագրես · քանզի երբ անդծեալ կարմրութ͞բ կարծր պահպանակաւ՝ ամենապատրաստն շրջարկութեամբ պաշտպանեալ՝ ծածկէ յայլազգունակ խորթնի եկամտից · մինչ զի այսու մաքրութ͞բ թաթաւեալն ՚ի սմա՝ ոչ ներկի արեամբ , և ոչ տխրատեսակ երփնիւ այլայլի ։ Նա զի և թափանցանց իմն խառնութ͞բ հոգեղէս՝ ընդ թանձրութ͞ն մերոյս գոյութ͞ն մտեալ անցանէ · զի թէ անէծք սաղմոսողին՝ ձիթոյ առակաւ՝ ընդ ոսկերս չարին համայնիւ բաշխի , որչափ ևս հոգիդ սոյն ձարպով լուսոյ՝ զաներևոյթ ներքնոյն ուսակս կենդագործեալ ողջացուցանէ · ազդումն առեալ ՚ի խորոց անտի շնչմանն հաղագին՝ մինչև ՚ի սպառուած ծայրիցն եղերաց՝ զգնաւն ընկղմէ զվերատակ մարմնոյ մահուն արկածից · քանզի կենդանականն զօրութ͞ն քո միջա ահաւոր՝ տ͞ր յ͞ս ք͞ս՝ ՚ի սմին խառնեցեալ՝ ընդ սոյն խակ բնակէ ։

ԺԷ. Այս օծումն բարեաւսիլ՝ և առ բռնամարտիկ մերկամրցանակ ըմբիշս՝ երբ զաւրաւոր հնարից կերպարան ճգնաւորական՝ անշիջանելի ձեռաց ներհակէին՝ օրինօք պաշտի, դիւաց և ախտից հզօր ահարկու: Քանզի յաղթապաճոյճ պճնութեն բանին եղեկելելի առ իմանալին փարաւոն, հենդնաւոր առաւելադրութե՝ ողբականօք շարայարմարեալ, յորժամ եղեր՝ առէ, և հանդերձեցար ընդ օծելոյ քերովբէին, ուր արձանքն հրեղէնք հաստատեալ կառուցան: Օրհնաբանեալ ահաւորութեն ամենավայր ձեռնկալութեն, որ միշտ անձնիւ ես բանից՝ և գերազանցեալ քննութեանց. որ աւետարանաւն կենաց խնկէս յարակայ՝ երբ նորածին օծեալ 'ի քաղաքի դաւթի. և 'ի քահանայապետին հարցմանէ, դու ես օծեալն որդի օրհնելոյն. և յերանաւորն դաւանութէ պետրոսի՝ օծեալ միայն որդի այ կենդանւոյ. և յառապահաւատ քննողացն, եթէ դու ես օծեալն՝ ասեն, ասա մեզ համարձակ. և 'ի կանոնականացն քոց՝ հաւատամք յօծեալդ ուսուցիչ և տր մեր. և հերովդէս յառաջ քան զայն՝ զօծեալդ անուն յայտնապէս հարցեալ. և զիմրդգրեն՝ դու իսկ ասացեր, զօծեալն այ ըղձերն դաւթի՝ զանսկիզբն որդի՝ ժամանակաւ որդի: Քանզի այսպէս ընկալաք վայելչաբար զայս թարգմանեցեալ, որ 'ի մեզ բերի ծայրն կատարման խորհրդական կոչմանն՝ վիճակ քրիստոնէից նախապատուութե:

ԺԸ. Այնքան ունի աշհաւորութեն միանգագամայն և սրբութի՝ իւղաւորական խնկաւորութի՝ սոսկալի անուանս օծութե, մինչ զի՝ որպէս ոչ է համարձակել ուրուք յերկրայնոցս ա՟ծ անուանել՝ այլ ա՟ծային, նոյնպէս ոչ բերէ մարմին՝ զքրիստոս անուն անձին համարել, այլ զքրիստոնէայն · անտանելի նախնոյն մեծութե մկրտչին՝ ջուրք զհոգին հրաւիրողին, քանզի չեմ ես ք՟ս՝ օծեալն, այլ առաքեալ առաջի ն՟ր : Սովաւ շրջեին՝ ո՟պ բանին ազդէ աւետարանչին մարկոսի, առաքելականացն ընծայութեանք, իբր ազդակից հարազատ ձեռինդ ա՟յ՝ այսու փարեցեալք · քանզի իւղով օծանէին՝ և առանց մարդկային հնարից՝ անուամբ քո բժշկէին : Վ՟ զի ո՟պ խաւար 'ի լուսոյ՝ և ցաւ յառողջութէ, գիշեր 'ի տունջենէ՝ և մահ 'ի կենաց, այսպէս և 'ի սոյն իրէ տիրապարգևէ՝ ա՟մ չարին երևոյթք մերժին խափանին և ընաւէին ամփոփին : Քանզի ո՟պ ձանձք զազերք՝ և փոքր զեռունք սարդից և ունկնամուխ՝ իբր 'ի գեղոց մահու՝ յայս նիւթոյ սպառեալ պակասին, սոյնպէս լրութ՟ շնորհի օրհնութե սոյն իւղ զօրացեալ՝ և զայսս վանէ, և զմարդահանս չարեաց ջրէ, և զխծու մահու պատառէ :

Ոչ է աւազան կատարեալ՝ առանց օծման օժանդակութե : Եթէ աւազակացն մահու խոցման զմարդն առաջին, այս դեղ փրկութե մատուցեալ տուաւ · եթէ անձարակ վիրացն յակոբայ և իսրայէլի · սոյն իր պատուական յիշատակեցաւ · այս իւղոյ փափաքեալ դաւիթ՝ իբր ձիթենի պտղալից 'ի տանն ա՟յ՝ յուսով յարակայի ·

ղեալ զԹլփատութիւն անդստին՝ զմկրտութեան շնորհ գուշակէ ։ Իսկ զի՞ է ինձ զպայմանն ճառել, և համայնին կարծել հասանել, որև ոչ վերինքն զօրեն ձեռնարկութեամբ ինչ բանի՝ զայն խորհուրդ ՚ի մասնաւորէ ինչ ճառելով նշանակել, Թողում առել՝ Թէ յիսկութէ ։

ԺԵ. Փառք քեզ միշտ և յաւէտ անմահ Թագաւոր՝ ՚ի յայժմու երգեցեալ օրհնաբանութեանս, զոր արարեր և կատարեցեր առ իս՝ բարեխնամ գԹած և երկայնամիտ, հարուստ և առատ ամենայաղԹող ․ անգրաւին ՚ի հարցն գծագրելով զօրինակն՝ մինչև ՚ի լրումն ածեր զիսկութին ճշմարտապէս ։ Դու լոյս իսկ բնութեամբ և արեգակն մշտապայծառ՝ և զաշակերտացն զաս՝ քոյս անուանեցեր, որով զարարածս ամ̃ երկրի՝ ճառագայԹիւք երջանիկ շնորհի նոցին լցուցեր ։ Ընկալար զիւղն անուշութեան յումեմնէ՝ ՚ի յոտս, յօրինակ ընդունելութե մաղԹանաց առ քեզ ․ և ՚ի միւսմէ պոռնկէ՝ ՚ի գլուխ, նշանակ սիրոյ գԹութեանդ առ մեզ ․ մշտափափաք բաղձանօք անսահմանելիդ ՚ի սոյն հոտոտեալ, մինչ զի ուխտիւ անփոխադրելեաւ՝ օրէնս յարակայս օրհնաբանելիս՝ քոյին հրամանս պատուէրս կենաց՝ ընդ համօրէն աշխարհ քարոզել զանկասկածեան իւղոյն յարգաւորութին, զարմանս հրաշից լսողացն՝ առ ապառնեացն յուսագրութին ։ Դուք օծութին ունիք զմէյն՝ ասաց երջանիկն առաքելութեանց, մեկնեալ զխորհուրդն որ ՚ի մեզ զեղեալ՝ յաւելութէ կենդանարարին անպակաս

բո~

բովանդակութեն ։ Ուստի յաւէտ իմն յարմարաւոր և հանգունականօրիւ՝ առ ՚ի մասնաւորն նմանութեան լուսոյդ և հոգւոյդ այ՝ այս կաթուճած օրհնութեն ՚ի վերնոյդ բարեբաստութենէդ՝ անսպառաբար սրսկեցեալ ՚ի մեզ , և առն լոյս , իբր զնախաթիւն գոլ ստեղծուածոց՝ և արարչութենդ պատկերակից , որով զխաւար մթութեն մեղաց հալածես ․ իսկ հուր , զի յամ տարր արարածոց հաւասարապէս ունի զուգութիւն ըստ էականին կշիռ բաշխութեան , ծածուկ և յայտնի , լուեալ և ծանուցեալ ․ և եթէ ոչ ընդհարցի ՚ի հակառակէն , ոչ յինքնաստատ յօժարամտութեն բաղձայ բորբոքիլ ։ Դարձեալ և օծումն , զի արքայաբար որդեգրեալ՝ ընդ քեզ ՚ի ժառանգութիւն հօրդ մատուցես ․ ողորմութեանդ ազգակցաւ նկարեալ ՚ի մեզ՝ անեղծանելի ՚ի հանդերձեալ փառսն փայլեսցուք ․ դարձեալ և հոգի , զի մաքրեալ զարկածս խաբէութեան՝ որ ՚ի բանսարկուէն ներգործութէ , նորոգ փոփոխմամբ հոգւով և ճշմարտութեամբ հօրդ երկնաւորի երկրպագեսցուք , բնակեալ ընդ քեզ յուսոյն հաւատովք՝ ամենապարգև ։

ԺԷ ․ Ահա արդարև յաւէտ խնկաւէտ եղև այս լուսապատար խնկալիր՝ մերնականիդ սիրոյ տեսութեն ։ Ո՞ որոյ է այօղոս իսկ պատշաճ վարկաւ ՚ի ճառ գոհաբանութեանն՝ առելով յայտնի , որ օծ զմեզ ձեռք հանդերձ ՚ի քն յս՝ ած է , որ և կնքեաց զմեզ՝ և ետ զառհաւատչեայ հոգւոյն ՚ի սիրտս մեր ․ և դարձեալ , մի ասէ , տրտմեցուցանէք զհոգին ս՟բ ա՟յ , որով կնքեցարուք յաւուրն փրկութեան : Պատկառելի և անվանելի օծութեա յորջորջութ՟ն իբր 'ի նորումն՝ յաւէտ քան 'ի հնումն . քանզի բանին դաւթեան սաղմոսին՝ զաւիրական տնօրինականացդ ընկղզնաւոր կրկցդ խորհուրդ՝ Ճշմարտաբար վերաստահմանէ , ժողովեցան կուսանցան իշխանք ժողովրդոց՝ ը՟ն տ՟ն և վասն օծելոյ ն՟ր : Մարգարէութի՟ն մեծ տպաւորեալ զանարբեկելի արեանդ պարտին՝ հրէախումբ չար մոլեգնութե՟ն՝ որ 'ի տ՟րդ յանդգնութիւն , ո՛վ է որ ձգեցէ զձեռն իւր յօծեալն տ՟ն՝ և քաւեսցի . քանզի թէ և յազգայնոյն սպանու սաւուղ , այլ ոչ խապառ մերժեցան յամօթ և 'ի նախատինս ազգաց օտարաց , մինչև արեանդ տ՟յ հաղորդեալ գտան : Գրաւական մեծ յիշատակի ապագայից ժառանգութե՟ն՝ աղօթանուէր աղերսարկութե՟ն ասել սաղմոսին , վ՟ն դաւթի սիրելոյ քոյ՝ մի դարձուցաներ զերեսս քո յօծելոյ քումմէ . և դարձեալ , Նայեաց և տես յերեսս օծելոյ քոյ , և արա ողորմութիւն ընդ օծելոյ քոյ :

ժէ . Ձեռինդ քո՝ ք՟ս , երկրպագեալ պարգևատրութե՟ն այս հիւթ բուսակիր . քանզի ոչ այլ մեծ բարձրութե՟ն յարքայութե՟ն Ճոխութենէ՝ ասէ մարգարէն 'ի գլխոց քո տ՟ր , քան թէ՝ գտի զդաւիթ ծառայ իմ , և իւղով սրբով իմով օծի զնա : Ուստի կերթ իմն յիշատակաւ՝ ըղձոյդ համբուրեալ բուրոյ օծութիւն՝ տ՟ր մ՟ր ք՟ս , ծանիցուք զքեզ անփոփոխ մշտն-

ջէ.

քննաւորութեան, թէ դու ես տէր՝ և յաւէտ միայն Թագաւոր Թագաւորութեանց. և Ճշմարիտ օծեալ խաղէլոց, փառաբանեալ երկրպագութեամբ, երէկ և այսօր: Քանզի զոր օրինակ պատրոյկ թացեալ 'ի ձարպում՝ ոչ երևեցուցանէ ինչ նշոյլ՝ մինչև հուրբ լուցեալ վառեսցի, այնպէս և այս օծութիւն լուսոյ առ 'ի մեզ հեղեալ՝ 'ի հանդերձեալն ջահաւորի: Այս է կերպարանին մեկնաւոր բացերևութիւն, 'ի նախնեացն և այսր բերեալ բարենշանն իմն յարմարութեամբ՝ հրաշապայծառ երանգաւ գունեալ:

ԺԷ. Արդ՝ այսոցիկ պատճառ վերագոյն մասանց կեցուցչաց ծածկանաց՝ արարչութեանդ հարազատաց, առանց որոյ ոչ է գրել քրիստոնեան, և ոչ նազովրեցի անուանել, և ոչ յիշատակել յորդիս յուդայի. և կամ խրախոյս բառնալ յանուն Աստուծոյ Յակոբայ: Այս հիւթականութիւն օրհնութեան ձիթոյս, յորում սուրբ երրորդութիւնդ խառնեցեալ միաւորի, ճառագայթ շնորհաց. շուք մերոց դիմաց. նկարագրութեան երեսաց. բարեձևութեան պատահմանց. լուսաւորութեան աչաց. անագրութեան բերանց. վայելչութեան այտից. զարդ կերպարանաց. պահպանարան շրթանց. հանդերձիչ կրօնից. յարմարիչ վարուց. շաղկապ հաւաքմանց. զօրութիւն անձանց. ուժգնութեան դիմեցմանց. խափանիչ յութից. բակիչ հմայեկաց. նահանջիչ ձեռնածուաց. խայտառակիչ կախարդաց. գտիչ աղանդից. բռնախոյեան դիւաց. ճաքատիչ ցաւոց. կատարիչ կնքեցելոց.

ռնչանք երախայից . անզինեն արտաքնոց . հիացումն հեթանոսաց . նախանձարկու անհաւատից . մերկացուցիչ գաղտնեաց . յարգանք յետնոց . փառք ստրկաց . պճնումն կանանց . աճեցումն տղայոց . հրճուանք ծերոց . ձեռնադրիչ նուիրելոց . զգաստութ՟ն մաքրոց . պսակ թագաւորաց . ճոխութիւն աղքատաց . յառաջադրութ՟ն կայսերաց : Քանզի զոր օրինակ ամեն ինչ կնքեալ՝ նշանակիչ իմն է ներքնայնոցն մեծագնութե՟ , նոյնպէս բարձրութ՟ն շնորհին 'ի մեզ տուեալ ծածկեցեալ յանուն քո՝ ա՛ծ տ՟ր յ՟ս ք՟ս , վայելչական իմն սեռակաւ ծանուցեալ նշանակի իսկ անունն իսկոյն անդստին 'ի նոյն յորջորջեալ կոչմամբ , ըստ հոգելից արանց իմաստնոց՝ որ յեգիպտացւոց անուի սկսեալ , 'ի դէմս ածելով զիւրեն կերպարան՝ ահաւոր խորհրդոյ պատկեր :

Սոյն որճառոյս բաղդոյն մեռոնի :

ԺԹ. Քանզի մեռոնս այս օրհնաբանեալ , զոր մարգարէն կանխաւ քոյս ասաց՝ գրեթէ զայն աղերսեալ խնդրէր , ըստ քերթութեանն բանի , որ ըստ խորութե՟ն հոմերոսի՝ թարգմանեալ իմանի , Լինձ մայր . այսինքն է՝ առ 'ի յինքն ձգող զմերս բնութ՟ն զօրապէս , և կայուն հաստատեալ չքնաղ փոփոխմամբ զջուրց բուծականութ՟ն՝ առ աւազանին լուսաւորութ՟ն . և երբև զգեր՝ մածուցիչ կաթին՝ 'ի նոյն ինքն յեղանակել զգնդեալս իմ՟ վայբաղութ՟ն , և զաղբերց հեղեղեալ մշտա-

հո

հաստութիւն ։ Իսկ մասնաւորում՝ որ և այս միւռոն , ըստ այլում բառի ցուցանի ։ այսինքն է՝ մթին , որ և խաւարչուտ գոլ և ծածկեցեալ՝ կամ անտեսանական ։ որ և սոյն կոչումն զիմաստութեան՝ չէ՛ օտարացեղ , քանզի արդարև յիրէ անտի անունն նշանակի ։ վ̃ն զի անքննելի է այս խորութին յաւէտ՝ քան զմիմ սրբութի մեզ ։ Զի ոչ եթէ Ջրոյ օրինակաւ զաղտ ինչ ըմբռնայ , և կամ հայցէ բնութե̃ զաւիրան հաստատէ , այլ նորոգ իմն յարմարութե̃ 'ի մասունս արգողականացն անօրինակէս ծնադրի ։ սակայն անհասութե̃ն վերնականաւ՝ և զանուանն ունի անքննելին ։ Քանզի ոչ ա̃ծ իսկ և իսկ 'ի լոյս անմատոյց ասի , իսկ անսահման փառաւորութե̃ն՝ յեղանակաւ իմն անբաւութ̃ն՝ 'ի խաւար անքննելին ծածկեալ իմանի , փակեալ արտաքուստ 'ի ձեռնարկութե̃ց մերոց իմաստից , նոյնպէս և այս ծորումն լուսոյ՝ 'ի լեզուաց ոմանց Ճարտարաց 'ի Ճառս Ճշմութեց՝ դրականապէս անուանադրութե̃՝ մառայլ առ ձայնի , վ̃ն ոչ զօրելոյ երկրածին բնութե̃ զինքն գիտելոյ ։ Իսկ զիւրաքանչիւրս ծածկականացն՝ անդստին յինքեան հարստաբար տիրապէս ունի ։ քանզի 'ի կոչումն անուանն բարձրելոյն նմանակերպեալ՝ կրկին մեծանայ իւրս այս նուիրեալ ամենաբուրեան ազնիւ կնդրուկաւ ։ վ̃ն զի ա̃ծ մեր՝ հուր ծախիչ է , ըստ մովսէսի ։ և դարձեալ՝ լոյս է , ըստ յովհաննու ։ ուստի և ասայի Ճշմարտապէս զայն ակնարկէ , եղիցի՝ ասէ ։ լոյսն

խորայնքլի 'ի հուր ։

Դար֊

Ի · Դարձեալ՝ այլ իմն կերպացուցանելով զբանս՝ առ 'ի նոյն պատկեր յայտնութիւն իւրի · մի զի ոչ մոռանամ զիմն նողկութիւն որ 'ի գթութենէ մեծիդ քաղցրացաւ՝ վերստին գովեստիւ օրհնել · քանզի՝ մեռայ , որ է դառնութիւն , տեսիլքն՝ նշանակ իմն յարմարական չարչարաւոր կրից տաժանմանց , որ և մեռոն ստուգաբանեալ մեկնապէս ըստ մեզ՝ մեռելութիւն ապականութեան : Քանզի այսու օծմամբ հոգևորականաւ՝ խզեալ կամ հատեալ 'ի անտառախասէր մահակերպարան ապականագազրական հեշտութեանց հակառակողին , որ օդախառնաւ մեղկութեամբ զքնարս ձայնաւորական՝ և կամ զարկուած վերածածկութեան միջնորհեստ ուժգնաբարբառախորխոռահնչական կազմուածոյ թմբկիս գործականութեան՝ Ջրացիր իմն գինջութեամբ՝ անվայելուչ թուլադաշնակեալ՝ 'ի սատրկերպարանս քարշէ զօրինակ մերս գոյութեան , կապեալք յուսով վերստին դարձեալ ընդ անձնառ խորհրդոյ խաչի քո՝ ք՛ս , մեկրեալք 'ի մահ կենդանւոյդ՝ անվախճան կենացդ սովաւ հաղորդիմք , 'ի քեզ իսկ ա՛ծ համայնիւ խրախուսեալ՝ խաղաղաւ ամենեւին անհատուածելի :

ԻԱ · Այս իսկ՝ զգրոշեալն քառակուսեան յանուն քո յ՛ս՝ նշանի բարձրելոյդ հաւատար հաստէ · շնորհ ընձեռեալ զուգափառ և նմանատիպ արեան կեցուցչիդ՝ նոյն անվանելի փառօք պատկեալ մեծացուցանէ : Փայտ անուանի կողոյ օրհնութեան , ըստ մարգարէին կանխաձայնութեան , զի հաստատեաց կազմեցեալ բուսոյ ան-

տասաց զօրավէս ուղղեալ՝ 'ի խակութ̃ն չարին արկածից · և օտար կարծեաց՝ 'ի ստեղծօղդ վերաբերեալ ։ առ նոյն նիւթ կենաց՝ հաստուն ներգործէ ։ Զի և որ 'ի մեզ մնիցն պատուհանաց մշտաբացիկ թափանցանցութիւք՝ յանուն մեծութեան ահաւորին զօրութ̃ն՝ 'ի խոհական լինի համեստութ̃ն քև ծ̃նագրեցեալ առ 'ի յըղձակերտ օծեալն հոգւոյդ՝ անազդելի պատրանաց չարին՝ խաւարահողմ խորդախողին այսու լուսով զալեալ անփոփոխք 'ի նուէագ գոհութ̃ն երեկորեան պաշտամանն՝ ընդ երկնայնոցն զամբարաց · առ օրինակ վառման շնորհիդ՝ որ 'ի մեզ , 'ի նոյն յիշատակ փրկութ̃ն բարեացն՝ առվաւ անկեցեալ ծաղի , և ծաղկաւէտ եղեալ պտղածնի · 'ի սպաս ընթրեացն պատրաստութ̃ն յետնում գիշերի՝ 'ի մեծիդ գալստեան , ահա զայս լոյս ճրագէ
համարեալ 'ի կեր արկանեմք ։

ԻԷ · Դարձեալ՝ ըստ գծագրացն գումարութ̃ն քսանեչորիցն շարագրութեան որ յալփափեսաց անուն վերաթուէ մինչև 'ի քսաներորդ երկրորդն կարգի , յորում զայս խորհուրդ խորութեան անտուսաս թարգմանեալ՝ ճաշակ հեշտալի որոց հաղորդելի՝ ջամբել պատրաստեմք անձնակազմ յարմարութ̃բ · քանզի յութներորդէ անուն գրոյ՝ 'ի չորեքհարիւրն փոխաբերեալ՝ ստուգաբանօրէն քննութ̃բ ընդ ձիթոյն անուան՝ նիւթ Ճշմարտագրի · որ է կերպարան արդեան խմորոյ՝ յինքն բերողի զաննդուծածն զօրեղապէս · որ ո՛չ սակաւ 'ի յոլովէն պարագայի , քան թէ

'ի

՚ի նոյն իրն դարձուցեալ, ըստ աւետարանական առակին, զոր առ ինքն վերաբերեալ աճեցուն առնէ։

ԻԴ․ Սոյն իւղ հեզութեան՝ միշտ համբարձման և խոնարհութեան օրինակ և նմանութեան, առ որն կակուղ պատուաս մատուցեալ ջամբի, հարթականի և բարեյարմար բանի կերպարան․ իսկ համայնիցս լուծականաց՝ հոսանուտ և սորածորելի նիւթեաց՝ գերափառ վերաշրջական հրաշափառ խորհրդոյ պատկեր․ քանզի և յաման ինչ մորթոյ արկեալ՝ ոչ ըստ գինւոյ ձեւոյ և կամ ջրոյ թացութեան՝ մեղկէ, այլ ՚ի սահման պատշաճին պահէ։ Այսպէս ընկալեալ զքոյոցդ բարեաց անհատապար առատութեան՝ որդի այ կենդանւոյ, զըղբանոճէր այս օծելութեան ՚ի ճակատ դիմացս արեամբ քո գրեալք․ և ՚ի բնութիւն շնչոյս՝ հոգւովդ քո տպաւորեալք, հաւաստացեալ խորհրդով մտացս, եթէ յաւէտ յայտնեսցի նորոգ փայլեցեալ բազմաճաճանչ ծայրարձակութեամբ ՚ի տարածութիւն յոգնատեսիլ զարմանահրաշ ընդարձակութեան՝ պտուղ իւղոյ ընծայեալ զլոյս՝ ՚ի փառս ապառնեացն հանդերձելոցն։ Այս ձայրից հոգևոր երջանիկ և վերնանշոյլ՝ ՚ի դէմս երեսաց իմ պատկերի՝ քումդ նշանաւ ջահաւորեսցի։

ԻԵ․ Եւ քանզի՝ իբր անհաս ոչ ըմբռնական այս մեծ զօրութեան արագ սլացմամբ ՚ի թեւս թեթեւս մտաց պայմանի, անդրքան զկարծիս ուշոյ իմաստից՝ անհուն հետեւման անհետ փախստեան՝ լայն իմն միջոցաւ խաղաւ որոշեալ, փակեցաւ յինէն,

նէն , ո՛չ օրինակեցաւ կցորդաւ , ո՛չ նմանեցաւ զուգամանութ՟բ · ո՛չ սահմանեցաւ ձեւակերպութ՟բ · ո՛չ կշռեցաւ ընկերին չափով , այլ ահա ընդ ածեան խաչեղնշանի՝ հաւասարութ՟բ արեան կեցուցչիդ՝ հոգիապէս գերազանցեցաւ : Եւ արդ՝ օրհնեա՛ զմեզ Տ՛՟ր սովաւ եւ ՚ի սոյն · եւս եւ անունդ քո ահաւոր , լուսաւոր , երկնաւոր եւ զարմանաւոր , ՚ի գովեստ փառաց անճառելից մաքրակրօնից՝ բուրվառաւ խնկեալ , սո՛ւրբ՝ ս՟բ , անքննելին , անպատում , բարձրեալ , ողորմած , վերերգեալ՝ Ճշմարիտ , բարերար եւ ս՟բ , որում սովաւ փրկութ՟ն · տո՛ւր եւ քաւութ՟ն · պարգեւեա՛ բժշկութ՟ն · հանդերձաւորեա՛ շնորհ · առատաձեռնեա՛ երանութ՟ն · Զօծումն այս ձիթոյ՝ երկնանձրեւ լուսոյ՝ անարատ գըտայց · յիւղեալս այս թեզան բանաւորական՝ մի՛ մտցէ եւ մի՛ գրաւեսցէ տխրականութ՟ն աղտոց մեղանաց՝ շաղախել երբեք զոգւոյս կերպարան : Եղիցի սոյն ինքն որոց մատչելին օծանել սովաւ՝ հարսնապաճոյճ պանծանօք պճնել գեղոյօրէն ս՟բ վայելչութ՟բ՝ երջանկապէս յոգի զարդարեալ : Եղիցի հուրս այս լուսափառ եւ ա՟ծածիր՝ մերձեցելոցն ՚ի սոյն ընտրութ՟ն՝ մուխս կրկնեաց եւ բարեփափաք ջերմութ՟ն ա՛յլ յօրինուածոյ , որով ամէ՛ ամենապատրաստ պնդութ՟բ՝ ՚ի կարծրականումդ անսասան վիմիդ յարակայեցեալ միշտ արձանացոյց՝ ՚ի քեզ հաստատեալ աներկմտելի : Լիցի նշանակ վերնակեցանակ այսր պարգեւի սովաւ վառելոցն , ո՛չ ողողել ջուրց · ո՛չ այրել հուրց · ո՛չ ցրտանալ 'ի սատանութենէ. ոչ մեռանակար հոգւով շրջանիլ. ոչ աղտեղիլ յուրուճական ինչ պղծութենէ. ոչ զղջանալոյն՝ չարին մատնել, և ոչ 'ի սորին ելիցն՝ զմթերս գանձուն կենաց՝ յիմարաբար արտաքս հանել. ոչ անպատսպար մնալ 'ի թեւոց քոց օգնականութենէ, և ոչ զրկեցեալն 'ի մեծ օծութեն անմաքրապէս 'ի բաց մերկանալ: Այլ եղիցուք քեւ 'ի սոյն հրացեալ. սուրբք պարարեալ. սովաւ լուսաւորեալ. այսու արդարացեալ ազատացեալ պսակեալ և թագաւորեալ: Որ քեզ միայնոյ միայն օծելոյ՝ յամենեցունց օրհնութիւնք երգոց, ալէլուք լեզուաց, հնչմունք ձայնից, յաղթանակութիւնք գովեստից, բարեբաստութիւնք շրթանց, սրբաբանութիւնք սաղմոսաց, ընդ Հօր և Հոգւոյդ սրբոյ՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Այս էր յեղանակութիւնն 'ի սրբութիւնն, և այս արձանագրութիւն 'ի սրբութեանց սրբութիւն:

* * *

Վերջին յաւելուած կրկին հեղինակութեան՝ նորին հնչողի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի: 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ:

ԲԱՆ. ՂԴ:

Ա. Տէր յաւիտենական. բարերար և ամենակալ. առեղծիչ լուսոյ, և յօրինիչ գիշերոյ. կեանք 'ի մահու, և լոյս 'ի խաւարի. յոյս ակնունողաց, և երկայնմտութիւն տարակուսելոց, որ ամենարուեստ խնամատութեամբ քո՝ դարձուցանես յայդ զօտոնէրս մահու, աննուաղ ծագումն և անմուտ արեգակն, քանզի ոչ զօրէ ծածկել զփառս տ̃րութե քո՝ խաւար գիշերոյ: Որում կրկնի ծունր երկըրպագութե ա̃մ եղելոց՝ երկնաւորաց և երկրաւորաց, և սանդարամետականաց. որ լսես զհեծութի կապելոց, և հայիս յաղօթս խոնարհաց, և ընդունիս զխնդրուածս ն̃ց. ա̃ծ իմ և Թագաւոր իմ. կեանք իմ և ապաւէն իմ. յոյս իմ և վըստահութի իմ. յս̃ ք̃ս ա̃ծդ ա̃մի. սուրբդ հանգուցեալ 'ի հոգիս ս̃րց, մխիթարութի վշտաց՝ և քաւարան մեղուցելոց, որ գիտես զա̃մ յառաջ քան զլինել ն̃ց. առաքեա զպահպանողական զօրութի աջոյ քո, և փրկեա զիս յերկիւղէ գիշերի և 'ի դիւէ չարէ: Որպէս զի զհեշտական սուկալն և ա̃ն քո անմոռանալ՝ միշտ համբուրեալ շրթամբք հոգւոյ՝ ըղձութե ձեզոյ. կեցցեն պահպանեալ ընդ այնոսիկ՝ որ կարդան զքեզ 'ի բոլոր սրտէ:

ը̃. Իւ 'ի գրոշմ խաչի քոյոյ նշանիդ, զոր ա̃ծային արեամբ քո ներկեալ նորոգեցեր, և 'ի նոյն շնորհ որդեգրութեան զմեզ մկրտեցեր, և 'ի փառս պատկերի քո նկարեալ յօրինեցեր այսու պարգևօք ա̃ծականօք, ամաչեսցէ սատանայ. քակտեսցին մեքենայքն. բարձցին որոգայթք. պարտեսցին մարտուցեալքն. պակասեսցին զէնքն սայրասուրք. մերժեսցի մէգն. փարատեսցի խաւարն. մեկնեսցի մառախուղն: Բազուկ քո հովանասցի, և աջ քո կնքեսցէ. վ̃ն զի գթած ես և ողորմած, և անուն քո կոչեցեալ է 'ի վերայ ծառայից քոց, Եւ քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

* * *

Վերջին յաւելուած գրքին հեծութեան՝ նորին հեղինակի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի:
'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ:

ԲԱՆ. ՂԵ:

Ա. Արեգակն արդար. ճառագայթ օրհնեալ. լուսոյ կերպարան. փափաք անճկութեան. բարձրեալ անքննելին. զօրեղ անպատում. բարւոյ բերկրութիւն. յուսոյ տեսութիւն. գովեալ երկնաւոր. Թագաւոր փառաց. ք՟ս արարիչ. խոստովանեալ կեանք: Եւ արդ՝ զթերութիւն մրմռանաց բաղձանախառն ձայնի եղկելոյս՝ ամենազօրդ բանիւդ լցեալ մատուցեալս յաղերս հաճութեան հօր քում բարձրելոյ: Որ վասն իմ 'ի փորձ եկիր անփորձելից, կերպարանեալ զիմ նմանութիւն ամենեւին կենաց օրհնութիւն, վերնոց և ներքնոց բարեխնամող տեսուչ համայնից: Զի թէ յանձն առեր մեռանել վասն իմ՝ ա՟ծ և տ՟րդ բոլորեցուն, որչափ հաճեսցիս առնել և այժմ վտանգաւորս կրից կարեկցել, ընդ իմ պարտաւորիս միշտ աղօթելով ազգակցաւ մարմնոյդ առելոյ 'ի մէնջ՝ առ համապատուի՛դ քո հայր:

Բ. Եւ մի՟ արեանդ պատուականի միշտ մատուցելոյ 'ի հաճութիւն կամաց առաքչիդ՝ բարձրելին վտանգք մեղուցեալ գա-

րաւ

տապարտելոյս · Թողցին պարտիքն · ապաքինեսցի ախտն · մոռասցին պատկառանքն · բարեգործեսցին դատակնիքն · սատակեսցին որդունքն · վերասցի լուծն · հանդարտեսցէ կրճումն ատամանցն · ըսպառեսցին ողբքն · հատցին արտասուքն · մերժեսցի սուգն · հալածեսցի խաւարն · վանեսցի հուրն սատակութե · հերքեսցին տանջանարանքն բազմօրինակք ։

ջ · Եկեսցեն գթութիւնք կամօքդ և պարգևօքդ կենաց ամենից · ծագեսցի լոյսդ · արագեսցէ փրկութիւնդ · հասցէ օգնութիւնդ · ժամանեսցէ այցելութիւնդ · կանխեսցէ ցօղդ ողորմութեան · յառաջեսցէ արբուսցէ զանդաստանս պաքեալ՝ անկեալ սակերացս Թշուառութե՛ 'ի վիհն մահու · ծաղկեցուսցէ պտղաբերեսցէ բաժակդ երկնաւոր արեան կենարարիդ՝ զերկիրս խնամեալ ածուքն լուսոյ , որ անծախապէս միշտ պատարագի յիշատակ կենաց փրկութեան հոգւոց ննջեցելոց ։ Զի ամենայնիւ մահացեալ հոգիս մարմնովս մեղաց՝ շնորհօք քո՝ գըթած , 'ի քեզ զօրացեալ քև նորոգեցայց , զատեալ 'ի մեղաց անմահ կենդանութեամբ 'ի յարութեն արդարոց , հօր քում օրհնեցեալ ։ Ընդ որում քեզ փառք , և հոգւոյդ սբյ բարեբանութի՛ վայելչական գոհութե՛ , այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից · ամէն ։

ՎԱԽՃԱՆ ։

Յիշատակարան Մատենիս Դրուագեան :

Ըստ հոլովման ընթացից ամանակա[illegible] յառաջ շարժութե՛ն , որ ըստ ըստա[illegible] տարին նշուլայեղն արփիաճաճանչ լուսա[illegible] կերն օրակշռան մշտափարառն անհապա[illegible] բար՝ ակման արեւ՝ առեղծականն արուեկել , որ համբարէ հոլովէ կուտէ ամաց յոլովութիւն 'ի չափս դարուց՝ ընչաապատ և կենդանանորոգ աստղեկան յաւիտենից , 'ի յաւարտումն կատարման ենեւբեակ յոբելինին , 'ի սկիզբն պատկերաց մոր տասներկին՝ Յաբելթական տոհմուտումարի . յետ երից ամաց անցելոց՝ որ զկնի գալստեան՝ 'ի կոյս և 'ի կոյս կողմանց հիւսիսայ դիմաց արեւելից՝ յաղթող և մեծ կայսերն հռոմոց բաշի , յորժամ ընդարձակ և մասկադութիւ կանոնս ընփիւ տարածէր՝ լիաասհման և անխարոց 'ի առոճարակարկատ կոթողս կարծր արձանաց՝ 'ի ձգումն ձեռին՝ և յանխորկելի ըարս պարանաց երկարադունից՝ անթարթափ 'ի նոյն վերասլացեալ 'ի յաջ և յահեակ՝ սեպհականել յաւէրուլ բաժինս մասանց վիճակաց՝ խմբից աշխարհաց 'ի ծոց իւր :

Արդ՝ 'ի յայնմ անդորրութե միջոցի յորում եղերեալ ընդոտնեցաւ թշնամիք եկեղեցւոյ , առացեալ հիմնեցի , կառուցի , կարգեցի , կուռեցի , արձանացուցի , դիզի , բարդեցի , կացուցի , ցուցի , հաս-

տա

տատանելով 'ի հրաշակերտութիւն միագոյ երի՝ զբազմատեղնեան դրոշմագս գրութե̃ այսմ սոփերի արգասաւորի , եւ Գրիգոր կրօնաւոր քահանայ , յետին բանահիւսաց • և կրտսեր վարժապետաց , գոր[illegible]կցութե̃ եղբօր իմոյ ընտրելոյ՝ Յով[illegible]ննէս կոչեցելոյ՝ Նարեկայ մեծափառ և [illegible]րահրաշափառին ուխտի վանականի • որք երբեւ զմի մարմին բանական՝ 'ի յերկուց առ մի կերպարան շինելոյ դիմաց կենդանաւորելով • ոչ միայն հարազատք , այլ և միաշունչք միակրօնք համապատիւք զուգահաւանք , 'ի քաւեց աչաց՝ առ մի և նոյն շաւեղ խորհրդոյ տեսակէք :

Արդ՝ հայցեմք 'ի Ճաշակողացդ յայսմ սեղանոյ յոգնորէն և անպարծահամ հանդերձելոյ՝ յիշատակել զմեզ 'ի մաղթանս ուղիղս և 'ի պատկանաւոր խնդրուածս , սեռն սիրով 'ի միոս բարիս • որով և զի՛ւք երկինք գրեալ 'ի մատեանս կենաց վերին դպրութեան :

ՑՈՒՑԱԿ

Երևելի տարբերութեանց տպագիր կամ ձեռագիր օրինակաց ոմանց . յորս անմիաբան գտանին ընդ մերումս այսմ հարազատ տպագրութեան :

		Ըստ մերումս :	Ըստ այլոյն :
Ա.	ա̅ .	Հեծութեան սրտի՝ ողբոց աղաղակի քեզ .	Հեծութիւն ողբոց սրտից աղաղակ 'ի քեզ :
	բ̅ .	Դիպուածոյն .	Դիպուածոյն :
	բ̅ .	Առօրինակեալ .	Օրինակ առեալ :
	բ̅ .	Նորին վերակացութեան անդ .	Նորին վերակացութեան : Անդ :
Բ .		Մաղթանաց բանի : 'Ի խորոց .	Մաղթանաց : Բան 'ի խորոց :
	ա̅ .	Իբր զօրագին .	Քան պերճագին :
	ա̅ .	Տունս մեծակերտս .	Տունս մեծաշէնս :
	ա̅ .	Ցելս հնարից .	Ելս հնարից :
	բ̅ .	Զսակի քո շնորհի .	Ինչ սակի շնորհի :
	բ̅ .	Պղինձ պնդելի .	Պղինձ պնդեալից , կամ պնդելից :
		. . . . . .	
	բ̅ .	'Ի փոքր վաստակոյս .	'Ի փոքր վաստակոյս :
			. . . .
	գ̅ .	Զքաղցրութեանդ բարեշնորհ ծաղիկ .	Զքաղցրութիւնդ՝ բարէշնորհ ծաղիկ :
	դ̅ .	Վկայեալ 'ի բնաւից , օրհնեալ .	Վկայեալ 'ի բնաւից՝ գովեալ 'ի բոլորից , Օրհնեալ :
		. . . . . .	
Գ .	ա̅ .	Բարձր՝ և խոնարհ օրհնաբանեալ .	Բարձր և խոնարհ՝ օրհնաբանելի :
	բ̅ .	Կցորդ մեծագիտական .	Կցորդ մեծածախան :
			. . . .

ժը

Զա

Է̄ · Զափու արբունն աւուրն կալեալ ·	Զօրաւոր բանին աւուրն ընթանալու :
Է̄ · Ինքնադոյ բարձրայօնն ·	Ինքնագոյ բարձրայօն :
	· · · · · · ·
Է̄ · Մատակարարեցի ·	Մատակարարեցայ :
Է̄ · Յայս կերս կենաց ·	Յայս գերս կենաց :
Է̄ · Թմբրութէ խաբեցի ·	Թմրութէ հանեցին :
· Է̄ · Ու գինւոյ ընդ երկեր ·	Ու ընդ երկեր :
	· · · · · · ·
Ե · Է̄ · Տածեր աստուածապէս ·	Տածեցեր աստուածաբար :
	· · · · · · ·
Է̄ · Յանդիմանութեն առակի ·	Յանդիմանութեն՝ որ առ յաջոք :
Է̄ · 'Ի կորուսանն կարապետէ ·	'Ի կորուսանն պատարեալ կորուսանէ :
Զ · Է̄ · առ սոյն ·	Առ սոյն կամ առ այս :
Է̄ · Զանապաշխարն ·	Զանապաշխարն :
Է̄ · Աձելութէ · Իսկ մեղանք ·	Աձելութէ : Ու ընդեման զերկրայինն խածանեն խոստովանե՝ ընդ դէմ արարչին ամենայ-յայ · ո՛չ նման փառաւորեալն փոյթ հանդէս · և ո՛չ խորհրդոյ յօժարութէ սպեղանեաւ բժշկեցա : Իսկ մեղանք :
· · · · · · ·	
· · · · · · ·	
· · · · · · ·	
· · · · · · ·	
· · · · · · ·	
· · · · · · ·	
· · · · · · ·	
Է̄ · Աղջութիք ·	Աղջամղջութեք · կամ աղջամղջութեք :
· · · · · · ·	
Է̄ · Աղակամադորդն՝ և նմանիք իւր ·	(այս բան պակասէ :)
	· · · · · · ·
Է̄ · Բաւանդակապէս ·	Բովանդակապէս :
Է · Է̄ · Երանութեան ընտանութեան ·	Երանութեան ընտանութէ · կամ երանութեան ընտանութէ :
· · · · · · ·	

ք̄ . Վա՜յ անձինս մեղաւորի .

ք̄ . Զի նեղաք են գործեալ .

ք̄ . Զծածկեցելոցն յայտնութեն հանդէս .

ք̄ . Կատաղացն թունաւորաց .

ք̄ . Դատաւորին ճշմարտի յանդիմանեցայց .

Ը . է̄ . Մահացուց'ի կենդանեաց .

Թ . ա̄ . 'Ի հատուածածս .

Ժ . ա̄ . Խղճէ . վասն որոյ .

. . . . . .

ա̄ . Սատանայ . խաղ երկրորդան .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

է̄ . Փարթամացան : Խաղ զերախոյս .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Վա՜յ անձինս պարարըղէ :

Թէ ձնէպս էն գործեալ :

Զծածկելոցն հանդէսս

. . . . . .

. . . . . .

Կտրողացն , կա՛մ հէրըղացն Ռէխնաւորաց :

Դատաւորին յանդիմանեցայց . կա՛մ դատաւորին յանդիման էղէց :

Մահկանացուդ 'ի կէն դանեաց :

'Ի հատուածածս :

Խղճէ . ով մխմանէս և նիհողբիայիս . վա՛յ :

Սատանայ : Եւ հարծիր էն աւ այս անանձ հաւ երկիրուղի յանձնահընար և երկայնանիտ դատողէն , իիր աւ հրեշացի ըւէտւն , և հորնառացի պարապքրէն : Իսկ երկ"·

Փարթմցն : Նաղի և 'ի մահ մղողցէն , և 'ի մըպաղ այսոցն հրէին ընկլողէն , և յանդուդա ւարեաց աողէան անէ զայս նըղոյլ ծրկու՞ հէնաց վերապին փանէլ ուճաւ էլատւանւ՞ իիր աբրհութն աւաղ անջրնա յաքնաքառին հրէին Բայձու

	. . . .	փառաւորեալ երկիր նոյն րեալ հոգւոյն տ̅ոյ ամենահրաշ ծաղկանէք գերան : Իսկ վերջաւորս :
է̅.	'Ի հողւոյն այս.	'Ի հոգւոյն ալոր :
ԺԱ. ա̅.	Հրաշիւք մանկաբերեալ.	Հրաշալիօք մանկաբերեալ :
		. . . .
է̅.	Ողորմեալ՝ մեծագունիցն.	Ողորմեալ մեծապէս 'ի մեծագունիցն :
ԺԲ. է̅.	Ամենեցելոց դիմաց.	Ամենեցեալ դիմօք :
ԺԳ. ա̅.	Վաստակեցոյն են.	Վաստակեցոյն են :
ԺԴ. ք̅.	Անկատարագործ 'ի յերկրուցն միջի.	Անկատար գործ 'ի յերկնոյն մէ :
ք̅.	Առակայիցն սատակեայլ.	Առաջնակայիցն սպառկեցոյէ :
ԺԵ. է̅.	Առ իս՝ որ ոչխարին տրուսմն սարացուցիչ, որ յետին անզգայութիւն. և մատնեցեալ մոլորեալ, և 'ի լերինն՝ ուր ոչ է.	Առ ինձ ոչխարին պարոսկն պարապոյցիչ, որ յետին անզգայութ̅ էր կա՛ էի, մատնեալ. մոլորեալ 'ի լերին, և ուր ոչ էր :
		. . . .
է̅.	Մերձաւոր գոլ.	Մերձաւոր գոլով. կամ մերձաւորեալ :
	. . . . . .	
ք̅.	Կրկին սխալմունք.	Կրկին սխալմանօք :
ԺԶ. է̅.	Առ սակ.	Առ սակս, կամ ատաւէ :
ԺԷ. ք̅.	Ամենայնիւ տր գոլով.	Ցամենայն գոլով. կամ ամենայն գոլով :
ԺԸ. է̅.	Միայնակեցմամբ.	Միայնակ կեցմամբ :
է̅.	Համբերիցէ, լցեալ.	Համբերիցէ : Լցեալ :
է̅.	Նիւթիցն.	Թխունիցն :
ԺԹ. է̅.	'Ի լուսութենէ.	'Ի լուսաւթենէ :
է̅.	Յատակս տակիցս.	Ապակիս յոտիցս :
ք̅.	Կարուսթեան.	Կարողութեան :

Ի. ա.	Տարագրութեան անյուսալի. քեզ.	Տարագրութեն : քեզ :
		. . . .
բ.	Զգրաւական հոգւոյս՝ տուրեւառութեան շնչոյս.	Զգրաւական շնչոյս տուրեւառութեն :
		. . . .
ԻԱ. գ.	Փակեալ.	Կափուցեալ :
ԻԲ. գ.	Բնաւորիւք բորբոքմամբք.	Բանիւք բորբոքմամբք. կամ բնաւորիւք բանիւք բորբոքմամբք :
	. . . . . .	
գ.	Կանխեալ նեղութեան.	Կանխեալ նեղութեան :
ԻԳ. գ.	Թախծանօք հոգւոյ.	Թախանձանօք հոգւոյ. կամ հոգւոյս :
դ.	Մաղթողաց, վերջին.	Մաղթողաց, յերկինս առաքեմ : Վերջին :
ԻԴ. գ.	Շնորհիդ՝ 'ի քեզ.	Շնորհիդ քո 'ի քեզ :
բ.	Արտաբերեաց.	Տարաբերեաց . կամ պարբերեաց :
	. . . . . .	
ԻԵ. բ.	Հատեալ եղէ ձմեռն՝.	Հատեալ եղէմ, ձմեռան :
		. . . .
դ.	Յեղանակս գարնանն մօտ.	'Ի յեղանակս գարնանամօտ :
ԻԶ. ա.	Պարու՝ ախմբից.	Պարուական, կամ պարուական խմբից . կամ պարու այնր խմբից :
	. . . . . .	
	. . . . . .	
ԻԷ. դ.	Երեւեցայ.	Երեւեցաւ . կամ երեւեցայ :
	. . . . . .	
դ.	Թշնամի դրեցայ.	Թշնամի դրայ :
դ.	Դիզել.	Դիզեցի :
դ.	Զօրս վհատութեանս.	Զօրերս վհատութեանս :
դ.	Լուսոյ նկարեալ.	Լուսոյ լցեալ 'ի քեզ և նկարեալ :
	. . . . . .	
ԻԸ. ա.	Հզաւորութիւն.	Հզօրութիւն :
ԻԹ. բ.	Յոգւոց եհան.	Յոգւոց եհան :
Լ. ա.	Հաստալին փոխչօղ.	Հաստալին փոխչօղ :

Տաղք

է̄.	Տաշտք կրկնեալք.	Տաշտք երկու կրկնելոյ:
ԼԱ. զ̄.	Թշուառս բանիւ.	Թշուառս բանից, կամ բանիւ:
	· · · · · ·	
զ̄.	Ո՛չ քո լցէ.	Ո՛չ ոք էջէ. կամ ո՛չ էջոջէ:
	· · · · · ·	
ԼԲ. ա̄.	Ընդ ապշեալսն.	Ընդ ապաշաւեալսն:
է̄.	Մերձ 'ի հեծութեն.	Մերձ 'ի փառաւորութեան հեծութեան:
	· · · · · ·	
ԼԳ. է̄.	Կարեալ.	Կերեալ:
է̄.	Բանին ծանուցեալ.	Բանին բարի ծանուցեալ:
ԼԴ. զ̄.	Երբեքի գրաւեալ.	Երբէք գրաւեալ. կմ̃ երբէք 'ի գրաւեալ:
	· · · · · ·	
ը̄.	Կամից ողորմութեց.	Կամեցող ողորմութեց:
ԼԵ. ա̄.	Զանք հրաշից.	Փառք հրաշից. կմ̃ լաւք ճառագ հրաշից քեղ:
	· · · · · ·	
	· · · · · ·	
զ̄.	Անրանութեան.	Անբանութեան:
զ̄.	Սասանեցելոյս.	Վտանգեցելոյս:
զ̄.	Ապականապատս.	Ապականապատս:
ԼԶ. է̄.	Հարուածոց հանգոյն.	Դիւպաշտածոց հանգոյն:
		· · · · · · · ·
ԼԷ. զ̄.	Նովին անձնացմամբ առաւելութ̃բ.	Նովին առաւելութ̃բ:
		· · · · · · · ·
ԼԸ. զ̄.	Քո օգնութեամբ.	Օգնականութեամբ:
ԼԹ. է̄.	Բանսարկուին պատրանաց.	Բանսարկուին կամաց:
		· · · · · · · ·
է̄.	Աղջկեալ լքելոյս.	Աղքատ լքելոյս:
Խ. է̄.	Վինչք վհից.	Գեհք. կմ̃ գեհք հնից:
ԽԱ. է̄.	Գոյի, և յեզրս.	Գոյից՝ և յեզր:
ԽԳ. է̄.	Վրիպութիւն.	Վրիպակութիւն:
ԽԴ. է̄.	Ինքնագործ հակամիտութեանց.	Ինքնակործու խախտմանութեանց:
ԽԵ. ա̄.	'Ի տարագեալս.	'Ի պարագեալս:

R 3 Աչ

	է.	Անկարծելին.	Անկածելին.
	ժ.	Սպանողաց.	Ապականողաց:
	ժ.	Հնարաւոր, օրհնեալ.	Հնարաւոր, բերել եմ յա̄ բա̄ օրհնեալ:
ԽԶ.	ժ.	Մարմնոյ քում.	Մարդոյդ քում:
	ժ.	Յուսոյն յարակայութիւն.	Լուսոյն յարակայութեն:
			. . . .
	ժ.	Կենդանարարին.	Կենարարին:
ԽԷ.	ժ.	Լեզուանաց ներղոյս.	Լեզուանաց ներքելոյս:
ԽԸ.	ժ.	Զանկանեցաւ.	Զապակեցաւ:
	ժ.	Անձնականձնու գիր	Անձնականձնու գերի:
ԽԹ.	ժ.	Ծանրս առնելով.	Ծանրս առնելով:
ԾԱ.	է.	Յուցանես.	Վերացուցանես:
	ժ.	Թերութն բանից.	Թերութե̄ն բանից:
	ե.	Մերձաւոր վաստնել.	Մերձաւոր վանել:
			. . . .
ԾԲ.	է.	Ընդ վերնայնոցն.	Ընդ վերնոցն:
ԾԳ.	է.	Քոյնմանութ.	Քոյ 'ի նիութ. կամ քոյին նիութ:
		. . . .	
ԾԴ.	է.	Դու ձայնես.	Դու միայն ես:
ԾԵ.	է.	Իբրև զողողակ.	Իբրև ղողակ:
	է.	'Ի հաղբս.	'Ի խաղբս:
Կ.	ա.	Ծանակեցից.	Ծածկեցից:
	է.	Ջնեալ.	Ջնջեալ:
	է.	Աւուն կենդանեաց	Անուան կենդանեաց:
	ժ.	Բաղմնկես.	Բաղմանկանես:
	ժ.	Յաւնականացն.	Յօնականացն. կամ յառականացն. կամ յուսականացն:
		. . . .	
		. . . .	
ԿԱ.	ա.	Տաւղոք.	Տաղիւք. կամ պաղօք:
ԿԲ.	ա.	Ունանիմ՝ ընտանիմ.	Ունէպանիմ՛ ըստանիմ:
	է.	Փողեցէք.	Փոխեցէք:
	ժ.	Փառք՝ յերկինս.	Փառք յանմահից յերկինս:
		. . . .	

ԿԸԹ

ԿԳ.	ա.	Կրկին գուշակեցեր.	Կրկին գուշակեցէր.
		. . . . . .	. . . .
	բ.	Եղանակաց.	Եղանակաց :
ԿԴ.	բ.	'ի տունս բարհրդու.	'Ի փոնս բանահաղու :
	բ.	Իւրովքն օրհնութօք.	Իւրովքն օրհնօք :
	բ.	Մտոն յեռեալ.	Մտքն առեալ. կամ յառեալ :
		. . . . . .	
ԿԵ.	ա.	Ցրուեցի.	Ցրեցի :
	գ.	Լքայ, կամեցայ.	Լքայ՝ կամեցայ :
ԿԶ.	բ.	Քո գթութիւն.	Քո ողորմութ̅ն գթութ̅ն :
	գ.	Ժանեք խածողք.	Ժանիք խածօղք :
	դ.	Տենչալի: Քանզի.	Տենչալի: Եւ ներողութ̅ն անսահման: Քանզի:
		. . . . . .	
ԿԷ.	բ.	'Ի գաւիհս.	'Ի գաւէհս :
	բ.	'Ի յարեանց.	'Ի յարեաց. կամ 'ի յարանց :
		. . . . . .	
ԿԸ.	բ.	Նկատ եղեալ.	Նկատեալ եղեալ կամ նկարեալ եղեալ :
		. . . . . .	
ԿԹ.	բ.	Աղտեն մարմնոյն.	Աղտէն մարմնոյն :
Հ.	գ.	Վհատութեան.	Վստահութեան :
	գ.	Ոչ է մատչել.	Ոչ է մաղթել :
ՀԱ.	ա.	Դիմագրաւութ̅ն.	Դիմադրութ̅ն :
	գ.	Մատամատոյցս.	Մշտամատոյցս :
	գ.	Հեծութեան յուսահատեալս.	Հեծութեան փարատիր յուսահատեալս :
ՀԳ.	բ.	Զքաղցմարկածեան.	Զբաղմանկարծեան. կամ զբաղմայծեան :
		. . . . . .	
	բ.	Տատանմամբք մատանցս.	Տապանման մատցս :
			. . . .
	բ.	Թալկացեալ.	Թօշնացեալ :
ՀԴ.	ա.	Բնաւ անդամոյն.	Բոլորանդամ, կամ 'ի բոլորանդամ անդամոյն :
		. . . . . .	
	ա.	Յարուամ եւք հնարից ո՜չ գոյ.	Յարուամ ելք հնարիցն խափանեցան :

Ակն

Զ.	Անկնունելոյ.	Անկելոյ, կամ անգելոյ
ՀԵ. Զ.	Մեռցի.	Մատուցի։
Է.	Անսմահականն.	Անսահմանականն։
Ը.	Զարբարարն.	Զարբարանն։
Ժ.	Ո՛չ խոքնակիր մեղաց.	Ու ինքնակէր մեղաց։
ԺԶ.	Կասլաս՝ բազմին.	Կամաս բագին։
ԺԶ.	Ո՛չ սկսանի.	Ո՛չ սասանի։
ԺԷ.	Լիականութիւն.	Լրականութիւն։
ՀԶ. Զ.	Զի կակղեցես զկարծր բնութեն.	Եթէ կակղեցես ընդ կարծր բնութեան։
ՀԸ. Ե.	Ողորմեալ շնորհեալ տու 'ի քէն.	Ողորմեալ տու 'ի քէն։
ՀԹ. Զ.	Բազմնապատիկս՝ անձամբ.	Բազմապատիկս, որ անձամբ։
Զ.	'Ի կորուսա գերելոյս.	'Ի կորուստ գերելոյս։
ՁԱ. Զ.	Սառնասեր սրտիցս.	Սառնասրտից. կամ սառնասէր սրտիցս։
Զ.	Ցոլք նշուլից.	Ցօղք նշուլից։
ՁԲ. Ե.	Շաւիղ ինձ եղիցի նոքօք՝ և համբերձեցեն.	Շաւիղ ինձ եղից նոքօք համբերձեցես։
Է.	'Ի ներքութեանց.	'Ի ներբողութեանց։
Է.	Օր տարաժամ.	Օտարաժամ։
ՁԳ. Զ.	Շառաւխղի.	Շառաւիղէցի։
ՁԶ. Ա.	'Ի յայսմ դարման.	Յայսմ տապաման։
Ա.	Աւ կառն.	Աւաչառն։
Ա.	Ծանրութն թանձրու.	Ծանրութն թանձրութեան։
Զ.	Բարգաւած շնորհաց.	Պարգևաց շնորհի։
Ղ. Ա.	Կրթարան կամաց.	Կրթարան մտաց։
ՂԱ. Ե.	Բարաւոր.	Բարեխոր։

'Ի

	դ.	՚Ի մահ կրթողին .	՚Ի մահ կործողին :
	դ.	Զանհանդէպ .	Զանդէպ :
ՂԲ.	բ.	Տապ մեղաց .	Տագնապ մեղաց :
	ե.	Այլայլ ապշուն .	Այլայլապշութիւն :
	ը.	Ընկալ օրհնութե .	Ընկալայ օրհնաբանութե :
	ժ.	Թառաչմանց .	Հառաչմանց :
ՂԳ.	ա.	Փառաւորելի .	Փառաւորութե :
	բ.	Տեսութեամբ՝ բանիս այս յարմարութե , առնեմք պարերգութե հրեշտակօրէն .	Տեսութե՝ հրեշտակօրէն :
			. . . .
			. . . .
			. . . .
	դ.	Անուան կցորդիս .	Անուան կցորդ ես . կամ անուանակցորդես :
	դե.	Եւ կարոյս .	Եւ մարմնոյս :
	ե.	Խորանին ընտրութեան .	Խորին ընտրութե :
			. . . .
	է.	Պաշկաւ պաճնութեան .	Պաճաւ պերճութե :
			. . . .
	է.	Հոգին էր քեզ .	Հոգին էր ՚ի քեզ :
	է.	Անուն պաշտալի .	Անուան պաշտելի :
	ը.	Անունդ խակոյն .	Անունդ խոյն ՚ի սոյն :
	ը.	Զաքարեայ ազդովոյ՝ որ ՚ի բարեքեայ՝ խաղոյն .	Զաքարեա՝ որդին բարաքեայ որ ՚ի ատդողեայ խաղունն :
	ը.	Ոմանց աւետէ .	Ոմանց՝ աւարտէ :
	ժ.	Երևականութն .	Երկնանութիւն :
	ժբ.	Իւզ խնկելի .	Խառնի խնկելի :
	ժբ.	Դիւրաբար հերձի .	Դիւրաբար հերքի :
	ժդ.	Անձին համարել .	Ատենին համարել :
	ի.	Թուլադաշնակել .	Դուլադաշն անկեալ :
	իբ.	Անձեցուն առնէ .	Անձեցուցանէ :
	իդ.	Յաղթանակունեք .	Յաղթական օրհնութեք :

Հայր

Ճ. յէշա''. Համբարէ հողովէ կուտէ.	Համբարէ կուտէ:
. . . . . .	. . . .
Ի սառնարակարկառ.	Սառնարակարկառ:
. . . . . .	. . . .
Վերին դպրութեն.	Վերին դպրութեանն: Ամէն:
. . . . . .	

ՑՈՒՑԱԿ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԳԼԽՈՑ:

ըստ մերումս:	ըստ այլոցն:
ԲԱՆ. ԿԲ. Այլ արդ.	ԲԱՆ. ԿԳ. Աւ արդ:
ԲԱՆ. ԿԳ. Բարերար է.	ԲԱՆ. ԿԲ. Բարերար ես:
ԲԱՆ. ՂԲ. Գոհանամ զքէն.	ԲԱՆ. ՂԵ. Գոհանամ զքէն:
ԲԱՆ. ՂԳ. ՄԷ ահաւոր.	ԲԱՆ. ՂԴ. ՄԷ ահաւոր:
ԲԱՆ. ՂԴ. Ած յաւիտենական.	ԲԱՆ. ՂԳ. Ած յաւիտենական:
ԲԱՆ. ՂԵ. Արեգակն արդար.	ԲԱՆ. ՂԲ. Արեգակն արդար:

ԳՈԹԷՆՏԱԼ
ԱԴԱՐԱՆ